

Cyfarfod

PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO

Dyddiad ac Amser

10.00 y.b., DYDD IAU, 9FED GORFFENAF, 2026

Lleoliad

Cyfarfod Rhithiol

*** NODER ***

***I gael mynediad cyhoeddus i'r cyfarfod, cysylltwch â ni**

Pwynt Cyswllt

Lowri Haf Evans

01286 679878

Lowrihafevans@gwynedd.llyw.cymru

(Dosbarthwyd 2 Gorffennaf 2026)

PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO

AELODAETH (18)

Plaid Cymru (8)

Y Cynghorwyr

Geraint Wyn Parry
Arwyn Herald Roberts
Meryl Roberts

Ioan Thomas
Menna Baines
Huw Rowlands

Edgar Wyn Owen
Elfed Wyn ap Elwyn

Annibynnol (4)

Y Cynghorwyr

Wendy Cleaver
Richard Glyn Roberts

Angela Russell
Elwyn Jones

Aelodau Lleyg (6)

Elwyn Rhys Parry
Carys Edwards
Hywel Eifion Jones
Peter Barnes
Paul Millar Mills
Dewi Lewis

Aelodau Ex-officio

Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Cyngor

R H A G L E N

1. YMDDIHEURIADAU

I dderbyn unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

I dderbyn unrhyw ddatganiad o fuddiant personol

3. MATERION BRYS

Nodi unrhyw eitemau sy'n fater brys ym marn y Cadeirydd fel y gellir eu hystyried.

4. COFNODION

5 - 17

Bydd y Cadeirydd yn cynnig y dylid llofnodi cofnodion cyfarfod o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd 21ain Mai 2026 fel rhai cywir

5. GWEITHREDU PENDERFYNIADAU'R PWYLLGOR

18 - 31

- I ystyried cynnwys y daflen weithredu uchod a chynnig sylwadau
- Cytuno i dynnu o'r taflenni y materion hynny a nodir fod modd eu dileu.

6. DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL CYNGOR GWYNEDD AR GYFER 2025/26

32 - 48

- Ystyried y Datganiad Llywodraethu Blynyddol Drafft
- Cymeradwyo'r Datganiad, ac argymhell fod Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr yn ei arwyddo.

7. HUNANASESIAD CYNGOR GWYNEDD 2025/26

49 - 69

I ystyried y materion a gyflwynir ar gyfer 2025/26 gan gynnig unrhyw sylwadau ac argymhellion ynghyd ac unrhyw faterion ychwanegol y dylid eu cynnwys.

8. DATGANIAD O GYFRIFON CYNGOR GWYNEDD AM Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN 31 MAWRTH 2026 (AMODOL AR ARCHWILIAD)

70 - 163

I dderbyn a nodi Datganiad o Gyfrifon y Cyngor (yn amodol ar archwiliad) am 2025/26.

9. CYFRIFON TERFYNOL GWE AM Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN 31 MAWRTH 2026 A'R ARCHWILIAD PERTHNASOL

164 - 215

Cyflwyno

- Cyfrif Incwm a Gwariant Refeniw GwE am 2025/26 (ar ffurf

- adroddiad alldro);
- Datganiad o'r Cyfrifon GwE 2025/26 (amodol ar archwiliad);
- Datganiad Llywodraethu Blynyddol GwE 2025/26.

10. RHEOLAETH TRYSORLYS 2025/26 216 - 225

I dderbyn yr adroddiad fel gwybodaeth

Mae'n ofynnol dan Gôd Ymarfer CIPFA i adrodd ar ganlyniadau gwir weithgaredd Rheolaeth Trysorlys y Cyngor

11. ADRODDIAD AROLYGAETHAU ESTYN A AROLYGAETH GOFAL CYMRU 226 - 230

I ystyried a derbyn yr adroddiad

12. ARGYMHELLION A CHYNIGION GWELLA ADRODDIADAU ARCHWILIO ALLANOL 231 - 234

I ystyried yr adroddiad a bod yn fodlon bod trefniadau priodol yn eu lle er mwyn sicrhau bod cynigion gwella sy'n codi o adroddiadau archwilio allanol yn cael eu gwireddu.

13. CYD BWYLLGOR CORFFOREDIG Y GOGLEDD - ENWEBU AELOD LLEYG AR GYFER IS BWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO 235 - 242

I ystyried yr adroddiad

I enwebu un Aelod Lleyg i Is Bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd.

14. BLAENRAGLEN Y PWYLLGOR 243 - 245

I ystyried a derbyn y flaen raglen

PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO 21ain o Fai, 2026

Presenoldeb:

Cynghorwyr: Menna Baines, Elwyn Jones, Edgar Wyn Owen, Geraint Parry, Huw Rowlands, Meryl Roberts, Richard Glyn Roberts, Angela Russell, Ioan Thomas a Wendy Cleaver

Aelodau Lleyg: Peter Barnes, Carys Edwards, Eifion Jones, Dewi Lewis, Paul Millar Mills a Rhys Parry

Swyddogion: Dewi Morgan (Pennaeth Cyllid), Ffion Madog Evans (Pennaeth Cyllid Cynorthwyol - Cyfrifeg a Phensiynau), Luned Fôn Jones (Rheolwr Archwilio Mewnol), Delyth Jones-Thomas (Rheolwr Buddsoddi), Caren Rees Jones (Cyfrifydd Grŵp - Cyfalaf a Rheolaeth) a Lowri Haf Evans (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth)

Eraill a wahoddwyd:

Cyng. Huw Wyn Jones (Aelod Cabinet Cyllid) a Dylan Owen (Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol)

Eitem 15: Arwel Evans (Rheolwr Caffael) ac Iwan Evans (Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol - Swyddog Monitro)

Eitem 16: Yvonne Thomas a Carwyn Rees (Archwilio Cymru)

Eitem 17: Siwan Glyn (Archwilio Cymru) a Gwion Jones (Uwch Gyfrifydd)

Eitem 18: Dewi Wyn Jones (Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor) a Carwyn Rees (Archwilio Cymru)

Eitem 19: Alun Gwilym Williams (Pennaeth Cynorthwyol Busnes)

1. ETHOL CADEIRYDD

PENDERFYNWYD ethol Rhys Parry yn gadeirydd y Pwyllgor hwn ar gyfer 2026 / 27

2. ETHOL DIRPRWY- GADEIRYDD

PENDERFYNWYD ethol Dewi Lewis yn ddirprwy gadeirydd y Pwyllgor hwn ar gyfer 2026 / 27

3. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorydd Elfed Wyn ap Elwyn

4. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Dim i'w nodi

5. MATERION BRYD

Dim i'w nodi

6. COFNODION

Derbyniodd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfodydd blaenorol o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd 15fed o Ionawr 2026 a'r 3ydd o Chwefror 2026 fel rhai cywir.

7. GWEITHREDU PENDERFYNIADAU'R PWYLLGOR

Cyflwynwyd adroddiad oedd yn rhoi amlinelliad o sut mae adrannau'r Cyngor wedi ymateb i benderfyniadau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fel bod modd i'r Aelodau gael sicrwydd bod eu penderfyniadau yn cael sylw. Nodwyd bod yr adroddiad yn rhoi cyfle i'r Aelodau ystyried y penderfyniad a wnaed gyda bwriad o ddileu'r eitem / penderfyniad pan fydd y weithred wedi cwblhau.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â Chynllun Ymateb y Cyngor i'r Adroddiad Cyfiawnder Trwy ein Dewrder ac o gymeradwyo'r cynllun ymateb bod y mater wedi ei ddileu o'r daflen weithredu, sut felly bydd y Pwyllgor yn derbyn adroddiadau cynnydd, nododd y Pennaeth Cyllid bod sylwadau'r Pwyllgor wedi eu cynnwys mewn adroddiad i'r Cabinet ac i gyfarfod Arbennig o'r Cyngor ac felly'n addas nodi bod y mater wedi ei 'ddileu'. Er hynny, amlygodd bod adroddiad pellach wedi ei gyflwyno i'r Cabinet ar yr 18 o Fai 2026, 'Comisiynu Ymchwiliadau' a bod angen ystyried pa elfennau o'r adroddiad hwnnw fydd yn briodol i'w cyflwyno i'r Pwyllgorau Craffu a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Pwysleisiodd bod bwriad corfforaethol i gadw llygad ar y gweithredu.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn cynnwys yr adroddiad**
- **Bod diweddariad ar adroddiad sydd wedi ei gyhoeddi gan Arolygaeth Gofal Cymru ac Estyn – Archwiliad ar y Cyd (Tachwedd 2025) i'w gyflwyno i'r Pwyllgor yng nghyfarfod mis Gorffennaf 2026**

Nodyn: Defnyddio'r geiriau 'wedi ei weithredu' yn hytrach na'r gair 'dileu' yn yr adroddiad i amlygu sefyllfa fwy calonogol

8. ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO 2025 / 2026

Cyflwynwyd adroddiad gan gyn-gadeirydd y Pwyllgor mewn ymateb i ganllawiau CIPFA sy'n yn nodi, 'y dylai'r pwyllgor baratoi adroddiad blynyddol sy'n rhoi sicrwydd i bawb sy'n gyfrifol am lywodraethu ei fod yn cyflawni ei bwrpas ac yn gallu dangos effaith'. Roedd yr adroddiad yn cwmpasu gwaith y Pwyllgor dros 2025 / 26 ac yn amlygu sut bu i'r Pwyllgor gyflawni ei ddyletswyddau statudol ac ychwanegu gwerth i drefniadau llywodraethu Cyngor Gwynedd.

Diolchwyd am yr adroddiad

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, cyflwynwyd barn amrywiol am swmp sylweddol y cynnwys ac awgrymwyd defnyddio fformat pwyntiau bwled i'w gwneud hi'n haws i'r darllenydd ei ddarllen. Ystyriwyd y byddai cynnwys llai o wybodaeth yn ennyn mwy o drafodaeth ac yn codi pryder ynglŷn â'r hyn oedd wedi ei adael allan. Cytunwyd, er byddai dogfen lai, yn fanteisiol, bod rhaid rhannu gwybodaeth fanwl, llawn a thryloyw i amlygu gwaith y Pwyllgor i'r cyhoedd.

PENDERFYNWYD:

Derbyn cynnwys yr adroddiad

9. CYFRIFON TERFYNOL 2025/26 – ALLDRO REFENIW

Nodwyd bod yr adroddiad yn manylu ar wariant y Cyngor yn 2025/26, sefyllfa alldro tanwariant neu orwariant yr adrannau unigol, a'r rhesymau am hynny. Cyfeiriwyd at dalfyriad

o sefyllfa derfynol yr holl adrannau oedd yn amlygu'r symiau i'w 'cario ymlaen' ar ddiwedd y flwyddyn ariannol ynghyd â'r prif faterion a meysydd ble fu gwahaniaethau sylweddol.

- Gwariant yn y meysydd lleoliadau all-sirol plant, gwastraff, gofal preswyl a gofal cartref wedi parhau'n uwch na'r gyllideb a ddyrannwyd iddynt.
- Sefyllfa ffafriol ar nifer o gyllidebau corfforaethol yn cynorthwyo i leddfu'r sefyllfa ariannol ar gyfer y Cyngor yn ei gyfanrwydd.
- Bod angen defnyddio £3.2 miliwn o'r Gronfa Strategaeth Ariannol i fantoli sefyllfa o ddiffyg ariannol yr adrannau.

Adran Oedolion Iechyd a Llesiant: diffyg cyllidebol yr adran leihau i £1.4 miliwn erbyn diwedd y flwyddyn ariannol. Pwysau ar y gwasanaethau darparu yn parhau ac yn gyfrifol am £1 miliwn o'r pwysau adrannol, sy'n bennaf ar orwariant staff a defnydd o staff asiantaeth ar ofal preswyl. Y pwysau'n parhau hefyd ar ochr breswyl gwasanaethau Iechyd Meddwl ond gwelwyd gwelliant i sefyllfa ariannol pobl hŷn a'r Gwasanaeth Anabledd Dysgu. Ceir hefyd arbedion a thoriadau gwerth £1.5 miliwn heb eu gwireddu.

Adran Plant a Theuluoedd: Ers adolygiad Tachwedd bu cynnydd o 11 lleoliad all-sirol oedd yn cynnwys achosion eithriadol o leoliadau heb gofrestrriad, sy'n fwy costus, ac wedi arwain at gynnydd yn y diffyg cyllidebol adrannol o £1.9 miliwn i £3.4 miliwn erbyn diwedd y flwyddyn ariannol. Gwelwyd pwysau cynyddol hefyd ar gyllideb y Gwasanaeth Ôl-16 ac ar gefnogaeth cynlluniau cefnogol a gweithwyr maes. Er hynny bu lleihad yn y pwysau ar Gwasanaeth Derwen sy'n parhau i fod yn gorwario £443k ar ddiwedd y flwyddyn.

Adran Economi / Cwmni Byw'n Iach; Dros y blynyddoedd diwethaf mae Cwmni Byw'n Iach wedi derbyn cefnogaeth ariannol gan y Cyngor uwchlaw'r taliad cytundebol. Er bod y swm yn is na swm y flwyddyn ddiwethaf, bydd y swm gofynnol yn £269k erbyn diwedd y flwyddyn.

Adran Priffyrdd Peirianeg ac YGC; diffyg cyllidebol o £407k gyda lleihad yn y gwaith sy'n cael ei gomisiynu gan asiantaethau allanol wedi cael effaith negyddol ar incwm gwasanaethau Priffyrdd. Yn Bwrdeistrefol, cyfuniad o bwysau ychwanegol ar gyllidebau staff glanhau toiledau cyhoeddus, tra bod colledion incwm ym meysydd cynnal tiroedd a thoiledau cyhoeddus.

Adran Amgylchedd; diffyg cyllidebol o £1.38 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn, gyda thuedd gorwariant yn y maes gwastraff yn parhau ac yn gyfrifol am £1.26 miliwn o'r sefyllfa adrannol. Er bu lleihad mewn diffyg incwm parcio ers y llynedd, mae'r diffyg yn parhau yn £464k. Adroddwyd bod nifer o gynlluniau arbedion mewn nifer o wasanaethau gwerth £1.27 miliwn yn llithro. Gorwariant yn y maes gwastraff i'w gyllido o'r enillion ail-ariannu Parc Adfer ac incwm o ardoll ar ddeunyddiau pacio i gynhyrchwyr a mân-werthwyr.

Adran Tai ac Eiddo; pwysau sylweddol ar y gwasanaeth llety argyfwng yn parhau, gyda gwariant ar y maes yn £6.1 miliwn eleni, sydd yn gyson â 2024/25. Y sefyllfa ariannol yn dilyn cyllideb ychwanegol o £4.2 miliwn sydd wedi ei ddyrannu o bremiwm treth cyngor a hefyd cyllideb un-tro ychwanegol o £859k a ddyrannwyd fel rhan o'r drefn bidiau i gynorthwyo â'r pwysau cynyddol.

Yn dilyn adolygiad o'r gwariant ar Ddigartrefedd, awgrymwyd y dylid dyrannu bid un tro o hyd at £800k i gynorthwyo gyda'r pwysau ar lety argyfwng yn 2026/27.

Am nifer o resymau adroddwyd ar danwariant un tro ar benawdau Corfforaethol

Ysgolion: Balansau'r ysgolion wedi gweld gostyngiad o £1.2 miliwn, gyda lleihad o £8.3 miliwn yn 2024/25 i £7.1 miliwn yn 2025/26. Bod saith ysgol gynradd a thair ysgol uwchradd gyda diffyg ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 25/26 a'r Uned Gyllid a'r Adran Addysg yn gweithio gyda'r ysgolion a chyrrff llywodraethol yr ysgolion hyn i adfer y diffygion.

Cronfeydd: Adolygwyd cronfeydd penodol y Cyngor wrth gau'r cyfrifon. Adroddwyd bod dau drosglwyddiad gwerth £8.1 miliwn i'w gweithredu o'r Gronfa Cefnogi Strategaeth Ariannol - £6.5 miliwn i gynyddu balansau cyffredinol y Cyngor a £1.5 miliwn yn cael ei symud i gronfa diogelu adeiladau yn ymwneud â Corbett Arms, Tywyn. Yr holl drosglwyddiadau, wrth gau'r cyfrifon, yn golygu bod Cronfa Strategaeth Ariannol yn lleihau i £12.7 miliwn erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

Cymeradwywyd yr holl argymhellion a'r trosglwyddiadau ariannol gan y Cabinet ar y 19eg o Fai 2026 ac o ran y camau nesaf, nodwyd bod gwaith ar y gweill i gwblhau datganiadau ariannol statudol 2025/26 i Archwilio Cymru eu harchwilio.

Diolchwyd am yr adroddiad.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol nodwyd y sylwadau canlynol gan Aelodau:

- O'r £3.5 miliwn o arbedion, nid oedd cyfeiriad at faint o arbedion oedd wedi eu cyflawni yn 2025/26 – byddai'r wybodaeth wedi bod yn ddefnyddiol. Er methu newid y symiau hyn rhaid dysgu gwersi o'r blynyddoedd blaenorol.
- Bod y setliad wedi bod yn well na'r disgwyl ac o ganlyniad yn gymorth i addasu cyllidebau rhai adrannau oedd wedi gorwario yn sylweddol, er hynny buddiol fyddai gwahodd Penaethiaid Adrannau sydd yn gorwario'n rheolaidd i egluro rhesymeg dros y gorwariant - angen atebolrwydd
- Bod angen i Benaethiaid a Rheolwyr gymryd cyfrifoldeb dros y gorwariant – angen newid meddylfryd o 'bydd arian ar gael' – angen rhannu gwybodaeth a chydweithio i wella'r sefyllfa
- Adolygu cytundebau gyda darparwyr – er yn gosod cymhelliannau bod hefyd angen cosbi – awgrym bod lle i wella yma drwy gynnal adolygiad cyfreithiol.
- Bod angen buddsoddi mwy yn yr economi a dod a gwaith i mewn i'r ardal
- Bod dyfodiad Cartrefi Grwpiau Bychan ar gyfer gofal plant arbennig yn ddatblygiad i'w groesawu - yn fodd o osgoi defnyddio darpariaeth allanol a lleihau costau. Yn croesawu bod dau gartref, sydd yn cartrefu 2 plentyn ymhob cartref, eisoes yn weithredol a thrydydd ar y ffordd yn 2026/27.
- Yn croesawu cynnydd yn y balansau wrth gefn - angen ceisio cadw'r balans ar o leiaf 2.5% ar ddiwedd y flwyddyn ac i beidio ei weld fel temtasiwn i helpu mewn argyfwng. Croesawu bod y sefyllfa wedi cael ei hadolygu a lefel defnydd argyfwng wedi codi.
- Bod angen amlygu 'arian sydd wedi ei wario, ond ddim yn cael ei weld' e.e., costau cyfreithiol Erthygl 4. Swm sylweddol o arian yma wedi ei golli o ganlyniad i flerwch. A oes symiau eraill yn cael eu celu o fewn cyllidebau?

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â pherthynas Byw'n lach gyda Cyngor Gwynedd a pham bod y Cyngor wedi, ac yn parhau i sybsideiddio'r cwmni yn sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf, nodwyd mai cwmni hyd braich yw Byw'n lach wedi ei sefydlu yn wreiddiol i arbed treth busnes i'r Cyngor. Yn ystod covid, bu i ddefnydd canolfannau hamdden leihau yn aruthrol a'r sefyllfa hyd heddiw heb ei adfer yn llawn. Cyngor Gwynedd yw perchennog Byw'n lach ac er bod y cwmni heb berfformio o fewn ffi y cytundeb gwreiddiol (sef ffi mae'r Cyngor yn ei dalu i Byw'n lach redeg y cwmni ar eu rhan), mae'r manteision treth busnes yn dal i fodoli.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â saith ysgol gynradd a thair ysgol uwchradd gyda diffyg ar ddiwedd blwyddyn ariannol 2025/26 a beth oedd graddfa'r broblem, nodwyd bod y tair ysgol uwchradd gyda diffyg rhwng £7,000 a £786,000 (cyfanswm o £1 miliwn) a bod graddfa diffyg yr ysgolion cynradd rhwng £11 a £1,700 (cyfanswm o £80,000) - yn amrywio o ysgol i ysgol yn ddibynnol ar yr amgylchiadau. Ategwyd bod yr Adran Addysg a'r Adran Gyllid yn cydweithio i drafod y diffygion mwyaf. Cwestiynwyd sut roedd diffyg un ysgol uwchradd yn £786,000 - sut oedd y ddyled mor fawr? A pam nad oedd rheolaeth dros y gwariant?

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â chyllideb pa Adran sy'n gyfrifol am brynu tai yn benodol ar gyfer darparu gofal plant (Cartrefi Grwpiau Bychan), nodwyd bod y costau yn dod o dan yr Adran Plant a Theuluoedd, ond bod grant hefyd wedi ei dderbyn at y gost o brynu'r tai. Ategwyd bod costau ychwanegol yn ystod y cyfnod trosiannol o beidio defnyddio darpariaeth allanol ac agor y Cartrefi Grwpiau Bychan.

Ategwyd y bydd Archwilio Cymru yn cyflwyno dau adroddiad i'r Pwyllgor yn y dyfodol agos, yn ymwneud a materion oedd yn berthnasol i'r uchod - 'Adroddiad ar Wasanaethau Plant' ac 'Ariannu Llywodraeth Leol'.

PENDERFYNWYD:

- **Derbyn yr adroddiad a nodi'r risgiau perthnasol**
- **Gwahodd Penaethiaid yr Adrannau hynny sydd yn gorwario i'r Pwyllgor i adrodd ar y gorwariant**
- **Bod adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r pwyllgor ar gostau cyfreithiol Erthygl 4**

10. RHAGLEN GYFALAF 2025-26 - ADOLYGIAD DIWEDD BLWYDDYN (SEFYLLFA 31 MAWRTH 2025)

Amlygodd Pennaeth Cyllid Cynorthwyol - Cyfrifeg a Phensiynau mai prif ddiben yr adroddiad oedd cyflwyno'r rhaglen gyfalaf diwygiedig ar ddiwedd y flwyddyn ariannol (sefyllfa 31/03 /2026), a chymeradwyo'r ffynonellau ariannu perthnasol. Cyflwynwyd yr adroddiad i'r Cabinet 19 Mai 2026 lle cymeradwywyd yr holl argymhellion. Gofynnwyd i'r Pwyllgor dderbyn y wybodaeth ac ystyried y risgiau oedd yn ymwneud a'r rhaglen gyfalaf.

Cyfeiriwyd at ddadansoddiad fesul Adran o'r rhaglen gyfalaf £164.9 miliwn am y 3 blynedd 2025/26 - 2027/28 ynghyd a'r ffynonellau sydd ar gael i ariannu'r cynnydd net sydd oddeutu £12.7 miliwn ers yr adolygiad diwethaf.

Prif gasgliadau'r adolygiad: y Cyngor wedi llwyddo i wario £83.8 miliwn yn 2025/26 ar gynlluniau cyfalaf, gyda £52.7 miliwn (63%) ohono wedi'i ariannu trwy grantiau penodol.

Eglurwyd bod £21.9 miliwn ychwanegol o wariant arfaethedig wedi'i ail-broffilio o 2025/26 i 2026/27 a 2027/28 a'r prif gynlluniau sydd wedi llithro ers y gyllideb wreiddiol yn cynnwys:

- £10.9 miliwn Cynlluniau Ysgolion (Cymunedau Dysgu Cynaliadwy ac Eraill)
- £6.1 miliwn Cynlluniau Cronfa Ffyniant Bro
- £3.2 miliwn Cynlluniau Rheoli Carbon a Phaneli Solar
- £3.2 miliwn Adnewyddu Cerbydau ac Offer

Yn ogystal, llwyddodd y Cyngor i ddenu grantiau ychwanegol ers yr adolygiad diwethaf, oedd yn cynnwys y grantiau canlynol:

- £3.2 miliwn - Grant Rhaglen Gyfalaf Llety Trosiannol (TACP) gan Lywodraeth Cymru.
- £2.4 miliwn – Grant ychwanegol Cynnal a Chadw Ysgolion 2025/26.
- £2.3 miliwn – Grant Cyfalaf Cyffredinol Ychwanegol gan Lywodraeth Cymru.
- £1.8 miliwn – Grant gan Lywodraeth Cymru tuag at Hwb Cymunedol Anabledd Dysgu, Canolfan Dolfeurig.

Cyfeiriwyd at y wybodaeth am Ddangosyddion Darbodus Cyfalaf y Cyngor ac amlygwyd bod y Cyngor wedi cydymffurfio gyda'r polisi ar fenthycia at ddibenion cyfalaf.

Diolchwyd am yr adroddiad

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â'r amrywiaeth mewn grantiau sydd ar gael i adrannau a bod hyn yn dueddol o fod yn anwastad gyda rhai adrannau'r Cyngor yn derbyn grantiau yn

haws nag eraill, cytunwyd bod rhai adrannau yn llwyddiannus mewn rhai meysydd penodol a nodwyd bod elfen o'r ceisiadau yn ddibynnol ar yr hyn sydd ar gael ac yr hyn mae'r Llywodraeth yn ei wahodd. Ategwyd bod elfen o risg gyda rhai grantiau gan nad ydynt bob amser yn alinio gyda blaenoriaethau'r Cyngor a bod y rhaglen gyfalaf yn adlewyrchu'r blaenoriaethau hynny.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, nodwyd y sylwadau canlynol gan yr Aelodau:

- Pam ennyn cystadleuaeth am grant? Onid gwell fyddai i'r Llywodraeth roi'r arian i'r Cynghorau yn y lle cyntaf?
- Pwysig bod pob adran yn gwneud cynnig am y grantiau sydd ar gael
- Bod y grantiau a dderbyniwyd ar gyfer cynlluniau cyfalaf i'w croesawu – yn newyddion da ac yn arwain at waith a chyflogaeth yn y Sir

PENDERFYNWYD:

Derbyn y wybodaeth a nodi'r risgiau yn ymwneud â'r rhaglen gyfalaf

11. CYFRIFON TERFYNOL HARBYRAU GWYNEDD AM Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN 31 MAWRTH 2026

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Pennaeth Cyllid Cynorthwyol - Cyfrifeg a Phensiynau. Eglurwyd, yn unol â'r gofynion statudol o dan Ddeddf Harbyrau 1964 bod rhaid i Cyngor Gwynedd, fel awdurdod harbyrau, ddarparu datganiad cyfrifon blynyddol sy'n ymwneud â gweithgareddau harbyrau Gwynedd. Gyda throsiant yr harbyrau yn is na £2.5m, fe'i hystyriwyd yn gorff llywodraeth leol llai o faint ac felly bod gofyn cwblhau ffurflen datganiadau cyfrifon a ddarparwyd gan Archwilio Cymru i gwrdd â'r gofynion statudol.

Cyfeiriwyd at yr adroddiad alldro, oedd yn egluro sefyllfa derfynol incwm a gwariant yr Harbyrau ar gyfer 2024/25, ac amlygwyd bod £22k o danwariant ar ddiwedd y flwyddyn. O'r swm yma, adroddwyd bod nifer o benawdau'r gyllideb yn tanwario ac yn cyfrannu at y sefyllfa oedd yn cynnwys costau cyflogi o (£500), cynnal a chadw'r Adran Eiddo (£16k) a'r gyllideb Arolwg Offer Arbenigol (£8k); roeddynt hefyd yn rhagori ar ffioedd a rhenti am y flwyddyn o bron i (£7k). Yng nghyd-destun gorwario, sydd yn arwain at leihad yn y tanwariant, mae costau trydan a chostau offer, arwyddion a rhybuddion.

Cyfeiriwyd at wariant un tro o £42k ar Swyddfa Harbwr Porthmadog oedd wedi cael ei gyllido o gronfeydd.

Tynnwyd sylw at ffurflen safonol yr archwilwyr allanol ynghyd a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol, sy'n sicrhau system rheolaeth fewnol gadarn. Amlygwyd bod y cyfrifon eisoes wedi bod yn destun archwiliad mewnol a bellach wedi eu hanfon at Archwilio Cymru i'w harchwilio. Ategwyd, mai dim ond os bydd angen gweithredu newidiadau yn dilyn archwiliad y bydd fersiwn ddiwygiedig yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor ym mis Medi.

Diolchwyd am yr adroddiad.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, nodwyd y sylwadau canlynol gan yr Aelodau:

- Bod costau hyfforddiant staff yn ymddangos yn uchel
- O ystyried defnydd yr Harbyrau, dylent fod yn gwneud arian
- Nad oedd modd craffu perfformiad pob harbwr yn unigol – adroddiad cyfansawdd sydd yma

PENDERFYNWYD:

Derbyn yr adroddiad

Cymeradwyo:

- **Cyfrif Incwm a Gwariant Refeniw 2025/26**
- **Ffurflen Flynyddol ar gyfer y Flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2026, yn amodol ar archwiliad gan Archwilio Cymru**
- **Cadeirydd i arwyddo'r ffurflen yn electroneg**

12. DIWEDDARIAD CHWARTEROL RHEOLAETH TRYSORLYS

Cyflwynwyd adroddiad gan y Rheolwr Buddsoddi yn adrodd yng nghyfarfod y Cyngor Llawn ym Mawrth 2026 cymeradwywyd y Strategaeth Rheolaeth Trysorlys ar gyfer y flwyddyn 2026/27. Nodwyd bod y Strategaeth yn gofyn i'r Rheolwr Buddsoddi adrodd ar ddangosyddion darbodus rheoli'r trysorlys yn chwarterol gydag adolygiad o'r flwyddyn ariannol llawn hefyd i'w gyflwyno i'r Pwyllgor pan yn amserol.

Eglurwyd bod yr adroddiad gerbron yn rhoi diweddariad ar y cyfnod hyd at 31.12.2025

Adroddwyd bod y cyfnod wedi bod yn un sefydlog gyda'r Cyngor wedi buddsoddi arian a chynhyrchu incwm llog sylweddol; bod y sefyllfa ar 31 Rhagfyr 2025 yn gryf iawn gyda'r Cyngor mewn sefyllfa buddsoddiadau net a hynny oherwydd y lefel uchel o fuddsoddiadau a chyfalaf gweithredol, oedd hefyd yn cynnwys arian y Gronfa Bensiwn. Nodwyd, ers 31 o Fawrth 2025 penderfynwyd ad-dalu benthyciad hanesyddol o £16.2m gan y banc oherwydd termau ffafriol ac fe alluogodd y Strategaeth i'r Cyngor leihau costau benthycia net (er gwaethaf yr incwm buddsoddi a gollwyd) a lleihau risg trysorlys cyffredinol y Cyngor.

Cyfeiriwyd at y Dangosyddion Darbodus gan dynnu sylw penodol at y Meincnod Ymrwymadau. Eglurwyd bod y Cyngor yn disgwyl parhau i fenthycia uwchlaw'r meincnod hyd at 2026 a hynny oherwydd bod y Cyngor yn dal cronfeydd wrth gefn gyda'r llif arian hyd yma, wedi bod yn is na'r rhagdybiaethau a wnaed pan fenthycwyd yr arian. Erbyn 2027 rhagdybiwyd bydd angen benthycia swm bychan iawn, a hynny ar ddiwedd y flwyddyn ariannol ac felly bydd posib ariannu hyn drwy fenthycia tymor byr ac nad oes angen benthycia yn y tymor hir yn seiliedig ar y rhagamcanion cyfredol.

Nodwyd bod yr holl weithgareddau wedi cydymffurfio'n llawn gyda chod ymarfer CIPFA.

Diolchwyd am yr adroddiad.

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad a nodi'r wybodaeth

13. CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL

Yn unol â gofynion Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang (GIAS), Safon 11.3 Cyfathrebu Canlyniadau, sy'n nodi bod "yn rhaid i'r prif weithredwr archwilio gyfathrebu canlyniadau gwasanaethau archwilio mewnol i'r bwrdd (Pwyllgor Llywodraethu) a'r uwch reolwyr o bryd i'w gilydd ac ar gyfer pob archwiliad fel y bo'n briodol, cyflwynwyd adroddiad gan y Rheolwr Archwilio yn diweddar i'r Pwyllgor o waith archwilio mewnol am y cyfnod o 26ain o Ionawr 2026 hyd 31 Mawrth 2026. Amlygwyd bod 12 o archwiliadau'r cynllun gweithredol wedi eu cwblhau ac wedi ei gosod ar lefel sicrwydd uchel; digonol neu gyfyngedig.

Cyfeiriwyd at bob archwiliad yn ei dro a rhoddwyd cyfle i'r Aelodau holi neu wneud sylw ar y canfyddiadau.

Diolchwyd am yr adroddiad

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, nodwyd y sylwadau canlynol gan yr Aelodau:

- Dilyniant Cludiant Ysgolion - lefel sicrwydd digonol. Er bod yr archwiliad yn ymwneud yn bennaf a materion ariannol, bod angen ystyried yr elfen diogelu a chydamcanion ysgolion megis presenoldeb a chyrraedd / gadael y safle yn saf. Angen sicrhau nad oes gwyro oddi wrth drefniadau sefydledig i gyrraedd amcanion eraill.
- Dilyniant Clybiau Brechwast - lefel sicrwydd cyfyngedig. Pryder am ddiffyg cysondeb gwybodaeth yn ymwneud ag alergeddau a all arwain at fater difrifol. Angen sicrhau bod y camau gweithredu yn ddigon cadarn.
- Trefniadau Tân - lefel sicrwydd digonol. Bod angen dilyn i fyny ar y camau gweithredu gan sicrhau eu bod yn cael eu cwblhau - hyn yn greiddiol i ddiogelwch gweithwyr
- Diogeliadau Amddifadu Rhyddid (DoLS) – lefel sicrwydd cyfyngedig. Er gwelliant yn y drefn, bod diffyg arweiniad gan fesurau Diogeliadau Amddiffyn Rhyddid yn arwain at gynydd mewn cwblhau ceisiadau / asesiadau.
- Fflyd - Defnydd Tanwydd - lefel sicrwydd cyfyngedig. Nid yw'n ymddangos bod y system fflyd gyfredol yn addas i bwrpas, ac felly angen ailymweld â'r trefniadau. Anodd yw deall nad oes system rhannu defnydd rhwng adrannau na modd o adnabod pa adran sydd yn berchen cerbyd. Angen edrych ar fflyd y Cyngor yn ei gyfanrwydd.
- Dilyniant - Rheolaeth Categori Amgylcheddol - lefel sicrwydd cyfyngedig. Cynigiwyd ac eiliwyd bod adroddiad yn rhoi diweddariad ar waith y Tîm Categori yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor fel bod yr Aelodau yn derbyn gwybodaeth ar sut mae'r Tîm yn blaenoriaethu gwerth am arian a chadw'r budd yn lleol.

Cynigiwyd ac eiliwyd yr angen i gynnal gweithgor gwella fel bod modd edrych yn fanylach ar rai o'r materion oedd wedi codi uchod.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn yr adroddiad a chefnogi'r gweithrediadau sydd eisoes wedi eu cytuno gyda'r gwasanaethau perthnasol – cais penodol i ailymweld â threfniadau Fflyd Defnydd Tanwydd.**
- **Galw materion Cludiant Ysgolion, Clybiau Brechwast a Threfniadau Tân gerbron y Gweithgor Gwella Gwasanaeth i gael edrych yn fanylach ar y pryderon**
- **Enwebu Rhys Parry (Cadeirydd) Dewi Lewis (Is-gadeirydd) ynghyd a'r Cynghorwyr Richard Glyn, Menna Baines ac Ioan Thomas, fel aelodau ar y Gweithgor**
- **Bod adroddiad ar Reolaeth Categori – Amgylcheddol i'w gyflwyno i'r Pwyllgor**

14. ADRODDIAD BLYNYDDOL PENNAETH ARCHWILIO MEWNOL 2025 - 2026

Cyflwynwyd adroddiad gan y Rheolwr Archwilio yn mynegi barn Archwilio Mewnol ar amgylchedd rheolaethol gyffredinol o fewn yr Awdurdod yn ystod 2025/26 gan ddarparu casgliad blynyddol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol yr Awdurdod. Nodwyd, yn gyffredinol, ar sail y gwaith a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn, bod trefniadau'r Cyngor yn gweithredu ar lefel sy'n darparu sicrwydd rhesymol ar eu digonolrwydd a'u heffeithiolrwydd a bod y farn honno yn seiliedig ar ystod eang o archwiliadau ar draws gwasanaethau'r Cyngor, ynghyd â thystiolaeth berthnasol o ffynonellau sicrwydd eraill, gan gynnwys gwaith rheoleiddwyr allanol.

Fodd bynnag, cyfeiriwyd at nifer o themâu rheolaethol cyffredinol sydd wedi dod i'r amlwg. Yn benodol, anghysondeb wrth weithredu rheolaethau, diffyg goruchwyliaeth reolaethol mewn rhai meysydd, a gwendidau mewn cofnodi a dogfennu prosesau a phenderfyniadau. Ategwyd bod rhai gwasanaethau hefyd yn wynebu heriau o ran capasiti ac adnoddau, sy'n gallu effeithio ar y gallu i weithredu rheolaethau'n gyson - cyfran sylweddol o archwiliadau wedi derbyn sicrwydd "Cyfyngedig" yn ystod y flwyddyn. Er nad yw hyn yn tansilio'r casgliad cyffredinol o sicrwydd rhesymol, mae'n amlgu'n glir bod angen ffocws corfforaethol parhaus ar gryfhau rheolaethau mewnol a sicrhau cysondeb ar draws gwasanaethau'r Cyngor.

Yng nghyd-destun perfformiad, cwblhawyd 88% o'r cynllun archwilio, sydd ychydig yn is na'r targed o 95%. Yn ogystal, derbyniodd tua hanner yr archwiliadau sicrwydd "Digonol" neu well - y canlyniadau hyn yn gyson â'r materion rheolaethol a nodwyd, ac yn dangos bod lle i wella o ran cryfder a chysondeb rheolaethau.

Wrth edrych ymlaen at 2026 / 2027, adroddwyd bod y mesurau perfformiad wedi cael eu hadolygu er mwyn sicrhau eu bod yn adlewyrchu'n well effaith a gwerth y gwasanaeth Archwilio Mewnol. Nodwyd bod y gwasanaeth yn bwriadu symud tuag at ddull mwy cytbwys o archwilio gan roi mwy o bwyslais ar effeithlonrwydd y gwasanaeth, ansawdd ac effaith y gwaith, a pherthnasedd y gwaith i risgiau strategol y Cyngor. O ganlyniad, bydd dau fesur newydd allweddol yn cael eu cyflwyno;

- mesur oriau cynhyrchiol fel canran o'r amser sydd ar gael yn rhoi gwell dealltwriaeth o'r modd rydym yn defnyddio adnoddau'r gwasanaeth. Bydd hyn yn helpu'r gwasanaeth i nodi unrhyw aneffeithlonrwydd, a sicrhau eu bod yn defnyddio capasiti'r tîm archwilio yn y ffordd fwyaf effeithiol.
- mesur o gwmpas risgiau strategol a chorfforaethol yn y cynllun archwilio fydd yn sicrhau bod eu gwaith yn canolbwyntio'n gryfach ar y meysydd sydd fwyaf critigol i gyflawni amcanion y Cyngor. Bydd hyn yn golygu bod y gwasanaeth yn alinio eu gwaith yn agosach i'r gofrestr risg gorfforaethol a Blaenoriaethau ac Uchelgeisiau Cynllun Gwynedd, ac yn amlygu'r fwy eglur sut mae Archwilio Mewnol yn darparu sicrwydd dros y risgiau mwyaf sylweddol.

Ystyriwyd y byddai hyn yn rhoi mwy o dryloywder i'r Pwyllgor, ac yn eu galluogi i graffu nid yn unig ar faint o waith sy'n cael ei gwblhau, ond hefyd pa mor effeithiol mae'r gwaith hwnnw'n cefnogi llywodraethu a rheoli risg.

Ategwyd bod y Cyngor yn parhau i weithredu ar sail gadarn o ran llywodraethu, rheoli risg a rheolaethau mewnol, ond bod angen gwelliannau pellach i gryfhau cysondeb ac effeithiolrwydd ar draws gwasanaethau. Ystyriwyd y bydd y mesurau perfformiad newydd yn cefnogi'r hyn drwy sicrhau yn ei hanfod bod gwaith Archwilio Mewnol yn parhau i ddatblygu fel swyddogaeth sy'n ychwanegu gwerth, gan ganolbwyntio ar y meysydd risg sydd bwysicaf i'r Cyngor.

Diolchwyd am yr adroddiad

Mewn ymateb i gwestiwn o ystyried manylder y gwaith a chanlyniadau da'r Uned er nifer isel o staff, ac os oedd unrhyw newyddion am gynnydd neu waith wedi ei wneud i gyfarch y lefelau staff hyn, nodwyd bod bid am brentis i'r Uned wedi bod yn llwyddiannus fel rhan o'r Cynllun Prentisiaid Cyngor Gwynedd.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, nodwyd y sylwadau canlynol gan yr Aelodau:

- Yn diolch am y gwaith sy'n cyfrannu'n fawr at gyfrifoldebau llywodraethu'r Cyngor
- Bod yr Uned yn gefnogol i'r adrannau - yn amlygu diffygion ac yn cynnig arweiniad
- Bod y wybodaeth sy'n cael ei gyflwyno i'r Cyngorwyr yn glir a gonest

PENDERFYNWYD:

Derbyn yr adroddiad yn unol â gofynion Safonau Archwilio Mewnol y Sector Gyhoeddus am y flwyddyn ariannol 2025/26

15. TROTHWYON CAFFAEL AC ADDASIADAU I'R RHEOLIADAU GWEITHDREFN CONTRACTAU

Croesawyd Arwel Evans (Rheolwr Caffael) ac Iwan Evans (Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol - Swyddog Monitro) i'r cyfarfod

Cyflwynwyd adroddiad yn nodi'r angen i adolygu trothwyon tendro a dyfynbrisiau'r Cyngor yn sgil y newid i ddeddfwriaeth cytundebu a chaffael cenedlaethol a chynnydd sylweddol yng nghostau nwyddau a gwasanaethau oherwydd chwyddiant. Eglurwyd bod y trothwyon caffael presennol wedi bod yn ei lle ers 1996 ac ers hynny bod prisiau a chwyddiant wedi cynyddu ar gyfartaledd o tua 3% y flwyddyn. Er nad oes bwriad gan Lywodraeth Cymru na Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru i gysoni trothwyon ar draws Awdurdodau Lleol, cyflwynwyd gwybodaeth i'r Aelodau am drothwyon Cyngorau'r Gogledd.

Cyfeiriwyd hefyd at y Rheoliadau Caffael Cenedlaethol gan nodi man newidiadau technegol i'r rheoliadau i bwrpas codi ymwybyddiaeth o werth y cytundeb ble mae angen cyhoeddi hysbyseb manylion contract a chynnwys hicyn ymgynghori i sicrhau cydymffurfiaeth a defnydd priodol o'r trefniadau. Ategwyd mai'r Gwasanaethau Cyfreithiol fydd yn gweithredu'r newidiadau hyn.

Gofynnwyd i'r Pwyllgor gefnogi'r cynnydd yn y trothwyon ac argymhell i'r Cyngor Llawn gymeradwyo addasiadau i'r Rheoliadau Caffael Cenedlaethol.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn yr adroddiad**
- **Cefnogi newidiadau i'r Trothwyon Caffael**
- **Argymhell i'r Cyngor Llawn gymeradwyo Addasiadau i'r Cyfansoddiad – Adran 17: Rheoliadau Gweithdrefn Contractau**

16. ARCHWILIO CYMRU - CRYNODEB ARCHWILIO BLYNYDDOL 2025 A CHYNLLUN ARCHWILIO MANWL 2026 CYNGOR GWYNEDD

Croesawyd Yvonne Thomas a Carwyn Rees (Archwilio Cymru) i'r cyfarfod i gyflwyno'r adroddiadau

- a) Cyflwynwyd Crynodeb Archwilio Blynyddol 2025 oedd yn crynhoi prif ganfyddiadau gwaith archwilio 2025 sy'n rhan o ddyletswyddau Archwilydd Cyffredinol, ynghyd ag Archwilio'r Cyfrifon, archwilio trefniadau priodol i sicrhau y defnyddir adnoddau yn ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol ac yn cydymffurfio â'r egwyddor datblygu gynaliadwy.

Tynnwyd sylw at ganfyddiadau adolygiadau 'Trefniadau Comisiynu' a 'Defnydd Strategol o Gronfeydd Wrth Gefn', ynghyd a'r adroddiadau a chynhyrchion cenedlaethol a gyhoeddwyd yn ystod y flwyddyn.

- b) Cyflwynwyd Cynllun Archwilio Manwl 2026 Cyngor Gwynedd oedd yn amlygu Datganiad o Gyfrifoldebau Archwilio Cymru. Yng nghyd-destun perthnasedd datganiadau ariannol, amlygwyd y lefelau perthnasedd (cynllunio, perfformiad a throthwy adrodd) a'r risgiau datganiadau ariannol sylweddol gan nodi bod y 'risg o wrthwneud gan reolwyr' yn risg orfodol sydd yn ymddangos ymhob cynllun archwilio.

Bwriad Archwilio Cymru yw cyflwyno canfyddiadau'r datganiadau ariannol i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ystod Medi 2026 (wedi symud ymlaen 1 mis gan ddechrau i amserlen cyfnod cyn covid).

Yng nghyd-destun gwaith archwilio perfformiad arfaethedig, amlygwyd tri maes penodol i gyflawni dyletswyddau 2026/27 sef Trefniadau Rheoli Risg, Effeithiolrwydd Canlyniadau Prosiect a Chasglu Treth y Cyngor.

Cyfanswm ffi amcangyfrifedig ar gyfer gwaith 2026 fydd £429,346. Nodwyd nad oes gan Archwilio Cymru'r hawl i wneud elw ac felly byddai unrhyw wahaniaeth mewn ffioedd yn cael ei ad-dalu.

Diolchwyd am yr adroddiadau a chroesawyd bod yr Archwilwyr yn gweld yr angen i ystyried risgiau a chyfleoedd wrth gwblhau archwiliadau.

PENDERFYNWYD:

Derbyn yr adroddiadau

17. CYD-BWYLLGOR GwE – CYNLLUN ARCHWILIO 2026

Eglurodd Pennaeth Cyllid Cynorthwyol - Cyfrifeg a Phensiynau (Cyngor Gwynedd), mai Cyngor Gwynedd, fel y Cyngor lletyol oedd wedi bod yn gyfrifol am gyflawni cyfrifoldebau cyfrifo ac adrodd ar faterion cyllidol Cydbwyllgor GwE. Daeth GwE i ben ar y 31 Mai 2025, a gan fod Cydbwyllgor GwE wedi dod i ben, y trefniant a benderfynwyd oedd i gyfrifon Ebrill a Mai oedd yn berthnasol i 2025/26, gael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, wrth i'r sefyllfa am y flwyddyn gael ei derfynu. Nodwyd bod y cyfrifon wedi bod yn destun archwiliad gan Archwilio Cymru.

Ar ran Archwilio Cymru, nododd Siwan Glyn bod y lefel o berthnasedd yn cael ei bennu i geisio adnabod a chywiro camddatganiadau allai beri fel arall i'r sawl sydd yn defnyddio'r cyfrifon gael eu camarwain. Pennwyd y lefel perthnasedd cynllunio o £33,000 ar gyfer archwiliad 2025/26 yn seiliedig ar ddatganiadau ariannol drafft 2025/26 (a gyfrifir fel 5% o berthnasedd).

Tynnwyd sylw at restr risgiau'r archwilwyr oedd hefyd yn amlygu sut yr aethpwyd i'r afael a hwy fel rhan o'r archwiliad. Adroddwyd, oherwydd bod y Cydbwyllgor wedi dod i ben yn ei ffurf bresennol ddiwedd Mai 2025 gyda gwasanaethau'n cael eu trosglwyddo nôl i'r Awdurdodau Lleol, bod risg nad oedd y datganiadau ariannol wedi eu paratoi ar sail briodol ac nad oeddynt yn gywir a chyflawn ac yn egluro yn ddigonol ddiwedd y Cydbwyllgor a throsglwyddo'r gwasanaethau. Derbyniwyd bod hyn yn sefyllfa anarferol fyddai'n gallu arwain at gam ddatganiad posib. Ategwyd bod y 'risg o wrthwneud gan reolwyr' yn risg orfodol sydd yn ymddangos ymhob cynllun archwilio.

Cyfeiriwyd at amserlen archwilio'r datganiadau ariannol ac at ffi amcangyfrifedig cwblhau'r gwaith.

Diolchwyd am yr adroddiad

PENDERFYNWYD:

Derbyn yr adroddiad

18. ADRODDIADAU ARCHWILIO CYMRU

**Y Blociau Adeiladu? Cynllunio Cyfalaf mewn Cynghorau yng Nghymru
Anghenion Dysgu Ychwanegol – Ydy cyrff cyhoeddus yn gwybod a yw'r system yn gweithio?**

Croesawyd Yvonne Thomas a Carwyn Rees (Archwilio Cymru), a Dewi Wyn Jones (Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor) i'r cyfarfod.

- a) Cyflwynwyd adroddiad *Y Blociau Adeiladu? Cynllunio Cyfalaf mewn Cynghorau yng Nghymru* gan Archwilio Cymru yn amlgygu canfyddiadau i archwiliad cenedlaethol oedd wedi ei wneud i edrych ar sut mae Cynghorau yn cynllunio eu gwariant cyfalaf gan ganolbwyntio ar raglen cyfalaf blynyddol a strategaethau cyfalaf y Cynghorau. Amlinellwyd pwysigrwydd y gwaith gan fod Cynghorau yn darparu nifer sylweddol o asedau newydd pob blwyddyn ar gyfer eu hardaloedd gan geisio taro cydbwysedd rhwng cyflawni gwerth am arian, dewis cynnal a chadw asedau hŷn neu adeiladu o'r newydd, neu fuddsoddi mewn asedau sydd yn anaddas i bwrpas.

Cyflwynwyd dogfen ymateb Cyngor Gwynedd oedd yn amlinellu'r hyn mae'r Cyngor yn bwriadu ei wneud i ymateb i argymhelliad Archwilio Cymru. Nododd y Pennaeth Cyllid ei fod yn croesawu'r adroddiad ac er ei fod yn gyfforddus gyda threfniadau cyfalaf presennol y Cyngor, bod hyn yn gyfle da i adolygu a rhoi trosolwg arnynt. Ateggodd gydag unrhyw raglen gyfalaf bod y cylch yn un araf ac felly'n debygol mai tuag at ddiwedd y flwyddyn y bydd modd cwblhau'r gwaith.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, nodwyd y sylwadau canlynol gan yr Aelodau:

- Yn amlinellu pwysigrwydd cael cofrestr eiddo i bwysu a mesur defnydd a chostau cynnal a chadw
- Angen sicrhau bod Cynllun Rheoli Asedau mewn bodolaeth ac yn gyfredol
- Angen cynnal trafodaethau pellach i drafod y cyllid a'r costau sylweddol sydd ei angen i wella / cynnal eiddo
- Bod angen adolygu Cofrestr Eiddo'r Cyngor

- b) Cyflwynwyd adroddiad *Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) - Ydy cyrff cyhoeddus yn gwybod a yw'r system yn gweithio?* gan Archwilio Cymru yn amlgygu canfyddiadau i archwiliad cenedlaethol oedd wedi ei wneud i edrych ar os yw Llywodraeth Cymru a Chynghorau yn deall y galw, capasiti a sgiliau'r gweithlu, costau a deilliannau lle mae ADY yn y cwestiwn. Cyflwynwyd yr argymhellion i Lywodraeth Cymru yn ei rôl fel galluogwr newid ar lefel genedlaethol, ac felly nid oedd ymateb cyffredinol i'w ddisgwyl gan Cyngor Gwynedd.

Diolchwyd am yr adroddiadau

PENDERFYNWYD

- **Derbyn y ddau adroddiad cenedlaethol**
- **Derbyn ymateb y Cyngor i'r argymhelliad yn adroddiad *Y Blociau Adeiladu? Cynllunio Cyfalaf mewn Cynghorau yng Nghymru – 'Dylai cynghorau adolygu eu trefniadau cynllunio cyfalaf er mwyn nodi a gweithredu cyfleoedd i wella'*.**

Nodyn: Cais i gyflwyno Cynllun Rheoli Asedau Cyngor Gwynedd i'r Pwyllgor

19. DIWEDDARIAD ARCHWILIAD ARBENNIG – GOFAL CARTREF

Yn dilyn, darganfyddiadau archwiliad arbennig gan Archwilio Mewnol a gomisiynwyd gan y Prif Weithredwr i ofal cartref Cyngor Gwynedd, cafwyd diweddariad gan Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant ar y rhaglen waith manwl sydd wedi ei llunio i flaenoriaethu a chryfhau'r ddarpariaeth gofal cartref yng nghyfarfod y Pwyllgor Chwefror 2025. Yn dilyn y diweddariad gwnaed cais gan yr Aelodau am ddiweddariad pellach gan yr Adran am ddiweddariad pellach ymhen 12 mis ar gynnydd a llwyddiant y rhaglen waith.

Croesawyd Alun Gwilym Williams (Pennaeth Cynorthwyol Busnes yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant) i gyflwyno'r diweddariad. Cyfeiriwyd at lwyddiannau a datblygiadau'r rhaglen waith ynghyd a'r heriau oedd yn wynebu'r gwasanaeth.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, nodwyd y sylwadau canlynol gan yr Aelodau:

- Yn llongyfarch y tîm ar eu gwaith – y darganfyddiadau yn ddamniol ac felly pwysig oedd cydnabod ymateb
- Bod cynnydd amlwg yn y gwaith, y sefyllfa yn cael ei chyfarch yn briodol ac yn gwella
- Er lleihad mewn oriau bloc sydd ddim yn mynd at ofal uniongyrchol, bod y nifer oriau yma yn parhau yn uchel – a oes amserlen benodol ar gyfer y gwaith yma?
- Bod angen adolygu lefelau cyflog - cyflogau gwell ar gael mewn sectorau eraill. Angen cysoni cyflogau os yw Cyngor Gwynedd am barhau i gynnig gofal safonol.

Mewn ymateb i'r sylw uchod am leihad yn yr oriau bloc, amlygwyd na fydd y gwasanaeth mewn sefyllfa o allu cyrraedd pwynt lle mae'r holl oriau bloc yn mynd at ofal uniongyrchol (dyma egwyddor y model, hyblygrwydd ayyb), ond yn amlwg yn parhau i gydweithio gyda darparwyr i ddod a'r oriau yma i lawr ymhellach.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â chytundebau gofal cartref presennol yn dod i ben mis Hydref 2027 ac os oedd gwaith yn cael i wneud i adolygu gwersi a ddysgwyd o'r hen drefn cyn llunio cytundebau newydd, nodwyd bod trafodaethau yn cael eu cynnal gyda defnyddwyr gofal cartref a'u teuluoedd, staff, darparwyr a rhanddeiliaid i sicrhau gwell model i'r dyfodol. Ategwyd bod trafodaethau hefyd yn cael eu cynnal gyda Chynghorau eraill sydd wedi treialu modelau tebyg, er mwyn sicrhau model mwy effeithiol i Wynedd.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â sut roedd y gwasanaeth yn mynd i'r afael a recriwtio a chadw staff, gyda rhai ardaloedd yn dioddef mwy nag eraill, nodwyd bod yr her o recriwtio yn un sylweddol ar draws y sector. Ategodd er ymdrechion yn lleol ac o ddatblygu Academi Gofal yng Ngwynedd nad oedd y penodiadau yn cyfarch y galw a bod cynlluniau ar y gweill i fynd i'r afael ar her genedlaethol yma. Mewn ymateb i gwestiwn ategol ynglŷn ag effeithiau penderfyniad y llywodraeth i roi'r gorau i recriwtio gweithwyr gofal o dramor, nodwyd y gobaith o weld newidiadau i'r drefn erbyn 2028 - bod recriwtio gweithwyr o dramor yn fodd effeithiol o gynnal y gofal.

Diolchwyd am y diweddariad.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn a nodi'r cynnydd i drefniadau Gofal Cartref y Cyngor**
- **Bod angen diweddariad pellach ymhen 6 mis ar gynnydd a llwyddiant y rhaglen waith**
- **Bod angen edrych ar gysoni cyflogau ar draws pob sector - hyn yn allweddol os yw Cyngor Gwynedd am barhau i gynnig gofal safonol**

20. BLAEN RAGLEN Y PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO

Cyflwynwyd blaen raglen o eitemau ar gyfer cyfarfodydd y Pwyllgor hyd Mai 2027.

PENDERFYNWYD:

- **Derbyn y rhaglen waith ar gyfer Mai 2026 – Mai 2027**
- **Ychwanegu Cynllun Rheoli Asedau a Rheolaeth Categori – Amgylchedd i'r rhaglen waith**

Dechreuodd y cyfarfod am 10.00 a daeth i ben am 13:15

CADEIRYDD

Eitem 5

PWYLLGOR	PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO
DYDDIAD	9 GORFFENNAF 2026
TEITL	GWEITHREDU PENDERFYNIADAU'R PWYLLGOR
PWRPAS YR ADRODDIAD	CYFLWYNO DIWEDDARIAD AR WEITHREDU PENDERFYNIADAU BLAENOROL Y PWYLLGOR
AWDUR	DEWI MORGAN, PENNAETH CYLLID
GWEITHREDIAD	ER GWYBODAETH

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Pwrpas yr adroddiad yma yw rhoi amlinelliad o sut mae adrannau'r Cyngor wedi ymateb i benderfyniadau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, fel bod modd i'r aelodau gael sicrwydd fod eu penderfyniadau yn cael sylw.
- 1.2 Mae hyn yn cyfrannu at roi sicrwydd i'r aelodau fod trefniadau llywodraethu'r Cyngor yn gweithredu'n effeithiol.
- 1.3 Mae'r eitem hon yn gyfle i holl aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ystyried y penderfyniadau a wnaed. Lle mae'r gweithrediad wedi ei gwblhau, neu le nad oedd gweithrediad pellach yn angenrheidiol, mae'r llinell yn cael ei dynnu o'r tabl ar ôl i'r Pwyllgor ystyried y mater.

TAFLEN WEITHREDU

2. Penderfyniadau ers sefydlu'r Cyngor Newydd (Mai 2022)

Cyfarfod 16 Ionawr 2025

Eitem:	Penderfyniadau / Arsylwadau:	Gweithrediadau:	Swyddog Cyfrifol:	Diweddariad neu Ddyddiad Cwblhau:	Gellir ei dynnu o'r Daflen Weithredu?
ADRODDIADAU ARCHWILIO CYMRU - 'CYNALIADWYEDD ARIANNOL LLYWODRAETH LEOL' AC 'ADOLYGIAD O GYNALIADWYEDD ARIANNOL – CYNGOR GWYNEDD'	<ul style="list-style-type: none"> • Derbyn yr adroddiad Cenedlaethol a Lleol • Derbyn ymateb y Cyngor i'r argymhellion 	<p>Yn dilyn derbyn cefnogaeth a chanllawiau CIPFA, Rhaglen Waith yr ymateb i'w gyflwyno i'r Pwyllgor erbyn Mawrth 2026</p> <p>Adroddiadau Perfformiad fydd yn cael eu cyflwyno i Bwyllgorau Craffu i arddangos bod y gofynion statudol yn cael eu cyfarch</p>	Pennaeth Cyllid	Mae argymhellion yr adroddiad wedi eu hystyried wrth adolygu'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig. Bydd hwnnw yn cael ei adolygu dros y misoedd nesaf a bydd diweddariad i'r CATC yn cael ei gyflwyno i gyfarfod Medi 2026 o'r Pwyllgor, fydd yn mynd i'r afael â materion sy'n weddill.	Na

Cyfarfod 6 Chwefror 2025

Eitem:	Penderfyniadau / Arsylwadau:	Gweithrediadau:	Swyddog Cyfrifol:	Diweddariad neu Ddyddiad Cwblhau:	Gellir ei dynnu o'r Daflen Weithredu?
ADRODDIAD ARCHWILIAD ARBENNIG – GOFAL CARTREF	<ul style="list-style-type: none"> • Derbyn a nodi'r cynnydd i ganfyddiadau arolwg Archwilio Mewnol a'r trefniadau Gofal Cartref y Cyngor • Croesawu'r Rhaglen Waith trylwyr sydd mewn lle i wella'r ddarpariaeth • Bod angen diweddariad pellach ymhen 12 mis ar gynnydd a llwyddiant y rhaglen waith 	Cyflwyno diweddariad pellach i'r Pwyllgor ymhen 12 mis ar gynnydd a llwyddiant y rhaglen waith	Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol, Pennaeth Adran Oedolion, Pennaeth Cynorthwyol Busnes	Diweddariad wedi cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor yn ei gyfarfod ar 21 Mai 2026. Mae'r penderfyniad yn y cyfarfod hwnnw (gweler isod) yn disodli'r penderfyniad yma.	Gellir

Cyfarfod 15 Ionawr 2026

Eitem:	Penderfyniadau / Arsylwadau:	Gweithrediadau:	Swyddog Cyfrifol:	Diweddariad neu Ddyddiad Cwblhau:	Gellir ei dynnu o'r Daflen Weithredu?
POLISI LLEIHAU TRETH CYNGOR O DAN ADRAN 13A(1)(C) O DDEDDF CYLLID LLYWODRAETH LEOL 1992	<ul style="list-style-type: none"> • Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sefyllfa a'r risgiau perthnasol • Croesawu penderfyniad y Cabinet i gymeradwyo'r Polisi • Croesawu bod y Polisi o dan adolygiad parhaus a bod modd i'w addasu wrth i unrhyw newidiadau deddfwriaethol neu newid mewn amgylchiadau gael eu cyflwyno. 	Ail eirio paragraff 3.3 atodiad 2 – Aseiad Effaith Cydraddoldeb i atgyfnerthu'r datganiad Ychwanegu twristiaeth gynaliadwy fel maes blaenoriaeth i baragraff 4.5, Adroddiad Cabinet	Pennaeth Cyllid Cynorthwyol – Cynaliadwyedd a Datblygiadau, Rheolwr Trethi	Bydd y pwyntiau hyn yn derbyn ystyriaeth wrth adolygu'r Polisi	Na – angen ei gadw tan fydd y Polisi wedi cael ei adolygu'n ffurfiol

Cyfarfod 3 Chwefror 2026

Eitem:	Penderfyniadau / Arsylwadau:	Gweithrediadau:	Swyddog Cyfrifol:	Diweddariad neu Ddyddiad Cwblhau:	Gellir ei dynnu o'r Daflen Weithredu?
MATERION BRYD	Pryder nad oes capasiti digonol gan yr Uned Archwilio Mewnol i gwrdd â disgwyliadau'r Cyngor	<ul style="list-style-type: none"> • Derbyn adroddiad gan y Pennaeth Cyllid yn amlygu'r sefyllfa a'r risgiau posib. • Angen sicrwydd bod y gwaith sydd angen ei gyflawni gan Archwilio Mewnol yn parhau i fod o safon uchel 	Pennaeth Cyllid	Mae'r gwasanaeth wedi bod yn llwyddiannus yn penodi prentis fydd yn cychwyn gyda'r gwasanaeth ddiwedd Gorffennaf. Nid oes data cymharol wedi dod i law eto felly bydd y sefyllfa yn cael ei ystyried ym mis Medi, pan fydd y drefn bidio yn agor ar gyfer 2027/28.	Na

Eitem:	Penderfyniadau / Arsylwadau:	Gweithrediadau:	Swyddog Cyfrifol:	Diweddariad neu Ddyddiad Cwblhau:	Gellir ei dynnu o'r Daflen Weithredu?
CYLLIDEB 2026/27	<ul style="list-style-type: none"> • Derbyn yr adroddiad gan nodi'r cynnwys • Derbyn priodoldeb ariannol y cynigion a'r risgiau perthnasol • Cyflwyno sylwadau o'r drafodaeth i'r Cabinet eu hystyried wrth drafod a chymeradwyo Cyllideb 2026/27 yn eu cyfarfod 10/02/26 • Diolch i'r Adran Cyllid am y gwaith trylwyr o baratoi'r Gyllideb • Sefyllfa gorwariant yn bryderus • Pryder bod y gronfa wrth gefn yn lleihau – croesawu ymarferiad cynhaefu 	<p>Rhestr bidiau cyfalaf - cynllun i ymestyn maes parcio Ysgol y Faenol. Cais gan yr Aelod Lleol am fanylion pellach ynglŷn â rhesymau dros lithrad amser (dyddiad gwreiddiol 2021) a'r costau ynghlwm â'r llithriad</p> <p>- Awgrym i gyflwyno gwybodaeth am dreth y Cyngor mewn gwerth ariannol (£) yn hytrach na chanran (%) yn unig</p> <p>- Datganiad y Swyddog Cyllid 'anochel bod y gyllideb yn cynnwys elfen o risg o ragdybiaethau' ... a oes cynlluniau mewn lle petai ostyngiad yng nghasgliadau premiwm tai, ond cynnydd yn y galw am adeiladu tai?</p>	Pennaeth Cyllid	Y gyllideb wedi ei chyflwyno i'r Cabinet ar 10 Chwefror, a wedi ei chymeradwyo gan y Cyngor Llawn ar 5 Mawrth.	Na

Eitem:	Penderfyniadau / Arsylwadau:	Gweithrediadau:	Swyddog Cyfrifol:	Diweddariad neu Ddyddiad Cwblhau:	Gellir ei dynnu o'r Daflen Weithredu?
CYLLIDEB 2026/27 (parhad)	Cynlluniau datblygu / gwella darpariaethau Cartrefi Preswyl yng Ngwynedd - cais i ganfyddiadau ymchwiliad Housing LIN Cymru gael ei gyflwyno i'r Pwyllgor		Pennaeth Cynorthwyol – Busnes a Chomisiynu	Mae'n gynamserol cyflwyno diweddariad adroddiad Housing LIN Cymru i'r cyfarfod hwn; bwriedir ei gyflwyno yn un o gyfarfodydd tymor yr hydref.	Na
CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL	<ul style="list-style-type: none"> • Derbyn yr adroddiad a chefnogi'r gweithrediadau sydd eisoes wedi eu cytuno gyda'r gwasanaethau perthnasol • O ganlyniad i ddiffyg gwelliant yn y maes gofal preswyl mewn trefniadau addas ar gyfer rheoli'r cartrefi yn briodol a diffyg cydymffurfiaeth gyda phrosesau rheolaethol, y Pwyllgor angen sicrwydd bod sylwadau Archwilio Mewnol yn cael eu hystyried. Y sefyllfa angen sylw pellach. 		Rheolwr Archwilio	Mae adolygiadau pellach o'r cartrefi preswyl wedi eu cynnwys ar raglen waith Archwilio Mewnol	Gellir

Eitem:	Penderfyniadau / Arsylwadau:	Gweithrediadau:	Swyddog Cyfrifol:	Diweddariad neu Ddyddiad Cwblhau:	Gellir ei dynnu o'r Daflen Weithredu?
ADRODDIAD AROLYGAETHAU ESTYN AC AROLYGAETH GOFAL	<ul style="list-style-type: none"> • Derbyn yr adroddiad • Derbyn bod pedwar o'r argymhellion yn cyfateb i gynlluniau gwaith sydd eisoes yng nghynllun ymateb adroddiad Cyfiawnder Trwy ein Dewrder • Derbyn nad oedd dau o'r argymhellion yn y cynllun ymateb ond eu bod bellach wedi eu cynnwys ac yn derbyn sylw priodol • Gwerthfawrogi dilynant / adroddiad cynnydd ar yr ymatebion i'r argymhellion • Siomedig eto nad oedd cydnabyddiaeth gan Estyn ar fethiannau eu harolwg ar drefniadau diogelwch y Cyngor, Mehefin 2023 		Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol, Pennaeth Addysg	Mae diweddariad wedi ei gynnwys mewn eitem ar wahân ar raglen y cyfarfod yma.	Gellir

Eitem:	Penderfyniadau / Arsylwadau:	Gweithrediadau:	Swyddog Cyfrifol:	Diweddariad neu Ddyddiad Cwblhau:	Gellir ei dynnu o'r Daflen Weithredu?
ADRODDIADAU ARCHWILIO CYMRU - LLETY DROS DRO, ARGYFWNG HIRDYMOR?	<ul style="list-style-type: none"> • Derbyn Adroddiad Cenedlaethol Archwilio Cymru • Derbyn ymateb sefydliadol y Cyngor i'r argymhellion; - A1 Gwerth am arian -- A2 Cynllunio ar gyfer Atal A3 Gweithio mewn Partneriaeth • Croesawu'r gwaith da sydd yn cael ei wneud gan yr Uned Ddigartrefedd • Cais am adroddiad yn rhoi diweddariad ar y gwaith peilot sydd yn cael ei wneud gan y Cyngor i ryddhau tai gwag yn ôl i ddefnydd • Derbyn diweddariad ar gynnydd y cynllun ymateb sefydliadol 	<ul style="list-style-type: none"> • Cais am adroddiad yn rhoi diweddariad ar y gwaith peilot sydd yn cael ei wneud gan y Cyngor i ryddhau tai gwag yn ôl i ddefnydd • Derbyn diweddariad ar gynnydd y cynllun ymateb sefydliadol 	Pennaeth Cyllid Rheolwr Digartrefedd a Chefnogaeth, Pennaeth Cynorthwyol Busnes	Diweddariad ar yr holl weithrediadau i'w gyflwyno ym mis Medi, 2026.	Na

Cyfarfod 21 Mai 2026

Eitem:	Penderfyniadau / Arsylwadau:	Gweithrediadau:	Swyddog Cyfrifol:	Diweddariad neu Ddyddiad Cwblhau:	Gellir ei dynnu o'r Daflen Weithredu?
CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL	<ul style="list-style-type: none"> • Derbyn yr adroddiad a chefnogi'r gweithrediadau sydd eisoes wedi eu cytuno gyda'r gwasanaethau perthnasol – cais penodol i ailymweld a threfniadau Fflyd Defnydd Tanwydd. • Galw materion Cludiant Ysgolion, Clybiau Brecwast a Threfniadau Tân gerbron y Gweithgor Gwella Gwasanaeth i gael edrych yn fanylach ar y pryderon • Enwebu Rhys Parry (Cadeirydd) Dewi Lewis (Is-gadeirydd) ynghyd a'r Cynghorwyr Richard Glyn, Menna Baines ac Ioan Thomas fel aelodau ar y Gweithgor • Bod adroddiad ar Reolaeth Categori – 	Derbyniwyd yn ddiwrthwynebiad	Rheolwr Archwilio	Cyflwynir diweddariad yn dilyn cyfarfod y Gweithgor Gwella Rheolaethau	Na

Eitem:	Penderfyniadau / Arsylwadau:	Gweithrediadau:	Swyddog Cyfrifol:	Diweddariad neu Ddyddiad Cwblhau:	Gellir ei dynnu o'r Daflen Weithredu?
	Amgylchedd i'w gyflwyno i'r Pwyllgor				
ADRODDIADAU ARCHWILIO CYMRU	<ul style="list-style-type: none"> • Derbyn yr adroddiadau cenedlaethol • Derbyn ymateb y Cyngor i'r argymhelliad yn adroddiad Y Blociau Adeiladu? Cynllunio Cyfalaf mewn Cynghorau yng Nghymru – 'Dylai cynghorau adolygu eu trefniadau cynllunio cyfalaf er mwyn nodi a gweithredu cyfleoedd i wella'. 	Cais i gyflwyno Cynllun Rheoli Asedau i'r Pwyllgor	Uwch Reolwr Gweithredol	Bydd diweddariad yn dilyn adolygiad o'r Cynllun Rheoli Asedau, yn ystod 2026/27.	Na

<p>DIWEDDARIAD ADRODDIAD ARCHWILIAD ARBENNIG - GOFAL CARTREF</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Derbyn a nodi'r cynnydd i drefniadau Gofal Cartref y Cyngor • Bod angen diweddariad pellach ymhen 6 mis ar gynnydd a llwyddiant y rhaglen waith • Bod angen edrych ar gysoni cyflogau ar draws pob sector - hyn yn allweddol os yw Cyngor Gwynedd am barhau i gynnig gofal safonol 	<p>Derbyniwyd yn ddiwrthwynebiad</p>	<p>Pennaeth Cynorthwyol – Busnes a Chomisiynu</p>	<p>Diweddariad pellach mewn chwe mis (Ionawr 2027)</p>	<p>Na</p>
<p>BLAENRAGLEN Y PWYLLGOR</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Derbyn y rhaglen waith ar gyfer Mai 2026 – Mai 2027 • Ychwanegu Cynllun Rheoli Asedau a Rheolaeth Categori – Amgylchedd i'r rhaglen waith 	<p>Derbyniwyd yn ddiwrthwynebiad</p>	<p>Pennaeth Cyllid</p>	<p>Y blaenraglen, sy'n eitem ar wahân ar raglen y Pwyllgor, wedi ei ddiweddarau i adlewyrchu'r cais.</p>	<p>Gellir</p>

3. ARGYMHELLIAD

3.1 Gofynnir i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio:

- Ystyried cynnwys y daflen weithredu uchod a chynnig sylwadau
- Cytuno i dynnu o'r taflenni y materion hynny a nodir fod modd eu dileu.

Eitem 6

PWYLLGOR	PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO
DYDDIAD	9 GORFFENNAF 2026
TEITL	DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL CYNGOR GWYNEDD AR GYFER 2025/26
PWRPAS YR ADRODDIAD	CYFLWYNO'R DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL (YN YMGORFFORI'R DATGANIAD RHEOLAETH FEWNOL STATUDOL) AR GYFER 2025/26 I'R PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO AM GYMERADWYAETH
AWDUR	DEWI MORGAN, PENNAETH CYLLID
GWEITHREDIAD	CYMERADWYO'R DATGANIAD AT BWRPASAU EI ARWYDDO GAN ARWEINYDD Y CYNGOR A'R PRIF WEITHREDWR

1. CEFNDIR

1.1 Mae gofyn statudol am Ddatganiad Llywodraethu Blynyddol fel canlyniad i gynnwys:

- Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, sy'n datgan:

Rhaid i'r corff perthnasol sicrhau bod system gadarn o reoli mewnol sy'n hwyluso gweithrediad effeithiol swyddogaethau'r corff hwnnw ac sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg, a rheolaeth ariannol ddigonol ac effeithiol.

Rhaid i'r corff perthnasol gynnal adolygiad o leiaf unwaith mewn blwyddyn ar effeithiolrwydd ei systemau rheoli mewnol. Rhaid i ganfyddiadau'r adolygiad gael eu hystyried gan aelodau'r corff yn cyfarfod yn ei gyfanrwydd neu gan bwyllgor.

Ar ôl yr adolygiad, rhaid i'r corff neu'r pwyllgor gymeradwyo datganiad ar reoli mewnol a baratowyd yn unol ag arferion priodol. Rhaid i'r corff perthnasol sicrhau bod y datganiad yn mynd gydag unrhyw ddatganiad o gyfrifon y mae'n ddyletswydd arno i'w baratoi.

- Côd Ymarfer CIPFA ar Gyfrifwaith Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig (y "SORP")
- Fframwaith CIPFA / SOLACE *Delivering Good Governance in Local Government (2016)*.

2. HUNANASESIAD O EFFEITHIOLRWYDD Y FFRAMWAITH LYWODRAETHU

2.1 Mae gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio swyddogaeth allweddol i herio dulliau paratoi a chynnwys y Datganiad Llywodraethu Blynyddol. Wrth iddynt arwyddo'r Datganiad Llywodraethu, mae'r Prif Weithredwr ac Arweinydd y Cyngor yn cadarnhau:

"Rydym wedi cael ein cynghori ar oblygiadau canlyniad yr adolygiad o effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, a bod y trefniadau yn parhau i gael eu hystyried yn addas at ei ddiben yn unol â'r fframwaith llywodraethu. Mae'r meysydd sydd wedi derbyn sylw eisoes a'r rhai y mae'r Cyngor am fynd i'r afael â hwy yn benodol gyda chamau gweithredu newydd ar y gweill yn cael eu hamlinellu isod."

2.2 Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn crynhoi canlyniad yr hunanasesiad llywodraethu, sydd wedi cael ei ddiweddarau gan y Grŵp Llywodraethu yn ystod y flwyddyn, mewn datganiad sydd yn dweud wrth Bobl Gwynedd beth yw ein fframwaith llywodraethu, a pa mor dda mae'n gweithio. Aelodau'r Grŵp yw y Prif Weithredwr, y Swyddog Monitro, y Swyddog Adran 151, Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol, Pennaeth Cynorthwyol Cefnogaeth Gorfforaethol, Pennaeth Cyllid Cynorthwyol, y Rheolwr Risg & Yswiriant a'r Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor.

- 2.3 Mae angen i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fodloni ei hun fod y naratif sy'n cyfiawnhau'r sgoriau yn adlewyrchiad teg o'r Cyngor cyn belled â'i fod yn ymwybodol o hynny, ar sail yr wybodaeth y mae wedi ei dderbyn dros y flwyddyn.

3. ADNABOD RISGIAU LLYWODRAETHU

- 3.1 Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn seiliedig ar Fframwaith CIPFA/Solace a gyhoeddwyd yn 2016, gydag Ychwanegiad a gyhoeddwyd yn 2025.
- 3.2 Mae'r Fframwaith yma'n adnabod 7 Egwyddor Craidd ar gyfer Llywodraethu Da:

A. Ymddwyn gydag uniondeb, gan arddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a parchu rheol y gyfraith.

Mae sefydliadau Llywodraeth Leol yn atebol nid yn unig am faint maent yn ei wario, ond hefyd am sut maent yn defnyddio'r adnoddau sydd o dan eu stiwardiaeth. Mae hyn yn cynnwys atebolrwydd am allbynnau cadarnhaol a negyddol, ac am y deilliannau y maent wedi eu cyflawni. Yn ogystal, mae ganddynt gyfrifoldeb cyffredinol i wasanaethu budd y cyhoedd wrth gadw at y gofynion deddfwriaeth a pholisïau llywodraeth. Mae'n hanfodol y gallant, yn gyffredinol, arddangos priodoldeb eu gweithredoedd ar draws yr holl weithgareddau a bod mecanweithiau ar waith i annog a gorfodi cydymffurfiaeth â gwerthoedd moesegol ac i barchu rheol y gyfraith.

B. Sicrhau bod yn agored ac ymgysylltiad cynhwysfawr â rhanddeiliaid

Mae Llywodraeth Leol yn rhedeg er lles y cyhoedd, felly dylai sefydliadau sicrhau eu bod yn agored yn eu gweithgareddau. Dylid defnyddio cyfryngau cyfathrebu ac ymgynghori clir, ac a ymddiriedir ynddynt, i ymgysylltu'n effeithiol â phob grŵp o randdeiliaid, megis dinasyddion unigol a defnyddwyr gwasanaeth, yn ogystal â rhanddeiliaid sefydliadol.

C. Diffinio deilliannau o ran buddiannau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

Mae natur ac effaith hirdymor llawer o gyfrifoldebau Llywodraeth Leol yn golygu y dylai ddiffinio a chynllunio deilliannau ac y dylai'r rhain fod yn gynaliadwy. Dylai penderfyniadau hybu pwrpas y sefydliad, cyfrannu at y deilliannau a'r buddion a fwriadwyd, ac aros o fewn y terfynau awdurdod ac adnoddau. Mae mewnbwn gan bob grŵp o randdeiliaid, gan gynnwys dinasyddion, defnyddwyr gwasanaeth a rhanddeiliaid sefydliadol, yn hanfodol i lwyddiant y broses hon ac i gydbwysu galwadau sy'n cystadlu â'u gilydd wrth bennu blaenoriaethau ar gyfer yr adnoddau cyfyngedig sydd ar gael.

D. Penderfynu ar yr ymyriadau angenrheidiol i wneud y gorau o gyflawni'r deilliannau a fwriedir

Mae Llywodraeth Leol yn cyflawni ei ddeilliannau bwriadedig drwy ddarparu cymysgedd o ymyriadau cyfreithiol, rheoliadol ac ymarferol (camau gweithredu). Mae penderfynu ar y cymysgedd gywir o'r camau gweithredu hyn yn ddewis strategol hanfodol bwysig sydd rhaid i Lywodraeth Leol ei wneud i sicrhau y cyflawnir y deilliannau a fwriedir. Mae angen dulliau gwneud penderfyniadau cadarn er mwyn sicrhau y gellir cyflawni'r deilliannau ddiffiniedig mewn ffordd sy'n darparu'r cyfaddawd gorau rhwng y mathau gwahanol o fewnbynnau adnoddau tra'n parhau i alluogi gweithrediadau effeithiol ac effeithlon. Mae angen adolygu'r penderfyniadau a wneir yn aml er mwyn sicrhau fod y canlyniadau gorau posibl yn cael eu cyflawni.

E. Datblygu capasiti'r endid, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion oddi mewn iddo

Mae angen strwythurau ac arweinyddiaeth priodol ar Lywodraeth Leol, yn ogystal â pobl gyda'r sgiliau, cymwysterau addas a'r meddylfryd iawn i weithredu'n effeithiol ac effeithlon ac i gyflawni deilliannau bwriedig o fewn y cyfnodau penodedig. Rhaid i sefydliad llywodraeth leol sicrhau bod ganddo'r gallu i gyflawni ei fandad ei hun ac i wneud yn siŵr bod polisïau ar waith i warantu bod gan ei reolwyr y capasiti gweithredol ar gyfer y sefydliad gyfan. Gan y bydd yr unigolion a'r amgylchedd y mae'r sefydliad yn gweithredu ynddo yn newid dros amser, bydd angen parhau i

ddatblygu ei gapasiti yn ogystal â sgiliau a phrofiad aelodau staff unigol. Atgyfnerthir arweinyddiaeth mewn Llywodraeth Leol gan gyfranogiad pobl â llawer o wahanol fathau o gefndiroedd, sy'n adlewyrchu strwythur ac amrywiaeth cymunedau.

F. Rheoli risgiau a perfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth gref dros arian cyhoeddus

Mae angen i Lywodraeth Leol sicrhau bod y sefydliadau a strwythurau llywodraethu hynny y mae'n eu goruchwyllo wedi sefydlu, ac yn gallu cynnal, system rheoli perfformiad effeithiol sy'n hwyluso darpariaeth effeithiol ac effeithlon o wasanaethau cynlluniedig. Mae rheoli risg a rheolaeth fewnol yn rhan bwysig ac annatod o'r system rheoli perfformiad ac yn hanfodol i gyflawni deilliannau. Dylid ystyried risg a rhoi sylw iddo fel rhan o bob gweithgaredd gwneud penderfyniad.

Mae system rheoli ariannol cadarn yn hanfodol ar gyfer gweithredu polisiâu a chyflawni deilliannau arfaethedig, gan y bydd yn gorfodi disgyblaeth ariannol, dyrannu adnoddau mewn modd strategol, darpariaeth gwasanaeth effeithlon ac atebolrwydd.

Mae'n hanfodol hefyd bod diwylliant a strwythur ar gyfer craffu ar waith fel rhan allweddol o wneud penderfyniadau, llunio polisi ac adolygu atebol. Mae diwylliant gweithio positif sy'n derbyn, hyrwyddo ac annog her adeiladol yn hollbwysig i graffu llwyddiannus a darparu gwasanaethau llwyddiannus. Mae'n bwysig pwysleisio na fydd y diwylliant hwn yn digwydd yn awtomatig, rhaid wrth ymrwymiad cyhoeddus dro ar ôl tro gan y rhai mewn awdurdod.

G. Gweithredu arferion da mewn tryloywder, adrodd, ac archwilio i sicrhau atebolrwydd effeithiol

Ystyr atebolrwydd yw sicrhau bod y rhai sy'n gwneud penderfyniadau a darparu gwasanaethau yn gallu ateb amdanynt. Mae atebolrwydd effeithiol yn ymwneud nid yn unig gydag adrodd ar y camau a gwblhawyd, ond mae hefyd yn sicrhau bod rhanddeiliaid yn gallu deall ac ymateb wrth i'r sefydliad gynllunio a chyflawni ei weithgareddau mewn modd tryloyw. Mae archwilio mewnol ac allanol ill dau yn cyfrannu at atebolrwydd effeithiol.

Ffynhonnell: CIPFA / SOLACE *Delivering Good Governance in Local Government*

- 3.3 Mae'r Egwyddorion hyn wedi eu rhannu ymhellach i nifer o is-egwyddorion.
- 3.4 Mewn ymateb i'r Fframwaith, mae'r Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu wedi ystyried yr Egwyddorion Craidd a'r Is-egwyddorion yn y Fframwaith ac wedi llunio Cofrestr Risg Llywodraethu, sy'n rhan o Gofrestr Risg Corfforaethol y Cyngor. Mae'r Cofrestr Risg Llywodraethu yn adnabod risgiau mewn 24 o feysydd llywodraethu gwahanol, gan nodi'r rheolaethau sydd gan y Cyngor yn eu lle er mwyn lliniaru'r risgiau hyn.
- 3.5 Mae cyfrifoldeb penodol am y risgiau hyn wedi eu rhannu ar draws y Cyngor, fel a ganlyn

Adran	Nifer Risgiau
Cefnogaeth Gorfforaethol	6
Cyllid	3
Tai ac Eiddo	1
Tîm Arweinyddiaeth a Chyfreithiol	14
Cyfanswm	24

- 3.6 Yr adran berthnasol sy'n gyfrifol am asesu'r risgiau hyn yn barhaus, gyda'r Grŵp Llywodraethu yn cadw trosolwg ohonynt.
- 3.7 Fel sy'n gyffredin mewn trefniadau rheoli risg, rhoddir ystyriaeth i ddau ffactor wrth sgorio maint y risgiau yma, sef
- **Effaith** y digwyddiad petai'r risg cael ei wireddu
 - **Tebygolrwydd** y risg o gael ei wireddu.

3.8 Mae'r Effaith a'r Tebygolrwydd yn cael eu sgorio o 1 i 5, gan ddefnyddio'r canllawiau sgorio canlynol.

Effaith

Sgôr	Effaith	Diffiniad
5	Catastroffig	Effaith catastroffig ar unrhyw drigolyn (e.e. colli bywyd) neu effaith dinistriol ar fywyd neu les nifer fawr o drigolion
4	Dinistriol	Effaith dinistriol ar fywyd neu les nifer o drigolion (e.e. lle byddai ansawdd bywyd neu les rhywun yn cael ei effeithio i'r graddau fod anghenion dwys ganddynt am gymorth i'w galluogi i fyw eu bywydau) neu sylweddol iawn ar nifer fawr o drigolion
3	Sylweddol iawn	Effaith sylweddol iawn ar fywyd neu les nifer o drigolion (e.e. effaith yn golygu y byddai ansawdd ei bywyd neu les yn sylweddol is na'r hyn y byddem yn ei ddisgwyl i un o drigolion Gwynedd) neu arwyddocaol ar nifer fawr o drigolion
2	Arwyddocaol	Effaith arwyddocaol ar fywyd neu les nifer o drigolion (e.e. effaith ar fywyd neu les ond yn disgyn o fewn amrediad disgwyliadwy bywyd dydd i ddydd) neu gweladwy ar nifer fawr o drigolion
1	Gweladwy	Effaith gweladwy ar fywyd neu les rai trigolion (e.e. effaith yn weladwy ond ddim yn effaith arwyddocaol i'w lles) neu ymylol ar nifer fawr o drigolion.

- Nifer = 10au i 100oedd o drigolion
- Nifer fawr = 1,000oedd i 10,000oedd o drigolion

Tebygolrwydd

Sgôr	Tebygolrwydd	Diffiniad
5	Digwydd rŵan	Mae'r effaith i'w weld rŵan (h.y. mae o'n digwydd)
4	Tebygol iawn	Tebygol iawn y bydd yn amlygu ei hun yn y dyfodol gweladwy
3	Tebygol	Siawns y gallai ddigwydd, ond efallai ddim
2	Annhebygol	Tebygolrwydd iddo ddigwydd yn isel - ond dal yno
1	Annhebygol iawn	Annhebygol iawn o ddigwydd

3.9 Lluosir y Sgôr Effaith a'r Sgôr Tebygolrwydd gyda'i gilydd i roi **Sgôr Risg Presennol**, sef sgoriau'r risgiau ar sail y rheolaethau sydd yn eu lle ar hyn o bryd. Diffinnir Sgôr Risg o uchel iawn i isel fel a ganlyn:

Sgôr 20-25	Risg Uchel iawn
Sgôr 12-16	Risg Uchel
Sgôr 6-10	Risg Canolig
Sgôr 1-5	Risg Isel

3.10 Mae'r Datganiad Llywodraethu yn nodi'r sgôr risg presennol ar gyfer y 24 maes llywodraethu. Mae asesiad adrannau a'r Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu yn dod i'r casgliad:

- Nifer risgiau uchel iawn: 0
- Nifer risgiau uchel: 7
- Nifer risgiau canolig: 8
- Nifer risgiau isel: 9

3.11 Lle adnabuwyd fod y sgôr risg presennol yn parhau'n uwch nag y mae'r Cyngor yn fodlon ei dderbyn, mae camau gweithredu pellach wedi eu hadnabod a'u hamlinellu yn y Datganiad. Er hyn, pwysleisir fod mwyafrif y materion sydd wedi eu hamlygu yn y dadansoddiad systematig yma eisoes wedi cael eu hadnabod gan y Cyngor.

4. NEWIDIADAU ERS DATGANIAD 2024/25

4.1 Mae pob un o'r risgiau llywodraethu wedi cael eu hadolygu yn ystod y flwyddyn. Gwneir hyn gan yr adran gyfrifol fel cam cyntaf, gyda'r Grŵp Llywodraethu yn ymgymryd â rôl sicrhau ansawdd.

4.2 Mae sgôr pump o'r risgiau wedi newid yn ystod y flwyddyn:

Risg	Sgôr flaenorol	Sgôr Effaith	Sgôr Tebygol-rwydd	Sgôr gyfredol	Sylwadau
<u>Ymgysylltu</u> Methiant i ymgysylltu'n effeithiol efo pobl Gwynedd yn arwain at flaenoriaethu a phenderfyniadau gwael	9 (Canolig)	Cadw yn 3	Cynyddu o 2 i 3	12 (Uchel)	Er gwaethaf yr holl ymdrechion, mae'r gwaith o baratoi a chynnal ymgynghoriadau ac ymarferion ymgysylltu'n parhau i fod yn heriol iawn. Yn 2026/27 byddwn yn cyfarch hyn drwy gynnal adolygiad o brosesau ymgysylltu'r Cyngor cyn symud ymlaen i lunio a chyflwyno Strategaeth Ymgysylltu a threfn diwygiedig yn 2027/28.

5. ARGYMHELLIAD

5.1 Gofynnir i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio:

- Ystyried y Datganiad Llywodraethu Blynyddol Drafft sy'n ymddangos yn yr atodiad.
- Cymeradwyo'r Datganiad, ac argymhell fod Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr yn ei arwyddo.

DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

Mae'r datganiad hwn yn cwrdd â'r angen i gynhyrchu Datganiad Rheolaeth Fewnol yn unol â Rheoliad 5 o'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014.

Rhan 1: CWMPAS CYFRIFOLDEB

Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am sicrhau bod ei weithgareddau yn cael eu cynnal yn unol â'r gyfraith a safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu a'i gyfrifo amdano yn briodol, a'i ddefnyddio mewn ffordd economaidd, effeithlon ac effeithiol. Mae'n ddyletswydd o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 i Gyngor Gwynedd wneud trefniadau i sicrhau gwelliant wrth arfer ei swyddogaethau, gan roi sylw penodol i effeithiolrwydd strategol, ansawdd gwasanaethau, argaeledd gwasanaethau, tegwch, cynaliadwyedd, effeithlonrwydd ac arloesi.

Wrth gyflawni'r cyfrifoldebau eang yma, mae Cyngor Gwynedd hefyd yn gyfrifol am roi trefniadau priodol yn eu lle ar gyfer llywodraethu ei swyddogaethau, cynorthwyo gweithrediad effeithiol ei weithgareddau, ac sydd yn cynnwys trefniadau i reoli risg a rheoli ariannol digonol ac effeithiol.

Mae Cyngor Gwynedd wedi cymeradwyo a mabwysiadu Côt Llywodraethu Corfforaethol, sy'n gyson ag egwyddorion Fframwaith CIPFA/Solace *Delivering Good Governance in Local Government*. Mae copi o'r côd i'w gael ar ein gwefan, neu gellir derbyn copi trwy ysgrifennu at Gyngor Gwynedd, Swyddfa'r Sir, Stryd y Jêl, Caernarfon, Gwynedd LL55 1SH. Mae'r datganiad yma yn esbonio sut mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â'r côd ac mae hefyd yn cwrdd â gofynion rheoliad 5(5) Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 mewn perthynas â chyhoeddi datganiad ar reoli mewnol.

Rhan 2: PWRPAS Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

Mae'r fframwaith llywodraethu'n cynnwys y systemau a phrosesau, diwylliant a gwerthoedd hynny sydd yn cyfeirio a rheoli'r awdurdod, a'r gweithgareddau ble mae'n adrodd i, cysylltu gydag ac yn arwain y gymuned. Mae'n galluogi'r awdurdod i fonitro llwyddiant ei amcanion strategol, ac i ystyried os yw'r amcanion wedi arwain at ddarparu gwasanaethau addas a chost effeithiol.

Mae'r system reolaeth fewnol yn rhan allweddol o'r fframwaith llywodraethu ac wedi ei ddylunio i alluogi'r Cyngor i reoli risg i lefel resymol yn hytrach na dileu'n gyfan gwbl y risg o fethiant i gyflawni polisiau ac amcanion; gall felly ond ddarparu sicrwydd rhesymol o effeithiolrwydd yn hytrach na sicrwydd diamod. Mae'r system rheolaeth fewnol yn seiliedig ar broses parhaus sy'n adnabod a blaenoriaethu risgiau sy'n berthnasol i gyflawni polisiau, nodau ac amcanion y Cyngor, i werthuso'r tebygolrwydd o risgiau'n cael eu gwireddu ac i isafu'r effaith petai hynny'n digwydd, ac i reoli'r risgiau mewn ffordd effeithlon, effeithiol ac economaidd.

Mae'r fframwaith llywodraethu a ddisgrifir uchod wedi bod yn ei le yng Nghyngor Gwynedd ar gyfer y flwyddyn sy'n diweddu 31 Mawrth 2024 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r datganiad o gyfrifon.

Rhan 3: TREFNIADAU LLYWODRAETHU CYNGOR GWYNEDD

- 3.1 Mae'r **Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu** yn cadw golwg parhaus, disgybledig ar faterion llywodraethu, yn codi ymwybyddiaeth ehangach ohonynt, ac yn hybu perchnogaeth ehangach o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol. Mae'r Grŵp yn cynnwys y Cyfarwyddwr Corfforaethol, y Swyddog Monitro, y Swyddog Adran 151, Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol, Pennaeth Cynorthwyol Cefnogaeth Gorfforaethol, Pennaeth Cyllid Cynorthwyol, y Rheolwr Risg & Yswiriant a'r Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor.
- 3.2 Er mwyn adlewyrchu Fframwaith CIPFA/SOLACE *Delivering Good Governance in Local Government*, mae'r fframwaith leol ar ffurf Cofrestr Risg Llywodraethu sydd yn rhan o'r Gofrestr Risg Gorfforaethol, gan adnabod 24 maes o risg llywodraethu.
- 3.3 Rhoddir amlinelliad o'r Meysydd Llywodraethu, sut maent yn perthnasu i egwyddorion CIPFA/SOLACE, y risgiau perthnasol a threfniadau'r Cyngor er mwyn ymdrin â hwy yng ngweddill y rhan yma o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Egwyddor Craidd Fframwaith CIPFA/SOLACE A: Ymddwyn gydag uniondeb, gan arddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a parchu rheol y gyfraith.

Diwylliant

- Cynhaliwyd adolygiad o gynnydd Ffordd Gwynedd ar draws y Cyngor mewn cydweithrediad ag aelodau Cabinet a Grwp Tasg a Gorffen o blith aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu and Archwilio. Arweiniodd hynny at Raglen Waith 5 mlynedd o'r newydd hyd at 2028 gafodd ei chymeradwyo gan y Cabinet ar y 7 Mawrth 2023. Mae'r Cynllun yn adnabod naw maes bydd y Cyngor yn canolbwyntio arno er mwyn gwreiddio'r "ffordd o weithio" ymhellach.
- Mae Grwp Arweiniol (Tim Rheoli Corfforaethol y Cyngor) wedi'i sefydlu gyda ffocws ar un o'r ffrydiau gwaith ymhob cyfarfod misol. Mae'r Grwp yn cadw trosolwg ar weithrediad y Rhaglen Waith ac yn cynnig arweiniad ar wreiddio'r diwylliant o fewn y Cyngor. Mae Grwp o swyddogion sy'n arwain ar y ffrydiau gwaith unigol yn cyfarfod yn fisol dan gadeiryddiaeth y Cyfarwyddwr Corfforaethol tra bo Grwp Ymarferwyr wedi'i ffurfio er mwyn cefnogi unigolion sy'n gyrru adolygiadau o fewn eu gwasanaethau.
- Cyflwynir adroddiad blynyddol ar gynnydd y diwylliant gwaith sydd yn seiliedig ar gasgliadau hunan-asesiad y gofynnir i bob Adran ei gynnal ac hefyd ar ganlyniadau Arolwg Llais Staff sydd yn cael ei gynnal pob deuddeng mis.

Ymddygiad

- Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu codau ymddygiad ar gyfer ei aelodau a swyddogion, yn seiliedig ar reoliadau cenedlaethol (codau fel y Cod Perthynas Aelod/Swyddog; y Cod Ymddygiad Aelodau; Y Cod Ymddygiad Swyddogion; Y Polisi Gwrth Dwyll a Llygredd a'r Cod Ymarfer Canu'r Gloch) ac mae rhain at ei gilydd yn gosod sylfaen ar gyfer sicrhau intergriti a moeseg.
- Mae tystiolaeth glir fod y Cyngor yn rhoi ystyriaeth ddilys i adroddiadau'r Ombwdsman fel rhan o waith y Pwyllgor Safonau, sy'n gweithio'n effeithiol.

Cyfreithlondeb

- Mae'n rhaid i bopeth y mae'r Cyngor yn ei wneud gydymffurfio â'r gyfraith. Rhaid i swyddogion statudol (y Swyddog Monitro a Phennaeth Cyllid) gynnig sylwadau ar unrhyw benderfyniad ffurfiol, fel rhan o Gyfansoddiad cynhwysfawr sy'n cael ei adolygu'n rheolaidd. Mae rôl y swyddogion statudol yn rhan greiddiol o drefniadau llywodraethu y Cyngor.

Egwyddor Craidd Fframwaith CIPFA/SOLACE B: Sicrhau ein bod yn agored ac fod ymgysylltiad cynhwysfawr â rhanddeiliaid

Bod yn agored

- Yr isafswm bosib o adroddiadau Pwyllgor sydd yn eithriedig, ac yn ogystal â chyhoeddi cofnodion pwyllgorau llawn, rhoddir cyhoeddusrwydd i daflenni penderfyniad aelodau unigol, gyda gweithdrefnau sy'n sicrhau fod hyn yn digwydd. Cyhoeddir papurau cefndir gydag adroddiadau pwyllgor er mwyn sicrhau fod penderfyniadau'n cael eu gwneud gyda gwybodaeth lawn. Fe weddarlledir nifer o gyfarfodydd pwyllgorau sy'n cymryd penderfyniadau.
- Mae'r Cyngor yn cyhoeddi ei Gynllun Corfforaethol, Adroddiad Perfformiad Blynyddol a'r Datganiad o'r Cyfrifon i geisio rhoi gymaint o wybodaeth ag y byddai trigolion ei angen i ni fod yn atebol. Defnyddir dulliau amrywiol eraill hefyd megis y wefan a chyfryngau cymdeithasol i geisio sicrhau fod trigolion Gwynedd yn ymwybodol o beth sydd yn digwydd o fewn y Cyngor.

Rhanddeiliad

- Mae parodrwydd cyrff sector gyhoeddus, gan gynnwys Cyngor Gwynedd, cyngorau unedol eraill cyfagos, yr Heddlu, Y Bwrdd Iechyd, y trydydd sector ac eraill i gydweithredu er mwyn darparu gwasanaethau cyhoeddus ar y cyd yn gallu cael effaith sylweddol, weladwy i Bobl Gwynedd, fel rhan o ofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.
- Mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi cael ei sefydlu ac yn cwrdd yn rheolaidd.

Ymgysylltu

- Mae ystod o weithdrefnau ymgysylltu corfforaethol wedi eu sefydlu i sicrhau ein bod yn derbyn barn y cyhoedd a rhan-ddeiliaid eraill fel bo'n briodol.

Egwyddor Craidd Fframwaith CIPFA/SOLACE C: Diffinio deilliannau o ran buddiannau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

Cyfeiriad a gweledigaeth

- Cymeradwywyd Cynllun y Cyngor 2023-28 gan y Cyngor llawn ar yr 2il o Fawrth, 2023. Mae'r Cynllun yn cynnwys ein huchelgais a phrosiectau o dan 7 maes blaenoriaeth. Mae'r cynllun wedi ei adolygu yn flynyddol ym mis Mawrth ers ei fabwysiadu.

Cynaliadwyedd

- Ers Mai 2023 mae'n ofynnol i adroddiadau a gyflwynir i'r Cabinet amlygu sut mae'r hyn sydd yn yr adroddiad yn adlewyrchu gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.
- Sesiynau hyfforddiant wedi eu cynnal gyda aelodau etholedig er mwyn cynyddu ymwybyddiaeth o'r Ddeddf yn Hydref 2022 a 2024.
- Mae'r Cyngor eisoes wedi mabwysiadu Polisi Caffael Cynaliadwy sy'n cyd-fynd ag egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Drwy fabwysiadu'r Polisi, y bwriad yw ystyried yr effaith gymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol bosibl y gall ein penderfyniadau caffael ei chael a pha gamau y gellir eu cymryd i wneud y defnydd gorau posibl o wariant y Cyngor, er lles y Sir.

Egwyddor Craidd Fframwaith CIPFA/SOLACE D: Penderfynu ar yr ymyriadau angenrheidiol i wneud y gorau o gyflawni'r deilliannau a fwriedir

Penderfyniadau

- Mae yna dystiolaeth dros y blynyddoedd diwethaf fod Cyngor Gwynedd yn barod i gymryd penderfyniadau anodd, ond dim ond ar ôl ystyried y dystiolaeth yn fanwl.

Cynllunio Gweithrediadau

- Mae'r Cyngor yn ymdrechu i gynnal balans addas rhwng cael gweithdrefnau Rheoli Prosiectau a gweithio'n effeithlon. Yn hynny o beth, mae'r Cyngor eisoes yn cynnal trefniadau rheoli prosiect cadarn ar gyfer y prosiectau mwyaf, gan ddefnyddio fersiwn llai cynhwysfawr ond yn seiliedig ar yr un egwyddorion ar gyfer prosiectau eraill.
- Mae gan y Cyngor Gynllun Ariannol Tymor Canol, gyda cyllidebau blynyddol yn seiliedig ar hwnnw. Mae gwaith y Cyngor ar gynllunio ariannol yn cael ei ganmol yn rheolaidd gan yr archwilwyr allanol, ac mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cymryd rôl flaenllaw ar graffu ariannol.

Adolygu deilliannau

- Mae trefniadau asesu risg, llunio Cynllun Corfforaethol a rheoli prosiect y Cyngor yn sicrhau fod y deilliannau a fwriedir eu cyflawni ar gychwyn unrhyw brosiect yn glir. Mae'r adroddiad perfformiad blynyddol yn ceisio canolbwyntio ar asesu i ba raddau y mae'r deilliannau hynny wedi cael eu cyflawni.

Egwyddor Craidd Fframwaith CIPFA/SOLACE E: Datblygu capasiti'r endid, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion oddi mewn iddo

Asedau Eiddo

- Mae Cynllun Rheoli Asedau newydd ar gyfer y cyfnod 10 mlynedd 2024-2034 wedi cael ei fabwysiadu gan y Cyngor ar 11 Gorffennaf 2024.

Asedau Technoleg Gwybodaeth

- Mae Cynllun Digidol newydd ar gyfer y cyfnod 2023-28 wedi cael ei fabwysiadu; cafodd ei graffu gan y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ym mis Medi 2023 a'i gymeradwyo'n ffurfiol gan y Cabinet ym mis Tachwedd 2023. Cyflwynwyd adroddiad blynyddol i'r Cabinet ar 16 Rhagfyr 2025.

Cynllunio'r Gweithlu

- Mae'r Bwrdd Prosiect Cynllunio'r Gweithlu wedi cytuno ar amcanion tymor hir a rhestr o is-brosiectau ar gyfer y cyfnod yn arwain at Mawrth 2028.
- Mae trefniant cyfweliadau gadael a gwefan swyddi newydd yn eu lle.

Arweinyddiaeth

- Mae'r gyfres o gyfarfodydd y Rhwydwaith Rheolwyr ac Arweinyddion Tim (a gynhelir ddwy waith y flwyddyn) yn rhan allweddol yn y newid pwyslais o ddiwylliant "rheoli" i "arwain" o fewn y Cyngor.
- Mae prosiect penodol yn parhau i gael blaenoriaeth gwella uchel yng nghyswllt Merched mewn Arweinyddiaeth o fewn y Cyngor. Mae'r Cyngor yn cydnabod bod y nifer o ferched sydd yn cyflawni swyddogaeth rheolaethol o fewn y Cyngor yn anghymesur a rhaniad y gweithlu cyfan ac felly'n edrych i hybu'r nifer merched sy'n ymgeisio ac yn cyrraedd swyddi uwch o fewn y Cyngor.
- Mae'r Tim Rheoli Corfforaethol wedi ymrwmo i'w ddatblygiad, gyda pob aelod o'r tîm wedi cwblhau proffil personol ac yn mynychu gweithdai rheolaidd er mwyn datblygu fel arweinydd unigol ac i atgyfnerthu'r gallu i fanteisio'n llawn ar weithredu fel tîm.
- Yn yr un modd, mae'r Cabinet newydd a ffurfiwyd yn Rhagfyr 2024 wedi ymrwmo i'w ddatblygiad ar lefel aelodau unigol ac fel tîm.

Cyswilt Cwsmer

- Dadansoddiad manwl wedi'i gyflawni ac wedi'i gyflwyno i Aelodau yn Hydref 2022 gyda rhaglen waith wedi'i hadnabod a'r risg wedi'i ychwanegu i'r risgiau llywodraethu corfforaethol. Galwadau Cynllunio yn cael eu derbyn yn uniongyrchol gan y Gwasanaeth Cynllunio ers y 1af o Ebrill, 2023 a modiwl hyfforddiant byr wedi'i dreialu ar gyfer holl staff sydd yn ymdrin ag ymholiadau.
- Cynllun ar gyfer Gweithio i'r Dyfodol wedi'i fabwysiadu yn Medi 2023.

Egwyddor Craidd Fframwaith CIPFA/SOLACE F: Rheoli risgiau a perfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth gref dros arian cyhoeddus

Rheoli Risg

- Mae yna drefniadau cryf ar gyfer monitro ein cydymffurfiaeth â rhai mathau penodol o risgiau gweithredol. Mae pob risg yn y Gofrestr Risg Gorfforaethol wedi cael ei ystyried o berspectif y risg i Bobl Gwynedd, nid o safbwynt mewnbylg y Cyngor.
- Mae systemau'r Cyngor ar gyfer adnabod, asesu, cofnodi ac adrodd ar risgiau yn esblygu'n barhaus.

Perfformiad

- Mae swyddogion ac Aelodau yn cwestiynu yn barhaus os yr ydym yn mesur y pethau iawn. Mae yna gyfarfodydd rheolaidd gydag Aelodau Cabinet a rheolwyr i asesu'r perfformiad diweddaraf gydag aelodau o'r Pwyllgor Craffu perthnasol hefyd yn bresennol i roi her.
- Ers Ebrill 2025, cyflwynir adroddiadau perfformiad rheolaidd gan yr aelodau Cabinet ar eu meysydd cyfrifoldeb hwy i gyfarfodydd i'r Pwyllgorau Craffu, lle'n flaenrol roedd yr adroddiadau yn mynd i'r Cabinet. Gwelir y newid yma yn gam allweddol i wella herio ac atebolrwydd.
- Mae cwynion hefyd yn ffordd allweddol o gael gwybodaeth i wella. Mae'r Drefn Gwynion Gorfforaethol yn parhau i ddatblygu'n dda. Mae'r Swyddog Gwella Gwasanaeth yn sicrhau ein bod yn dysgu gwersi o gwynion, ac yn osgoi ailadrodd camgymeriadau.

Rheolaeth Fewnol

- Mae adolygu ac addasu rheolaethau mewnol fel eu bod yn gymesur i'r hyn sydd ei angen yn greiddiol i'r nod o roi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud, gan waredu tasgau or-fiwrocraidd. Mae cael gwared o rwystrau yn ran o waith pawb, gan arwain at lefel addas o reolaeth fewnol. Mae effeithlonrwydd y gyfundrefn Archwilio Mewnol dan adolygiad parhaus, ac mae hunanasesiad yn dangos fod y gwasanaeth yn cwrdd â'r safonau proffesiynol yn unol â'r disgwyl. Mae gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio gylch gorchwyl cytunedig sy'n cael ei adolygu'n rheolaidd. Mae tystiolaeth fod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn effeithiol iawn yn gwireddu ei swyddogaethau.

Rheoli Gwybodaeth

- Mae Cynllun Gwybodaeth y Cyngor 2021-2026 (diweddariad 2024) yn cynnwys nifer o gynlluniau ar gyfer mynd i'r afael â risgiau rheoli gwybodaeth a'r defnydd o ddata.
- Mae'r Grŵp Gwybodaeth trawsadrannol yn cymryd trosolwg corfforaethol o'r maes yma.

Cyllid

- Mae gan y Cyngor drefniadau effeithiol ar gyfer cynllunio a rheoli ariannol, gan gynnwys cyfrifwyr ac archwilwyr mewnol, dan arweiniad y prif swyddog cyllid.
- Mae gan archwilwyr mewnol ffocws ar drefniadau effeithiol a rheolaethau mewn systemau ariannol, tra mae'r cyfrifwyr yn gweithio'n agos gyda'r adrannau ac yn annog perchnogaeth rheolwyr o'u systemau, perfformiad, a phriodoldeb ariannol.
- Mae'r gwaith o adolygu gwariant yn erbyn cyllidebau, a monitro fod arbedion wedi'u cyflawni gan holl adrannau'r Cyngor, yn sicrhau fod y gwasanaethau yn gweithredu'n effeithlon. Mae sefyllfa gwariant refeniw yn cael ei adrodd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a'r Cabinet ond wrth i'r angen i ddarganfod arbedion barhau, a'r galw am wasanaethau gynyddu, gellir rhagweld sefyllfa lle nad oes cronfeydd digonol yn y dyfodol i ymdrin â'r diffyg yn y gyllideb.

Iechyd, Diogelwch a Llesiant

- Polisi Iechyd a Diogelwch wedi ei fabwysiadu gan y Cyngor sy'n cael ei adolygu'n flynyddol.
- Ymgynghorwyr arbenigol ar gael er mwyn cynghori. Hyfforddiant Mandadol i holl staff y Cyngor yn cael ei ddarparu.
- Hyfforddiant IOSH Rheoli'n Ddiogel yn cael ei ddarparu i Reolwyr a staff perthnasol, gydag amrywiol hyfforddiant arall mewn lle yn ddibynnol natur cyfrifoldebau.
- Trefniadau cyfathrebu gyda Fforwm Gorfforaethol a Panel Ymgynghorol gan gynnwys safle mewnwyd penodol gyda llu o ganllawiau a gweithdrefnau.
- Trefn adrodd ac ymchwilio ar ddamweiniau wedi ei sefydlu.

Egwyddor Craidd Fframwaith CIPFA/SOLACE G: Gweithredu arferion da mewn tryloywder, adrodd, ac archwilio i sicrhau atebolrwydd effeithiol

Atebolrwydd

- Mae'r Cyngor wedi darparu canllawiau ar baratoi adroddiadau ac ar wneud penderfyniadau da, er mwyn sicrhau fod yr adroddiadau sydd ar gael i'r cyhoedd yn eglur.

Sicrwydd

- Mae swyddogion statudol yn sicrhau fod materion yn cydymffurfio â'r gyfraith a threfniadau'r cyfansoddiad tra bod y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr yn herio yn barhaus a yw adrannau yn gwneud y pethau iawn.
- Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cadw trosolwg ar y trefniadau llywodraethu yn ogystal ag ar weithrediad argymhellion archwilwyr allanol. Yn cefnogi hyn mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn gweithredu yn unol â'r safonau proffesiynol statudol, sef Safonau Archwilio Mewnol y Sector Gyhoeddus.
- Mae trefniadau craffu wedi eu hadolygu nifer o weithiau dros y blynyddoedd diweddaraf, gydag adroddiad annibynnol Archwilio Cymru yn Medi 2023 yn adnabod cynnydd da yn safon craffu Gwynedd.
- Mae'r swyddogion craffu yn gweithio'n agos gyda Cadeiryddion/Is-gadeiryddion y pwyllgorau unigol er mwyn sicrhau eglurder a rhannu arferion gorau. Bydd hyn yn datblygu ymhellach gyda chefnogaeth y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr yn rheolaidd mewn pwyllgorau craffu.
- Hyfforddiant i'r Tim Rheoli Corfforaethol wedi cymryd lle a cynhelir cyfarfod blynyddol er mwyn adolygu cynnydd. Hyfforddiant i Aelodau o ran eu cyfrifoldebau ar ffactorau i'w hystyried wrth gymryd penderfyniadau.

Rhan 4: ASESIAD O EFFEITHIOLRWYDD EIN TREFNADAU LLYWODRAETHU

4.1 Mae Cyngor Gwynedd wedi cynnal hunan-asesiad o'i drefniadau llywodraethu yn unol â gofynion Fframwaith CIPFA/Solace *Delivering Good Governance in Local Government* a gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Mae'r asesiad wedi amlygu'r canlynol o safbwynt lliniaru'r risgiau llywodraethu:

- C cynnydd amlycaf y Cynllun Ffordd Gwynedd yw:

Dysgu, Arbrofi a Gweithredu i Wella - Mae'r pwyslais yn y Cynllun cyfredol ar gynnal adolygiadau ar ddarnau llai o systemau gwaith, yn ogystal a chynnal adolygiadau ar systemau cyfan, wedi dwyn ffrwyth ac mae pob Adran yn y Cyngor yn gallu darparu enghreifftiau o adolygiadau sydd wedi arwain at welliannau yn ystod y flwyddyn.

Arweinyddiaeth - Mae rhaglen hyfforddiant Ffordd Gwynedd ar ei newydd wedd wedi'i hail-gyflwyno ar gyfer rheolwyr yn ystod y flwyddyn tra bo'r Rhaglen Datblygu Rheolwyr yn mynd o nerth i nerth gyda'r adborth cadarnhaol gan fynychwyr.

Cefnogi a Datblygu - Mae Fframwaith Dysgu a Datblygu newydd wedi'i lawnsio gyda'r rhaglen am y flwyddyn gyntaf yn canolbwyntio ar hyfforddiant sylfaenol fel rheolaeth cyllid, llesiant a sgiliau digidol. Mae'r Rhaglen Uwch Arweinyddiaeth, Rhaglen Datblygu Rheolwyr a'r Rhaglen Merched mewn Arweinyddiaeth yn parhau i arddangos eu gwerth gyda nifer fawr o swyddogion yn awyddus i gofrestru ar bob achlysur pan fo cyfres newydd yn cael ei chyhoeddi.

Cynllunio'r Gweithlu a Datblygu Talent - Mae saith ffrwd gwaith wedi'u hadnabod ar gyfer gyrru'r gwaith hwn yn ei flaen. Maent yn amrywio o fod yn cynnal ymarferiad "Ffordd Gwynedd" ar yr holl broses o ddenu staff i weithio i'r Cyngor, i'r angen am sefydlu cynlluniau hyfforddi penodol sydd yn cyfarch sgiliau ac arbenigeddau prin, yn ogystal a'r ymddygiadau priodol, sydd yn angenrheidiol i barhad gwasanaeth yn y dyfodol.

Gweithlu Bodlon ac Iach - Cymeradwywyd Strategaeth Llesiant newydd gan y Cabinet yn ei gyfarfod ar yr 17 o Ragfyr, 2024. Mae'r Strategaeth yn seiliedig ar dair sylfaen, sef arwain a rheoli, cefnogaeth gynaliadwy, ac amgylchedd gwaith gyda llesiant meddyliol, corfforol, cymdeithasol ac ariannol yn ganolbwynt i'r hyn a geisir ei gyflawni.

Cyswllt a'r Cwsmer - Sefydlwyd Grŵp traws-adrannol i lunio Siarter a Safonau Cyswllt Cwsmer. Bydd y Siarter hwnnw, yn ei ffurf drafft terfynol, yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet i'w fabwysiadu ar yr 8 o Orffennaf, 2025. Bu ymgynghori cynhwysfawr ar gynnwys y Siarter ar draws gwasanaethau'r Cyngor ac mae yma enghraifft dda o geisio barn ar ddatblygiadau gyda staff.

- Mae'r Cyngor wedi cyflwyno cyfres o gerrig milltir blynyddol ar gyfer pob un o'r prosiectau yng Nghynllun y Cyngor er mwyn caniatáu i ni fesur cynnydd yn ogystal â chynllunio gwaith ar gyfer y dyfodol. Mae'r gwaith i wella hyn ymhellach yn parhau.
- Mae Cyfansoddiad y Cyngor yn ddogfen gyhoeddus sydd yn gosod allan y trefniadau llywodraethu ac mae Canllaw i'r Cyfansoddiad yn cael ei ddarparu er mwyn atgyfnerthu hyn. Mae'r Grŵp Llywodraethu wedi parhau i gyfarfod yn rheolaidd a wedi cadw trosolwg o faterion llywodraethu o fewn y Cyngor. Mae'r Grŵp yn cynnwys y Cyfarwyddwr Corfforaethol, y Swyddog Monitro, y Swyddog Adran 151, Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol, Pennaeth Cynorthwyol Cefnogaeth Gorfforaethol, y Rheolwr Risg & Yswiriant a'r Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor.
- Mae'r Cyngor yn cyhoeddi Datganiad Llywodraethu Blynyddol sy'n amlinellu ein trefniadau llywodraethu a'u heffeithiolrwydd gan ddilyn egwyddorion Fframwaith CIPFA/Solace *Delivering Good Governance in Local Government*.
- Cynhelir gweithdy blynyddol ar sicrwydd a risgiau gydag archwilwyr allanol (Archwilio Cymru, Arolygaeth Gofal Cymru ac Estyn).

- Pan gyhoeddir argymhellion gan gyrff archwilio allanol, bydd ymateb sefydliadol yn cael ei baratoi ar ran y Cyngor ac mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn gyfrifol am adolygu ac asesu'r ymateb ynghyd â'r cynnydd yn erbyn yr argymhellion.
 - Ceir trefniadau priodol hefyd i ymateb i unrhyw adroddiadau gan Weithrediaeth Iechyd a Diogelwch (HSE).
 - Mae prif risgiau llywodraethu wedi eu sgorio yn gorfforaethol ac ar lefel Adran gan fod lefel y risg yn amrywio. Mae'r Grŵp Llywodraethu mewnol gyda throsolwg ac yn gyfrifol am sicrwydd ansawdd o fewn Cyngor Gwynedd.
 - Mae'r Cyngor wedi comisiynu *Local Partnerships* i gynnal adolygiad o'n trefniadau llywodraethu, gyda'r bwriad o roi her annibynnol a gwrthrychol i'r Cyngor yn ogystal â chynnig unrhyw argymhellion i wella.
 - Er bod y drefn a strategaethau rheoli risg i'r dyfodol yn gwella a chryfhau ar y cyfan, mae trefniadau newydd wedi eu rhoi yn eu lle er mwyn ceisio safoni a cheisio cysoni y sgoriau ar gyfer risgiau uchel iawn. Yn ystod 2025/26 comisiynwyd ein hyswirwyr i adolygu ein trefniadau rheoli risg a bydd eu hargymhellion yn cael eu gweithredu yn ystod 2026/27.
 - Ar sail gwaith Archwilio Mewnol a gwblhawyd yn ystod 2025/26, ystyriwyd bod fframwaith rheolaeth fewnol Cyngor Gwynedd yn ystod y flwyddyn ariannol honno yn gweithredu ar lefel sicrwydd rhesymol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol fframwaith llywodraethu'r Awdurdod, rheoli risg a rheolaeth fewnol.
 - Mae trefniadau cadarn mewn lle ar gyfer cefnogi Aelodau Etholedig yng Ngwynedd, gyda 97% o Gynghorwyr Gwynedd yn adrodd bod y gwasanaeth gan y Tîm Democratiaeth yn dda/dda iawn. Byddwn yn parhau i adeiladu ar y seiliau cadarn hyn yn ystod y flwyddyn i ddod.
 - Mae'r Pennaeth Cyllid wedi cynnal hunanasesiad o gydymffurfiaeth gyda Chod Rheolaeth Ariannol CIPFA, ac yn ei ddiweddarau o leiaf unwaith y flwyddyn a mae'r asesiad cyfredol yn dangos cydymffurfiaeth uchel ar draws pob un o'r safonau. Ers 2025, rydym wedi comisiynu CIPFA i ymgymryd â gwiriad annibynnol o'r hunanasesiad, a bydd canlyniad y gwaith hwnnw yn cael ei ystyried wrth ddylunio gwasanaeth cefnogaeth gyllidol ar gyfer y dyfodol.
 - Mae'r Cynllun Prentisiaethau wedi rhoi cyfle i dros 90 o brentisiaid ers 2019 ac mae'r Cynllun Graddedigion (sef Cynllun Yfory) wedi rhoi cyfle i dros 40 hyfforddai proffesiynol ers 2017 gyda nifer ohonynt wedi cael cynnig swydd gyda'r Cyngor.
 - Cynhaliwyd Arolwg Llais Staff 2024 yn ystod cyfnod heriol oedd yn cynnwys ansicrwydd cyllidol, newidiadau gwleidyddol yn y Cyngor, a chyfnod o gyflwyno newidiadau pellach i'n trefniadau gwaith 'gweithio i'r dyfodol' yn dilyn y pandemig. O ganlyniad, gwelwyd gostyngiad bychan yn lefel bodlonrwydd staff mewn ymateb i'r mwyafrif o'r cwestiynau, ond mae'r lefel bodlonrwydd yn parhau yn uchel ar gyfer rhai o'r prif ddangosyddion e.e. y sgôr ar gyfer y datganiad 'mae'r Cyngor yn lle da i weithio' yn 80%, ac yn 87% ar gyfer "Rydw i wedi fy ysgogi i wneud fy ngorau yn fy swydd er lles pobl Gwynedd." Fel ag yn arolwg y llynedd, roedd 4 rhan i'r arolwg eleni – Fi a'm Llesiant, Fi a'm swydd, Fi a'm gwasanaeth a Fi a'm Cyflogwr.
Cynhaliwyd Arolwg Llais Staff 2026 yn ystod misoedd Chwefror a Mawrth a bydd y canlyniadau yn cael eu dadansoddi yn ystod 2026/27.
 - Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur gan ofyn iddynt am adborth ar y meysydd canlynol:
 - Sylwadau ar berfformiad yr awdurdod a meysydd i'w gwella
 - A yw'r Cyngor yn cyflawni ei ddyletswyddau'n effeithiol?
 - A yw'r Cyngor yn gwneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ganddo?
 - A oes gan y Cyngor drefniadau yn eu lle i sicrhau ei fod yn perfformio'n effeithiol?
 - Awgrymiadau ar gyfer gwella ymgysylltiad a lles staff
- Ymhlith yr ymatebion, nodwyd fod lle i wella'r cyfathrebu gydag undebau ynglŷn a materion staffio mewn rhai adrannau, ac roedd cydnabyddiaeth fod gennym rywfaint o ffordd i fynd o ran Partneriaeth Gymdeithasol (pan mae grwpiau fel llywodraeth leol, busnesau ac undebau llafur yn cydweithio i wneud penderfyniadau), gan fod hon yn broses o ddysgu.

- Roedd Gwynedd yn rhan o'r Arolwg Preswylwyr Cenedlaethol, y cyntaf o'i fath i'w gynnal yng Nghymru. Cafwyd 3,094 o ymatebion i'r arolwg.
- Mae'r nifer o Gwynion Ffurfiol Dilys wedi gostwng eleni o'i gymharu a llynedd, ond mae'r rhai sydd wedi mynd at yr Ombwdsmon wedi cynyddu. Rydym yn dal i weithio ar leihau'r amser a gymerir i ymateb i gwynion, ac yn anelu i'r Siarter Cyswllt Cwsmer newydd sydd yn cael ei datblygu gael effaith bositif ar hyn.
- Mae'r Tîm Caffael yn darparu cyngor a chymorth i wasanaethau, ac yn sicrhau fod y sefydliad yn dilyn rheoliadau ac ymarfer orau yn y maes caffael.
- Mae'r rhaglen hyfforddiant eang ar gyfer Aelodau Etholedig yn parhau ac yn cynnwys hyfforddiant craidd mewn saith maes penodol:
 - i. Arwain yn Ddiogel a Diogelwch Personol
 - ii. Cod Ymddygiad
 - iii. Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol
 - iv. Diogelu Plant ac Oedolion
 - v. Eich Cyfrifoldeb dros Gydraddoldeb
 - vi. Eich Cyfrifoldeb fel Rhiant Corfforaethol
 - vii. Gwybodaeth am Bobl : Eich Cyfrifoldeb Chi
- Bydd gosod cyllideb gytbwys ar gyfer 2027/28 yn sialens, yn enwedig yn sgil yr angen i sicrhau bod cyllidebau adrannol yn ddigonol er mwyn darparu'r lefel angenrheidiol o wasanaethau i bobl Gwynedd, ac i osgoi gorwariant fel a welwyd yn 2024/25 a 2025/26.
- Mae adolygiad mewnol ar y gweill i wella'n trefniadau casglu Treth Cyngor, ac mae camau gweithredu wedi eu cyflwyno er mwyn cynyddu'r cyfraddau casglu yn y dyfodol. Bydd y gwaith yma yn parhau i dderbyn sylw dros y flwyddyn i ddod. Rydym hefyd yn awyddus i sicrhau fod materion fel hyn yn derbyn sylw cynnar yn y dyfodol, a byddwn yn edrych i adolygu ein trefniadau er mwyn sicrhau fod hyn yn digwydd.
- Datblygwyd Cynllun Cydraddoldeb Strategol ar gyfer 2024-28 er mwyn rhoi fframwaith i wella tegwch o fewn y Cyngor, a sicrhau ein bod yn trin pobl yn ôl eu hanghenion, ac mae'r gwaith yma yn parhau.
- Bob blwyddyn mae'r Cyngor yn paratoi Strategaeth Ariannol ac yn gosod Cyllideb gytbwys (balanced) er mwyn sicrhau parhad gwasanaeth.
- Mae'r Cyngor hefyd yn cyhoeddi Datganiad o'r Cyfrifon ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol sy'n dangos ei wariant blynyddol. Mae'r gwaith o adolygu gwariant yn erbyn cyllidebau, a monitro fod arbedion wedi'u cyflawni gan holl adrannau'r Cyngor, yn sicrhau bod y gwasanaethau yn gweithredu'n effeithlon. Fodd bynnag, fel a nodwyd yn gynharach, mae'r pwysau cynyddol ar gyllideb y Cyngor yn ei gwneud hi'n anoddach i adrannau gynnal yr un lefel o wasanaethau o fewn y gyllideb a ddarperir, a mae hynny yn arwain at risg o orwariant
- Mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 wedi creu dyletswyddau newydd i Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol gymryd elfen o gyfrifoldeb dros hyrwyddo ymddygiad da a chydweithredu â'r Pwyllgor Safonau. Cytunwyd ar brotocol a meini prawf ar gyfer asesu cyflawniad y ddyletswydd mewn gweithdy rhwng aelodau'r Pwyllgor a'r Arweinyddion. Mabwysiadwyd y rhain gan y Pwyllgor Safonau a byddent yn cyfrannu at baratoi adroddiad blynyddol y Pwyllgor. Mae'r gwaith yma wedi ei gefnogi gan gyfarfodydd a chyfathrebu rheolaidd gyda'r Swyddog Monitro.
- Yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, cynhaliwyd Asesiad Panel annibynnol ar drefniadau llywodraethu Cyngor Gwynedd yn ystod Mawrth 2026. Bydd canlyniad gwaith y Panel hwn, ac argymhelliad ei adroddiad, yn sylfaen i ddatblygiadau llywodraethu'r Cyngor yn ystod 2026/27.

4.2 Ar gyfer pob un o'r Risgiau Llywodraethu, dangosir sgôr risg cyfredol, sef y sgôr ar ôl asesiad gwrthrychol o'r trefniadau rheoli sydd yn eu lle rŵan. Rhoddir ystyriaeth i ddau ffactor:

- **Effaith** y risg petai'r digwyddiad yn cael ei wireddu
- **Y Tebygolrwydd** iddo ddigwydd.

4.3 Mae'r sgoriau Effaith yn amrywio o 1 (effaith gweladwy) i 5 (effaith catastroffig), a'r sgoriau Tebygolrwydd o 1 (Annhebygol iawn) i 5 (digwydd rŵan). Cyfrifir y sgôr risg drwy luosi'r sgôr effaith a'r sgôr tebygolrwydd gyda'i gilydd.

4.4 Asesir lefel gymharol y risgiau fel a ganlyn:

Sgôr 20-25	Risg Uchel iawn
Sgôr 12-16	Risg Uchel
Sgôr 6-10	Risg Canolig
Sgôr 1-5	Risg Isel

4.5 Yn dilyn yr hunan-asesiad a nodir uchod, mae'r Grŵp Llywodraethu yn asesu sgoriau'r risgiau yn y 24 maes llywodraethu fel a ganlyn:

Maes	Risg	Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr Risg
Diwylliant	Diwylliant amhriodol o fewn y Cyngor yn llesteirio ein gallu i wneud y pethau iawn ac i'w gwneud yn y ffordd iawn	4	3	12
Ymddygiad	Diffyg integriti, moeseg a pharch yn ymddygiad aelodau a swyddogion, gan danseilio hyder y cyhoedd yn y Cyngor	2	2	4
Cyfreithlondeb	Anwybyddu rheol y gyfraith, sy'n golygu fod y Cyngor yn agored i heriau yn y llysoedd.	3	1	3
Bod yn agored	Cyngor sydd ddim yn agored, sy'n golygu nad oes modd ei ddal yn atebol am ei benderfyniadau	2	1	2
Rhanddeiliad	Perthynas wan gyda rhanddeiliaid sefydliadol, gan ddiweddu gyda gwasanaethau is-optimaid	3	3	9
Ymgysylltu	Methiant i ymgysylltu'n effeithiol efo pobl Gwynedd yn arwain at flaenoriaethu a phenderfyniadau gwael	3	4	12
Cyfeiriad a gweledigaeth	Cyfeiriad a gweledigaeth sydd heb ei wreiddio mewn canlyniadau i unigolion ac nad yw felly'n gwireddu anghenion Pobl Gwynedd	3	2	6
Cynaliadwyedd	Methu cydymffurfio gyda 5 egwyddor Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol	3	3	9
Penderfyniadau	Amharoddrwydd i wneud penderfyniadau ar weithredu, sy'n golygu oedi mewn gwireddu canlyniadau i bobl Gwynedd	2	2	4
Cynllunio Gweithrediadau	Ymyrryd heb gynllunio'n ddigonol	2	2	4
Adolygu deilliannau	Parhau i wneud yr un pethau yn anghywir am nad ydym yn dysgu gwersi	3	2	6
Asedau Eiddo	Asedau Eiddo'r Cyngor ddim yn cael ei defnyddio i'w llawn botensial	2	2	4
Asedau Technoleg Gwybodaeth	Asedau Technoleg Gwybodaeth y Cyngor ddim yn cael ei defnyddio i'w llawn botensial	3	3	9
Cynllunio'r Gweithlu	Methiant i gynllunio'r gweithlu o ran denu, datblygu a chadw staff	3	3	9
Arweinyddiaeth	Diffygion yn arweinyddiaeth y Cyngor yn golygu nad ydym yn gwneud y pethau cywir	4	2	8
Rheoli Risg	Gwendidau yn ein trefniadau rheoli risg	5	2	10

Maes	Risg	Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr Risg
Perfformiad	Gwendidau yn ein trefniadau rheoli perfformiad sy'n golygu nad ydym yn gallu cymryd camau priodol i wireddu ein pwrpas	2	2	4
Rheolaeth Fewnol	Trefniadau rheolaeth fewnol anaddas	2	2	4
Rheoli Gwybodaeth	Methu bodloni gofynion statudol wrth ymdrin â gwybodaeth a data	4	3	12
Cyllid	Gorwariant yn sgil tan-gyllido neu diffyg rheolaeth ariannol	5	3	15
Atebolrwydd	Adrodd gwael, heb dryloywder ac anaddas i'r gynulleidfa	2	2	4
Sicrwydd	Diffyg sicrwydd ac atebolrwydd sy'n codi amheuaeth ymysg y cyhoedd am yr hyn mae'r Cyngor yn ei wneud	3	5	15
Iechyd, Diogelwch a Llesiant	System Rheoli Iechyd, Diogelwch a Llesiant aneffeithiol	5	3	15
Cyswllt Cwsmer	Diffyg ymateb yn amserol i ymholiadau	3	4	12

Rydym wedi cael ein cyngori ar oblygiadau canlyniad **yr adolygiad o effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu** gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, a bod y trefniadau **yn parhau i gael eu hystyried yn addas at ei ddiben yn unol â'r fframwaith llywodraethu**. Mae'r meysydd sydd wedi derbyn sylw eisoes a'r rhai y mae'r Cyngor am fynd i'r afael â hwy yn benodol gyda chamau gweithredu newydd ar y gweill yn cael eu hamlinellu isod.

Rhan 5. MATERION LLYWODRAETHU ARWYDDOCAOL

- 5.1 Dengys y sgoriau uchod nad oes yr un o'r 24 maes llywodraethu yn cyflwyno risg uchel iawn. Mae 7 yn risg uchel a 8 yn risg canolig.
- 5.2 Mae'r hunan-asesiad wedi adnabod y gwelliannau canlynol fydd yn cael eu gweithredu yn 2026-27.
- Mewn ymateb i argymhellion astudiaeth gan Archwilio Cymru byddwn yn edrych i wella'n trefniadau comisiynu gwasanaethau.
 - Gwella hyfforddiant ar adnabod a rheoli risg.
 - Gweithredu ar yr argymhellion perthnasol yn yr adroddiad Asesiad Panel.
 - Gweithredu ar yr argymhellion perthnasol yn adroddiad Local Partnerships.
 - Gweithredu ar ganfyddiadau Arolwg Llais Staff, gan gynnwys gwerthfawrogiad a llesiant.
- 5.3 Bydd diweddariad ar gamau gweithredu blynyddoedd blaenorol yn cael eu hadrodd yn yr Adroddiad Perfformiad Blynyddol ac Hunanasesiad Cyngor Gwynedd 2025/26.

Rhan 6: BARN

Rydym o'r farn fod y trefniadau llywodraethu a ddisgrifir uchod yn cynnig sicrwydd fod ein trefniadau llywodraethu ar y cyfan yn gweithredu'n dda. Serch hynny, rydym yn bwriadu cymryd camau i ddelio gyda'r materion a nodir yn Rhan 4 uchod yn ystod y flwyddyn nesaf er mwyn gwella ein trefniadau llywodraethu. Rydym yn fodlon bydd y camau hyn yn delio gyda'r angen i wella adnabuwyd yn yr adolygiad effeithiolrwydd a byddwn yn monitro eu gweithrediad fel rhan o'r adolygiad blynyddol nesaf.

DAFYDD GIBBARD

PRIF WEITHREDWR CYNGOR GWYNEDD

DYDDIAD

Cyng. NIA JEFFREYS

ARWEINYDD CYNGOR GWYNEDD

DYDDIAD:

Eitem 7

ENW'R PWYLLGOR	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
DYDDIAD Y CYFARFOD	9fed o Orffennaf 2026
TEITL YR EITEM	HUNANASESIAD CYNGOR GWYNEDD 2025/26
AMCAN	Cyflwyno drafft o'r prif faterion i'w cyfarch o fewn dogfen Hunanasesiad Cyngor Gwynedd 2025/26 ar gyfer ystyriaeth y pwyllgor.
ARGYMHELLIAD	Gofynnir i Aelodau ystyried y materion a gyflwynir ar gyfer 2025/26 gan gynnig unrhyw sylwadau ac argymhellion ynghyd ac unrhyw faterion ychwanegol y dylid eu cynnwys.
AELOD CABINET	Cynghorydd Nia Jeffreys, Arweinydd y Cyngor
AWDUR	Dewi W. Jones, Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor

1. CEFNDIR

- 1.1 Dyma adroddiad sy'n cyflwyno drafft o'r prif faterion i'w cynnwys yn Hunanasesiad y Cyngor ar gyfer 2025/26. Nodir fod yr hunanasesiad yn ofyn statudol o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.
- 1.2 Fel yn y blynyddoedd diwethaf, bydd Hunanasesiad y Cyngor yn cael ei ymgorffori o fewn yr Adroddiad Perfformiad Blynyddol. Bydd yr Adroddiad Perfformiad a Hunanasesiad ar gyfer 2025/26 yn cael ei strwythuro er mwyn adlewyrchu fformat Cynllun Cyngor Gwynedd 2023-28.
- 1.3 Noda canllawiau statudol fod angen cynnwys y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn y broses hunanasesu gan roi cyfle iddynt gyflwyno unrhyw sylwadau ac argymhellion.
- 1.4 Yn y gorffennol mae'r Pwyllgor wedi nodi dymuniad i gael darparu mewnbwn yn gynt yn y broses yn hytrach na rhoi sylwadau/argymhellion ar gopi drafft terfynol o'r ddogfen cyn iddi gael ei chyflwyno i'r Cabinet. Er mwyn ceisio ymateb bu i ni gyflwyno'r prif faterion ar gyfer eu cynnwys i'r Pwyllgor ym mis Mai 2025 fel bod cyfle i gyflwyno sylwadau ac argymhellion a hefyd i adnabod os oes unrhyw faterion eraill y dylid eu cynnwys o fewn yr hunanasesiad yn gynnar yn y broses. Ein bwriad yw gwneud yr un peth ar gyfer hunanasesiad 2025/26 fel eich bod yn cael cyfle i fwyd i mewn i'r broses yn fuan.
- 1.5 Bydd y Cyngor wedyn angen ystyried y sylwadau/argymhellion hyn wrth lunio'r ddogfen hunanasesiad ar gyfer ei chyflwyno yn ffurfiol i'r Pwyllgor hwn, y Cabinet a'r Cyngor Llawn yn ôl y drefn arferol yn ddiweddarach yn y flwyddyn. Bydd y broses o baratoi'r Adroddiad Blynyddol yn dilyn yr un amserlen.

2. HUNANASESIAD O BERFFORMIAD Y CYNGOR

- 2.1. Mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn darparu ar gyfer fframwaith deddfwriaethol newydd a diwygiedig ar gyfer etholiadau llywodraeth leol,

democratiaeth, llywodraethu a pherfformiad. Mae'n disodli'r ddyletswydd a nodir ym Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009.

- 2.2. Golyga hyn bod yn rhaid i Gyngor lunio adroddiad hunanasesu mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol. Mae'n rhaid i'r adroddiad nodi ei gasgliadau ynghylch i ba raddau y bodlonodd y gofynion perfformiad yn ystod y flwyddyn ariannol honno, ac unrhyw gamau y mae'n bwriadu eu cymryd, neu y mae wedi'u cymryd eisoes, er mwyn cynyddu'r graddau y mae'n bodloni'r gofynion perfformiad. Y gofynion perfformiad yw i ba raddau:-
 - i. y mae'n arfer ei swyddogaethau yn effeithiol;
 - ii. y mae'n defnyddio ei adnoddau yn ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol;
 - iii. y mae gan y Cyngor drefniadau llywodraethu effeithiol ar waith i sicrhau gofynion i. a ii
- 2.3. Ar ei lefel symlaf, mae a wnelo hunanasesu â'r ffordd y mae'r Cyngor yn bodloni'r gofynion perfformiad ac yn ymateb i'r cwestiynau canlynol:
 - Pa mor dda rydyn ni'n gwneud?
 - Sut rydyn ni'n gwybod hynny?
 - Beth allwn ni ei wneud yn well a sut?
- 2.4. Fel y nodwyd eisoes mae dyletswydd i gyhoeddi adroddiad sy'n nodi casgliadau'r hunanasesiad unwaith mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol ac i gwblhau'r gwaith "cyn gynted ag bo'n rhesymol ymarferol ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol y mae'n ymwneud â hi."
- 2.5. Nodir dyletswydd hefyd i ymgynghori o leiaf unwaith mewn blwyddyn ariannol gyda phobl leol, busnesau lleol, staff y Cyngor a'r undebau llafur. Dylid defnyddio'r ymgynghoriadau hyn i gael adborth ar y graddau y mae'r awdurdod yn cyflawni'r gofynion perfformiad.
- 2.6. Mae'r Cyngor eisoes yn casglu llawer o'r dystiolaeth ac yn cyhoeddi dogfennau sy'n cynnwys y math o wybodaeth sy'n ddisgwyliedig i ni ei gynnwys o fewn yr hunanasesiad. Mae hyn yn cynnwys dogfennau megis (ond ddim yn gyfyngedig i) adroddiadau blynyddol Perfformiad, Cydraddoldeb, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Datganiad Cyfrifon Blynyddol. Nodir hefyd fod yna gyswllt agos rhwng y ddogfen hon a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol. O ganlyniad, rydym wedi ceisio cadw'r ddogfen hunan asesiad yn gymharol gryno gan gyfeirio tuag at nifer o'r dogfennau lle ceir gwybodaeth bellach er mwyn ceisio osgoi dyblygu.
- 2.7. Y Grŵp Llywodraethu sydd yn arwain/cymryd trosolwg o'r broses hyn o fewn y Cyngor er mwyn sicrhau fod y gwaith yn cael ei berchnogi a'i arwain ar lefel strategol.
- 2.8. Fel y nodir uchod mae angen cynnwys y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn y broses er mwyn rhoi cyfle iddynt gyflwyno unrhyw sylwadau ac argymhellion fel yr amlinellir yn y blwch isod (sydd wedi ei dynnu'n uniongyrchol o'r canllawiau).

Cynnwys pwyllgor llywodraethu ac archwilio'r cyngor

Para 2.40 Mae'n rhaid i'r Cyngor drefnu bod drafft o'i adroddiad hunanasesu ar gael i'w bwyllgor llywodraethu ac archwilio. Mae'n rhaid i'r pwyllgor adolygu'r adroddiad drafft a gall wneud argymhellion ar gyfer newidiadau i'r casgliadau neu'r camau y mae'r cyngor yn bwriadu eu cymryd.

Para 2.41 Os na fydd y Cyngor yn gwneud newid a argymhellwyd gan y pwyllgor llywodraethu ac archwilio, mae'n rhaid iddo nodi'r argymhelliad a'r rhesymau pam na wnaeth y cyngor y newid yn yr adroddiad hunanasesu terfynol.

- 2.9. Byddai peidio â chyhoeddi Hunanasesiad yn debygol o arwain at argymhellion statudol gan Archwilio Cymru, fyddai hefo goblygiadau i enw da'r Cyngor.
- 2.10. Fel yr adroddwyd y flwyddyn diwethaf bu i'r Cyngor dderbyn Asesiad Perfformiad gan Banel yn ystod mis Mawrth 2026 oedd yn cynnwys aelodau annibynnol. Mae angen cynnal Asesiad Panel o leiaf **unwaith** o fewn cylch etholiadol ac mae'n gysylltiedig â'r ddyletswydd i fod yn cynnal hunanasesiadau blynyddol ar berfformiad gyda'r dogfennau hyn yn ffurfio rhan o'r sail dystiolaeth.
- 2.11. Mae'r adroddiad drafft yn cynnwys argymhellion ynghylch gwella trefniadau ym meysydd cynllunio strategol, trawsnewid, gwella partneriaethau, rheoli risg yn well a chyfuno trefniadau rheoli perfformiad. Bydd adroddiad llawn ar yr asesiad ac ein hymateb yn cael ei gyflwyno i chi fel Pwyllgor yn yr Hydref.

3. CAMAU NESAF

- 3.1. Yn dilyn derbyn sylwadau/argymhellion gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio bydd y gwaith o lunio'r hunanasesiad yn parhau.
- 3.2. Bydd drafft o'r Adroddiad Perfformiad Blynyddol a Hunanasesiad yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor hwn ym mis Medi/Hydref pryd y bydd cyfle i ddarparu sylwadau/argymhellion ar y drafft terfynol yn unol â'r drefn yn y gorffennol. Yn dilyn hyn bydd y ddogfen, ynghyd â unrhyw sylwadau neu argymhellion gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar yr hunanasesiad yn cael eu cyflwyno i'r Cabinet ym mis Hydref/Tachwedd ac i'r Cyngor Llawn ar gyfer ei gymeradwyo ar y 3ydd o Ragfyr 2026

4. ARGYMHELLIAD

- 4.1. Gofynnir i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ystyried y materion a amlinellir ar gyfer Hunanasesiad 2025/26 sy'n ymddangos yn Atodiad 1 a chynnig sylwadau/argymhellion ar gyfer newidiadau os oes rhai ynghyd â unrhyw ychwanegiadau.

Atodiad 1 – Prif faterion ar gyfer Hunanasesiad Cyngor Gwynedd 2025/26

Hunanasesiad 2025-26 (rhan o Adroddiad Blynyddol 2025-26)

Pwrpas y cyflwyniad

Rhoi cyfle i aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ystyried ein prif gryfderau a'n risgiau cyn i ni gwblhau ein Hunanasesiad.

- ▶ Cryfderau/llwyddiannau yn seiliedig ar :
 - ▶ Adroddiad perfformiad blynyddol a'n Hunanasesiad
 - ▶ Adborth Archwilio Cymru, Arolygaeth Gofal Cymru, Estyn
 - ▶ Materion yn codi yn y drefn Herio a Chefnogi perfformiad

- ▶ Risgiau/heriau yn seiliedig ar :
 - ▶ Prif risgiau yn y gofrestr risg corfforaethol
 - ▶ Adborth Archwilio Cymru, Arolygaeth Gofal Cymru, Estyn
 - ▶ Materion eraill yr ydym wedi eu hadnabod a'u cynnwys yng Nghynllun y Cyngor
 - ▶ Materion yn codi yn y drefn Herio a Chefnogi perfformiad

Cefndir

- ❖ Nid yw pob risg/cryfder wedi ei restru yn y cyflwyniad yma – **y prif rai a welir yma.**
- ❖ Bydd nifer fawr o'n cryfderau a'n risgiau yn cael eu cynnwys yn rhannau eraill yr adroddiad blynyddol, yn enwedig ble mae nhw'n ymwneud â phrosiectau Cynllun y Cyngor a'n gwaith dydd-i-ddydd. Er mwyn osgoi ail-adrodd, nid ydym (gan amlaf) yn eu rhestru yn yr Hunanasesiad hefyd.
- ❖ Mae 'Gwynedd Effeithlon' yn llawer mwy corfforaethol ei natur gan fod nifer o'r cryfderau a'r gwendidau sydd i'w gweld yma yn rai sefydliadol.

Gwynedd Ofalgar

*“Cefnogi trigolion
Gwynedd i fyw
bywydau llawn a
diogel yn ein
cymunedau”*

Cryfderau/Llwyddiannau

- ❖ Pennaeth Adran Newydd i'r Adran Oedolion yn weithwraig gymdeithasol ac yn cynnig cyfle i broffesiynoli ac ail ystyried systemau a strwythurau gweithredu'r Adran.
- ❖ Cynnydd yn y defnydd priodol o daliadau uniongyrchol ac ymarfer seiliedig ar gryfder a datblygiadau yn y maes tai gofal ychwanegol
- ❖ Defnydd o dechnoleg a dulliau amgen o ddarparu gwasanaeth.
- ❖ Cydweithio gyda sefydliadau iechyd, yr heddlu a'r trydydd sector i gefnogi canlyniadau da i bobl wedi cryfhau'n sylweddol.
- ❖ Cynllunio strategol - Llechen Lân wedi ei gyhoeddi ac ar fin cael ei gyfoesi. i-Lechen gwasanaethau plant ac asesiad anghenion tai ar waith.
- ❖ Academi Gofal Gwynedd yn llewyrchu a chyffrous.
- ❖ Adolygiad gwasanaethau plant ag anabledd ar fin cael ei gyhoeddi i alluogi ystyried datblygiadau.

Gwynedd Ofalgar

*“Cefnogi trigolion
Gwynedd i fyw
bywydau llawn a
diogel yn ein
cymunedau”*

Risgiau/Heriau

- ❖ Tueddiadau demograffeg fel a nodwyd gan Llechen Lân yn arwain at ddiffyg gweithlu angenrheidiol a galw a chostau cynyddol. Hyn yn wir i'r dyfodol hefyd.
- ❖ Ein gallu i ddarparu gofal cartref, preswyl a nyrso oherwydd dwyster anghenion a phrinder gweithlu. Argymhellion gweithredu Llechen Lân wedi eu mabwysiadu i wrthweithio'r heriau hyn.
- ❖ Pwysigrwydd cydweithio amlddisgyblaethol i sicrhau gwasanaethau o'r safon uchaf a rheoli costau'n effeithiol. Parhau gyda'r cryfhau ar weithio gyda phartneriaid fel iechyd, yr heddlu, y trydydd sector, a darparwyr gofal yn hanfodol i gyflawni hyn.
- ❖ Heriau i gynllunio'r gweithlu yn effeithiol fyddai'n golygu na allwn ddarparu'r gwasanaethau gorau i bobl Gwynedd.
- ❖ Heriau DoLS – a'r heriau o lenwi swyddi i weithredu'r gweithdrefnau hynny

Risgiau/Heriau

- ❖ Os nad yw gwasanaethau Busnes, Comisiynu a Monitro Gofal yn effeithiol ac effeithlon, mae risg i ddiogelwch unigolion a staff, yn ogystal a risg nad ydym yn darparu gwasanaethau o safon i drigolion Gwynedd.
- ❖ Methu cael asesiadau iechyd meddwl y tu allan i oriau gwaith yn gadael unigolion mewn perygl ac yn wynebu trallod iechyd meddwl heb gefnogaeth briodol
- ❖ Rhoi Mosaic a Magic Notes ar waith – risg sylfaenol mawr – a diffyg cefnogaeth am rai misoedd
- ❖ Datblygiadau dileu elw yn y gwasanaethau darparu i blant yn genedlaethol
- ❖ Cystadleuaeth cyflogau siroedd y rhanbarthau cyfagos

Gwynedd Ofalgar

*“Cefnogi trigolion
Gwynedd i fyw
bywydau llawn a
diogel yn ein
cymunedau”*

Cryfderau/Llwyddiannau

Gwynedd Yfory

“Rhoi'r cychwyn gorau posibl mewn bywyd i'n plant a'n pobl ifanc”

- ❖ Mae deilliannau arolygu ysgolion cynradd ac uwchradd yn gryf yn gyffredinol.
- ❖ Cymorth o ran bodloni anghenion dysgwyr/darpariaeth y Gymraeg – gan gynnwys y gyfundrefn Addysg Drochi.
- ❖ Polisi Iaith newydd allan i ymgynghoriad
- ❖ Strategaeth Ysgolion 2026-2036 mewn lle
- ❖ Polisi Cludiant Addysg – cael ei ddatblygu
- ❖ Trefniadau Cynhwysiad newydd mewn lle a sefydlu gwasanaeth newydd ADY Gwynedd ar y gweill
- ❖ Cryfhau llais y plentyn mewn gweithdrefnau gwasanaethau cymdeithasol ac hefyd drwy fforwm Ieuenctid y sir
- ❖ Cynlluniau cyfalaf yn datblygu'n dda – Ein Harglwyddes ar safle; Tryfan, Hirael a Bontnewydd yn y camau cynllunio
- ❖ Gweithlu gwasanaethau cymdeithasol plant brwdfrydig ac eiddgar mewn sefyllfa heriol dros ben
- ❖ Y cyfle i sicrhau bod ein trefniadau diogelu mewn ysgolion i'r safon gorau posibl a chyflawni cynnwys ein Cynllun Ymateb i adroddiad Cyfiawnder trwy ein Dewrder.

Gwynedd Yfory

*“Rhoi'r cychwyn
gorau posibl mewn
bywyd i'n plant a'n
pobl ifanc”*

Risgiau/Heriau

- ❖ Trefniadau diogelu mewn ysgolion i'r safon gorau posibl a chyflawni cynnwys ein Cynllun Ymateb i adroddiad Cyfiawnder trwy ein Dewrder ac adolygiad ar y cyd Estyn & AGC (Tach 2025).
- ❖ Demograffi, a'r effaith ar hyfywdra y gyfundrefn ysgolion presennol.
- ❖ Trefniadau monitro, gwerthuso a hyrwyddo presenoldeb disgyblion.
- ❖ Darpariaeth ar gyfer disgyblion sydd ag anawsterau cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiadol, a sicrhau trefniadau monitro a gwella ansawdd y ddarpariaeth honno.
- ❖ Methu darparu gwasanaethau Arlwyo a Glanhau yn ddigonol a diogel
- ❖ Sefyllfa heriol arweinyddiaeth adran plant y Cyngor ar hyn o bryd.

Cryfderau/Llwyddiannau

Gwynedd Lewyrchus

*“Cryfhau'r economi
a chefnogi trigolion
Gwynedd i ennill
cyflog teilwng”*

- ❖ Cynllun Adfywio Lleol wedi'i greu ar gyfer pob un o'r 13 ardal adfywio yn y Sir.
- ❖ Buddsoddiad o £2M yng nghanol trefi drwy'r rhaglen adfywio 'Trawsnewid Trefi', gan gynnwys gwelliannau yng nghanol Dinas Bangor, Porthmadog a Phwllheli.
- ❖ Buddsoddiad o £8.2M yng Ngwynedd drwy'r gronfa ffyniant gyffredin (SPF). Dros 130 o fusnesau wedi derbyn cymorth ariannol drwy grantiau busnes.
- ❖ Datblygwyd 'Cynllun Economi Ymwelwyr Cynaliadwy Gwynedd ac Eryri 2035' ar y cyd gan Gyngor Gwynedd ac Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri.
- ❖ Gwaith i sefydlu'r Ardoll Ymwelwyr wedi datblygu'n dda.
- ❖ Parc Gwyddoniaeth Trawsfynydd – pecyn cyfalaf £20M bron yn ei le a'r achos busnes wedi ei gwblhau.
- ❖ Cynllun Twf – prosiect Glynllifon a Bryn Cegin yn disgwyl cymeradwyaeth y CBC mis yma.

Risgiau/Heriau

Gwynedd Lewyrchus

*“Cryfhau'r economi
a chefnogi trigolion
Gwynedd i ennill
cyflog teilwng”*

- ❖ Goblygiadau yn sgil Rhaglen ARFOR yn dod i ben - wedi arwain at addasiad posibl i Gynllun y Cyngor i sefydlu prosiect newydd “Nôl i Wynedd”
- ❖ Rhaglen SPF yn dod i ben gyda dim ond trefniadau pontio rhannol wedi eu cadarnhau drwy'r cronfeydd newydd (Balchder Bro a Chronfa Twf Leol).
- ❖ Lleihad sylweddol mewn cyllid, hyblygrwydd a sgôp o gymharu â SPF yn creu ansicrwydd ynghylch cyllid a gweinyddiaeth i'r dyfodol.
- ❖ Canol Dinas Bangor – parhau i geisio sefydlu'r pecyn cyfalaf ar gyfer yr Hwb lechyd

Cryfderau/Llwyddiannau

Gwynedd Glyd

*“Cefnogi pobl
Gwynedd i fyw
mewn cartrefi
addas a
fforddiadwy yn eu
cymunedau”*

- ❖ Wedi lleihau'r nifer o bobl sy'n ddigartref yn ddiweddar (25%) a chostau llety argyfwng
- ❖ Ers 2021 mae'r Cynllun Gweithredu Tai wedi arwain at
 - ❖ 357 tŷ gwag yn ôl i ddefnydd
 - ❖ dros 500 o dai cymdeithasol newydd (139 yn y flwyddyn ddiwethaf)
 - ❖ 59 tŷ wedi eu prynu i'w gosod
 - ❖ Dau ddatblygiad Tŷ Gwynedd (rhannu ecwiti) ar safle
- ❖ Cynlluniau Cyfalaf sylweddol ar gyfer darparu Llety Argyfwng – 14 uned wedi eu hagor ar Stryd Fawr Bangor, Lle Da (GISDA) wedi ei gwblhau, Tŷ Glyn gwerth £4.6m a Penrallt gwerth £16.6m i ddatblygu 90 uned pellach ar y gweill.
- ❖ Safle Penrhos – wedi denu grant ychwanegol gan Lywodraeth Cymru (£7M). Gwaith adeiladu ar safle. Achos busnes Cartref Nyrsio (sector gyhoeddus) wedi ei gwblhau.
- ❖ Cartrefi Grwpiau Bychan – dau yn weithredol (Morfa Bychan a Deiniolen), a dau arall ar y gweill yn Edern a Chricieth
- ❖ Siop Un Stop Tai wedi ei sefydlu mis Medi 25 ar gyfer holl ymholiadau tai a llety.
- ❖ Wedi cynyddu'r Premiwm Treth Cyngor Tai gwag i 150% i'w ail fuddsoddi yn y maes tai yn bennaf

Gwynedd Glyd

*“Cefnogi pobl
Gwynedd i fyw
mewn cartrefi
addas a
fforddiadwy yn eu
cymunedau”*

Risgiau/Heriau

- ❖ Digartrefedd yn parhau yn her – angen parhau gyda chynlluniau uchelgeisiol.
- ❖ Gweithredu'r Bil Digartrefedd a Thai Cymdeithasol
- ❖ Rheoli disgwyliadau a thensiynau yn ymwneud â cheisiadau datblygiadau tai cymdeithasol.
- ❖ Dyfodiad y Bil Diogelwch Adeiladu (Cymru) a chyflawniad materion yn ymwneud a diogelwch unedau byw amlfeddiannaeth
- ❖ Cynnydd yng nghostau adeiladu, argaeledd contractwyr a gweithlu digonol. Ee manddaliadau, tai Prynu i Osod.
- ❖ Defnydd o bwerau cynllunio fel un o'n ymyraethau ar gyfer Rheolaeth Ail-Gartrefi yn y sir, yn arbennig yng nghyd-destun Erthygl 4.

Cryfderau/Llwyddiannau

Gwynedd Gymraeg

*“Sicrhau ein bod yn
rhoi pob cyfle posibl
i'n trigolion
ddefnyddio'r Gymraeg
yn y gymuned”*

- ❖ Mae'r Gymraeg yn rhan allweddol o holl waith y Cyngor, ac unrhyw gynlluniau sydd yn effeithio ar bobl Gwynedd.
- ❖ Mae'r Cyngor wedi moderneiddio ac ehangu'r ddarpariaeth drochi ar gyfer dysgu Cymraeg i blant, a mae'n bwriadu cynyddu'r ddarpariaeth addysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn y sir ymhellach.
- ❖ Strategaeth Iaith newydd mewn lle ar gyfer 2026-2032 a'r Fenter Iaith wedi ei sefydlu ac yn gosod y sylfeini
- ❖ Polisi Iaith Addysg newydd wedi'i fabwysiadu

Risgiau/Heriau

Gwynedd Gymraeg

**“Sicrhau ein bod
yn rhoi pob cyfle
posibl i'n trigolion
ddefnyddio'r
Gymraeg yn y
gymuned”**

- ❖ Cynllunio'r Gweithlu – canfyddiad am safon iaith
- ❖ Pobl ifanc Cymraeg eu hiaith yn mudo.
- ❖ Lleihad defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned

Cryfderau/Llwyddiannau

Gwynedd Werdd

*“Gwarchod
harddwch naturiol y
Sir ac ymateb yn
gadarnhaol i'r
argyfwng newid
hinsawdd”*

- ❖ Strategaeth Wastraff newydd yn cael ei llunio
- ❖ Cydweithio ar gynlluniau cyfalaf sylweddol yn y maes ailgylchu gyda chymorth WRAP
- ❖ Strategaeth Llifogydd wedi ei mabwysiadu sy'n amlygu'r peryglon presennol ac i'r dyfodol o lifogydd ac erydu arfordirol yn y Sir a sut y bydd y risgiau yn cael eu rheoli.
- ❖ 570 o bobl wedi derbyn cymorth i wella eu cartrefi a lleihau defnydd ynni.
- ❖ Parhau i allu denu grantiau ynni sylweddol er mwyn lleihau allyriadau carbon o adeiladau, prynu cerbydau trydan a gwaith cadwraeth natur. (£12.3m rhwng 19/20 a 24/25)
- ❖ Nifer o brosiectau Cynllun Teithio Llesol wedi eu cyflawni yn ystod y flwyddyn
- ❖ Wedi llwyddo i leihau ein hallyriadau carbon 32% ers 2019

Risgiau/Heriau

Gwynedd Werdd

*“Gwarchod
harddwch naturiol y
Sir ac ymateb yn
gadarnhaol i'r
argyfwng newid
hinsawdd”*

- ❖ Cyrraedd y targed ailgylchu cenedlaethol o 70%
- ❖ Mae angen moderneiddio safleoedd trin gwastraff ynghyd â gwneud gwelliannau i'n canolfannau ailgylchu.
- ❖ Mae risg sylweddol yn bodoli o lifogydd mewndirol ac o'r môr allai gael effaith niweidiol ar nifer o gymunedau megis Fairbourne.
- ❖ Methu cwrdd â'r uchelgais yn y Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur fod... 'Cyngor Gwynedd yn garbon sero net ac yn ecolegol gadarnhaol erbyn 2030'. Mae hyn yn risg ymarferol a chyllidol i'r Cyngor.
- ❖ Datblygu Cynllun Datblygu Lleol newydd – disgwyliadau a newidiadau cenedlaethol yn gallu arwain at oedi
- ❖ Masnachfireinio Trafnidiaeth gyhoeddus a'i effaith ar gludiant mewn ardaloedd gwledig.
- ❖ Diogelu adeiladau peryglus e.e. Corbett Arms, a gweithredu ar faterion gorfodaeth rheolaeth adeiladu.

Gwynedd Effeithlon

*“Rhoi trigolion
Gwynedd yn gyntaf
gan eu trin yn deg a
sicrhau bod y Cyngor
yn perfformio'n
effeithiol ac
effeithlon”*

Cryfderau/Llwyddiannau

- ❖ Cyllideb refeniw wedi ei gosod gyda chynnydd treth llai na'r 5% ragwelwyd yn y CATC a heb doriadau pellach i wasanaethau
- ❖ wedi gallu cynnwys buddsoddiad uwch mewn sawl maes heriol
- ❖ Arian wrth gefn yn parhau yn iach (£21M) ar hyn o bryd –dim defnydd ohonynt wrth osod cyllideb
- ❖ Adroddiad Local Partnerships yn cadarnhau trefniadau Llywodraethiant cryf
- ❖ Trefniadau Herio Perfformiad wedi eu datblygu ymhellach
- ❖ Adolygu'r gefnogaeth a ddarperir fel corff lletya/ arweiniol i nifer o wasanaethau rhanbarthol
- ❖ Mae'r Cyngor yn casglu barn trigolion mewn sawl ffordd wahanol er mwyn gwella gwasanaethau – Arolwg Preswylwyr Cenedlaethol
- ❖ Arolwg Llais Staff blynyddol – arwain at welliannau pendant
- ❖ Ymwybyddiaeth a pherchnogaeth o faterion Diogelu wedi lledaenu ar draws y Cyngor. Adolygiad Diwylliant Ffordd Gwynedd ar fin cychwyn
- ❖ Gwaith partneriaethol yn parhau yn gadarn e.e. CBC, Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, Trydydd Sector, diwydiant ymwelwyr

Risgiau/Heriau

- ❖ Heriau Cyllideb Refeniw yn deillio o'r cynnydd parhaus yn y galw yn y meysydd gofal, costau ynni, chwyddiant cyffredinol, ADY, demograffi ayb
- ❖ Trafferthion recriwtio i swyddi mewn rhai meysydd rheng flaen sy'n gallu peryglu parhad gwasanaeth
- ❖ Datblygu ein trefniadau a'n gweithdrefnau asesu rheoli risgiau corfforaethol gan sicrhau cysondeb ar draws y sefydliad
- ❖ Esblygiad Cyd Bwyllgor Corfforedig
- ❖ Methiant yn systemau'r Cyngor a bygythiad at ddata mewn achos o ymosodiad Seibr.
- ❖ Cyflwyniad systemau mawr newydd megis System Rheoli Sefydliad a Mosaic yn ystod y flwyddyn ac adolygiad o'r System Gyfrifeg yn 2026–27.
- ❖ Cynllun Asedau yn parhau dan bwysau ond wedi gwella yn sgil symud Cynnal a Chadw i refeniw.
- ❖ Rhagolygon ariannol y ddwy flynedd nesa a'r effaith ar ein Cynllun Ariannol Tymor Canolig
- ❖ Effaith etholiad Senedd 2026
- ❖ Sgîl effaith y pwyslais ar y Cynllun Ymateb: Cyfiawnder Drwy Ein Dewrder ar ein gallu i gyflawni mewn meysydd eraill

Gwynedd Effeithlon

“Rhoi trigolion Gwynedd yn gyntaf gan eu trin yn deg a sicrhau bod y Cyngor yn perfformio'n effeithiol ac effeithlon”

Eitem 8

CYFARFOD:	PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO
DYDDIAD:	9 GORFFENNAF 2026
TEITL:	DATGANIAD O GYFRIFON 2025/26
PWRPAS / ARGYMHELLIAD:	DERBYN Y DATGANIAD O GYFRIFON STATUDOL (DRAFFT AMODOL AR ARCHWILIAD) ER GWYBODAETH
AWDUR:	DEWI MORGAN, PENNAETH CYLLID
AELOD CABINET:	CYNGHORYDD HUW WYN JONES

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno'r Datganiad o Gyfrifon statudol ar gyfer blwyddyn ariannol 2025/26, sy'n rhoi manylion am weithgareddau ariannol y Cyngor yn ystod y flwyddyn ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2026.
- 1.2 Y Datganiad o Gyfrifon drafft ar ei ffurf safonol yw'r ddogfen ddilydol, 89 tudalen o hyd mewn un iaith.
- 1.3 Mae'r cyfrifon drafft a gyflwynir yma wrthi'n cael eu harchwilio a cyflwynir y fersiwn derfynol yn dilyn archwiliad er cymeradwyaeth yng nghyfarfod 29 Medi 2026 o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.
- 1.4 Mae ffurf a chynnwys sylfaenol y Datganiadau yma wedi'i orfodi o dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 (fel y'i diwygiwyd), yn ogystal â rheoliadau a safonau eraill. Mae gofynion o dan God Ymarfer Cyfrifwaith Awdurdodau Lleol yn seiliedig ar SAARh (Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol) ac wedi eu gweithredu yn Natganiad o'r Cyfrifon ar gyfer 2025/26. Gan fod y rheoliadau yn mynnu datganiadau ar ffurf safonol, mae cymariaethau gyda chyfrifon cyrff eraill wedi'u hwyluso, ond erbyn hyn mae'r datganiadau yn dechnegol gymhleth ac yn fwy anodd i'w ddeall.
- 1.5 Cyflwynwyd adroddiad "alldro" syml a chryno perthnasol i gyfrifon 2025/26 i'r Cabinet ar 19 Mai 2026 ac i gyfarfod Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 21 Mai 2026. Roedd yr adroddiad hwnnw yn fwy defnyddiol i bwrpasau mewnol / rheoli, tra mae'r Datganiad o Gyfrifon yn fwy addas ar gyfer pwrpasau allanol / llywodraethu.

2. GWEITHREDIAD ANGENRHEIDIOL

- 2.1 Y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yw'r "rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu" ar ran y Cyngor. Er hyn, mae'r cyfrifoldeb am gymeradwyo ac ardystio'r cyfrifon drafft gan y Swyddog Cyllid Statudol (y Pennaeth Cyllid yn Cyngor Gwynedd).
- 2.2 Nid oes gofyn statudol i aelodau etholedig gymeradwyo'r fersiwn ddrafft o Ddatganiad o Gyfrifon y Cyngor, ond rydym yn ystyried fod cyflwyno'r datganiad drafft i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio er gwybodaeth yn arfer da i'w ddilyn.
- 2.3 Bydd angen i aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio gymeradwyo'r fersiwn terfynol ar 29 Medi 2026 ar ôl derbyn adroddiad Archwilio Cymru. Ond mae cyflwyno'r fersiwn ddrafft rŵan yn gyfle i aelodau'r pwyllgor ystyried y cynnwys a holi swyddogion ariannol am y cynnwys. Mae hyn yn gyfle i'r aelodau arfogi eu hunain gyda gwybodaeth perthnasol er mwyn ystyried risgiau perthnasol, a materion eraill fydd yn destun archwiliad, yn eu cyd-destun.

3. CAMAU DILYNOL

- 3.1 Ymhellach i ardystiad gan y Pennaeth Cyllid ac ystyriaeth gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, mae Datganiad o Gyfrifon 2025/26, ynghyd â phob datganiad perthnasol arall, yn destun y broses archwilio blynyddol gan Archwilio Cymru, archwilwyr allanol Cyngor Gwynedd a gafodd eu hapwyntio gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.
- 3.2 Fel a nodwyd ym mharagraff 1.3 (uchod), cyflwynir y fersiwn terfynol (wedi'i harchwilio) o Ddatganiad o Gyfrifon 2025/26 y Cyngor i gyfarfod 29 Medi 2026 o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio AM GYMERADWYAETH, ynghyd ag adroddiad ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru.
- 3.3 Wedi hynny, bwriad yr Adran Gyllid yw i ddarparu linc i'r Datganiad terfynol i holl aelodau etholedig a phrif swyddogion y Cyngor, yn ogystal ag i eraill sydd â diddordeb.

4. ARGYMHELLIAD

- 4.1 Gofynnir i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio dderbyn a nodi Datganiad o Gyfrifon y Cyngor (yn amodol ar archwiliad) am 2025/26.

Cyngor Gwynedd

DATGANIAD O'R CYFRIFON 2025/26

Amodol ar Archwiliad

Adran Cyllid
www.gwynedd.llyw.cymru

MYNEGAI

	Tudalen
Adroddiad Naratif	2 – 7
Datganiad Cyfrifoldebau	8
Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu	9
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	10
Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau	11
Y Fantolen	12
Datganiad Llif Arian	13
Nodiadau i'r Cyfrifon	14 – 87
Atodiad A – Y Gronfa Degwm	88
Atodiad B – Cronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan	89
Geirfa	90 – 91

ADRODDIAD NARATIF

Rhagarweiniad

Mae cyfrifon Cyngor Gwynedd am 2025/26 wedi'u cyflwyno yma ar dudalennau 9 i 87.

Mae'r Cyfrifon yn cynnwys:

- **Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu** - Er nad yw'n ddatganiad statudol, mae'n dangos sut mae gwariant blynyddol yn cael ei wario a'i ariannu o adnoddau (grantiau llywodraeth, treth cyngor a threthi busnes) gan awdurdodau lleol o'i gymharu â'r adnoddau sy'n cael eu defnyddio neu eu hennill gan awdurdodau yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol.
- **Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr** - Hwn yw prif gyfrif refeniw'r Cyngor. Dengys y datganiad hwn y gost gyfrifyddol yn y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant. Mae awdurdodau yn codi trethiant i gyflenwi gwariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddol. Dangosir y sefyllfa trethiant yn y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau.
- **Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau** - Dengys y datganiad hwn y symudiad o fewn y flwyddyn mewn gwahanol reserfau a ddeler gan y Cyngor, wedi eu dadansoddi yn 'reserfau defnyddiadwy' a 'reserfau na ellir eu defnyddio'. Mae sefyllfa trethiant yn cael ei adlewyrchu yn y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau.
- **Y Fantolen** - Sydd yn datgan sefyllfa ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2026.
- **Y Datganiad Llif Arian** - Mae'r datganiad yma'n crynhoi llif yr arian i mewn ac allan o'r Cyngor yn ystod 2025/26 at ddibenion refeniw a chyfalaf.
- **Cyfrifon Cronfa'r Degwm a Chronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan.**

Mae'r cyfrifon wedi eu paratoi ar sail busnes gweithredol a chefnogir y cyfrifon hyn gan yr Adroddiad Naratif yma, y Polisiau Cyfrifo ac amrywiol nodiadau i'r cyfrifon.

Gweledigaeth a Blaenoriaethau Cyngor Gwynedd

Mae gweledigaeth a blaenoriaethau Cyngor Gwynedd wedi eu cynnwys yng Nghynllun Cyngor Gwynedd ar gyfer y cyfnod 2023 – 2028. Pwrpas y Cynllun yw gosod gweledigaeth a blaenoriaethau'r Cyngor ar gyfer y cyfnod rhwng Ebrill 2023 a diwedd Mawrth 2028. Mae'r Cynllun yn dangos pam ein bod yn canolbwyntio ein hegri a'n hadnoddau mewn rhai meysydd.

Mae'r Cynllun yn cynnwys cyfres o brosiectau ar gyfer y pum mlynedd nesaf o dan saith maes blaenoriaeth:

- Gwynedd Yfory - Rhoi'r cychwyn gorau posib mewn bywyd i'n plant a'n pobl ifanc,
- Gwynedd Lewyrchus - Cryfhau'r economi a chefnogi trigolion Gwynedd i ennill cyflogau teilwng,
- Gwynedd Glyd - Cefnogi pobl Gwynedd i fyw mewn cartrefi addas a fforddiadwy yn eu cymunedau,
- Gwynedd Ofalgar - Cefnogi trigolion Gwynedd i fyw bywydau llawn a diogel yn ein cymunedau,
- Gwynedd Gymraeg - Sicrhau ein bod yn rhoi pob cyfle posib i'n trigolion ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned,
- Gwynedd Werdd - Gwarchod harddwch naturiol y sir, ac ymateb yn gadarnhaol i'r argyfwng newid hinsawdd,
- Gwynedd Effeithlon - Rhoi trigolion Gwynedd yn gyntaf gan eu trin yn deg a sicrhau fod y Cyngor yn perfformio'n effeithiol ac effeithlon.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn gosod dyletswydd ar gyrfif cyhoeddus yng Nghymru i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol. Fel rhan o'r broses o lunio Cynllun Cyngor Gwynedd ar gyfer 2023-28 rydym hefyd wedi adolygu ein hamcanion llesiant.

Mae Cynllun Cyngor Gwynedd 2023 – 2028 ar gael yn [Cynllun-y-Cyngor-2023-28.pdf \(llyw.cymru\)](#)

Strategaeth Ariannol

Mae Strategaeth Ariannol y Cyngor a Chyllideb 2025/26 a fabwysiadwyd gan y Cyngor yn ei gyfarfod ar 6 Mawrth 2025 yn gosod y sylfaen ar gyfer cyflawni'r meysydd blaenoriaeth, wrth geisio dygymod hefyd gyda'r cynnydd parhaus yn y galw am ein gwasanaethau. Yn anorfod, mae'r Strategaeth Ariannol yn ddibynnol ar y meysydd blaenoriaeth. Mae'r strategaeth ar gael yn:

<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Strategaethau-a-pholisïau/Cyllid/Strategaeth-ariannol.aspx>

Yn 2025/26 gwelwyd cynnydd mewn grant Cyngor Gwynedd gan Lywodraeth Cymru o 3.8%, sy'n cyfateb i gynnydd gwerth £9.1m mewn ariannu allanol. Fodd bynnag, rhagwelwyd byddai angen cynyddu gwariant y Cyngor o £25.8m er mwyn "sefyll yn llonydd" a hynny oherwydd y galw am wasanaethau yn ogystal â phwysau chwyddiant yn parhau'n uchel. Ac felly, roedd rhaid cyflwyno arbedion a thoriadau a chodi lefel y Dreth Cyngor er mwyn gosod cyllideb gytbwys.

Wrth osod y gyllideb, rydym wedi ceisio cadw effaith yr arbedion a thoriadau ar drigolion Gwynedd i'r lleiafswm posib. Felly, bydd y sefyllfa ariannol yn parhau i osod cryn her i ni wrth gynllunio ein gwasanaethau i'r dyfodol. Byddwn felly yn parhau efo'r gwaith o sicrhau ein bod yn gwireddu'r arbedion effeithlonrwydd a thoriadau hynny sydd eisoes wedi eu cymeradwyo a sicrhau ein bod yn cynllunio ar gyfer y dyfodol er mwyn isafu unrhyw doriadau pellach i wasanaethau.

Mesur Perfformiad

Mae Fframwaith Rheoli Perfformiad y Cyngor yn gylch sy'n cefnogi cynllunio, rheoli ac adrodd ar berfformiad ein gwasanaethau, er mwyn sicrhau'r gorau ar gyfer pobl Gwynedd heddiw ac yfory. Mae Adroddiad Perfformiad Blynyddol Cyngor Gwynedd yn adrodd ar ein llwyddiant wrth gyflawni ein blaenoriaethau gwella a hefyd yn darparu gwybodaeth ar berfformiad adrannau'r Cyngor a sut maent yn cynorthwyo pobl Gwynedd.

Yn ychwanegol i'r adroddiad blynyddol, cynhelir cyfarfodydd herio a chefnogi perfformiad ar lefel adrannol bob yn ail fis, a maent yn canolbwyntio ar gynnydd prosiectau Cynllun y Cyngor, perfformiad gwasanaethau (sef y gwaith 'dydd i ddydd'), a'r ymateb i'r prif risgiau o fewn y Gofrestr Risg Corfforaethol. Mae'r adrannau hefyd yn adrodd yn uniongyrchol ar eu perfformiad i'r Pwyllgorau Craffu yng nghylch Mehefin a Hydref. Ceir mwy o wybodaeth yma:

<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Perfformiad-a-gwariant/Perfformiad-y-Cyngor/Mesur-Perfformiad.aspx>

Perfformiad Ariannol 2025/26

- Gwelwyd pwysau ar wasanaethau'r Cyngor, gyda gorwariant o £6.6m ar ddiwedd y flwyddyn, yn bennaf yn y maes gofal oedolion a phlant a'r maes gwastraff. Bu i dderbyniad grant a thanwariant ar gyllidebau corfforaethol cynorthwyo i leddfu rhywfaint ar sefyllfa ariannol, ond bu rhaid trosglwyddo £3.2m o'r Gronfa Strategaeth Ariannol i fantoli'r sefyllfa o ddiffyg ariannol yr adrannau. Adroddwyd ar sefyllfa alldro ariannol 2025/26 i'r Cabinet yn ei gyfarfod ar 19 Mai 2026. Cymeradwyodd aelodau'r Cabinet orwariant net gwasanaethau o £160k am y flwyddyn.
- Yn yr adolygiad o'r gyllideb refeniw ddiwethaf a wnaed ar sefyllfa diwedd Tachwedd 2025, rhagwelwyd diffyg o £6.5m ar gyllidebau Adrannau. Ers hynny, bu i sefyllfa gorwariant y maes gofal plant a gwastraff gynyddu, gyda sefyllfa maes gofal oedolion yn gwella. Mae sefyllfa ffafriol nifer o gyllidebau corfforaethol hefyd wedi cynorthwyo i leddfu rhywfaint ar y sefyllfa ariannol ar gyfer y Cyngor yn ei gyfanrwydd erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.
- Derbyniodd y Cyngor grant ychwanegol gan Lywodraeth Cymru, swm o £603k i gynorthwyo gyda pwysau cyflog.
- Yn unol â barn y Swyddog Cyllid Statudol, cymeradwyodd aelodau'r Cabinet i gynyddu Balansau Cyffredinol y Cyngor o £6.6m, fel ei fod yn cynrychioli 2.5% o wariant refeniw gros y Cyngor. Trosglwyddwyd y swm o'r Gronfa Strategaeth Ariannol.
- Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2025/26, adroddir ar sefyllfa gorwariant gan 5 adran sydd o ganlyniad i nifer o ffactorau. Mae'r pwysau sylweddol yn parhau ym meysydd gofal plant, oedolion a gwastraff.
- Bu i sefyllfa ariannol 2025/26 gael ei chymryd i ystyriaeth yn y broses o sefydlu cyllideb 2026/27, gyda bidiau wedi eu dyrannu i rai o'r meysydd sydd yn gorwario.
- Dengys y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar dudalen 10 fod gwariant refeniw gros y Cyngor ar lefel 'Cost Gwasanaethau' yn £563m yn ystod 2025/26, gyda'r sefyllfa net yn £341m.

Tud. 75

TABL I - Crynodeb o'r Gymhariaeth rhwng y Gyllideb a'r Gwir Sefyllfa (Net)

Mae cyllideb net y Cyngor yn cael ei gyllido gan dreth cyngor, grantiau cyffredinol y llywodraeth a threthi annomestig cenedlaethol yn bennaf ac yn £387m ar gyfer 2025/26.

Mae Tabl I yn cynnwys cymhariaeth perfformiad cyllidebol ar lefel crynhoad, a ceir gwybodaeth bellach yn Nhabl 2.

	Cyllideb	Gwir	Gwahaniaeth
	£'000	£'000	£'000
Gwariant Net ar Weithrediadau	386,141	387,215	1,074
Swm adrannol i'w gario ymlaen ar ddiwedd blwyddyn	0	(160)	(160)
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	386,141	387,055	914
Ariannwyd gan -			
Incwm y Dreth Cyngor	(137,751)	(138,665)	(914)
Cyfran o'r Trethi Annomestig Cenedlaethol	(43,521)	(43,521)	0
Grantiau Llywodraeth Cyffredinol	(204,869)	(204,869)	0
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	0	0	0

Mae'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau ar dudalennau 10 a 11 yn darparu dadansoddiad o'r symudiadau yn y flwyddyn.

TABL 2 - Symudiad Trawsddodiad rhwng 'Crynodeb o'r Gymhariaeth rhwng y Gyllideb a'r Gwir Sefyllfa (Net)' (Tabl 1) i'r fformat Incwm a Gwariant sydd yn adlewyrchu'r Strwythur Rheolaethol Adrannol.

Adran	Adroddiad Perfformiad (Alldro) £'000	Addasiad Trawsddodiad £'000	Gwariant Net i'w Ariannu gan falansau'r Gronfa Gyffredinol £'000	Addasiadau rhwng y sail Ariannu a'r sail Cyfrifo £'000	Datganiad Incwm a Gwariant £'000
Addysg	120,636	468	121,104	4,417	125,521
Gwasanaethau Corfforaethol	8,603	73	8,676	(607)	8,069
Cyllid	9,129	145	9,274	1,256	10,530
Economi a Chymuned	5,309	532	5,841	2,591	8,432
Oedolion, Iechyd a Llesiant	85,031	(91)	84,940	(1,344)	83,596
Busnes a Chomisiynu Gofal	2,727	6	2,733	(190)	2,543
Plant a Chefnogi Teuluoedd	30,013	88	30,101	(841)	29,260
Priffyrdd, Peirianeg ac YGC *	18,314	(94)	18,220	3,174	21,394
Amgylchedd	18,198	(3,206)	14,992	4,232	19,224
Tai ac Eiddo	10,388	709	11,097	3,763	14,860
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	3,187	7	3,194	(131)	3,063
Corfforaethol	13,239	756	13,995	617	14,612
Cost Gwasanaethau	324,774	(607)	324,167	16,937	341,104
Erail (Yn cynnwys Addasiad Canolog a Chorfforaethol)	62,281	607	62,888	(16,937)	45,951
Cyfanswm	387,055	0	387,055	0	387,055

* Yn cynnwys addasiadau perthnasol i'r Asiantaeth Cefnfyrrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru.

Addasiad Trawsddodiad - Mae'r addasiadau yn y golofn trawsddodiad yn cyfeirio at y cyfraniad net i ac o reserfau.

• Eitemau Materol o Incwm a Gwariant

Mae'r eitemau perthnasol yn cynnwys:

- Mae gwerth dibrisiant asedau'r Cyngor yn £23m (Nodyn 15).
- O ganlyniad i gynlluniau'r Llywodraeth Ganolog gan gynnwys Cronfa Ffyniant Bro, derbyniwyd grantiau sylweddol yn ystod 2025/26, sydd wedi cyfrannu at y gwariant refeniw sylweddol sydd yn cael ei ariannu o gyfalaf dan statud, sydd yn £19m (Nodyn 34), tra fod yr incwm grant cysylltiedig i'w ariannu yn (£16m) (Nodyn 32).
- Yn dilyn ailbrisiu rhan o bortffolio tir ac adeiladau'r Cyngor (sydd bellach yn dilyn rhaglen dreigl), mae'r gwarged net yn deillio o ailbrisiu asedau sefydlog i'r Reserf Ailbrisiu yn £12m (Nodyn 23.1).
- (£11m) yn y maes pensiwn, sef yr ailfesuriad blynyddol o'r ymrwymiad buddion pensiwn diffiniedig net yn y maes pensiynau, yn unol ag asesiad Actiwari Cronfa Bensiwn Gwynedd (Nodyn 23.5).

• Materion Eraill

- Mae ansefydlogrwydd economaidd a risgiau ariannol yn parhau yn y DU ac yn fyd-eang, yn arbennig o ystyried y sefyllfa yn y Dwyrain Canol sydd wedi cynyddu prisiau ynni a thanwydd, ac felly'n cynyddu

chwyddiant cyffredinol. Tra fod lefelau chwyddiant yn parhau'n uwch na'r targed o 2% ar hyn o bryd, mae Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidol (OBR) yn eu hadroddiad 'Economic and Fiscal Outlook' dyddiedig Mawrth 2026 yn darogan y bydd cyfraddau chwyddiant yn lleihau ac yn cyrraedd y targed erbyn 2027. Mae'r Cyngor wedi cymryd yr amgylchiadau hyn i ystyriaeth yn ei gynlluniau ariannol, gan gadw lefel darbodus o reserfau.

- Mae'r Cyngor, fel pob corff cyhoeddus arall, yn parhau i wynebu heriau ariannu sylweddol, yn benodol ansicrwydd ynghylch lefel y Grant Cynnal Refeniw a dderbynnir gan y Llywodraeth. Nid oes sicrwydd o unrhyw gynnydd yn y grant ar gyfer y tymor canolig, yn enwedig o ystyried fod llywodraeth newydd wedi ei ethol i Gymru ym Mai 2026, gyda gwahanol flaenoriaethau i'r llywodraeth flaenorol.

Gwariant Cyfalaf yn 2025/26

Yn 2025/26 gwariodd y Cyngor £83.8m ar gynlluniau cyfalaf. Dengys y tabl canlynol fanylion y gwariant yma ynghyd â'r modd y cafodd ei ariannu.

TABL 3 - CRYNODEB O WARIANT CYFALAF A'I ARIANNU

2024/25 £'000		2025/26 £'000
12,086	Addysg	13,778
7,516	Amgylchedd	7,428
87	Gwasanaethau Corfforaethol	0
1,451	Cyllid	734
40,298	Economi a Chymuned	20,944
12,386	Tai ac Eiddo	22,836
468	Oedolion, Iechyd a Llesiant	3,742
2,402	Plant a Chefnogi Teuluoedd	2,945
8,489	Priffyrdd, Peirianeg ac YGC	11,365
85,183		83,772
	ARIANNWYD GAN -	
7,113	Benthyciadau	12,574
66,547	Grantiau a Chyfraniadau	60,115
43	Derbyniadau Cyfalaf	487
11,480	Refeniw a Chronfeydd Eraill	10,596
85,183		83,772

- Cynhwysir Gwariant Refeniw wedi ei Ariannu o Gyfalaf drwy Statud o £19.2m yn y tabl uchod. Ad-dalwyd y gwariant yma i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn. Cyfanswm ychwanegiadau Asedau Anghyfredol ac Asedau ar Gael i'w Gwerthu oedd £68.1m fel y dangosir yn Nodyn 15 a 20.
- Roedd Dyled Benthyciadau'r Cyngor ar 31 Mawrth 2026 yn £74.2m – lleihad o £20.4m (o £94.6m) yn ystod y flwyddyn. Gwnaethpwyd ad-daliadau o £20.2m yn unol â thelerau'r benthyciadau unigol.

Darpariaethau ac Arian wrth Gefn

Yn ychwanegol at y Balans Cyffredinol heb ei glustnodi o £14.5m, roedd gan y Cyngor ddarpariaethau o £9.7m, reserfau eraill a glustnodwyd o £112.6m a balansau ysgolion o £7.1m. Cyfanswm y rhain oedd £143.9m. Ceir manylion yn y Fantolen, Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau a Nodyn 10 a 22.

Adolygwyd digonolrwydd cronfeydd penodol a darpariaethau'r Cyngor gan y Pennaeth Cyllid wrth gau'r cyfrifon eleni, yn unol â'r polisi a gymeradwywyd. Yn ei gyfarfod ar 19 Mai 2026, cymeradwyodd y Cabinet i gynyddu Balansau Cyffredinol y Cyngor o £6.6m i £14.5m, gan drosglwyddo'r arian o'r Gronfa Strategaeth Ariannol. Hefyd, cymeradwyodd y Cabinet i sefydlu cronfa penodol ar gyfer Diogelu Adeiladau Peryglus, gan drosglwyddo £1.5m pellach o'r Gronfa Strategaeth Ariannol.

Cronfa Bensiwn

Mae gan y Cyngor (fel cyflogwr) ymrwymiad yn deillio o'u cyfran o asedau ac ymrwymadau Cronfa Bensiwn Gwynedd fel a ddangosir ar y Fantolen ar 31 Mawrth 2026. Cyfrifwyd hyn gan Actiwari y Gronfa, Hymans Robertson, gan gydymffurfio â Safonau Cyfrifo Rhyngwladol I9. Gweler Nodyn 38 am wybodaeth bellach.

Sefyllfa ar un pwynt mewn amser yw'r ymrwymiad pensiwn net. Gall prisiau'r farchnad gynyddu neu leihau yn sylweddol yn y tymor byr, ac felly nid oes modd meintoli'r effaith tymor hir bydd symudiad o'r fath yma ym mhrisiau'r farchnad yn ei gael ar y Gronfa Bensiwn. Mae'r cyfrifon yn seiliedig ar y prisiad a gafodd ei gynnal 31 Mawrth 2022, bydd cyfrifon blwyddyn ariannol 2026/27 ymlaen yn seiliedig ar brisiad 31 Mawrth 2025.

Llywodraethu

Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am sicrhau bod trefniadau llywodraethu cadarn yn bodoli, er hwyluso gweithrediad effeithiol ei swyddogaethau, sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg. Mae gwybodaeth bellach wedi ei gynnwys o fewn y Datganiad Llywodraethu Blynnyddol.

Polisiâu Cyfrifo

Mae'r polisiâu cyfrifo presennol y Cyngor wedi eu haddasu i adlewyrchu cyfarwyddiadau CIPFA yn y Cod Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2025/26.

Newidiadau mewn Polisiâu Cyfrifeg ac i'r Datganiad o'r Cyfrifon

Mae polisiâu cyfrifo presennol y Cyngor wedi eu haddasu i adlewyrchu'r newidiadau sydd yn ofynnol yn unol ag arferion cyfrifo cywir yn unig, yn dilyn addasiadau sydd yn weithredol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2025/26 i God Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig.

Gwybodaeth Bellach

Mae Datganiad o'r Cyfrifon ar gael ar wefan Cyngor Gwynedd sef www.gwynedd.llyw.cymru.

Ceir gwybodaeth bellach am y cyfrifon gan:

Ffion Madog Evans
Pennaeth Cyllid Cynorthwyol
Cyfrifeg a Phensiynau
01286 679133
Trysorydd@gwynedd.llyw.cymru

Adran Cyllid
Cyngor Gwynedd
Swyddfa'r Cyngor
Caernarfon
Gwynedd
LL55 1SH

Mae hyn yn rhan o bolisi'r Cyngor i ddarparu gwybodaeth lawn am weithgareddau'r Cyngor. Yn ychwanegol, mae gan aelodau'r cyhoedd sydd yn dymuno hawl statudol i arolygu'r cyfrifon cyn cwblheir yr archwiliad. Hysbysir argaeledd y cyfrifon i'w harolygu ar wefan y Cyngor ar yr adeg briodol.

Datganiad Hygyrchedd

Rydym yn ymwybodol, oherwydd natur a fformat y datgeliadau sy'n ofynnol i'w cynnwys yn yr ddogfen hon, nad yw pob un o'r tablau yn gwbl gydnaws â safonau hygyrchedd. Os oes gennych unrhyw gwestiynau ynghylch y datganiad cyfrifon hwn neu os ydych am i unrhyw un o'r tablau neu'r datgeliadau gael eu darparu mewn fformat mwy hygyrch, cysylltwch â Trysorydd@gwynedd.llyw.cymru.

CYNGOR GWYNEDD

DATGANIAD O'R CYFRIFON

DATGANIAD O GyFRIFOLDEBAU AM Y DATGANIAD O'R CYFRIFON

CYFRIFOLDEB Y CYNGOR

Mae'n ofynnol ar Gyngor Gwynedd i wneud trefniadau ar gyfer iawn weinyddiad o'i faterion ariannol ac i sicrhau y rhoddir cyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny i un o'i swyddogion. Yng Nghyngor Gwynedd, y Pennaeth Cyllid yw'r "Swyddog Adran 151". Cyfrifoldeb y Cyngor hefyd yw rheoli ei weithgareddau er mwyn sicrhau defnydd effeithiol, effeithlon ac economaidd o'i adnoddau, gwarchod ei asedau, a chymeradwyo'r Datganiad o'r Cyfrifon.

CYFRIFOLDEB Y PENNAETH CYLLID

Y Pennaeth Cyllid sy'n gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Cyngor yn unol â'r ymarfer priodol fel y gosodir allan yn y *Cod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* (y "Cod").

Wrth baratoi'r Datganiad o'r Cyfrifon, mae'r Pennaeth Cyllid wedi dewis polisiau cyfrifo priodol gan eu defnyddio'n gyson; wedi ffurfio barnau a gwneud amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a darbodus ac yn cydymffurfio â'r Cod.

Hefyd, mae'r Pennaeth Cyllid wedi cadw cofnodion cyfrifo priodol a chyfamserol, ac wedi cymryd camau rhesymol i ddarganfod a gwarchod rhag twyll ac unrhyw anghysondebau eraill.

TYSTYSGRIF Y SWYDDOG CYLLIDOL CYFRIFOL

Tystiaf fod y Datganiad o'r Cyfrifon wedi ei baratoi yn unol â'r trefniadau uchod. Mae'r Datganiad yn cyflwyno darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2026, ac incwm a gwariant y Cyngor am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.

Dewi Aeron Morgan CPFA
Pennaeth Cyllid, Cyngor Gwynedd

30 Mehefin 2026

DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU

Mae'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu yn dangos sut mae gwariant blynyddol yn cael ei wario a'i ariannu o adnoddau (grantiau llywodraeth, treth cyngor a threthi busnes) gan awdurdodau lleol o'i gymharu â'r adnoddau sy'n cael eu defnyddio neu eu hennill gan awdurdodau yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol. Mae hefyd yn dangos sut mae'r gwariant yn cael ei ddyrannu i bwrpas gwneud penderfyniadau rhwng adrannau'r Cyngor. Mae incwm a gwariant sydd fel arfer yn cael ei gyfrifo yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol yn cael ei gyflwyno yn fanylach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU						
2024/25				2025/26		
Gwariant Net i'w Ariannu gan falansau'r Gronfa Gyffredinol £'000	Addasiadau rhwng y sail Cyfrifo a'r sail Ariannu (gweler Nodyn 8 a 9) £'000	Gwariant Net yn y Datganiad Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr £'000		Gwariant Net i'w Ariannu gan falansau'r Gronfa Gyffredinol £'000	Addasiadau rhwng y sail Cyfrifo a'r sail Ariannu (gweler Nodyn 8 a 9) £'000	Gwariant Net yn y Datganiad Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr £'000
111,971	5,849	117,820	Addysg	121,104	4,417	125,521
8,227	(143)	8,084	Gwasanaethau Corfforaethol	8,676	(607)	8,069
8,440	1,492	9,932	Cyllid	9,274	1,256	10,530
3,831	2,875	6,706	Economi a Chymuned	5,841	2,591	8,432
77,936	(92)	77,844	Oedolion, lechyd a Llesiant *	84,940	(1,344)	83,596
3,418	(88)	3,330	Busnes a Chomisiynu Gofal *	2,733	(190)	2,543
27,010	(161)	26,849	Plant a Chefnogi Teuluoedd	30,101	(841)	29,260
13,713	4,376	18,089	Priffyrdd, Peirianeg ac YGC **	18,220	3,174	21,394
19,161	4,183	23,344	Amgylchedd	14,992	4,232	19,224
10,232	5,328	15,560	Tai ac Eiddo	11,097	3,763	14,860
2,989	(42)	2,947	Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	3,194	(131)	3,063
12,635	3,362	15,997	Corfforaethol	13,995	617	14,612
299,563	26,939	326,502	Cost Gwasanaethau	324,167	16,937	341,104
32,335	(173)	32,162	Gwariant Gweithredol Arall	34,904	26	34,930
20,059	(16,682)	3,377	Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	20,777	(19,419)	1,358
(360,655)	(29,178)	(389,833)	Treth ac Incwm Grant Amhenodol	(387,055)	(41,040)	(428,095)
(8,698)	(19,094)	(27,792)	(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(7,207)	(43,496)	(50,703)
(118,297)			Balans Agoriadol y Gronfa Gyffredinol	(126,995)		
(8,698)			(Gwarged)/Diffyg ar y Gronfa Gyffredinol yn y flwyddyn	(7,207)		
(126,995)			Balans Cau y Gronfa Gyffredinol	(134,202)		

* Ffigyrau Adran Oedolion, lechyd a Llesiant ar gyfer 2024/25 wedi eu haddasu yn dilyn sefydlu Gwasanaeth Busnes a Chomisiynu Gofal.

** Yn cynnwys addasiadau perthnasol i'r Asiantaeth Cefnfyrrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru.

DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR

Dengys y datganiad hwn y gost gyfrifyddol yn y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant. Mae awdurdodau yn codi trethiant i gyflenwi gwariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddol. Dengys y sefyllfa trethiant yn y Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu ac yn y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau.

2024/25			2025/26				
Gwariant Gros	Incwm Gros	Gwariant Net		Nodyn	Gwariant Gros	Incwm Gros	Gwariant Net
£'000	£'000	£'000		£'000	£'000	£'000	£'000
154,763	(36,943)	117,820	Addysg		159,598	(34,077)	125,521
9,167	(1,083)	8,084	Gwasanaethau Corfforaethol		8,895	(826)	8,069
13,446	(3,514)	9,932	Cyllid		14,339	(3,809)	10,530
109,220	(102,514)	6,706	Economi a Chymuned		60,090	(51,658)	8,432
107,119	(29,275)	77,844	Oedolion, Iechyd a Llesiant *		116,361	(32,765)	83,596
7,044	(3,714)	3,330	Busnes a Chomisiynu Gofal *		5,398	(2,855)	2,543
38,410	(11,561)	26,849	Plant a Chefnogi Teuluoedd		42,237	(12,977)	29,260
41,856	(23,767)	18,089	Prifffyrdd, Peirianeg ac YGC **		41,646	(20,252)	21,394
41,702	(18,358)	23,344	Amgylchedd		43,138	(23,914)	19,224
28,546	(12,986)	15,560	Tai ac Eiddo		28,007	(13,147)	14,860
4,488	(1,541)	2,947	Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol		4,063	(1,000)	3,063
44,237	(28,240)	15,997	Corfforaethol		38,844	(24,232)	14,612
599,998	(273,496)	326,502	Cost Gwasanaethau		562,616	(221,512)	341,104
32,335	(173)	32,162	Gwariant Gweithredol Arall	11	34,930	0	34,930
6,250	(2,873)	3,377	Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	12	5,363	(4,005)	1,358
0	(389,833)	(389,833)	Treth ac Incwm Grant Amhenodol	13	0	(428,095)	(428,095)
638,583	(666,375)	(27,792)	(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau		602,909	(653,612)	(50,703)
		(40,307)	(Gwarged)/Diffyg yn deillio o ailbriso Asedau Sefydlog	23.1			(11,982)
		(276)	(Gwarged)/Diffyg yn deillio o ailbriso Offerynnau Ariannol	23.3			(307)
		1,083	Ailfesuriad o'r buddion pensiwn diffiniedig net ymrwymadau/(asedau)	23.5			11,238
		(39,500)	(Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr Arall				(1,051)
		(67,292)	Cyfanswm (Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr				(51,754)

* Ffigyrau Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant ar gyfer 2024/25 wedi eu haddasu yn dilyn sefydlu Gwasanaeth Busnes a Chomisiynu Gofal.

** Yn cynnwys addasiadau perthnasol i'r Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru.

DATGANIAD O'R SYMUDIAD MEWN RESERFAU

Dengys y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau y symudiad o ddechrau'r flwyddyn i'r diwedd mewn gwahanol reserfau a ddelir gan y Cyngor, wedi eu dadansoddi i 'reserfau defnyddiadwy' (h.y. y rhai hynny sy'n gymwysedig i ariannu gwariant neu leihau trethiant lleol) a 'reserfau na ellir eu defnyddio'. Mae'r Datganiad yn dangos sut mae'r symudiadau yn y flwyddyn yn reserfau'r Cyngor yn cael eu torri lawr rhwng enillion a cholledion yn unol ag ymarferion cyfrifo sy'n gyffredinol gydnabyddedig, a hefyd yn dangos yr addasiadau statudol sy'n ofynnol i ddychwelyd at y swm a godir ar y dreth cyngor ar gyfer y flwyddyn. Mae'r llinell Cynnydd/Gostyngiad Net yn dangos y symudiadau statudol Balans Cronfa Gyffredinol yn y flwyddyn yn dilyn yr addasiadau hyn.

		<i>Gwybodaeth ychwanegol</i>			Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau					
		<i>Balans Cronfa Gyffredinol heb glustnodi</i>	<i>Reserfau Cronfa Gyffredinol a Glustnodwyd</i>	<i>Cyfanswm Balansau Ysgolion</i>	<i>Balans Cronfa Gyffredinol</i>	<i>Resert Derbyniadau Cyfalaf</i>	<i>Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio</i>	<i>Cyfanswm Reserfau Defnyddiadwy</i>	<i>Reserfau na ellir eu defnyddio</i>	<i>Cyfanswm Reserfau'r Cyngor</i>
Nodyn		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans 31 Mawrth 2024 a ddygwyd ymlaen		(7,912)	(101,843)	(8,542)	(118,297)	(2,320)	(7,739)	(128,356)	(397,052)	(525,408)
<u>Symudiad mewn reserfau yn 2024/25</u>										
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		(27,792)	0	0	(27,792)	0	0	(27,792)	(39,500)	(67,292)
Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan y rheoliadau		19,094	0	0	19,094	(286)	(320)	18,488	(18,488)	0
(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2024/25		(8,698)	0	0	(8,698)	(286)	(320)	(9,304)	(57,988)	(67,292)
<i>Trosglwyddiadau i/o Reserfau a Glustnodwyd</i>		8,698	(8,958)	260	0	0	0	0	0	0
<i>(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2024/25 (yn dangos Trosglwyddiadau i Reserfau a Glustnodwyd)</i>		0	(8,958)	260	(8,698)	(286)	(320)	(9,304)	(57,988)	(67,292)
Balans 31 Mawrth 2025 a ddygwyd ymlaen		(7,912)	(110,801)	(8,282)	(126,995)	(2,606)	(8,059)	(137,660)	(455,040)	(592,700)
<u>Symudiad mewn reserfau yn 2025/26</u>										
Addasiadau i'r Balans Agoriadol		0	0	0	0	0	0	0	(112)	(112)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		(50,703)	0	0	(50,703)	0	0	(50,703)	(1,051)	(51,754)
Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan y rheoliadau		43,496	0	0	43,496	50	3,281	46,827	(46,827)	0
(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2025/26		(7,207)	0	0	(7,207)	50	3,281	(3,876)	(47,990)	(51,866)
<i>Trosglwyddiadau i/o Reserfau a Glustnodwyd</i>		607	(1,784)	1,177	0	0	0	0	0	0
<i>(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2025/26 (yn dangos Trosglwyddiadau i Reserfau a Glustnodwyd)</i>		(6,600)	(1,784)	1,177	(7,207)	50	3,281	(3,876)	(47,990)	(51,866)
Balans 31 Mawrth 2026 a ddygwyd ymlaen		(14,512)	(112,585)	(7,105)	(134,202)	(2,556)	(4,778)	(141,536)	(503,030)	(644,566)

Y FANTOLEN

Dengys y Fantolen werth asedau ac ymrwymïadau'r Cyngor ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net y Cyngor (asedau llai ymrwymïadau) yn cyfateb i'r reserfau a ddelir gan y Cyngor. Adroddir ar y reserfau mewn dau gategori. Y categori cyntaf o reserfau yw'r reserfau defnyddiadwy, h.y. y reserfau hynny y gall y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gadw lefel ddoeth o reserfau ac unrhyw gyfyngiad statudol o'u defnydd (er enghraifft, y Reserf Derbyniadau Cyfalaf a ddefnyddir i gyllido gwariant cyfalaf neu ad-dalu dyled yn unig). Yr ail gategori o reserfau yw'r rhai hynny na all y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori yma o reserfau yn cynnwys reserfau gydag elw a cholledion heb eu gwireddu (er enghraifft, y Reserf Ailbrïso), ble nad yw'r symiau ar gael i'w defnyddio i ddarparu gwasanaethau dim ond pan werthir yr asedau yn unig; a reserfau gyda gwahaniaethau amseriad fel y dangosir ar linell 'Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu yn unol â rheoliadau' o'r Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau.

31 Mawrth 2025	Nodyn	31 Mawrth 2026
£'000		£'000
661,220 Eiddo, Offer a Chyfarpar	15	716,777
60 Asedau Treftadaeth		60
165 Eiddo Buddsoddi	16	165
2,086 Asedau Gweddilliol	15	2,062
17 Buddsoddiadau Tymor Hir	17	17
6,861 Dyledwyr Tymor Hir	17&18	8,301
670,409 Asedau Tymor Hir		727,382
86,873 Buddsoddiadau Tymor Byr	17	47,279
217 Asedau ar gael i'w Gwerthu	20	217
1,469 Stoc		1,744
116,480 Dyledwyr Tymor Byr	18	114,142
66,022 Arian a Chywerthoedd Arian	19	48,726
271,061 Asedau Cyfredol		212,108
(23,994) Gorddrafft Banc	19	(9,566)
(4,441) Benthyciadau Tymor Byr	17	(4,858)
(185,635) Credydwyr Tymor Byr	21	(160,465)
(342) Darpariaethau Tymor Byr	22	(398)
(8,759) Derbyniadau Grantiau Cyfalaf a Refeniw o Flaen Llaw	32	(12,668)
(223,171) Ymrwymïadau Cyfredol		(187,955)
(4,060) Credydwyr Tymor Hir	21	(5,011)
(8,607) Darpariaethau Tymor Hir	22	(9,319)
(90,138) Benthyciadau Tymor Hir	17	(69,387)
(15,224) Ymrwymïad Pensiwn	38	(16,977)
(4,655) Ymrwymïadau Prydles	35&41	(5,789)
(2,915) Derbyniadau Grantiau Cyfalaf a Refeniw o Flaen Llaw	32	(486)
(125,599) Ymrwymïadau Tymor Hir		(106,969)
592,700 Asedau Net		644,566
(137,660) Reserfau Defnyddiadwy		(141,536)
(455,040) Reserfau na ellir eu defnyddio	23	(503,030)
(592,700) Cyfanswm Reserfau		(644,566)

DATGANIAD LLIF ARIAN

Dengys y Datganiad Llif Arian y newidiadau mewn arian a chywerthoedd arian y Cyngor yn ystod y cyfnod adrodd. Trwy rannu'r llif arian yn weithgareddau gweithredu, buddsoddi ac ariannu, dengys y datganiad sut mae'r Cyngor yn cynhyrchu a defnyddio arian a chywerthoedd arian. Mae cyfanswm y llif arian net o weithgareddau gweithredu yn ddangosydd allweddol o faint o weithgareddau'r Cyngor a ariennir trwy incwm grant a threthiant neu gan dderbynyddion y gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor. Mae'r Gweithgareddau Buddsoddi yn cynrychioli'r all-lif arian a wnaed am adnoddau y bwriedir eu defnyddio i gyfrannu tuag at ddarpariad gwasanaethau'r Cyngor yn y dyfodol. Mae'r llif arian a gyfyd o Weithgareddau Ariannu yn ddefnyddiol i ragweld yr hawl sydd gan ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyciadau) ar lif arian y Cyngor yn y dyfodol.

2024/25		<i>Nodyn</i>	2025/26
£'000			£'000
(27,792)	(Gwarged)/Diffyg Net ar Ddarpariaeth Gwasanaethau		(50,703)
(25,458)	Addasiadau i'r gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau am symudiadau anariannol	24a	(5,116)
468	Addasiadau am eitemau cynwysedig yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau sydd yn weithgareddau buddsoddi neu ariannu	24b	292
(52,782)	Llif Arian Net o Weithgareddau Gweithredu		(55,527)
45,137	Gweithgareddau Buddsoddi	25	39,326
965	Gweithgareddau Ariannu	26a	19,069
(6,680)	(Cynnydd)/Lleihad net mewn arian a chywerthoedd arian		2,868
(35,348)	Arian a chywerthoedd arian ar ddechrau'r cyfnod adrodd		(42,028)
(42,028)	Arian a chywerthoedd arian ar ddiwedd y cyfnod adrodd	19	(39,160)

NODIADAU I'R CYFRIFON

NODYN I - POLISI'AU CYFRIFO

I.1 Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad o'r Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyngor yn y flwyddyn ariannol 2025/26 a'r sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn honno, sef 31 Mawrth 2026. Mae'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 (fel y'i diwygiwyd) yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor baratoi Datganiad o'r Cyfrifon yn flynyddol, a hynny yn unol ag arferion cyfrifo cywir. Mae'r arferion hyn wedi eu cynnwys yn bennaf yn y *Cod Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2025/26* ac yn cael eu cefnogi gan Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh).

Confensiwn cost hanesyddol yw'r egwyddor cyfrifo sydd wedi ei fabwysiadu'n bennaf yn y Datganiad o'r Cyfrifon, wedi'i addasu gan ailbrisiad rhai categorïau o asedau anghyfredol ac offerynnau ariannol. Mae'r cyfrifon wedi eu paratoi ar sail busnes gweithredol.

Mewn perthynas â pholisi yn ymwneud â chyfalafu gwariant, ein hymarferiad yw gweithredu ar sail natur y gwariant yn hytrach na lefel penodol o wariant.

I.2 Croniadau Incwm a Gwariant

Cyfrifir am weithgareddau yn y flwyddyn y maent yn digwydd, nid pan wneir neu dderbynnir taliadau arian parod.

- Bydd y referniw o gytundebau gyda derbynwyr gwasanaeth, boed am wasanaeth neu nwyddau, yn cael ei adnabod pan fydd y gwasanaeth neu'r nwyddau yn cael eu trosglwyddo i dderbynnwyd y gwasanaeth yn unol â'r rhwymedigaethau perfformiad y cytundeb.
- Bydd cyflenwadau yn cael eu trin fel gwariant fel maent yn cael eu treulio – pan fydd bwllch rhwng y dyddiad mae'r cyflenwadau wedi eu derbyn a'u treulio, byddant yn cael eu dal fel stoc ar y Fantolen.
- Bydd treuliau, mewn cysylltiad â'r gwasanaeth a dderbyniwyd (gan gynnwys gwasanaeth gan weithwyr cyflogedig) yn cael eu cofnodi fel gwariant pan fydd y gwasanaeth wedi ei dderbyn yn hytrach na pan fydd y taliad yn cael ei wneud.
- Bydd llog sy'n cael ei dderbyn o fuddsoddiadau a'r llog sydd yn daladwy ar fenthyciadau yn cael ei gyfrifo yn ôl eu trefn fel incwm a gwariant ar sail y gyfradd llog effeithiol yr offeryn ariannol yn hytrach na'r llif arian sydd wedi ei bennu gan y cytundeb.
- Ble mae referniw a gwariant wedi eu hadnabod ond nad yw'r arian wedi ei dderbyn neu ei dalu, bydd rhaid creu dyledwr neu gredydwr am y symiau perthnasol ar y Fantolen. Ble mae tebygolrwydd o beidio casglu'r dyled, bydd rhaid lleihau gwerth y dyledion a chodi tâl ar referniw yn Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi am yr incwm sydd yn annhebygol o gael ei gasglu.

I.3 Arian a Chywerthoedd Arian

Caiff unrhyw fuddsoddiadau tymor byr sydd gan y Cyngor, y mae modd eu troi'n arian yn rhwydd, a gyda risg isel o newid yn eu gwerth, eu categoreiddio fel cywerthoedd arian a'u cynnwys fel Arian a Chywerthoedd Arian ar y Fantolen. Adnau tymor byr gyda sefydliadau ariannol sydd ar gael ar unwaith ar ddyddiad y Fantolen yw'r buddsoddiadau a gynhwysir yn y diffiniad hwn.

I.4 Asedau Dibynol / Ymrwymadau Dibynol

Ceir ased dibynol pan fo digwyddiad sy'n rhoi ased posib i'r Cyngor ble fydd ei fodolaeth ond yn cael ei gadarnhau gan ddigwyddiad neu fel arall o ddigwyddiadau ansicr i'r dyfodol sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth y Cyngor.

Ceir ymrwymiad dibynol pan fo digwyddiad sy'n arwain at rwymedigaeth posib ar ran y Cyngor ble fydd ei fodolaeth yn cael ei gadarnhau gan ddigwyddiad neu fel arall o ddigwyddiadau ansicr i'r dyfodol sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth y Cyngor. Ceir ymrwymiad dibynol yn ogystal pan fod amgylchiadau y gwneir darpariaeth amdanynt fel arfer, ond unai, nid yw'n debygol y bydd angen all-lif o adnoddau, neu, ni ellir mesur maint y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

Nid yw asedau ac ymrwymadau dibynol yn cael eu datgan ar y Fantolen, ond yn hytrach o fewn y nodyn Ymrwymadau Dibynol ac Asedau Dibynol yn y cyfrifon.

NODYN I - POLISIÂU CYFRIFO (parhad)

1.5 Corfforaethol

Mae'r pennawd Corfforaethol yn cynnwys eitemau yn ymwneud â ffurfio polisiâu corfforaethol a gweithgareddau aelodau, a chostau sydd yn gysylltiedig â rhedeg y Cyngor.

1.6 Buddiannau Gweithwyr

1.6.1 Buddion sy'n Daladwy yn Ystod Cyflogaeth

Buddion tymor byr yw'r rhai hynny sydd yn ddyledus o fewn 12 mis i ddiwedd y flwyddyn. Maent yn cynnwys buddion megis cyflogau, tâl gwyliau a thâl salwch i weithwyr cyfredol ac maent yn cael eu hadnabod fel cost am wasanaethau yn y flwyddyn y mae'r gweithwyr yn gwasanaethu'r Cyngor. Gwneir cronïad ar gyfer cost hawl gwyliau (neu unrhyw amser i fwrdd o'r gwaith e.e. amser wedi ei gronni) sydd yn ddyledus i'r gweithwyr ond sydd heb ei gymryd cyn diwedd y flwyddyn ac yn cael ei gario drosodd i'r flwyddyn ariannol nesaf. Mae cost y cronïad yn mynd yn erbyn Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau, ond wedyn yn cael ei wrth-droi drwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau i'r cyfrif absenoldebau cronedig fel bod cost y buddion gwyliau yn mynd yn erbyn refeniw yn y flwyddyn ariannol y cymerir y gwyliau.

1.6.2 Buddion Terfynu Cyflogaeth

Mae buddion terfynu cyflogaeth yn daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan y Cyngor i derfynu cyflogaeth swyddog cyn y dyddiad ymddeol arferol neu o ganlyniad i benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddiad yn wirfoddol ac fe'u codir ar sail addasiad cronïad yn erbyn y gwasanaeth priodol neu, lle mae'n berthnasol, i'r llinell Gwasanaethau Corfforaethol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr unai pan na all y Cyngor dynnu'r cynnig o'r buddion hynny yn ôl neu pan fo'r Cyngor yn cydnabod cost o ail-strwythuro, pa un bynnag sydd gyntaf.

Pan fo buddion terfynu cyflogaeth yn cynnwys ychwanegiadau i bensiynau, mae'r ddarpariaeth statudol yn golygu y dylai Cronfa'r Cyngor dderbyn y gost sydd yn daladwy gan y Cyngor i'r Gronfa Bensiwn neu i'r pensiynwr yn y flwyddyn, yn hytrach na'r swm sydd wedi ei gyfrifo yn unol â'r safonau cyfrifeg perthnasol. Yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau, mae angen neilltuo symiau i ac o'r Gronfa Bensiwn er mwyn diddymu'r credydau a'r debydau damcaniaethol am fuddion terfynu pensiwn ychwanegol a rhoi'r debydau am yr arian a dalwyd i'r Gronfa Bensiwn a'r pensiynwyr ac unrhyw symiau taladwy ond sydd heb eu talu at ddiwedd y flwyddyn yn eu lle.

1.6.3 Buddion Ôl-gyflogaeth

Mae gweithwyr y Cyngor yn aelodau o ddau gynllun pensiwn:

- Y Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Capita Teachers' Pensions ar ran Adran Addysg Llywodraeth y DU.
- Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gronfa Bensiwn Gwynedd yng Nghyngor Gwynedd.

Mae'r ddau gynllun yn darparu buddion diffiniedig i'w haelodau (pensiynau a lym-p-symiau ymddeoliad) sydd wedi eu hennill yn ystod eu hamser gyda'r Cyngor.

Fodd bynnag, mae trefniadau'r cynllun athrawon yn golygu nad yw ymrwymadau'r buddion hynny yn cael eu hadnabod i'r Cyngor. Mae'r cynllun felly yn cael ei gyfrifo fel petai yn gynllun cyfraniadau diffiniedig ac nid yw ymrwymadau ar gyfer taliadau yn y dyfodol yn cael eu cydnabod yn y Fantolen. Mae'r llinellau Addysg a Phlant a Chefnogi Teuluoedd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cynnwys cost cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r Cynllun Pensiwn Athrawon yn y flwyddyn.

1.6.4 Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Mae gan bob aelod arall o'r staff, yn amodol ar rai meini prawf, yr hawl i fod yn aelod o'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Mae'r costau pensiwn a godir ar gyfrifon y Cyngor ar gyfer y dosbarth yma o weithwyr yn cael eu pennu gan weinyddwyr y gronfa ac yn cynrychioli cyfran sefydlog o gyfraniad y gweithwyr i'r cynllun pensiwn.

Mae'r Cynllun Llywodraeth Leol yn cael ei drin fel cynllun budd diffiniedig.

Mae ymrwymadau Cronfa Bensiwn Gwynedd sydd i'w priodoli i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraid drwy'r dull rhagamcanu unedau h.y. asesiad o daliadau fydd yn cael eu gwneud yn y dyfodol mewn perthynas â buddion ymddeol a enillwyd hyd yma gan y gweithwyr, yn seiliedig ar gyfradd marwolaeth, cyfradd trosiant gweithwyr a.y.b. yn ogystal â thafuniad enillion ar gyfer gweithwyr cyfredol.

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

Gostyngir yr ymrwymiadau i'w gwerth ar sail prisiau cyfredol, gan ddefnyddio graddfa disgownt o 6.30% wedi ei gyfrifo fel cyfartaledd cymhwysol 'spot yields' ar fondiau corfforaethol o werth AA.

Mae asedau Cronfa Bensiwn Gwynedd sydd i'w priodoli i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar sail gwerth teg a benderfynir gan Actiwari'r Gronfa.

Dadansoddir y newid yn ymrwymiad net pensiynau i'r cydrannau canlynol:

Cost gwasanaeth yn cynnwys:

- Cost gwasanaeth cyfredol – y cynnydd mewn ymrwymiadau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni - dyrennir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau lle roedd y gweithwyr yn gweithio.
- Cost gwasanaeth y gorffennol – mae'r cynnydd mewn ymrwymiadau yn deillio o benderfyniadau yn y flwyddyn gyfredol ble mae eu heffaith yn gysylltiedig â'r blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd cynharach – mae'n cael ei ddebydu i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o gostau Corfforaethol.
- Llog net ar yr ymrwymiad/(ased) buddion pensiwn diffiniedig net, h.y. y gost llog net i'r Cyngor - y newid yn ystod y cyfnod yn yr ymrwymiad/(ased) buddion pensiwn diffiniedig net sy'n codi o dreigliad amser sy'n mynd yn erbyn llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr - mae hyn yn cael ei gyfrifo ar sail gweithredu'r gyfradd ddisgownt sy'n cael ei ddefnyddio i fesur yr ymrwymiad buddion diffiniedig ar gychwyn y cyfnod i'r ymrwymiad/(ased) buddion pensiwn diffiniedig net ar gychwyn y cyfnod - gan gymryd i ystyriaeth unrhyw newidiadau yn yr ymrwymiad/(ased) buddion pensiwn diffiniedig net yn ystod y cyfnod o ganlyniad i gyfraniadau a thaliadau budd.

Ailfesuriadau yn cynnwys:

- Enillion ar asedau'r cynllun - gan eithrio symiau sy'n gynwysedig yn llog net ar yr ymrwymiad/(ased) buddion pensiwn diffiniedig net - yn cael eu debydu i'r Reserf Pensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
- Enillion a cholledion actiwaraid - newidiadau i'r ymrwymiad pensiwn net oherwydd nad yw'r digwyddiadau yn cyd-fynd â'r rhagdybiaethau a wnaethpwyd yn y prisiad actiwaraid diwethaf neu fod yr actiwari wedi diweddarau ei ragdybiaethau - yn cael eu debydu i'r Reserf Pensiwn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
- Addasiad nenfwd ased – cyfyngir i werth nenfwd yr ased a gyfrifwyd os yw'n llai na sefyllfa'r ased. Mae'r cyfrifiad nenfwd ased yn berthnasol i ymrwymiadau wedi eu hariannu. Mae unrhyw ymrwymiadau heb eu hariannu yn cael eu hychwanegu i'r sefyllfa net yn dilyn gweithredu'r addasiad nenfwd ased.
- Cyfraniadau a delir i Gronfa Bensiwn Gwynedd - arian a ddelir fel cyfraniadau'r cyflogwr i'r Gronfa Bensiwn ar gyfer setliad ymrwymiadau sydd ddim yn cael eu cyfrifo fel traul.

Gyda buddion ymddeol, mae'n ofynnol, yn unol â darpariaethau statudol, i Gronfa'r Cyngor dderbyn cost y swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r Gronfa Bensiwn neu'n uniongyrchol i'r pensiynwyr yn ystod y flwyddyn, yn hytrach na'r swm a gyfrifir yn ôl y safonau cyfrifeg perthnasol. Yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau, mae hyn yn golygu bod angen neilltuo arian i mewn neu allan o'r Reserf Pensiwn er mwyn diddymu'r credydu a'r debydu damcaniaethol ar gyfer buddion ymddeol a rhoi'r debydu am arian a dalwyd i'r Gronfa Bensiwn a phensiynwyr ac unrhyw symiau sy'n daladwy ond sydd heb eu talu at ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans sydd yn deillio o hyn yn y Reserf Pensiwn yn fesur o'r effaith i Gronfa'r Cyngor o orfod trin buddion ymddeol ar sail llif arian yn hytrach na thros y cyfnod y mae'r gweithwyr yn derbyn y budd.

Mae'r Safon Cyfrifeg Rhyngwladol (SCRh) 19 yn rheoli sut y dylid trin a datgelu'r ymrwymiadau tymor hir sy'n bodoli mewn perthynas â chostau pensiwn. Mae'n ofynnol i gynghorau lleol Cymru a Lloegr baratoi eu datganiadau ariannol yn unol â gofynion SCRh19.

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

1.6.5 Buddion Dewisol

Mae gan y Cyngor hefyd bwerau cyfyngedig i wneud dyfarniadau dewisol mewn achosion o ymddeoliadau cynnar. Bydd unrhyw ymrwymadau sydd yn deillio o ddyfarniad o'r fath i unrhyw aelod o staff (yn cynnwys athrawon) yn cael eu cronni yn y flwyddyn y cymerwyd y penderfyniad i wneud y dyfarniad gan ddefnyddio'r un polisiâu â'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol i gyfrifo amdanynt.

1.7 Digwyddiadau Wedi'r Cyfnod Adrodd

Digwyddiadau ôl-fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol ac anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddiad y Datganiad o'r Cyfrifon. Gellir adnabod dau fath o ddigwyddiad:

- y rhai hynny sy'n darparu tystiolaeth o amgylchiadau a oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd – caiff y Datganiad o'r Cyfrifon ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath; a
- y rhai hynny sy'n dynodi amgylchiadau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd – ni chaiff y Datganiad o'r Cyfrifon ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath, ond os ystyrir y byddai'n cael effaith materol, yna byddai natur y digwyddiadau ynghyd ag amcangyfrif o'r effaith ariannol yn cael ei ddatgelu yn y nodiadau.

Nid yw unrhyw ddigwyddiadau sy'n digwydd wedi'r dyddiad awdurdodi cyhoeddiad yn cael eu hadlewyrchu yn y Datganiad o'r Cyfrifon.

1.8 Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau i Bolisiau Cyfrifo, Amcangyfrifon a Gwallau

Gall yr angen i wneud addasiadau cyfnod blaenorol godi o ganlyniad i newid mewn polisiâu cyfrifo neu i gywiro gwall materol. Cyfrifir am newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifeg yn rhagolygol, h.y. yn y flwyddyn gyfredol a'r blynyddoedd i ddod a effeithir gan y newid, ac felly ni wneir addasiad cyfnod blaenorol.

Yr unig dro y gwneir newidiadau i bolisiau cyfrifo yw pan mae'n ofynnol gan ymarferion cyfrifo priodol neu fod y newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol am effaith trafodion, digwyddiadau eraill ac amodau ar sefyllfa ariannol neu berfformiad ariannol y Cyngor. Pan wneir newid, cyfrifir amdano yn ôl-weithredol (oni bai ei fod yn anfaterol neu a nodir yn wahanol) trwy addasu balans agoriadol a ffigyrau cymharol y cyfnod blaenorol fel pe bai'r polisi wedi bodoli erioed.

Caiff gwallau materol a ddarganfyddir mewn ffigyrau cyfnodau blaenorol eu cywiro'n ôl-weithredol trwy addasu balans agoriadol a ffigyrau cymharol y cyfnod blaenorol.

1.9 Offerynnau Ariannol

Ymrwymadau Ariannol

Cydnabyddir ymrwymadau ariannol ar y Fantolen pan ddaw'r Cyngor yn rhan o gytundeb i ddarparu offerynnau ariannol. Maent yn cael eu mesur ar eu gwerth teg yn y lle cyntaf ac yn cael eu cario ar eu cost amorteiddiedig. Mae'r llog taladwy blynyddol sydd yn cael ei gynnwys ar y llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn seiliedig ar werth cario yr ymrwymiad, wedi ei luosi gyda chyfradd llog effeithiol yr offeryn. Y chyfradd llog effeithiol yw'r gyfradd sydd yn disgowntio taliadau arian parod amcangyfrifedig y dyfodol dros oes yr offeryn i'r swm y cafodd ei gydnabod yn wreiddiol.

Ar gyfer y rhan fwyaf o fenthyciadau sydd gan y Cyngor, golyga hyn mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm ad-daladwy sydd yn weddill (ynghyd â llog cronedig); a'r llog a gaiff ei ddatgan yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy am y flwyddyn yn unol â chytundeb y benthyciad.

Mewn achosion lle codwyd premiymau a disgownts ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, mae rheoliadau yn caniatáu i'r effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol gael ei rannu dros y blynyddoedd i ddod. Mae gan y Cyngor bolisi o rannu'r enillion neu golledion dros y tymor sydd yn weddill ar y benthyciad ble'r oedd y premiwm yn daladwy neu'r gostyngiad yn dderbyniadwy pan fyddai'n cael ei ad-dalu. Mae cysoni'r swm a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr â'r tâl net sy'n ofynnol yn erbyn Balans y Gronfa Gyffredinol yn cael ei reoli trwy drosglwyddiad i neu o'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol yn y Datganiad Symudiad mewn Reserfau.

Asedau Ariannol

Dosbarthir asedau ariannol yn unol â dull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian. Mae'r Cyngor yn dal asedau ariannol wedi eu mesur ar:

- gost amorteiddiedig, a

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

- gwerth teg drwy elw a cholled, a
- gwerth teg drwy incwm cynhwysfawr arall. Mae angen polisi ar wahân ble mae awdurdod yn dal asedau ariannol ar werth teg drwy incwm a gwariant arall.

Model busnes y Cyngor yw i ddal buddsoddiadau i gasglu llif arian cytundebol. Mae offerynnau ariannol felly yn cael eu dosbarthu fel cost amorteiddiedig, ag eithrio rheiny nad yw eu taliadau cytundebol yn daliad o brifswm a llog yn unig (h.y. ble nad yw llif arian ar ffurf offeryn dyled sylfaenol).

Asedau Ariannol wedi eu Mesur ar Gost Amorteiddiedig

Cydnabyddir asedau ariannol ar y Fantolen pan ddaw'r Cyngor yn rhan o gytundeb i ddarparu offerynnau ariannol. Maent yn cael eu mesur ar eu gwerth teg yn y lle cyntaf ac yn cael eu cario ar eu cost amorteiddiedig. Bydd credyd blynyddol i linell Incwm a Gwariant Ariannol a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr am y llog a dderbynnir yn seiliedig ar werth cario yr ased wedi ei luosi gyda chyfradd llog effeithiol yr offeryn. Ar gyfer y rhan fwyaf o'r asedau sydd gan y Cyngor, golyga hyn mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm derbyniadwy sydd yn weddill (yn ogystal â'r llog cronedig) gyda'r llog sy'n dderbyniadwy am y flwyddyn yn unol â chytundeb y benthyciad yn cael ei gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Bydd unrhyw enillion a cholledion sydd yn codi wrth ddad-gydnabod ased yn cael eu credydu neu eu debydu i'r llinell Gwariant ac Incwm Ariannol a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Model Colled Credyd Disgwyliedig

Mae'r Cyngor yn cydnabod colledion credyd disgwyliedig ar ei holl asedau ariannol a ddelir ar gostau wedi'u hamorteiddio, unai ar sail 12 mis neu oes. Mae'r model colled credyd disgwyliedig hefyd yn gymwys i symiau derbyniadwy ar brydles ac asedau contract. Dim ond colledion oes a gydnabyddir ar gyfer symiau masnach derbyniadwy a ddelir gan y Cyngor. Cyfrifir colledion amhariad i adlewyrchu'r posibilrwydd na fydd y llif arian yn digwydd yn y dyfodol o ganlyniad i'r benthyciwr yn diffyg dalu ei ymrwymiad.

Asedau Ariannol a Fesurir ar Werth Teg Drwy Incwm Cynhwysfawr Arall

Caiff asedau ariannol a fesurir ar WTICA eu cydnabod ar y Fantolen pan ddaw'r Cyngor yn rhan o ddarpariaethau cytundebol offerynnau ariannol ac yn cael eu mesur yn y lle cyntaf a'u cario ar werth teg. Cydnabyddir enillion a cholledion gwerth teg wrth iddynt godi mewn incwm cynhwysfawr arall.

Asedau Ariannol wedi eu Mesur ar Werth Teg Drwy Elw a Cholled

Cydnabyddir asedau ariannol sydd wedi eu mesur ar werth teg drwy elw a cholled ar y Fantolen pan ddaw'r Cyngor yn rhan o gytundeb i ddarparu offerynnau ariannol. Maent yn cael eu mesur ar eu gwerth teg yn y lle cyntaf a'u cario ar werth teg. Cydnabyddir enillion a cholledion gwerth teg wrth iddynt gyrraedd y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau.

Mesuriad Gwerth Teg o Asedau Ariannol

Gwerth teg ased yw'r pris a fyddai'n cael ei dderbyn i werthu ased mewn trafodiad trefnus rhwng cyfranogwyr y farchnad ar y dyddiad mesur. Mae mesuriad gwerth teg asedau ariannol y Cyngor yn seiliedig ar y technegau canlynol:

- Offerynnau sydd â phris marchnad wedi ei ddyfynnu – pris y farchnad.
- Offerynnau eraill gyda thaliadau sefydlog a phendant – dadansoddiad llif arian gostyngol.

Mae'r mewnbwnnau i'r technegau mesur wedi eu categoreiddio yn unol â'r tri lefel isod;

- Mewnbwn Lefel 1 – prisiau a ddyfynnwyd (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd actif am asedau yr un fath y gall y Cyngor gael mynediad atynt ar y dyddiad mesur.
- Mewnbwn Lefel 2 – mewnbwn heblaw am brisiau a ddyfynnwyd sy'n gynwysedig o fewn Lefel 1 sy'n weladwy ar gyfer yr ased, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol.
- Mewnbwn Lefel 3 – mewnbwn anweladwy i'r ased.

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

Bydd unrhyw enillion a cholledion sydd yn codi wrth ddad-gydnabod ased yn cael eu credydu neu eu debydu i'r llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae mesuriad ein hasedau a ddelir ar WTICA yn bris cais uned ar y dyddiad mesur.

I.10 Grantiau'r Llywodraeth a Chyfraniadau Eraill

Mae grantiau a chyfraniadau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf a refeniw yn cael eu cyfrifo ar sail groniodol, ac yn cael eu cydnabod ar unwaith fel incwm i'r gwasanaeth perthnasol o fewn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, oni bai bod amod ynghlwm wrth y grant neu gyfraniad nad yw'r Cyngor wedi ei fodloni.

Oherwydd gofynion y gyfundrefn rheoli cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf fel rhan o'r Gofyn Cyllido Cyfalaf, nid yw'r grantiau a chyfraniadau sy'n ariannu gwariant cyfalaf sydd wedi eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wir incwm. Felly, mae'r Cyngor yn cyfrifo'r symiau hyn fel a ganlyn:

- Os yw grant neu gyfraniad cyfalaf wedi ei dderbyn, a bod amodau'n parhau heb eu bodloni ar ddyddiad y Fantolen, yna caiff y grant ei gydnabod fel Derbyniad Grant Cyfalaf o Flaen Llaw ar y Fantolen. Unwaith mae'r amod wedi ei fodloni, yna caiff y grant neu gyfraniad ei drosglwyddo i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Os yw grant neu gyfraniad cyfalaf wedi ei adnabod fel incwm yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a bod y gwariant sydd i'w ariannu o'r grant neu gyfraniad hwnnw wedi ei wneud ar ddyddiad y Fantolen, yna caiff y grant neu gyfraniad ei drosglwyddo o'r Gronfa Gyffredinol i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf, i adlewyrchu dyrannu adnoddau cyfalaf i ariannu gwariant. Adroddir y trosglwyddiad hwn yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau.

I.11 Asedau Treftadaeth

Asedau diriaethol yw asedau treftadaeth gyda rhinweddau hanesyddol, artistig, gwyddonol, technolegol, geoffisegol neu amgylcheddol, ac a ddelir gan y Cyngor yn bennaf er diben gwybodaeth addysgol neu gyfraniad i ddiwylliant. Dyma'r categorïau o asedau treftadaeth sydd wedi eu hadnabod gan y Cyngor:

- Llundiau a Phaentiadau
- Teyrnlysau Dinesig
- Casgliadau Llyfrgell/Archifau
- Casgliadau Amgueddfeydd ac Oriolau
- Adeiladau Hanesyddol a Henebion Cofrestredig
- Parciau a Gwarchodfeydd Natur Leol

Defnyddiodd y Cyngor brisiwr allanol (cwmni Bonhams) i ddarparu amcangyfrifon o brisiadau o'i deyrndlysau dinesig a'i luniau a phaentiadau. Er mwyn cysondeb, mae'r Cyngor wedi gweithredu ar sail yr un trothwy de minimis i ddibenion prisio asedau treftadaeth ag i weddill ei asedau tymor hir - gweler polisi I.17.

Mae'r Cyngor yn ystyried bod gan yr asedau treftadaeth hyn oes amhenderfynadwy a gwerth gweddilliol uchel; ac o'r herwydd, nid yw'r Cyngor yn ei ystyried yn briodol i ddibrisio'r asedau. Bydd yr asedau treftadaeth a gynhwysir yn y cyfrifon yn cael eu hasesu'n flynyddol am unrhyw amhariad – gweler polisi I.17.

I.12 Stoc a Contractau Tymor Hir

Dylai stociau a gwaith mewn llaw ymddangos ar y Fantolen ar sail yr isaf o gost a gwir werth, yn unol â darpariaethau'r Cod Ymarfer. Oherwydd ymarferoldeb prif systemau stoc y Cyngor, mae mwyafrif y stoc yn ymddangos yn y cyfrifon ar sail cost gyfartalog. Nid yw'r gwahaniaeth o'r sail prisio yn faterol.

Mae contractau tymor hir yn cael eu cyfrifo ar y sail o godi'r gwaged neu'r diffyg ar y Ddarpariaeth o Wasanaethau gyda'r ystyriaeth yn cael ei ddyrannu i'r rhwymedigaethau perfformiad bodlonwyd ar sail y nwyddau neu'r gwasanaethau a drosglwyddwyd i dderbynydd y gwasanaeth yn ystod y flynyddyn ariannol.

I.13 Eiddo Buddsoddi

Eiddo buddsoddi yw'r rhai hynny a ddefnyddir ar gyfer ennill rhent ac/neu adbrisiant cyfalaf yn unig. Nid yw'n cwrdd â'r diffiniad os defnyddir yr eiddo mewn unrhyw ffordd i hwyluso darpariaeth gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu os yw ar gael i'w werthu. Caiff yr eiddo yma eu prisio ar sail gwerth teg. Mae'r gwerthoedd wedi eu seilio ar dechnegau penodol, ac mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur yma wedi eu categorio yn unol â thair lefel. Lefel

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

3 yw holl fewnbynnau y Cyngor (mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased). Mae hyn oherwydd lefel yr addasiad sydd ei angen ar gyfer yr holl dystiolaeth sydd yn deillio o natur unigryw yr asedau, a phrinder trafodion y farchnad berthnasol.

1.14 Prydlesau

Mae'r Cyngor yn dosbarthu contractau fel prydlesau yn seiliedig ar eu sylwedd – wedi'u dadansoddi i benderfynu a ydynt yn cyfleu'r hawl i reoli'r defnydd o ased a nodwyd, trwy hawliau i gael yr holl fuddion economaidd neu botensial gwasanaeth o'r ased hwnnw ac i gyfarwyddo ei ddefnydd.

Y Cyngor fel Prydlesai:

Mae prydlesau yn cael eu cydnabod i ddechrau fel Asedau Hawl Defnyddio gydag ymrwymiad cyfatebol ar y dyddiad y mae'r ased a brydleswyd ar gael i'w ddefnyddio (neu ddyddiad trosiad SAARh 16). I ddechrau, mae'r Cyngor yn cydnabod ymrwymadau prydles a fesurir ar werth presennol y taliadau prydles, wedi'u disgowntio gan gyfradd fenthyca cynyddrannol y Cyngor lle na ellir pennu'r gyfradd llog ymhlyg yn y brydles. Mae taliadau prydles sydd wedi'u cynnwys wrth fesur yr ymrwymiad prydles yn cynnwys; taliadau sefydlog; taliadau prydles amrywiol sy'n dibynnu ar indecs neu gyfradd, wedi'u mesur i ddechrau gan ddefnyddio'r indecs neu'r gyfradd bresennol ar y dyddiad mabwysiadu; y pris a ddefnyddir o dan opsiwn prynu y mae'r Cyngor yn rhesymol sicr o'i ddefnyddio; taliadau prydles mewn cyfnod adnewyddu dewisol os yw'r Cyngor yn rhesymol sicr o ddefnyddio opsiwn estyniad; cosbau am derfynu prydles yn gynnar, oni bai bod y Cyngor yn rhesymol sicr na fydd yn terfynu'n gynnar. Bydd unrhyw newidiadau yn arwain at ailfesur dilynol o'r ymrwymiad prydles a'r ased hawl defnyddio cyfatebol.

Mae taliadau prydles yn cynnwys tâl ar gyfer llog (a adroddir ar linell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr) a thâl prifswm sy'n gostwng yr ymrwymiad prydles. Mae'r ased cysylltiedig yn cael ei drin yn unol â'r polisiau a gymhwysir yn gyffredinol i asedau o'r fath ac mae'n ddarostyngedig i daliadau dibrisiant fel y bo'n briodol. Mae'r ased yn cael ei ddibrisio llinell syth dros y cyfnod byrrach o weddill tymor y les a bywyd defnyddiol yr ased sylfaenol ar y dyddiad mabwysiadu.

Fodd bynnag, ar gyfer prydlesau anfasnachol (peppercorn), taliadau nominal neu brydlesau am ddim, mae'r ased yn cael ei fesur ar werth teg. Fel y caniateir gan y cod; eithrir unrhyw brydlesau ar gyfer eitemau gwerth isel, yr ystyrir gan y Cyngor eu bod yn is na £10,000, neu am dymor sy'n fyrrach na 12 mis.

Y Cyngor fel Prydleswr:

Ble mae'r Cyngor yn caniatáu prydles gyllidol ar eiddo, mae'r ased perthnasol yn cael ei ysgrifennu allan o'r Fantolen fel gwarediad, sydd i'w gynnwys yn y llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Nid yw gwerth y gwarediad a ysgrifennir allan yn gost a roir yn erbyn y dreth cyngor, gan fod cost asedau tymor hir yn cael eu darparu o dan drefniadau gwahanol ar gyfer ariannu cyfalaf. Mae'r symiau felly yn cael eu priodoli i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf o'r Balans Cronfa Gyffredinol drwy'r Datganiad o'r Symudiadau Mewn Reserfau.

Caiff incwm rhent o eiddo sydd wedi ei ganiatáu trwy brydles weithredol ei gydnabod ar sail linol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a chaiff yr ased ei ddangos ar y Fantolen.

1.15 Asedau Gweddilliol

Caiff Asedau Gweddilliol y Cyngor eu dangos ar wahân ar y Fantolen. Gwerth teg yr asedau hyn sy'n cael ei ddangos, sy'n seiliedig ar werth y farchnad. Mae'r gwerthoedd wedi eu seilio ar dechnegau penodol, ac mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur yma wedi eu categorio yn unol â thri lefel. Lefel 3 yw holl fewnbynnau'r Cyngor (mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased). Mae hyn oherwydd lefel yr addasiad sydd ei angen ar gyfer yr holl dystiolaeth sydd yn deillio o unigrywiaeth yr asedau, a phrinder trafodion y farchnad berthnasol.

1.16 Gorbenion a Chostau Gwasanaethau Cefnogol

Mae rhai costau gorbenion a gwasanaethau cefnogol yn cael eu dosrannu i'r gwasanaethau priodol yn unol â threfniadau'r Cyngor ar gyfer atebolrwydd a pherfformiad ariannol.

1.17 Asedau Tymor Hir

Adolygir gwerth asedau'r Cyngor a gofnodir ar fas data'r Gwasanaeth Eiddo o leiaf bob pum mlynedd. Ers y flwyddyn ariannol 2015/16, mae'r Cyngor wedi sefydlu rhaglen dreigl ar gyfer ailbrisiu gwahanol gategorïau o'r asedau yma yn flynyddol, gydag ailbrisiad fel arfer yn effeithiol ar 31 Mawrth pob blwyddyn. Mae hyn yn unol â'r Cod a'r Datganiadau Egwyddorion Prasio Asedau a Nodiadau Arweiniad a gyhoeddwyd gan Sefydliad Brenhinol y Syrffewyr Siartredig.

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

Dangosir Tir ac Adeiladau ar sail gwerth teg, sy'n cynnwys Gwerth Defnydd Presennol (GDP) ar gyfer nifer o eitemau neu gost ail-adeiladu dibrisiedig (CAD) ar gyfer eiddo arbenigol.

Yn ogystal, o 1 Ebrill 2025 ymlaen, mae'r Cod bellach wedi cynnwys y gofyniad i ddefnyddio indecsau blynyddol rhwng yr ailbrisiu llawn pum mlynedd. Ar gyfer asedau, lle nad yw'r Cyngor yn gallu cael indecsau priodol, maent yn parhau i gael eu hailbrisiu bob pum mlynedd, ond gydag ailbrisiad pen desg ychwanegol yn nhrydedd flwyddyn y cylch. Mae Rheolwr Ystadau'r Cyngor (M.R.I.C.S.) yn adolygu'r indecsau priodol i'w defnyddio.

Dangosir Eiddo Buddsoddi ar sail gwerth teg.

Defnyddir cost hanesyddol a ddibrisiwyd ar gyfer Cerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar.

Mae Asedau isadeiladwaith a chymunedol yn ymddangos ar gost hanesyddol a ddibrisiwyd.

Cynhwysir Asedau materol heb eu cwblhau ar sail cost hanesyddol tan gwblheir y gwaith, pan eu prisir yn unol â'r polisiau cyfrifo a'u trosglwyddo i'r categori asedau perthnasol.

Defnyddir isafswm at ddibenion prisio o £20,000 ar gyfer Tir ac Adeiladau Gweithredol y Cyngor a £5,000 ar gyfer eitemau unigol o Gerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar.

Fe ychwanegir gwariant ar asedau newydd a chyfredol yn flynyddol.

Amhariad a Dibrisiant

Amhariad

Amhariad yw treuliant budd economaidd sydd yn benodol i ased. Yn unol â Safon Cyfrifo Rhyngwladol 36 mae'r Cyngor yn adolygu ei asedau bob blwyddyn i adnabod unrhyw amhariad neu leihad mewn gwerth oherwydd treuliant buddiannau economaidd. Yn ogystal, caiff gwerth gweddilliol ac oes fuddiol yr asedau eu hadolygu'n flynyddol, a'u haddasu ble'n briodol.

Pan mae colledion amhariad yn cael eu hadnabod, maent yn cael eu cyfrifo fel a ganlyn:

- Ble mae balans o gynnydd ailbrisiu ar gyfer ased o fewn y Reserf Ailbrisiu, bydd gwerth yr ased yn cael ei ysgrifennu ffwrdd yn erbyn y balans (hyd at swm y cynnydd cronodig).
- Pan nad oes balans ar y Reserf Ailbrisiu ar gyfer ased neu balans annigonol, bydd gwerth yr ased yn cael ei ysgrifennu ffwrdd yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Dibrisiant

Prif elfen SCRh 16 yw y dylid dibrisio adeiladau oni bai eu bod yn cael eu prisio bob blwyddyn. Yn ogystal, dylid dibrisio bob rhan o Eiddo, Offer a Chyfarpar ar wahân os yw eu cost yn arwyddocaol o ystyried cyfanswm cost yr eitem. Dylid sefydlu trothwy isafswm, yn seiliedig ar yr effaith sylweddol tebygol ar y datganiadau ariannol, fel bod bob ased o dan y trothwy yn cael eu diystyru i bwrpas cydrannu. Trothwy ar gyfer 2025/26 yw 1% o werth yr holl adeiladau ar gychwyn y flwyddyn. Y dosraniad sydd yn cael ei ystyried ar gyfer yr elfen sydd ddim yn dir, dros y trothwy de minimis ydi:

- a) offer a chyfarpar a gwasanaethau peirianeg, ac
- b) adeiledd

Mae'r mwyafrif o adeiladau'r Cyngor (dros 75%) yn cael eu prisio ar sail Cost Ail-adeiladu Dibrisiedig (CAD), a ddatblygir ar y dull cydrannol, ac adlewyrchir y gwahanol elfennau ym manylion y cyfrifiadau. Fodd bynnag, yn gynwysedig yn yr uchod mae adeiladau gydag eitemau sylweddol o offer a chyfarpar sydd ag oes fuddiol fyrrach; e.e. boeleri ac offer gwresogi pyllau nofio a chanolfannau hamdden. Adnabyddir yr elfennau hyn drwy addasu oes fuddiol yr adeilad i gymryd oes fyrrach yr elfennau i ystyriaeth.

Yn seiliedig ar adolygiad o natur a'r math o adeiladau sy'n eiddo i'r Cyngor, daethpwyd i'r canlyniad nad oes gan weddill yr adeiladau eitemau sylweddol o offer a chyfarpar na gwasanaethau peirianeg sydd angen eu cydrannu ar wahân.

Dibrisir Asedau ar sail eu gwerth ar y Fantolen i'w ysgrifennu i ffwrdd fel a ganlyn:

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

- (i) Dibrisir Cerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar dros eu bywyd amcangyfrifedig (3–15 mlynedd, neu fwy os oes tystiolaeth cefnogol)
- (ii) Dibrisir Isadeiladwaith dros 40 mlynedd
- (iii) Ysgrifennir Gwariant Refeniw i'w ariannu o Gyfalaf drwy Statud i lawr yn y cyfnod yr ymddangosant
- (iv) Ni ddibrisir Tir
- (v) Dibrisir Adeiladau dros eu bywyd defnyddiol gweddilliol amcangyfrifedig (5–80 mlynedd)
- (vi) Ni ddibrisir Eiddo Buddsoddi, Asedau heb eu Cwblhau nac Asedau Sydd Ar Gael i'w Gwerthu

Ni ddibrisir ym mlwyddyn y caffaeliad.

Lleiafswm Darpariaeth Refeniw

Mae Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifeg) (Cymru) (Diwygio) 2018 yn gosod dyletswydd ar awdurdodau lleol i wneud darpariaethau darbodus ar gyfer adbrynu dyledion. Mae'r Gweinidogion Cymreig wedi cyhoeddi Canllawiau ar Ddarpariaeth Lleiafswm Refeniw (LIDR) ac mae gofyn i awdurdodau lleol roi ystyriaeth i Ganllawiau o'r fath yn unol ag adran 21 (1B) Deddf Llywodraeth Leol 2003.

Dyma'r pedwar opsiwn LIDR sydd ar gael:

- Opsiwn 1: Y Dull Rheoleiddio
- Opsiwn 2: Y Dull Gofyn Cyllido Cyfalaf
- Opsiwn 3: Y Dull Oes Asedau
- Opsiwn 4: Y Dull Dibrisiad

D.S.: Nid yw hyn yn cau allan dulliau darbodus eraill.

LIDR yn 2025/26: Gellir defnyddio opsiynau 1 a 2 dim ond ar gyfer gwariant cyfalaf wedi'i gefnogi nad yw o'r Cyfrif Refeniw Tai (Dim-CRT) a ariennir o fenthyciad (ystyr 'wedi'i gefnogi' yma yw costau cyllido a gaiff eu cefnogi drwy Grant Cefnogi Refeniw y Llywodraeth Ganolog). Mae'r dulliau o wneud darpariaeth ddarbodus ar gyfer gwariant cyfalaf Dim-CRT heb ei gefnogi yn cynnwys Opsiynau 3 a 4 (gellir defnyddio 3 a 4 ar gyfer gwariant cyfalaf Dim-CRT wedi'i gefnogi yn ogystal, os yw'r Cyngor yn penderfynu gwneud hynny).

Cyflwynwyd y Datganiad LIDR i'r Cyngor cyn dechrau blwyddyn ariannol 2025/26. Pe bai cynnig i ddiwygio telerau'r Datganiad LIDR gwreiddiol yn ystod y flwyddyn, dylid cyflwyno datganiad diwygiedig i'r Cyngor ar yr adeg honno.

Defnyddiodd y Cyngor Opsiwn 3 yng nghyswllt gwariant cyfalaf wedi'i gefnogi a ariennir o fenthyciad gan asesu mai mesuriad darbodus fyddai dros 50 mlynedd, ac Opsiwn 3 yng nghyswllt gwariant cyfalaf heb ei gefnogi a ariennir o fenthyciad.

Roedd yr LIDR yng nghyswllt lesau a chynlluniau Menter Cyllid Preifat (MCP) a brynwyd ar y Fantolen dan y Cod Ymarfer Cyfrifeg sy'n seiliedig ar y SAARh yn cyd-fynd â'r ad-daliad prifswm blynyddol ar gyfer yr ymrwymiad gohriedig cysylltiedig.

Mae'r Cyngor yn adolygu'r polisi yma yn flynyddol yng ngoleuni'r Cynllun Rheoli Asedau.

Yn unol â'r Cod Ymarfer, telir am wariant cyfalaf ar gyfer Gwasanaethau Cronfa'r Cyngor sydd i'w gyllido o refeniw drwy ei ddsbarthu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

1.18 Treth Cyngor a Threthi Annomestig Cenedlaethol

Mae incwm Treth Cyngor a Threthi Annomestig Cenedlaethol am y flwyddyn yn cael eu trin fel incwm cronedig, ac yn cael eu cynnwys ar linell Treth ac Incwm Grant Amhenodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae Cyngor Gwynedd yn Awdurdod bilio Treth Cyngor a Threthi Annomestig Cenedlaethol. Mae'n casglu Treth Cyngor ar ran ei hun ac ar ran awdurdodau eraill, ac yn casglu Trethi Annomestig fel asiant ar ran Llywodraeth Cymru.

1.19 Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fo digwyddiad wedi cymryd lle ar neu cyn dyddiad y Fantolen:

- sy'n rhoi rhwymedigaeth bresennol i'r Cyngor
- sy'n debyg o fod angen setliad trwy drosglwyddiad o fuddion economaidd neu botensial gwasanaeth, a
- lle gellir gwneud amcangyfrif dibynadwy o swm y rhwymedigaeth.

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

Os nad yw'n glir os yw digwyddiad wedi cymryd lle ar neu cyn dyddiad y Fantolen, ystyrir ei fod yn arwain at rwymedigaeth bresennol os yw, ar ôl ystyried yr holl dystiolaeth sydd ar gael, yn fwy tebygol na pheidio bod rhwymedigaeth bresennol yn bodoli ar ddyddiad y Fantolen. Gall y rhwymedigaeth bresennol fod yn gyfreithiol neu'n adeiladol.

Caiff setliadau amcangyfrifedig eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol. Pan ddaw'n llai na thebygol y bydd angen trosglwyddo buddion economaidd yn awr (neu y gwneir setliad is na'r disgwyl), caiff y ddarpariaeth ei wrthdroi a'i gredydu yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol.

1.20 Reserfau (a Balansau)

Yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol 1992, mae'r Cyngor yn cynnal –

- Cronfa Gyffredinol sydd yn cynrychioli arian wrth gefn (“balansau”) y Cyngor, sef balans gweithredol i helpu lliniaru effaith llif arian anwastad ag i'w gadw wrth gefn i liniaru effaith digwyddiadau annisgwyl neu argyfyngau.
- Nifer o reserfau penodol cyfalaf a refeniw a glustnodwyd ar gyfer pwrpasau arbennig, sef arian wedi'i adeiladu i gwrdd ag ymrwymadau a ragwelir. Mae'r Cyngor yn cynnal adolygiad parhaus o ddigonolrwydd a defnydd o reserfau penodol.
- Mae'r Cyngor yn cymryd agwedd asesu'r risg tuag at gynnal lefelau digonol o falansau a reserfau er mwyn cwrdd ag anghenion gwario'r dyfodol. Wrth ystyried y gyllideb flynyddol a'r strategaeth ariannol tymor canol, bydd y Cyngor yn gosod allan ei fwriad ynghylch lefel y balansau cyffredinol a'r cronfeydd, yng nghyd-destun yr holl risgiau perthnasol. Gweler cymeradwyaeth o'r polisi llawn ar gyfer cronfeydd gan Gabinet y Cyngor ar 23 Mehefin 2015.
- Cedwir rhai reserfau eraill, sef 'reserfau na ellir eu defnyddio', i bwrpasau technegol o reoli'r prosesau cyfrifo ar gyfer asedau anghyfredol, offerynnau ariannol a buddion gweithwyr. Nid yw'r rhain yn cynrychioli adnoddau defnyddiadwy y Cyngor.

1.21 Gwariant Refeniw wedi ei Ariannu o Gyfalaf Drwy Statud

Mae deddfwriaeth yn caniatáu categoreiddio peth gwariant fel cyfalaf i bwrpas ariannu er nad yw'n creu ased sydd yn cael ei gario ar y Fantolen. Bwriad hyn yw galluogi'r gwariant i gael ei ariannu o adnoddau cyfalaf yn hytrach nag ei roi yn erbyn y Gronfa Gyffredinol a fyddai'n cael effaith ar y Dreth Cyngor am y flwyddyn. Defnyddir cost hanesyddol fel sail prisio ar gyfer y math yma o wariant ac ysgrifennir hwn i lawr o fewn blwyddyn.

1.22 Treth ar Werth

Dim ond mewn sefyllfa ble nad oes modd adennill TAW y cynhwysir TAW neu y caiff ei ddangos fel cost 'TAW anadferadwy' mewn gwariant cyfalaf a refeniw.

1.23 Dyledwyr a Chredydwy

Cedwir cyfrifon y Cyngor ar sail cronni yn unol â'r Cod Ymarfer Cyfrifeg. Mae'r cyfrifon yn adlewyrchu gwir wariant ac incwm sy'n berthnasol i'r flwyddyn dan sylw, boed y taliadau a'r derbyniadau wedi cael eu talu neu eu derbyn yn y flwyddyn.

Eithriad i'r arfer yma yw taliadau chwarterol megis trydan, a gyfrifir yn ôl dyddiad darllen y mesurydd yn hytrach na rhannu'r gost rhwng gwahanol flynyddoedd ariannol, a hefyd rhai taliadau blynyddol megis yswiriant. Trwy weithredu'r polisi'n gyson ymhob blwyddyn ni chaiff effaith o bwys ar gyfrifon y flwyddyn.

1.24 Dyrannu Llog a Difidendau Derbyniadwy

Mae'r Cyngor yn buddsoddi arian dros ben am gyfnodau o dros nos hyd at 13 mis (ac eithrio buddsoddiadau mewn cronfeydd cyfun) a thelir y llog i'r Gronfa Gyffredinol, Cronfa Bensiwn Gwynedd, Cronfa'r Degwm ac ymddiriedolaethau a chyd-bwyllgorau eraill ar sail eu balansau dyddiol a'r gyfradd llog a enillir. Telir y difidendau o'r cronfeydd cyfun i'r Gronfa Gyffredinol.

1.25 Costau Benthycia

Nid yw'r Cyngor yn cyfalafu costau benthycia sy'n perthyn i gaffaeliad, gwneuthuriad na chynhyrchiad ased cymwysedig fel a ganiateir yn y Cod.

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

Cyfrifir am log sydd yn daladwy ar fenthyciadau allanol yn y cyfnod y maent yn perthyn iddo ar sail sy'n adlewyrchu effaith economaidd gyflawn y benthyciad.

1.26 Buddiannau mewn Cwmnïau ac Endidau Eraill

Mae gan y Cyngor ddi-ddordebau mewn cwmnïau ac endidau eraill y mae'n ofynnol eu cynnwys yn y datganiadau ariannol. Bu newid i statws Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru ers 1 Ebrill 2026 gan ei fod wedi ei ymgorffori yn rhan o'r Cyd Bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru, sydd yn golygu nad oes bellach angen ei gynnwys fel cyd-bwyllgor o fewn y datganiadau ariannol y Cyngor ar gyfer 2025/26.

Yn seiliedig ar fateroldeb, nid yw'r cyd-bwyllgorau canlynol wedi cael eu cyfuno i ddatganiad ariannol y Cyngor:-

- GwE
- Prosiect Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru

Yn seiliedig ar fateroldeb, nid yw cyfrifon grŵp wedi eu cynhyrchu i gynnwys Cwmni Byw'n lach.

1.27 Asedau Cyfredol ar gael i'w gwerthu

Er mwyn i ased gael ei gydnabod fel Ased ar gael i'w werthu, mae'n ofynnol i'r ased fod ar gael i'w werthu yn syth yn ei gyflwr presennol, mae'n rhaid i'r gwerthiant fod yn hynod o debygol, rhaid i'r ased gael ei farchnata a'r gwerthiant gael ei gwblhau o fewn blwyddyn i ddyddiad y dosbarthiad. Caiff yr ased ei gydnabod ar werth teg (gwerth y farchnad) llai costau gwerthu wrth ailddosbarthu. Mae'r gwerthoedd wedi eu seilio ar dechnegau penodol, ac mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur yma wedi eu categorio yn unol â thri lefel. Lefel 3 yw holl fewnbynnau'r Cyngor (mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased). Mae hyn oherwydd lefel yr addasiad sydd ei angen ar gyfer yr holl dystiolaeth sydd yn deillio o unigrywiaeth yr asedau, a phrinder trafodion y farchnad berthnasol.

1.28 Gwaredu Asedau

Pan mae ased yn cael ei waredu, mae gwerth yr ased yn y Fantolen yn cael ei ysgrifennu ffwrdd i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r elw a cholled wrth waredu. Mae derbyniadau (os oes rhai) yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r elw neu golled wrth waredu (e.e. cael ei glustnodi yn erbyn gwerth yr ased ar adeg y gwaredu). Mae unrhyw gynydd wedi ei gronni ar gyfer yr ased yn y Reserf Ailbrisio yn cael ei drosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

1.29 Derbyniadau Cyfalaf

Pan werthir asedau gan y Cyngor mae'r ddeddfwriaeth yn nodi'r defnydd y gellir ei wneud o'r derbyniadau cyfalaf.

Gellir defnyddio 100% o'r holl dderbyniadau cyfalaf sydd yn perthyn i Gronfa'r Cyngor ac nid yw'n angenrheidiol bellach i roi canran o'r derbyniad o'r neilltu. Cedwir y derbyniadau yn y Reserf Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy hyd nes defnyddir yr adnoddau i gyllido gwariant cyfalaf.

1.30 Trefniant Consesiwn Gwasanaeth

Mae Trefniant Consesiwn Gwasanaeth, sydd hefyd yn cael ei adnabod fel Menter Cyllid Preifat (MCP), yn gytundebau i dderbyn gwasanaethau, ble mae'r eiddo, offer a chyfarpar i ddarparu'r gwasanaeth dan gyfrifoldeb y contractwr MCP am gyfnod y cytundeb ond yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd y cyfnod heb unrhyw gost ychwanegol. Mae'r Cyngor yn rheoli'r gwasanaeth a ddarperir ac yn medru rheoli pwy arall sy'n medru defnyddio'r ddarpariaeth. Mae'r gost am ddefnydd o'r ddarpariaeth yn cael ei gytuno gyda'r Contractwr cyn gosod y cytundeb drwy broses o ddeialog cystadleuol.

1.31 Gweithrediadau ar y Cyd

Mae gweithrediadau ar y cyd yn drefniant ble mae gan y partïon sydd â chydreolaeth yr hawl i'r asedau a'r oblygiadau o'r ymrwymadau sy'n gysylltiedig â'r trefniadau. Mae'r gweithgareddau y mae'r Cyngor wedi ymgymryd â hwy ar y cyd â gweithredwyr eraill yn cynnwys defnyddio asedau ac adnoddau'r cyd-weithredwyr. Mewn perthynas â'i ddi-ddordeb mewn trefniant gweithred ar y cyd, mae'r Cyngor fel gweithredwr ar y cyd yn cydnabod ei gyfran o'r asedau, ymrwymadau, refeniw a gwariant.

NODYN 1 – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

1.32 Ysgolion

Mae'r Cod Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig yn cadarnhau bod cydbwysedd rheolaeth ysgolion sy'n cael eu cynnal gan yr awdurdod lleol (h.y. yr ysgolion hynny sy'n cael eu hadnabod yn y Ddeddf Fframwaith a Safonau Ysgolion 1998, fel y'i diwygiwyd), yn gorwedd efo'r awdurdod lleol. Mae'r Cod hefyd yn datgan bod asedau, ymrwymadau, reserfa a llif arian yr ysgolion hynny yn cael eu cydnabod yng nghyfrifon yr awdurdod lleol (ac nid mewn Cyfrifon Grŵp). O ganlyniad, mae trafodion, llif arian a balansau yr ysgolion yn cael eu cydnabod ym mhob un o ddatganiadau ariannol y Cyngor fel petaent yn drafodion, llif arian a balansau y Cyngor.

1.33 Mesuriad Gwerth Teg o Asedion An-Ariannol

Mae polisi'r Cyngor ar fesuriad gwerth teg ased ariannol wedi ei osod allan yn nodyn 1.9. Mae'r Cyngor hefyd yn rhoi mesuriad gwerth teg ar rai o asedau an-ariannol y Cyngor megis asedau gweddilliol, eiddo buddsoddi a rhai o offerynnau ariannol ar bob cyfnod adrodd. Gwerth teg yw'r pris gwerthu a dderbynnir ar gyfer yr ased mewn modd trefnus rhwng cyfranogwyr y farchnad ar ddyddiad y mesuriad. Mae'r mesuriad gwerth teg yn tybio bod y trefniant o werthu'r ased neu drosglwyddo'r ymrwymiad yn cymryd lle unai:

- a. yn y brif farchnad i'r ased, neu
- b. yn absenoldeb prif farchnad, yn y farchnad sydd fwyaf manteisiol ar gyfer yr ased.

Wrth fesur gwerth teg ased neu ymrwymiad, defnyddia'r Cyngor ragdybiaethau y byddai cyfranogwyr y farchnad yn eu defnyddio wrth brisio ased neu ymrwymiad, gan gymryd bod cyfranogwyr y farchnad yn gweithredu er eu budd economaidd mwyaf.

Wrth fesur gwerth teg ased an-ariannol, mae'r Cyngor yn ystyried gallu cyfranogwyr y farchnad i gynhyrchu buddiannau economaidd drwy ddefnyddio'r ased yn y modd gorau bosib, neu drwy ei werthu i gyfranogwr arall y farchnad fyddai'n defnyddio'r ased yn y modd gorau bosib.

Defnyddia'r Cyngor dechnegau prasio sydd yn addas i'r amgylchiadau ac sydd â data digonol ar eu cyfer, gan uchafu'r defnydd o fewnbwn gweladwy perthnasol ac isafu'r defnydd o fewnbwn anweladwy.

Mae'r mewnbwn i'r technegau prasio sy'n berthnasol i'r asedau hynny ble mesurir neu ddatgelir gwerth teg ar eu cyfer yn natganiadau ariannol y Cyngor yn cael eu categoreiddio yn hierarchaeth gwerth teg fel a ganlyn:

- Lefel 1 – prisiau a ddyfynnir (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau neu ymrwymadau unfath y gall y Cyngor eu cyrchu ar ddyddiad y mesuriad;
- Lefel 2 – mewnbwn ar wahân i'r prisiau a ddyfynnir yn Lefel 1, sydd yn weladwy ar gyfer yr ased, unai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol; neu
- Lefel 3 – mewnbwn anweladwy ar gyfer ased.

1.34 Polisiâu Eraill

Mae gan Gyngor Gwynedd bolisiau ar gyfer y canlynol, ond nid ydynt yn cael eu hystyried i fod yn faterol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2025/26:

- Asedau Anniriaethol
- Trosi Arian Tramor.

NODYN 2 – NEWID MEWN POLISI CYFRIFO

Mae'r polisiâu cyfrifo presennol y Cyngor wedi eu haddasu i adlewyrchu'r cyfarwyddiadau yn y Cod Ymarfer CIPFA ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2025/26.

NODYN 3 – ADDASIAD CYFNOD BLAENOROL

Nid oes yna addasiad cyfnod blaenorol yn berthnasol i gyfrifon 2025/26.

NODYN 4 - SAFONAU CYFRIFEG SYDD WEDI EU CYHOEDDI OND HEB EU MABWYSIADU ETO

Mae'r Cod Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig CIPFA yn gofyn i effaith disgwylidig unrhyw safonau cyfrifeg sydd wedi eu cyhoeddi ond heb eu mabwysiadu eto gael ei ddatgan. Mae hyn yn berthnasol i'r ymarferion newydd neu ddiwygiedig canlynol o fewn Cod 2026/27:

- Diwygiadau i SAA 102 Y Safon Adrodd Ariannol sy'n gymwys yn y DU a Gweriniaeth Iwerddon (Diwygiadau i Asedau Treftadaeth) a gyhoeddwyd ym Mawrth 2024.
- Diwygiadau i Ddosbarthu a Mesur Offerynnau Ariannol (Diwygiadau i SAARh 9 ac SAARh 7) a gyhoeddwyd ym Mai 2024.
- Gwelliannau Blynyddol i Safonau Cyfrifyddu SAARh – Cyfrol II a gyhoeddwyd yng Ngorffennaf 2024.
- Contractau sy'n Cyfeirio at Drydan Dibynnol ar Natur (Diwygiadau i SAARh 9 ac SAARh 7) a gyhoeddwyd yn Rhagfyr 2024.

Mae'n ofynnol fod y Cod yn weithredol o 1 Ebrill 2026 ac felly nid oes unrhyw effaith ar Ddatganiad o'r Cyfrifon 2025/26. Ni ddisgwylir y bydd yr eitemau eraill uchod yn cael effaith sylweddol ar y wybodaeth a ddarperir yn natganiadau ariannol 2026/27.

NODYN 5 – BARN ALLWEDDOL WRTH DDEFNYDDIO'R POLISI'AU CYFRIFO

Wrth weithredu'r polisiau cyfrifo a restrir yn Nodyn 1, mae'r Cyngor wedi gorfod barnu, gwneud amcangyfrifon a thybiaethau ynghylch trafodion cymhleth, rhai sy'n cynnwys ansicrwydd am ddiwyddiadau i'r dyfodol a symiau'r asedau ac ymrwymadau i'w cario nad yw'n amlwg o ffynonellau eraill.

Mae'r farn, amcangyfrifon a thybiaethau cysylltiol a wnaed wedi eu seilio ar arferion cyfredol priodol, profiad hanesyddol, a ffactorau eraill sy'n cynnwys tybiaethau a thafuniadau hanesyddol a chyfredol, a rhagamcanion i'r dyfodol, asesiadau proffesiynol, tueddiadau cyfredol, a ffactorau lleol a ystyrir yn berthnasol.

Yn y blynyddoedd diwethaf bu peth ansicrwydd am lefelau ariannu grantiau refeniw a chyfalaf i'r dyfodol gan Lywodraeth Cymru. Mae'r mater yma yn rhan bwysig o strategaeth ariannol y Cyngor sy'n cael ei ddiweddarau yn gyson, gyda'r ffactorau a wybyddir ac a ragwelir yn cael ystyriaeth briodol. Mae ansefydlogrwydd economaidd a risgiau ariannol yn parhau yn y DU ac yn fyd-eang, yn arbennig o ystyried y sefyllfa yn y Dwyrain Canol sydd wedi cynyddu prisiau ynni a thanwydd, ac felly'n cynyddu chwyddiant cyffredinol. Tra fod lefelau chwyddiant yn parhau'n uwch na'r targed o 2% ar hyn o bryd. Er hynny, mae'r Cyngor yn benderfynol nad yw'r ansicrwydd yn ddigonol i roi arwydd fod amhariad i werth asedau'r Cyngor o ganlyniad i'r angen i gau cyfleusterau a lleihau lefelau'r gwasanaeth a ddarperir yn sylweddol.

Gwneir pob ymdrech i ddod o hyd i, ac i ddefnyddio'r holl wybodaeth berthnasol wrth asesu a phennu'r sefyllfa, sy'n hynod allweddol wrth ystyried materion megis ailbriso, dibrisiant ac amhariad asedau, prisiad yr actiwari o asedau a ymrwymadau'r Gronfa Bensiwn, reserfau a glustnodwyd, darpariaethau ac ymrwymadau dibynnol. Fodd bynnag, gan nad oes modd pennu'r materion hyn i sicrwydd, gall y gwir ganlyniadau amrywio o'r amcangyfrifon. Mae'r amcangyfrifon a thybiaethau gwaelodol yn cael eu hadolygu'n gyson.

NODYN 6 – TYBIAETHAU WEDI EU GWNEUD AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU ERAILL O AMCANGYFRIF ANSICR

Mae'r Datganiad o'r Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau wedi eu hamcangyfrif yn seiliedig ar dybiaethau wedi eu gwneud gan y Cyngor am y dyfodol neu sydd yn ansicr fel arall. Mae'r amcangyfrifon wedi eu seilio ar brofiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu rhai balansau yn bendant, gall y canlyniadau terfynol fod yn wahanol i'r tybiaethau ac amcangyfrifon.

Mae'r eitemau canlynol ar Fantolen y Cyngor ar 31 Mawrth 2026 yn rhai a ystyrir gyda risg sylweddol (o ran sicrwydd y gwerth a amcangyfrifir) a allai arwain at gywiriadau arwyddocaol yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod:

Eitem	Ansicrwydd	Effaith os yw canlyniadau gwir yn wahanol i dybiaethau
Eiddo, Offer a Chyfarpar	Mae asedau yn cael eu dibrisio dros eu hoes fuddiol yn unol â chyfrifeg safonol ac arferion cysylltiedig. Mae'r hinsawdd economaidd gyfredol yn creu ansicrwydd ymysg cyngorau am eu gallu i gynnal y gwariant angenrheidiol ar gynnal a chadw. Bydd goblygiadau o hyn ar fywyd ased. Mae Tir ac Adeiladau yn cael eu hailbriso o leiaf bob pum mlynedd, ac ers 2015/16 cyflwynwyd rhaglen dreigl ailbriso. Hefyd, mae asedau heb eu hailbriso yn ffurfiol yn y flwyddyn gyfredol yn cael eu indecsio. Mae angen dod i farn yn aml fel rhan o'r broses asesiad ailbriso ac amhariad. Mae hyn yn arwain at ansicrwydd, a'r angen am dybiaethau ac ymateb yn briodol iddynt.	Caiff unrhyw wahaniaeth rhwng y dibrisiant a gwir ddirywiad yr ased ei adlewyrchu ym mhatrymau gwariant y dyfodol. Lle bo angen, bydd unrhyw oblygiadau tymor hir yn cael eu hymgorffori yn ein strategaeth ariannol. Mae gwybodaeth ynglŷn ag Eiddo, Offer a Chyfarpar wedi ei gynnwys yn Nodyn 15.
Darpariaethau	Mae darpariaethau yn gynwysedig yn y cyfrifon, ble mae'r sail unigol wedi cael eu hasesu yn seiliedig ar y wybodaeth ddiweddaraf, gweler Nodyn 22 am y manylion, sydd yn cynnwys darpariaeth am Safleoedd Gwastraff. Nid oes modd cadarnhau cywirdeb y ddarpariaeth hyd nes bod y materion wedi diweddu.	Os yw'r darpariaethau yn annigonol, bydd y costau ychwanegol yn cael eu hariannu o reffeniw neu o gronfeydd wrth gefn.
Ymrwymiad Pensiwn	<p>Mae amcangyfrif yr ymrwymiad net i dalu pensiwnau yn dibynnu ar nifer o ddyfarniadau cymhleth yn ymwneud â'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddir, y gyfradd y rhagwelir y bydd cyflogau'n cynyddu, newidiadau mewn oedrannau ymddeol, cyfraddau marwolaethau ac adenillion disgwylidig ar asedau'r Gronfa Bensiwn. Mae cwmni o actiwariaid ymgynghori yn ymwneud â rhoi cyngor arbenigol i'r Cyngor am y rhagdybiaethau i'w defnyddio.</p> <p>Yn y gorffennol cafodd Brexit a Covid effeithiau negyddol ar economi'r DU a gwerthoedd asedau pensiwn. Mae ansefydlogrwydd economaidd a risgiau ariannol yn parhau yn y DU ac yn fyd-eang, yn arbennig o ystyried y sefyllfa yn y Dwyrain Canol sydd wedi cynyddu prisiau ynni a thanwydd, ac felly'n cynyddu chwyddiant cyffredinol. Tra fod lefelau chwyddiant yn parhau'n uwch na'r targed a chyfraddau llog yn gymharol uchel ond yn sefydlog, mae'r farchnad yn ofalus ond yn sefydlogi. Fodd bynnag, gallai pandemig neu argyfwng byd eang arall gael effaith niweidiol ar adenillion asedau, yn ogystal â chynnydd mewn cyfraddau llog i ffrwyno cynnydd chwyddiant.</p>	Mae effeithiau newidiadau mewn tybiaethau unigol ar ymrwymiad pensiwn net wedi ei nodi yn Nodiadau 37 a 38.

Lwfans Colled Amhariad	Mae lefel o amhariad dyledion drwg sydd wedi ei gynnwys yn y cyfrifon yn seiliedig ar bolisi penodol. Mae lefel yr amhariad yn cael ei adolygu yn rheolaidd er mwyn gallu ymateb i unrhyw newidiadau yn yr hinsawdd economaidd ac unrhyw addasiad i ymateb i'r sefyllfa yn cael ei weithredu'n briodol yn y cyfrifon. Ar 31 Mawrth 2026, roedd gan y Cyngor falans dyledwyr net o £122m (Nodyn 18a), ac mae'r balans hwn yn net o'r amhariad ar ddyledion drwg o £8m.	Os yw'r amhariad yn annigonol, bydd y cyllid ychwanegol yn cael ei ariannu o refeniw neu o gronfeydd wrth gefn.
------------------------	---	---

NODYN 7 – EITEMAU MATEROL O INCWM A GWARIANT

Mae'r eitemau perthnasol yn cynnwys:

- Mae gwerth dibrisiant asedau'r Cyngor yn £23m (Nodyn 15).
- O ganlyniad i gynlluniau'r Llywodraeth Ganolog gan gynnwys Cronfa Ffyniant Bro, derbyniwyd grantiau sylweddol yn ystod 2025/26, sydd wedi cyfrannu at y gwariant refeniw sylweddol sydd yn cael ei ariannu o gyfalaf dan statud, sydd yn £19m (Nodyn 34), tra fod yr incwm grant cysylltiedig i'w ariannu yn (£16m) (Nodyn 32).
- Yn dilyn ailbriso rhan o bortffolio tir ac adeiladau'r Cyngor (sydd bellach yn dilyn rhaglen dreigl), mae'r gwarged net yn deillio o ailbriso asedau sefydlog i'r Reserf Ailbriso yn £12m (Nodyn 23.1).
- (£11m) yn y maes pensiwn, sef yr aifesuriad blynyddol o'r ymrwymiad buddion pensiwn diffiniedig net yn y maes pensiynau, yn unol ag asesiad Actiwari Cronfa Bensiwn Gwynedd (Nodyn 23.5).

NODYN 8 – NODYN I'R DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU

<u>2025/26</u>	<u>ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU</u>					
Addasiadau o'r Gronfa Gyffredinol i ddod i'r ffigyrau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	Addasiadau i bwrpas Cyfalaf (i)	Gwahaniaeth Net i'r Addasiadau Pensiwn (ii)	Gwahaniaethau Eraill (iii)	Cyfanswm Addasiadau Statudol	Addasiadau (Anstatudol) Eraill (iv)	Cyfanswm Addasiadau
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addysg	7,618	(3,201)	0	4,417	0	4,417
Gwasanaethau Corfforaethol	21	(628)	0	(607)	0	(607)
Cyllid	1,607	(351)	0	1,256	0	1,256
Economi a Chymuned	2,962	(371)	0	2,591	0	2,591
Oedolion, Iechyd a Llesiant	549	(1,815)	0	(1,266)	(78)	(1,344)
Busnes a Chomisiynu Gofal	0	(190)	0	(190)	0	(190)
Plant a Chefnogi Teuluoedd	105	(946)	0	(841)	0	(841)
Priffyrdd, Peirianeg ac YGC *	4,979	(1,805)	0	3,174	0	3,174
Amgylchedd	5,072	(840)	0	4,232	0	4,232
Tai ac Eiddo	4,183	(420)	0	3,763	0	3,763
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	12	(143)	0	(131)	0	(131)
Corfforaethol	0	729	(308)	421	196	617
Cost Gwasanaethau	27,108	(9,981)	(308)	16,819	118	16,937
Gwariant Gweithredol Arall	26	0	0	26	0	26
Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	(17,585)	607	(2,323)	(19,301)	(118)	(19,419)
Treth ac Incwm Grant Amhenodol	(41,040)	0	0	(41,040)	0	(41,040)
(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(31,491)	(9,374)	(2,631)	(43,496)	0	(43,496)

* Yn cynnwys addasiadau perthnasol i'r Asiantaeth Cefnfyrrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru.

NODYN 8 – NODYN I'R DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU (parhad)

2024/25	ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU					
	Addasiadau i bwrpas Cyfalaf (i) £'000	Gwahaniaeth Net i'r Addasiadau Pensiwn (ii) £'000	Gwahaniaethau Eraill (iii) £'000	Cyfanswm Addasiadau Statudol £'000	Addasiadau (Anstatudol) Eraill (iv) £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000
Addasiadau o'r Gronfa Gyffredinol i ddod i'r ffigyrau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr						
Addysg	7,688	(1,839)	0	5,849	0	5,849
Gwasanaethau Corfforaethol	28	(171)	0	(143)	0	(143)
Cyllid	1,704	(212)	0	1,492	0	1,492
Economi a Chymuned	3,032	(157)	0	2,875	0	2,875
Oedolion, Iechyd a Llesiant *	474	(488)	0	(14)	(78)	(92)
Busnes a Chomisiynu Gofal *	0	(88)	0	(88)	0	(88)
Plant a Chefnogi Teuluoedd	83	(244)	0	(161)	0	(161)
Priffyrdd, Peirianeg ac YGC **	4,937	(561)	0	4,376	0	4,376
Amgylchedd	4,445	(262)	0	4,183	0	4,183
Tai ac Eiddo	5,478	(150)	0	5,328	0	5,328
Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol Corfforaethol	8	(50)	0	(42)	0	(42)
Cost Gwasanaethau	27,877	(3,861)	2,865	26,881	58	26,939
Gwariant Gweithredol Arall	(173)	0	0	(173)	0	(173)
Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	(17,171)	754	(207)	(16,624)	(58)	(16,682)
Treth ac Incwm Grant Amhenodol	(29,178)	0	0	(29,178)	0	(29,178)
(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(18,645)	(3,107)	2,658	(19,094)	0	(19,094)

* Ffigyrau Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant ar gyfer 2024/25 wedi eu haddasu yn dilyn sefydlu Gwasanaeth Busnes a Chomisiynu Gofal.

** Yn cynnwys addasiadau perthnasol i'r Asiantaeth Cefnfyrrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru.

(i) Addasiadau i Bwrpas Cyfalaf

- Ar gyfer **Gwasanaethau**, mae'r golofn yma yn ychwanegu dibrisiant, amhariad ac elw a cholledion ailbrisiad.
- **Gwariant Gweithredol Arall** – yn addasu ar gyfer gwarediadau cyfalaf gyda throsglwyddiad o incwm ar waredu asedau a'r symiau â ddilëwyd ar gyfer yr asedau hynny.
- **Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi** – mae'r costau statudol ar gyfer ariannu cyfalaf, h.y. darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf a chyfraniadau refeniw arall yn cael eu tynnu allan o incwm a gwariant arall gan na ellir codi amdanynt o dan ymarferion cyfrifo sy'n gyffredinol gydnabyddedig.
- **Treth ac Incwm Grant Amhenodol** - mae grantiau cyfalaf yn cael eu haddasu ar gyfer incwm na ellir codi amdano dan ymarferion cyfrifo. Mae grantiau refeniw yn cael eu haddasu o rhai sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn i rai sy'n dderbyniadwy heb amodau neu lle mae amodau wedi eu bodloni trwy gydol y flwyddyn. Mae'r llinell Treth ac Incwm Grant Amhenodol yn cael ei chredydu gyda grantiau cyfalaf derbyniadwy yn y flwyddyn heb amodau neu lle mae'r amodau wedi eu bodloni yn y flwyddyn.

NODYN 8 – NODYN I'R DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU (parhad)

(ii) Gwahaniaeth Net i'r Addasiadau Pensiynau

Newidiadau net ar gyfer dileu cyfraniadau pensiwn ac ychwanegiadau *Buddion Gweithwyr SCRh 19* sy'n gysylltiedig â chostau ac incwm pensiwn:

- Ar gyfer **Gwasanaethau**, mae hyn yn cynrychioli hepgor y cyfraniadau pensiwn cyflogwr wnaed gan y Cyngor fel y caniateir trwy statud a'u amnewid gyda'r costau gwasanaeth cyfredol a'r costau gwasanaeth hanesyddol.
- Ar gyfer **Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi**, y llog net ar y rhwymedigaeth budd diffiniedig sy'n gost yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

(iii) Gwahaniaethau Eraill

Mae gwahaniaethau eraill rhwng y swm sy'n cael ei ddebydu/credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r symiau sy'n daladwy/derbyniadwy i gael eu cydnabod trwy statud:

- Ar gyfer **Gwasanaethau**, mae'r swm yn cynrychioli addasiad am Groniad absenoldebau a enillwyd ond heb eu cymryd yn ystod y flwyddyn.
- Ar gyfer **Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi**, mae'r golofn gwahaniaethau eraill yn cydnabod addasiadau i'r Gronfa Gyffredinol ar gyfer gwahaniaethau amseru am breimiymau a disgownt.

(iv) Addasiadau (Anstatudol) Eraill

- **Gwasanaethau** - mae'r lwfans colled amhariad ar Ddyledwyr Masnachol wedi'i ddidynnu ac wedi trosglwyddo i wariant ac incwm ariannu a buddsoddi.
- **Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi** – wedi'i addasu i drosglwyddo lwfans colled amhariad ar Ddyledwyr Masnachol o wasanaethau.

NODYN 9 – ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wneir i gyfanswm yr incwm a gwariant cynhwysfawr a gydnabyddir gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn yn unol ag ymarferion cyfrifo priodol i'r adnoddau hynny a benodir gan ddarpariaethau statudol yn rhai sydd ar gael i'r Cyngor i gwrdd â gwariant cyfalaf a refeniw yn y dyfodol.

2025/26 ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU	Reserfau Defnyddiadwy			
	Balans Cronfa Gyffredinol £'000	Reserf Derbyniadau Cyfalaf £'000	Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio £'000	Symudiad mewn Reserfau na ellir eu defnyddio £'000
Addasiadau i Adnoddau Refeniw				
<i>Symiau ble mae'r incwm a gwariant sy'n gynnwysedig yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r refeniw am y flwyddyn sy'n cael ei gyfrifo yn unol â'r gofynion statudol</i>				
Costau pensiwn (trosglwyddwyd i'r (neu o'r) Reserf Pensiynau)	9,374	0	0	(9,374)
Offerynnau ariannol (trosglwyddwyd i'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol)	1,993	0	0	(1,993)
Tâl gwyliau (trosglwyddwyd i'r (neu o'r) Reserf Absenoldebau Cronedig)	493	0	0	(493)
Gwrthdroi eitemau sydd wedi eu cynnwys yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf (mae'r eitemau hyn yn cael eu rhoi yn erbyn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf)	13,906	0	0	(13,906)
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	25,766	0	0	(25,766)
Addasiadau Rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf				
Trosglwyddo arian o waredu asedau wedi eu credydu fel rhan o elw/colled wrth waredu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	145	(437)	0	292
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	3,753	0	0	(3,753)
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	3,236	0	0	(3,236)
Gwariant cyfalaf sy'n cael ei ariannu o falansau refeniw (trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf)	10,596	0	0	(10,596)
Cyfanswm Addasiadau Rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf	17,730	(437)	0	(17,293)
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf				
Defnydd o'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	0	487	0	(487)
Defnydd o'r grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	0	0	3,281	(3,281)
Taliadau arian parod yn ymwneud â derbyniadau cyfalaf gohiriedig	0	0	0	0
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	0	487	3,281	(3,768)
CYFANSWM ADDASIADAU	43,496	50	3,281	(46,827)

NODYN 9 – ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU (parhad)

2024/25 ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU	Reserfau Defnyddiadwy			
	Balans Cronfa Gyffredinol £'000	Reserf Derbyniadau Cyfalaf £'000	Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio £'000	Symudiad mewn Reserfau na ellir eu defnyddio £'000
Addasiadau i Adnoddau Refeniw				
<i>Symiau ble mae'r incwm a gwariant sy'n gynwysedig yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r refeniw am y flwyddyn sy'n cael ei gyfrifo yn unol â'r gofynion statudol</i>				
Costau pensiwn (trosglwyddwyd i'r (neu o'r) Reserf Pensiynau)	3,106	0	0	(3,106)
Offerynnau ariannol (trosglwyddwyd i'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol)	51	0	0	(51)
Tâl gwyliau (trosglwyddwyd i'r (neu o'r) Reserf Absenoldebau Cronedig)	(2,571)	0	0	2,571
Gwrthdroi eitemau sydd wedi eu cynnwys yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf (mae'r eitemau hyn yn cael eu rhoi yn erbyn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf)	1,475	0	0	(1,475)
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	2,061	0	0	(2,061)
Addasiadau Rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf				
Trosglwyddo arian o waredu asedau wedi eu credydu fel rhan o elw/colled wrth waredu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(138)	(329)	0	467
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	3,456	0	0	(3,456)
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	2,235	0	0	(2,235)
Gwariant cyfalaf sy'n cael ei ariannu o falansau refeniw (trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf)	11,480	0	0	(11,480)
Cyfanswm Addasiadau Rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf	17,033	(329)	0	(16,704)
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf				
Defnydd o'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	0	43	0	(43)
Defnydd o'r grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	0	0	(320)	320
Taliadau arian parod yn ymwneud â derbyniadau cyfalaf gohiriedig	0	0	0	0
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	0	43	(320)	277
CYFANSWM ADDASIADAU	19,094	(286)	(320)	(18,488)

NODYN 10 – TROSGLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD

Balansau Ysgolion

Cynrychiolai'r swm yma'r elfen o falansau a ryddhawyd o dan ddatganoli cyllideb yn uniongyrchol i'r ysgolion ond sydd heb eu gwario ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, ac sydd yn leihad net o £1.2m o'i gymharu â'r balans ar 31 Mawrth 2025:

2025/26	Balans	Trosglwyddiadau			Balans
	31 Mawrth 2025 £'000	rhng cronfeydd £'000	mewn £'000	allan £'000	31 Mawrth 2026 £'000
Balansau Ysgolion	8,282	0	1,160	(2,337)	7,105
Cyfanswm	8,282	0	1,160	(2,337)	7,105

NODYN 10 – TROGLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD (parhad)

Reserfau a Glustnodwyd

Mae'r nodyn isod yn amlgyr'r symiau a neilltuwyd o'r Gronfa Gyffredinol mewn reserfau a glustnodwyd er mwyn darparu cyllid ar gyfer cynlluniau gwario'r dyfodol, a'r symiau hynny a drosglwyddwyd nôl o'r reserfau a glustnodwyd i gwrrd â gwariant y Gronfa Gyffredinol yn 2025/26, gyda chynnydd net o £1.8m ers sefyllfa 31 Mawrth 2025.

2025/26		Balans	Trosglwyddiadau			Balans
		31	rhwng	mewn	allan	31
		Mawrth	cronfeydd			Mawrth
Nodyn		2025				2026
		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
10.1	Reserfau Adnewyddu	3,970	0	3,885	(5,162)	2,693
10.2	Reserf Adnewyddu Strategaeth Ddigidol Ysgolion	2,000	0	0	0	2,000
10.3	Reserfau Cyfalaf	26,805	0	541	8,662	36,008
10.4	Reserfau Yswiriant	1,299	0	686	(861)	1,124
10.5	Cronfa Gwasanaethau	2,605	324	1,057	(598)	3,388
10.6	Cronfa Rhaglen Cydgyfeiriant	476	0	0	(9)	467
10.7	Cronfa Costau Diswyddo i Wireddu Arbedion	1,813	(38)	0	(70)	1,705
10.8	Hyfforddiant Canolog	2,063	0	70	(653)	1,480
10.9	Reserfau Gwasanaethau Addysg	4,043	0	602	(2)	4,643
10.10	Reserfau Economi a Chymuned	512	0	143	(17)	638
10.11	Reserfau Priffyrdd, Peirianeg ac YGC	4,178	(24)	110	(254)	4,010
10.12	Reserfau Amgylchedd	1,042	44	4,091	(1,683)	3,494
10.13	Reserfau Tai ac Eiddo	1,654	0	2,250	(343)	3,561
10.14	Reserfau Gofal	699	0	141	(173)	667
10.15	Cronfa Trawsnewid Busnes	831	0	0	0	831
10.16	Cronfa Buddsoddi i Arbed - Prosiect Rheoli Carbon	564	0	0	(564)	0
10.17	Cronfa Trawsffurfio / Cynllun y Cyngor	11,564	0	1,252	(2,800)	10,016
10.18	Cronfa Grantiau Refeniw wedi eu hymrwymo	1,570	(21)	408	(267)	1,690
10.19	Cronfa Gwasanaethau Dŵr a Charthffosiaeth Tai	94	0	0	(81)	13
10.20	Gwarant Amgylcheddol Tai	480	0	0	0	480
10.21	Reserfau Technoleg Gwybodaeth	921	(302)	70	101	790
10.22	Cronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol	18,924	(3,589)	7,232	(9,776)	12,791
10.23	Trefniadau Partneriaethu	80	0	133	(68)	145
10.24	Cronfa Bwrdd Uchelgais Gogledd Cymru	978	0	0	(978)	0
10.25	Cronfa Premiwm Treth Cyngor	17,417	2,089	8,959	(13,378)	15,087
10.26	Cronfa Strategaeth Ddigidol	670	38	0	(133)	575
10.27	Cronfa Cynllun Ffyniant Gyffredin	2,791	0	1,007	(1,783)	2,015
10.28	Cronfa Diogelu Adeiladau Peryglus	0	1,500	0	0	1,500
10.29	Amrywiol Reserfau Eraill	758	(21)	55	(18)	774
Cyfanswm		110,801	0	32,692	(30,908)	112,585

Nid yw sefyllfa balans terfynol reserfau a glustnodwyd ar 31 Mawrth 2026 yn adlewyrchu'r lefel o ymrwymadau a wnaethpwyd yn eu herbyn. Nodir isod fanylion o brif reserfau penodol y Cyngor.

NODYN 10 – TROSLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD (parhad)

- 10.1 Mae'r Reserfau Adnewyddu yn cael eu defnyddio gan adrannau amrywiol o'r Cyngor i adnewyddu cerbydau ac offer.
- 10.2 Reserf Adnewyddu Strategaeth Ddigidol Ysgolion ar gyfer ariannu adnewyddu offer TG ysgolion.
- 10.3 Mae'r Reserfau Cyfalaf yn cynrychioli adnoddau a ymrwymwyd eisoes i gynorthwyo ariannu Rhaglen Gyfalaf y Cyngor a gofynion eraill.
- 10.4 Nid yw Cyngor Gwynedd yn yswirio pob risg gydag yswirwyr allanol ond yn hytrach fe sefydlwyd cronfa er mwyn cwrdd â'r gofynion yma'n fewnol. Mae'r balans ar y Reserfau Yswiriant hefyd yn cynnwys elfen ar gyfer gofynion yswiriant sy'n berthnasol i'r cyn Gyngor Sir Gwynedd (hyd at 1996) ac a weinyddir gan Gyngor Gwynedd.
- 10.5 Mae'r Gronfa Gwasanaethau yn gronfa sy'n dal llithriadau a thanwariant y mae hawl i adrannau ei gario drosodd o flwyddyn i flwyddyn, cyllidebau penodol a pherthnasol eraill a chyllidebau unwaith ac am byth sy'n ymestyn dros fwy nag un flwyddyn.
- 10.6 Cronfa Rhaglen Cydgyfeiriant – symiau a neilltuwyd ar gyfer cyfraniad cyfatebol gan y Cyngor mewn perthynas â chynlluniau refeniw a chyfalaf o dan y Rhaglen Cydgyfeiriant.
- 10.7 Cronfa Costau Diswyddo i Wireddu Arbedion – darpariaeth ar gyfer ariannu costau diswyddo i wireddu arbedion cyllidol.
- 10.8 Hyfforddiant Canolog – perthnasol i ofynion cynlluniau rhaglen hyfforddi gweithwyr y Cyngor gan gynnwys cyfraniad tuag at gyllido cynllun Prentisiaethau a Chynllun Rheolwyr ac Arbenigwyr Yfory.
- 10.9 Reserfau Gwasanaethau Addysg – yn cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i allu ymateb yn bennaf i'r problemau ariannol cysylltiedig â gofynion 'Integreiddio', gofynion newidiol 'Anghenion Addysg Arbennig All Sirol', 'Cefnogi Ysgolion' a'r 'Cynllun Benthyciadau i Ysgolion'.
- 10.10 Mae Reserfau Economi a Chymuned yn cynnwys amrywiol falansau sy'n perthyn i gynlluniau a weithredir ar sail partneriaeth yn bennaf, ble mae'n rhaid cyfrifo balansau'r cynlluniau ar wahân.
- 10.11 Mae Reserfau Priffyrdd, Peirianeg ac Ymgynghoriaeth Gwynedd yn cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod sefyllfaoedd gwariant ac incwm anwastad rhai meysydd gwaith.
- 10.12 Reserfau Amgylchedd - yn cynnwys amrywiol falansau sy'n perthyn i Drafnidiaeth, cynlluniau a weithredir ar sail partneriaeth, ble mae'n rhaid cyfrifo balansau cynlluniau ar wahân, ynghyd â gofynion yn ymwneud â'r Cynllun Datblygu Unedol, a symiau ar gyfer sefyllfaoedd gwariant anwastad.
- 10.13 Reserfau Tai ac Eiddo – cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod rhag sefyllfaoedd gwariant anwastad posib ynghyd â chronfeydd amrywiol ar gyfer anghenion tai ac eiddo'r Cyngor.
- 10.14 Reserfau Gofal – cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod rhag sefyllfaoedd gwariant anwastad posib o ganlyniad i ofynion contractau.
- 10.15 Cronfa Trawsnewid Busnes – i gyflawni nod ac amcanion "Ffordd Gwynedd".
- 10.16 Cronfa Buddsoddi i Arbed – Prosiect Rheoli Carbon – yn ariannu rhaglen waith y Prosiect Rheoli Carbon yn rhannol i gyflawni gostyngiad mewn allyriadau carbon ynghyd â chynhyrchu arbedion refeniw ariannol i'r Cyngor.
- 10.17 Cronfa Trawsffurfio / Cynllun y Cyngor – ar gyfer blaenoriaethau'r Cyngor ac ar gyfer newid trefniadau mewnol i fod yn fwy effeithiol ac effeithlon ac ar gyfer buddsoddi mewn gwahanol gynlluniau i wireddu arbedion cyllidol parhaol.

NODYN 10 – TROSLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD (parhad)

- 10.18 Cronfa Grantiau Refeniw wedi eu hymrwymo – cynnwys grantiau refeniw a dderbyniwyd ac a ymrwymwyd ar gyfer defnydd yn y dyfodol.
- 10.19 Cronfa Gwasanaethau Dŵr a Charthffosiaeth Tai – swm a neilltuwyd ar gyfer rhai gofynion yn ymwneud a threfniadau carthffosiaeth, pibellau dŵr a gweithfeydd trin carthion ar stadau cyn tai cyngor, na fabwysiadwyd gan Dŵr Cymru.
- 10.20 Gwarant Amgylcheddol Tai – neilltuwyd ar gyfer ymhlygiadau posib o ganlyniad i roddi gwarant amgylcheddol i Adra (Tai) Cyfyngedig, mewn perthynas ag amgylchiadau arbennig a phenodol yn ymwneud â chynlluniau amgylcheddol ar dir stadau cyn tai cyngor.
- 10.21 Reserfau Technoleg Gwybodaeth – ar gyfer ymateb i ofynion yn y maes technoleg gwybodaeth gan gynnwys cronfa adnewyddu berthnasol ac i allu ymateb i batrymau gwariant anwastad.
- 10.22 Cronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol – cronfa a sefydlwyd i gynorthwyo a chefnogi strategaeth ariannol y Cyngor.
- 10.23 Trefniadau Partneriaethu – yn cynnwys symiau a neilltuwyd mewn perthynas â gofynion gwahanol drefniadau partneriaethu a chydweithio.
- 10.24 Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru – ar gyfer gofynion ac ymrwymadau'r cynllun hybu economaidd perthnasol i Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru (elfen Cyngor Gwynedd yn unig).
- 10.25 Cronfa Premiwm Treth Cyngor – darpariaeth yn deillio o Bremiwm Treth Cyngor ar gyfer cyflawni blaenoriaethau'r Cyngor, gan gynnwys y Strategaeth Dai.
- 10.26 Cronfa Strategaeth Ddigidol – Darpariaeth ar gyfer sicrhau fod anghenion digidol y Cyngor yn galluogi adrannau i ddarparu gwasanaeth effeithiol ac effeithlon i drigolion Gwynedd.
- 10.27 Cronfa ar gyfer llog a dderbyniwyd ar arian Cynllun Ffyniant Gyffredin y Deyrnas Unedig a ddelir yng nghyfrif banc Cyngor Gwynedd ar ran rhanbarth y Gogledd.
- 10.28 Cronfa Diogelu Adeiladau Peryglus – ar gyfer cyllido gwaith diogelu adeilad peryglus er mwyn amddiffyn a diogelu'r cyhoedd.
- 10.29 Amrywiol Reserfau Eraill – yn cynnwys symiau a neilltuwyd ar gyfer amrywiol ymrwymadau eraill.

NODYN 11 – GWARIANT GWEITHREDOL ARALL

2024/25 £'000		2025/26 £'000
	Praeseptau	
19,619	Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru	21,154
3,116	Cynghorau Cymuned	3,443
22,735		24,597
	Lefiau	
8,295	Awdurdod Tân Gogledd Cymru	8,919
1,059	Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri	1,112
125	Byrddau Draenio Lleol	131
121	Cyd-Bwyllgor Corfforedig y Gogledd	145
9,600		10,307
(173)	(Enillion)/colledion ar waredu a dad-gydnabod asedau anghyfredol	26
32,162	Cyfanswm	34,930

NODYN 12 – GWARIANT AC INCWM ARIANNU A BUDDSODDI

2024/25 £'000		2025/26 £'000
5,554	Llog taladwy a thaliadau tebyg	4,875
754	Llog net ar yr ymrwymiad/(ased) buddion pensiwn diffiniedig net	606
(2,872)	Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	(1,717)
0	Enillion)/colledion yn deillio o ddadgydnabod asedau/ymrwymiaid ariannol	(2,287)
(58)	Addasiadau i ddarpariaethau	(118)
(1)	Addasiadau i werth teg offerynnau ariannol	(1)
3,377	Cyfanswm	1,358

NODYN 13 – TRETH AC INCWM GRANT AMHENODOL

2024/25 £'000		Nodyn	2025/26 £'000
(127,339)	Incwm Y Dreth Cyngor	13a	(138,665)
(43,364)	Trethi Annomestig	13b	(43,521)
(189,952)	Grantiau'r Llywodraeth heb eu clustnodi	32	(204,869)
(29,178)	Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf	32	(41,040)
(389,833)	Cyfanswm		(428,095)

NODYN I3a - TRETH CYNGOR

Mae'r Cyngor yn penderfynu ar ei anghenion gwariant am y flwyddyn ac yn ei drosi i Dreth Cyngor Band D drwy ei rannu gyda chyfrifiad o'r nifer eiddo sydd ym mhob band Treth Cyngor a'u datgan yn nhermau nifer cyfatebol ym Mand D (Sylfaen y Dreth Cyngor). Yna, ychwanegir gofynion Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru at y swm yma i sefydlu'r Dreth Cyngor ar gyfer y Sir.

Cyfrifwyd Sylfaen y Dreth Cyngor ar gyfer 2025/26 fel a ganlyn:

CYFRIFIAD SYLFAEN Y DRETH CYNGOR AR GYFER 2025/26			
Band Prisio	Nifer Eiddo Cyfatebol yn dilyn gostyngiadau a phremiymau	Lluosogydd Statudol	Nifer cyfatebol Eiddo Band D
A*	9	5/9	4.86
A	8,177	6/9	5,451.36
B	14,324	7/9	11,140.72
C	12,003	8/9	10,669.43
D	10,602	1	10,602.15
E	8,314	11/9	10,161.20
F	4,323	13/9	6,243.61
G	1,446	15/9	2,409.17
H	261	18/9	522.50
I	90	21/9	209.42
Cyfanswm			57,414.42
Sylfaen y Dreth Gyngor ar ôl lwfans colledion casglu			56,842.05

Rhoddir dadansoddiad o'r incwm net, sy'n deillio i'r Cyngor, isod:

2024/25		2025/26
£'000		£'000
(128,161)	Treth Cyngor a godwyd	(139,586)
822	Llai Cynnydd yn y lwfans amhariad ar gyfer diffyg casgliad	921
(127,339)		(138,665)

NODYN 13b - TRETHI ANNOMESTIG CENEDLAETHOL

Fe reolir Trethi Annomestig Cenedlaethol ("Treth Busnes") gan y Llywodraeth ond awdurdodau lleol sy'n gyfrifol am ei gasglu a'i dalu i gronfa ganolog a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Maent hwythau wedyn yn dosrannu symiau o'r gronfa yma i awdurdodau lleol ar sail poblogaeth.

Mae'r Llywodraeth yn pennu swm y Dreth Annomestig Genedlaethol am y flwyddyn (56.8c yn 2025/26) a luosir gyda gwerth trethiannol yr eiddo. Yn amodol ar effaith trefniadau dros dro a rhai gostyngiadau eraill, dyma fydd y swm a delir gan y trethdalwr.

Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2025/26 roedd yna 9,724 eiddo ar y rhestr brisio leol yng Ngwynedd, yn cynrychioli gwerth trethiannol o £113,801,825.

Rhoddir isod ddadansoddiad o'r incwm net cronedig i'r Cyngor o'r Trethi Annomestig:

2024/25 £'000		2025/26 £'000
(45,165)	Trethi Annomestig a godwyd	(40,799)
480	Lwfans Costau Casglu	460
472	Darpariaeth Dyledion Drwg	529
87	Llog	75
44,126	Swm a dalwyd i'r Gronfa Genedlaethol	39,735
0		0
(43,364)	Derbyniadau o'r Gronfa Genedlaethol	(43,521)
(43,364)	Incwm net o'r Trethi Annomestig	(43,521)

NODYN 14 – CYFRIF INCWM A GWARIANT RHEOLAETH ADEILADAU

Mae'r gwariant ac incwm ar y cyfrif yma yn perthyn i'r gwaith rheoliadau adeiladau ar wirio a goruchwylio, ac yn cynnwys ystyried unrhyw achos gorfodaeth ond nid y gwaith o roi rhybuddion statudol o dan y Ddeddf Adeiladu 1984.

Disgwylir i'r cyfrif adennill y costau dros raglen dreigl tair blynedd, ac mae'r gofynion yn cael eu hadolygu yn flynyddol. Bu colled yn 2025/26, felly adroddir ar golled cronedig dros gyfnod o dair blynedd.

2025/26	£'000
Cyfanswm incwm ffioedd a dderbyniwyd (ag eithrio TAW)	(360)
Cyfanswm gwariant	428
(Gwarged)/Diffyg ar gyfer 2025/26	68
(Gwarged)/Diffyg ar gyfer 2024/25	48
(Gwarged)/Diffyg ar gyfer 2023/24	36
(Gwarged)/Diffyg ar gyfer y tair mlynedd diwethaf	152

NODYN 15 – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR

Symudiadau ar Falansau Eiddo, Offer a Chyfarpar

Symudiadau yn 2025/26:

	Tir ac Adeiladau £'000	Cerbydau, Offer a Chyfarpar £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedau Gweddilliol £'000	Asedau heb eu Cwblhau £'000	Asedau Hawl Defnyddio £'000	Cyfanswm Eiddo, Offer a Chyfarpar £'000
Gwerth							
Balans ar 31.03.25	454,256	52,692	384	2,085	1,098	5,306	515,821
Ychwanegiadau	30,680	9,393	0	88	9,701	2,819	52,681
Gwerthiannau	(290)	(5,744)	0	0	0	0	(6,034)
Trosglwyddiadau	(17,900)	0	0	(84)	452	17,532	0
Ailbriso - i'r Reserf Ailbriso	(2,064)	0	(3)	1	0	(522)	(2,588)
Ailbriso - i'r Gwasanaethau	(799)	0	0	(29)	0	0	(828)
Balans ar 31.03.26	463,883	56,341	381	2,061	11,251	25,135	559,052
Dibrisiant							
Balans ar 31.03.25	1,989	24,341	6	(1)	0	640	26,975
Dibrisiant yn y flwyddyn	8,717	6,262	7	14	0	1,193	16,193
Gwerthiannau	(13)	(5,704)	0	0	0	0	(5,717)
Trosglwyddiadau	(127)	0	0	0	6	121	0
Ailbriso	(9,934)	0	(14)	(14)	0	(525)	(10,487)
Balans ar 31.03.26	632	24,899	(1)	(1)	6	1,429	26,964
Amhariad							
Balans ar 31.03.25	10,955	20	1	0	0	0	10,976
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Reserf Ailbriso	0	0	0	0	0	0	0
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Gwasanaethau	0	0	0	0	0	0	0
Gwerthiannau	0	0	0	0	0	0	0
Trosglwyddiadau	(323)	0	0	0	323	0	0
Ailbriso	(4,082)	0	0		0	(1)	(4,083)
Balans ar 31.03.26	6,550	20	1	0	323	(1)	6,893
Gwerth Net 31 Mawrth 2026	456,701	31,422	381	2,062	10,922	23,707	525,195
Gwerth Net 31 Mawrth 2025	441,312	28,331	377	2,086	1,098	4,666	477,870

NODYN 15 – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR (parhad)

Symudiadau Cymharol yn 2024/25:

	Tir ac Adeiladau £'000	Cerbydau, Offer a Chyfarpar £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedau Gweddilliol £'000	Asedau heb eu Cwblhau £'000	Asedau Hawl Defnyddio £'000	Cyfanswm Eiddo, Offer a Chyfarpar £'000
Gwerth							
Balans ar 1.04.24	402,362	47,908	384	2,132	4,873	4,482	462,141
Ychwanegiadau	21,160	10,846	0	119	1,098	824	34,047
Gwerthiannau	(1,041)	(6,062)	0	0	0	0	(7,103)
Trosglwyddiadau	4,809	0	0	(153)	(4,873)	0	(217)
Ailbriso - i'r Reserf Ailbriso	28,472	0	0	26	0	0	28,498
Ailbriso - i'r Gwasanaethau	(1,506)	0	0	(39)	0	0	(1,545)
Balans ar 31.03.25	454,256	52,692	384	2,085	1,098	5,306	515,821
Dibrisiant							
Balans ar 1.04.24	1,856	24,752	(1)	(1)	0	0	26,606
Dibrisiant yn y flwyddyn	7,882	5,566	7	13	0	640	14,108
Gwerthiannau	0	(5,977)	0	0	0	0	(5,977)
Trosglwyddiadau	0	0	0	0	0	0	0
Ailbriso	(7,749)	0	0	(13)	0	0	(7,762)
Balans ar 31.03.25	1,989	24,341	6	(1)	0	640	26,975
Amhariad							
Balans ar 1.04.24	13,003	20	1	0	98	0	13,122
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Reserf Ailbriso	282	0	0	2	0	0	284
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Gwasanaethau	2,733	0	0	1	0	0	2,734
Gwerthiannau	(832)	0	0	0	0	0	(832)
Trosglwyddiadau	98	0	0	0	(98)	0	0
Ailbriso	(4,329)	0	0	(3)	0	0	(4,332)
Balans ar 31.03.25	10,955	20	1	0	0	0	10,976
Gwerth Net	441,312	28,331	377	2,086	1,098	4,666	477,870
31 Mawrth 2025							
Gwerth Net	387,503	23,136	384	2,133	4,775	4,482	422,413
1 Ebrill 2024							

NODYN 15 – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR (parhad)

Prisiwyd eiddo gweithredol y Cyngor gan Reolwr Stadau (M.R.I.C.S) y Cyngor yn unol â'r polisiau a nodwyd yn rhan 1.17 o Nodyn 1 o'r Polisiau Cyfrifo ac eiddo an-weithredol (gweddilliol) yn unol â 1.15. Noder fod y Cyngor wedi sefydlu rhaglen dreigl ar gyfer ailbrisiu gwahanol gategoriâu o'r asedau yma yn flynyddol.

Gweler nodyn 1.17 hefyd ar gyfer sail dibrisio'r gwahanol gategoriâu o asedau.

Yn dilyn mabwysiadu SAARh16, mae pryddesau wedi'u hailddosbarthu fel Asedau Hawl Defnyddio oni bai eu bod wedi'u heithrio ac maent wedi'u cynnwys fel rhan o gyfanswm yr Eiddo, Offer a Chyfarpar. Caiff yr ased ei ddibrisio ar sail llinell syth dros y cyfnod byrrach o weddill tymor y les a bywyd defnyddiol yr ased sylfaenol ar ddyddiad y mabwysiadu (gweler Nodyn 1.14).

Defnyddir 11 ysgol sydd o dan lywodraethiant eglwysig gan yr Adran Addysg, gyda 9 o'r adeiladau heb eu cynnwys yn y tabl uchod oherwydd nad ydynt yn eiddo i'r Cyngor. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gynnal a chadw'r adeiladau yma ond nid yw'r symiau yn sylweddol. Mae Ysgolion Cae Top, Bangor a Phont y Gof, Botwnnog yn cael eu hystyried ar hyn o bryd fel asedau'r Cyngor yn y cyfrifon oherwydd nid yw teitlau'r eiddo (gweithredoedd) wedi eu trosglwyddo yn ffurfiol i'r Eglwys. Mae'n fwriad cynnal trafodaethau efo'r Eglwys yng Nghymru er mwyn gwireddu hynny ac o ganlyniad gall triniaeth yr asedion yn y cyfrifon newid yn y dyfodol.

Dangosir y ffyrdd o gyllido'r asedau a brynwyd yn ystod y flwyddyn gyda'r wybodaeth ar wariant cyfalaf yn yr adroddiad naratif.

Isadeiladwaith

Yn unol â'r Rhyddhad Dros Dro a roddwyd yn y Cod ar asedau isadeiladwaith nid yw'r nodyn hwn yn cynnwys datgeliad o gost gros a dibrisiad cronedig i asedau isadeiladwaith oherwydd golyga ymarferion adrodd hanesyddol a'r diffygion yn y wybodaeth o ganlyniad na fyddai hynny'n cynrychioli'n ffyddlon sefyllfa'r ased i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol.

Dewisodd y Cyngor i beidio datgelu'r wybodaeth oherwydd bod ymarferion adrodd blaenorol a'r diffygion yn y wybodaeth o ganlyniad yn golygu nad yw'r gost gros a'r dibrisiad cronedig wedi ei fesur yn fanwl gywir ac ni fyddai'n darparu sail i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol gymryd penderfyniadau economeg ac eraill yn ymwneud ag asedau isadeiladwaith.

Mae asedau isadeiladwaith yn cael eu dangos ar y Fantolen ar gost hanesyddol a ddibrisiwyd. Gwnaethpwyd ychwanegiadau yn y flwyddyn ac yn unol â Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifyddu)(Cymru)(Diwygio) 2022 mae gwerth unrhyw gydran o'r asedau Isadeiladwaith a ddisodlwyd wedi ei drin fel dim ac felly mae'r gwerth dadgydnabod yn ddim.

	2024/25	2025/26
	£'000	£'000
Gwerth Net ar 1af Ebrill	180,963	185,436
Ychwanegiadau	11,380	15,399
Dadgydnabod	0	0
Dibrisiant	(6,907)	(7,191)
Gwerth Net ar 31 Mawrth	185,436	193,644

Gwerth Net Asedau Eiddo, Offer a Chyfarpar

	2024/25	2025/26
	£'000	£'000
Asedau Eiddo, Offer a Chyfarpar		
Isadeiladwaith	185,436	193,644
Asedau EOCh Eraill	477,870	525,195
Cyfanswm Net ar 31 Mawrth	663,306	718,839

NODYN 15 – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR (parhad)

Ymrwymïadau Cyfalaf

Roedd yr ymrwymïadau o sylwedd (dros £200k) ar gytundebau cyfalaf ar 31 Mawrth 2026 fel a ganlyn:

	Swm	Taliadau hyd yma	Balans
	£'000	£'000	£'000
Ysgol Ein Harglwyddes, Bangor	7,248	6,124	1,124
Datblygiad Coed Mawr Bangor	2,819	2,088	731
Canolfan Dolfeurig	3,886	2,524	1,362
Unedau Diwydiannol/Busnes Parc Eryri	2,733	1,057	1,676

NODYN 16 – EIDDO BUDDSODDI

Mae'r eitemau canlynol o incwm a chostau wedi eu cymryd i ystyriaeth yn y llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

	2024/25	2025/26
	£'000	£'000
Incwm rhent o eiddo buddsoddi	7	7
Enillion/(colledion) net	7	7

Nid oes cyfyngiadau ar allu'r Cyngor i adnabod gwerth ei eiddo buddsoddi, nac ychwaith ar hawl y Cyngor i'r incwm a'r elw sy'n deillio o'r gwerthiant. Nid oes gan y Cyngor unrhyw ymrwymïad cytundebol i brynu, adeiladu na datblygu eiddo buddsoddi na'i atgyweirio, cynnal na'i wella.

Mae'r tabl isod yn crynhoi'r symudiad yng ngwerth teg yr eiddo buddsoddi yn ystod y flwyddyn:

	2024/25	2025/26
	£'000	£'000
Balans 1 Ebrill	165	165
Gwarediadau	0	0
Elw/(colled) net o addasiadau gwerth teg	0	0
<u>Trosglwyddiadau:</u>		
(i)/o Eiddo, Offer a Chyfarpar	0	0
Balans 31 Mawrth	165	165

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL

(i) Offerynnau Ariannol - Dosbarthiadau

Diffinnir offeryn ariannol fel unrhyw gytundeb sydd yn creu ased ariannol mewn un endid ac ymrwymiad ariannol neu offeryn ecwiti mewn endid arall. Nid yw trafodion nad ydynt yn cael eu cyfnewid, megis rhai sy'n ymwneud â threthi a grantiau'r llywodraeth, yn gyfystyr ag offerynnau ariannol.

Ymrwymadau Ariannol

Mae ymrwymiad ariannol yn ddyletswydd i drosglwyddo buddion economaidd a reolir gan y Cyngor, a all gynrychioli ddyletswydd gytundebol i gyflwyno arian parod neu asedau ariannol, neu ddyletswydd i gyfnewid ymrwymadau ac asedau ariannol gydag endid arall sydd o bosib yn anffafriol i'r Cyngor.

Mae ymrwymadau ariannol y Cyngor nad ydynt yn ddeilliadol yn ystod y flwyddyn yn cael eu mesur ar gost wedi'i amorteiddio, ac yn cynnwys:

- benthyciadau tymor hir gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) a benthycwyr masnachol
- Trefniant Consesiwn Gwasanaeth (cytundebau Menter Cyllid Preifat (MPC)) a fanylir yn Nodyn 4 I
- prydlesau a fanylir yn Nodyn 35
- taliadau masnach am nwyddau a gwasanaethau a dderbyniwyd

Asedau Ariannol

Mae ased ariannol yn golygu hawl i fuddion economaidd yn y dyfodol a reolir gan y Cyngor. Fe'i cynrychiolir gan arian parod, offerynnau ecwiti neu hawl cytundebol i dderbyn arian parod neu ased ariannol arall, neu hawl i gyfnewid asedau ac ymrwymadau ariannol gyda endid arall sydd yn ffafriol i'r Cyngor. Mae'r asedau ariannol a ddaliwyd gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn yn cael eu cyfrifo o fewn y tri dosbarth a ganlyn:

Cost wedi'i amorteiddio (ble mae'r llif arian yn daliadau prifswm a llog yn unig, ac mai cynllun busnes y Cyngor yw i gasglu'r llif arian hynny) yn cynnwys:

- arian parod
- cyfrifon banc a chyfrifon adnau
- adneuo cyfnod penodol gyda Llywodraeth y DU, banciau a chymdeithasau adeiladu
- benthyciadau i awdurdodau lleol eraill
- benthyciadau i gwmnïoedd bach
- derbyniadau masnach am nwyddau a gwasanaethau a gyflenwyd

Gwerth teg trwy incwm cynhwysfawr arall (ble mae'r llif arian yn daliadau prifswm a llog yn unig, ac mai cynllun busnes y Cyngor yw i gasglu'r llif arian hynny yn ogystal â gwerthu'r offeryn; a buddsoddiadau ecwiti mae'r Cyngor wedi eu rhoi'n y categori hwn) yn cynnwys:

- cronfeydd bond, ecwiti ac eiddo cyfun a ddelir fel buddsoddiadau strategol

Gwerth teg trwy elw a cholled (asedau ariannol eraill) yn cynnwys:

- cronfeydd marchnadoedd arian

Dangosir asedau ariannol a ddelir ar gost wedi'i amorteiddio yn net o lwfans colled sydd yn adlewyrchu'r tebygolrwydd ystadegol na fydd y benthyciwr neu'r dyledwr yn gallu cyflawni ei ymrwymadau cytundebol i'r Cyngor.

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

(ii) Offerynnau Ariannol – Balansau

Mae'r ymrwymïadau ariannol a ddatgelir yn y Fantolen yn cael eu dadansoddi yn unol â'r categorïau a ganlyn:

Ymrwymïadau Ariannol	Tymor Hir		Tymor Byr	
	31 Mawrth 2025	31 Mawrth 2026	31 Mawrth 2025	31 Mawrth 2026
	£'000	£'000	£'000	£'000
<i>Benthycïadau ar gost wedi'i amorteiddio:</i>				
Prifswm a fenthycwyd	90,138	69,387	4,018	4,551
Llog cronedig	0	0	423	307
Cyfanswm Benthycïadau	90,138	69,387	4,441	4,858
<i>Benthycïadau ar gost wedi'i amorteiddio:</i>				
Gorddrafft banc	0	0	23,994	9,566
Cyfanswm Arian a Ordynnwyd	0	0	23,994	9,566
<i>Ymrwymïadau ar gost wedi'i amorteiddio:</i>				
Prydlesau	4,655	5,441	0	0
Cyfanswm Ymrwymïadau Tymor Hir	4,655	5,441	0	0
<i>Ymrwymïadau ar gost wedi'i amorteiddio:</i>				
Dyledion masnachol	0	0	62,059	70,811
Prydlesau	0	0	837	739
Cynhwyswyd o fewn Credydwy'r *	0	0	62,896	71,550
Cyfanswm yr Ymrwymïadau Ariannol	94,793	74,828	91,331	85,974

* Mae llinellau credydwy'r ar y Fantolen yn cynnwys £93,926,000 (2024/25: £126,799,000) o gredydwy'r (Nodyn 21) nad ydynt yn cyfateb i'r diffiniad o ymrwymïad ariannol.

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Mae'r asedau ariannol a ddatgelir yn y Fantolen yn cael eu dadansoddi yn unol â'r categorïau a ganlyn:

Asedau Ariannol	Tymor Hir		Tymor Byr	
	31 Mawrth	31 Mawrth	31 Mawrth	31 Mawrth
	2025	2026	2025	2026
	£'000	£'000	£'000	£'000
<i>Ar gost wedi'i amorteiddio:</i>				
Prifswm	17	17	74,955	35,071
Llog cronedig	0	0	57	39
Lwfans colled	0	0	(1)	0
<i>Ar werth teg drwy incwm cynhwysfawr arall:</i>				
Offerynnau ecwiti wedi dewis i gyfrifo drwy werth teg drwy ICA	0	0	11,862	12,169
Cyfanswm Buddsoddiadau	17	17	86,873	47,279
<i>Ar gost wedi'i amorteiddio:</i>				
Prifswm	0	0	1,007	1,219
Llog cronedig	0	0	15	7
Lwfans colled	0	0	0	0
<i>Ar werth teg drwy elw a cholled:</i>				
Gwerth teg	0	0	65,000	47,500
Cyfanswm Arian a Chywerthoedd Arian	0	0	66,022	48,726
<i>Ar gost wedi'i amorteiddio:</i>				
Derbyniadau Masnachol	6,861	8,301	28,527	20,555
Cynhwyswyd o fewn Dyledwyr *	6,861	8,301	28,527	20,555
Cyfanswm Asedau Ariannol	6,878	8,318	181,422	116,560

* Mae llinellau dyledwyr ar y Fantolen yn cynnwys £101,888,000 (2024/25: £87,953,000) o ddyledwyr (Nodyn 18) nad ydynt yn cwrdd â'r diffiniad o ased ariannol.

Benthyciadau Meddal Materol

Mae gan Awdurdodau Lleol yr hawl i roi benthyciadau am resymau polisi yn hytrach na fel offerynnau ariannol, ac fe all y benthyciadau yma fod yn ddi-log neu ar gyfraddau is na chyfraddau cyffredinol y farchnad. Pan mae benthyciadau yn cael eu dyroddi ar gyfradd is na chyfradd y farchnad maent yn cael eu hadnabod fel "Benthyciadau Meddal".

Mae gwerth teg y benthyciadau meddal yma yn llai na chyfanswm yr arian a fenthycwyd. Mae gwerth teg benthyciad, sy'n cael ei roi yn ddi-log neu ar gyfradd is na chyfradd gyffredinol y farchnad, yn cael ei amcangyfrif fel gwerth presennol holl dderbyniadau arian y dyfodol wedi ei ddisgowntio yn defnyddio cyfradd llog y farchnad gyffredinol ar gyfer offeryn cyffelyb. Mae'r gwahaniaeth rhwng y swm a fenthycir a gwerth teg y benthyciad yn cael ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant. Mae Cod Ymarfer 2025/26 yn gosod gofynion cyfrifeg a datgeliad penodol ar gyfer benthyciadau meddal. Yn ystod 2025/26 fe adnabu Cyngor Gwynedd y "benthyciadau meddal" canlynol:

- Taliadau Gohiriedig am daliadau sy'n ddyledus gan bobl mewn gofal (cyfanswm yn ddyledus ar 31.03.26 £4,466,050, 31.03.25 £3,387,152).
- Benthyciadau Ceir a Beiciau i weithwyr (cyfanswm yn ddyledus ar 31.03.26 £1,531,651, 31.03.25 £1,369,926).

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Offerynnau ecwiti wedi dewis i gyfrifo drwy werth teg drwy incwm cynhwysfawr arall

Mae'r Cyngor wedi dewis i gyfrifo am y buddsoddiadau canlynol mewn offerynnau ecwiti ar sail gwerth teg drwy incwm cynhwysfawr arall oherwydd eu bod yn fuddsoddiad strategol tymor hir gyda'r newidiadau yn eu gwerth teg ddim yn cael ei gynnwys fel rhan o berfformiad ariannol blynyddol y Cyngor.

	Gwerth Teg		Difidendau	
	31 Mawrth	31 Mawrth	2024/25	2025/26
	2025	2026	2024/25	2025/26
	£'000	£'000	£'000	£'000
CCLA LAMIT Property Fund	4,237	4,237	215	197
Ninety One Diversified Income Fund	1,111	1,124	56	50
Schroder Income Maximiser Fund	3,360	3,612	233	256
Aegon Diversified Monthly Income Fund	1,152	1,247	64	68
Payden Absolute Return Bond Fund	2,002	1,949	121	106
CYFANSWM	11,862	12,169	689	677

Gwrthbwysu Asedau ac Ymrwymadau Ariannol

Mae asedau ac ymrwymadau ariannol yn cael eu gosod yn erbyn ei gilydd ble mae gan y Cyngor hawl gorfodol cyfreithiol i wrthbwysu ac yn bwriadu setlo ar sail net, neu i wireddu'r asedau a setlo'r ymrwymadau yn gydamserol. Mae'r tabl isod yn dangos yr offerynnau hynny sydd wedi cael eu gosod yn erbyn ei gilydd ar Y Fantolen. Nid oedd gan y Cyngor unrhyw asedau nac ymrwymadau ariannol eraill oedd yn destun i drefniant gorfodol neu drefniant tebyg.

	31 Mawrth 2025			31 Mawrth 2026		
	Asedau gros (ymrwym iadau)	(Ymrwymadau) asedau wedi eu gwrthbwysu	Sefyllfa net Y Fantolen	Asedau gros (ymrwymia dau)	(Ymrwymadau) asedau wedi eu gwrthbwysu	Sefyllfa net Y Fantolen
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cyfrifon banc mewn credyd	36,469	(36,469)	0	86,822	(86,822)	0
Cyfanswm Asedau Ariannol	36,469	(36,469)	0	86,822	(86,822)	0
Gorddrafft banc	(60,463)	36,469	(23,994)	(96,388)	86,822	(9,566)
Cyfanswm Ymrwymadau Ariannol	(60,463)	36,469	(23,994)	(96,388)	86,822	(9,566)

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

(iii) Offerynnau Ariannol – Enillion a Cholledion

Mae'r enillion a cholledion a nodir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr mewn perthynas â'r offerynnau ariannol yn cynnwys yr eitemau a ganlyn:

	Ymrwymadau Ariannol		Asedau Ariannol		2025/26	2024/25
	Cost wedi'i Amorteiddio	Cost wedi'i Amorteiddio	Wedi ethol Gwerth Teg drwy ICA	Gwerth Teg drwy Elw a Cholled	Cyfanswm	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Costau llog	4,875	0	0	0	4,875	5,554
Llog taladwy a ffioedd tebyg	4,875	0	0	0	4,875	5,554
Incwm llog	0	(729)	0	0	(729)	(1,543)
Enillion ar ddadgydnabod	(2,287)	0	0	0	(2,287)	0
Incwm difidendau	0	0	(677)	(311)	(988)	(1,329)
Incwm y llog a'r buddsoddiad	(2,287)	(729)	(677)	(311)	(4,004)	(2,872)
Lwfans colled	0	(119)	0	0	(119)	(59)
Addasiadau i ddarpariaethau a gwerth teg offerynnau ariannol	0	(119)	0	0	(119)	(59)
Effaith net ar (Gwarged)/ Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	2,588	(848)	(677)	(311)	752	2,623
Enillion wrth ailbriso	0	0	0	(360)	(360)	(296)
Colledion wrth ailbriso	0	0	0	53	53	20
Effaith ar incwm cynhwysfawr arall	0	0	0	(307)	(307)	(276)
(Enillion)/colledion net y flwyddyn	2,588	(848)	(677)	(618)	445	2,347

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

(iv) Offerynnau Ariannol – Gwerthoedd Teg

Gwerth teg offeryn ariannol yw'r pris a fyddai'n cael ei dderbyn wrth werthu ased, neu'r pris a fyddai'n cael ei dalu wrth drosglwyddo ymrwymiad, i gyfranogwr arall yn y farchnad mewn trafodyn hyd braich. Pan fydd ymrwymiadau'n cael eu dal fel ased gan barti arall, fel benthycar cyngor, amcangyfrifir y gwerth teg o safbwynt y deilydd.

Mae offerynnau ariannol, ar wahân i'r rhai gyda chost wedi ei amorteiddio, wedi eu cynnwys yn y Fantolen ar sail gwerth teg. Ar gyfer y mwyafrif o asedion, yn cynnwys cronfeydd cyfun a chyfranddaliadau mewn cronfeydd marchnadoedd arian, mae'r gwerth teg yn deillio o bris y farchnad.

Mae offerynnau ariannol gyda chost wedi ei amorteiddio wedi eu cynnwys yn y Fantolen ar sail cost wedi'i amorteiddio. Amcangyfrifir eu gwerth teg trwy gyfrifo'r gwerth net presennol o'r llifau arian cytundebol sy'n weddill ar 31 Mawrth 2026, gan ddefnyddio'r rhagdybiaethau canlynol:

- Mae benthyciadau'r Cyngor wedi eu prasio trwy ddisgowntio'r llifau arian cytundebol dros fywyd yr offeryn ar gyfradd y farchnad sydd yn addas i fenthyciadau awdurdodau lleol.
- Mae gwerth teg benthyciadau a buddsoddiadau tymor hir eraill wedi eu disgowntio ar gyfraddau'r farchnad ar gyfer offerynnau cyffelyb sydd â chyfnod ad-dalu cyffelyb yn weddill ar 31 Mawrth.
- Mae gwerth teg gwarantau ariannol wedi eu amcanu yn seiliedig ar y tebygolrwydd y caiff y gwarantau eu galw a'r taliadau tebygol.
- Ni chydabyddir ad-daliadau cynnar nac amhariadau ar gyfer offerynnau ariannol.
- Rhagdybir bod gwerth teg offerynnau tymor byr, gan gynnwys dyledion a derbyniadau masnachol, yn cyfateb yn agos i'r swm cario, o ystyried y sefyllfa llog isel sydd ohoni.

Dengys y gwerthoedd teg yn y tabl isod, wedi eu rhannu yn unol â'u lefel yn yr hierarchaeth gwerth teg:

- Lefel 1 – gwerth teg sydd yn deillio o brisiau a ddyfynnwyd mewn marchnadoedd gweithredol am asedau neu ymrwymiadau yr un fath, e.e. prisiau bondiau
- Lefel 2 – gwerth teg sydd wedi ei gyfrifo yn seiliedig ar fewnbynau yn hytrach na prisiau a ddyfynnwyd ar gyfer yr ased neu ymrwymiad, e.e. cyfraddau llog neu gynnyrch am offerynnau tebyg
- Lefel 3 – gwerth teg sydd wedi'i bennu trwy ddefnyddio mewnbynau na ellir eu harsylwi, e.e. data nad yw'n y farchnad fel rhagolwg llif arian neu amcan teilyngdod credyd

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

	Lefel	Mantolen	Gwerth Teg	Mantolen	Gwerth Teg
	Gwerth	31 Mawrth	31 Mawrth	31 Mawrth	31 Mawrth
	Teg	2025	2025	2026	2026
		£'000	£'000	£'000	£'000
<i>Ymrwymadau Ariannol ar gost wedi'i amorteiddio</i>					
Benthyciadau gan PWLB	2	(77,126)	(79,168)	(73,400)	(74,772)
Benthyciadau arall	2	(17,453)	(13,347)	(845)	(845)
CYFANSWM		(94,579)	(92,515)	(74,245)	(75,617)
<i>Ymrwymadau ble nad ydi gwerth teg yn cael ei ddangos *</i>					
CYFANSWM					
YMRWYMIADAU		(91,545)		(86,557)	
ARIANNOL		(186,124)		(160,802)	
<i>Wedi ei gofnodi ar y Fantolen fel:</i>					
Credydwyr tymor byr		(62,059)		(70,811)	
Benthyciadau tymor byr		(4,441)		(4,858)	
Arian a Ordynnwyd tymor byr		(23,994)		(9,566)	
Prydlesau tymor byr		(837)		(739)	
Benthyciadau tymor hir		(90,138)		(69,387)	
Prydlesau tymor hir		(4,655)		(5,441)	
CYFANSWM					
YMRWYMIADAU		(186,124)		(160,802)	
ARIANNOL					

* Rhagdybir bod gwerth teg ymrwymadau ariannol tymor byr, a ddelir ar gost wedi ei amorteiddio, gan gynnwys dyledion masnachol, yn gyfystyr â'r gwerth i'w gario.

Mae gwerth teg benthyciadau gan y PWLB yn uwch na'r swm cario gan fod portffolio benthyciadau'r Cyngor yn cynnwys nifer o fenthyciadau sydd â chyfradd llog taladwy sy'n uwch na'r cyfraddau llog sydd ar gael ar gyfer benthyciadau cyffelyb ar ddyddiad y Fantolen. Mae benthyciadau eraill yn is na'r swm cario ar y Fantolen gan fod y llog taladwy yn is na'r cyfraddau cyfredol sydd ar gael ar gyfer benthyciadau tebyg ar ddyddiad y Fantolen.

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

	Lefel	Mantolen	Gwerth Teg	Mantolen	Gwerth Teg
	Gwerth	31 Mawrth	31 Mawrth	31 Mawrth	31 Mawrth
	Teg	2025	2025	2026	2026
		£'000	£'000	£'000	£'000
<i>Gwerth teg offerynnau ariannol:</i>					
Cronfeydd marchnadoedd arian	1	65,000	65,000	47,500	47,500
Cronfeydd bondidau, ecwiti ac amrywiol	1	7,625	7,625	7,932	7,932
Cronfeydd eiddo	2	4,237	4,237	4,237	4,237
<i>Asedau ariannol ar gost wedi'i amorteiddio:</i>					
Stoc trysorlys	1	17	17	17	17
CYFANSWM		76,879	76,879	59,686	59,686
Asedau ble nad ydi gwerth teg yn cael ei ddangos *		111,421		65,192	
CYFANSWM ASED AU ARIANNOL		188,300		124,878	
<i>Wedi ei gofnodi ar y mantolen fel:</i>					
Dyledwyr tymor hir		6,861		8,301	
Buddsoddiadau tymor hir		17		17	
Dyledwyr tymor byr		28,527		20,555	
Buddsoddiadau tymor byr		86,873		47,279	
Arian a chywerthoedd arian		66,022		48,726	
CYFANSWM ASED AU ARIANNOL		188,300		124,878	

* Rhagdybir bod gwerth teg asedau ariannol tymor byr, a ddelir ar gost wedi ei amorteiddio, gan gynnwys derbyniadau masnachol, yn gyfystyr â'r gwerth i'w gario.

NODYN 17b – NATUR A MAINT Y RISG SY’N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae’r Cyngor yn cydymffurfio â Chod Ymarfer ar Reolaeth y Trysorlys CIPFA â’r Cod Darbodus Ariannu Cyfalaf Awdurdodau Lleol, y ddau wedi eu diwygio Rhagfyr 2021.

Yn unol â’r Cod Rheolaeth y Trysorlys, mae’r Cyngor yn cymeradwyo Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys cyn i bob blwyddyn ariannol newydd gychwyn. Mae’r Strategaeth yn amlinellu’r paramedrau ar gyfer rheoli’r risgiau sy’n gysylltiedig ag Offerynnau Ariannol. Mae’r Cyngor hefyd yn cynhyrchu Ymarferion Rheolaeth y Trysorlys, sy’n manylu ar y trefniadau ymarferol i’w dilyn i reoli’r risgiau hynny.

Mae Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys yn cynnwys Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yn unol ag Arweiniad Buddsoddi Llywodraeth Cymru ar gyfer awdurdodau lleol. Pwysleisia’r Arweiniad hwn y dylid rhoi blaenoriaeth i sicrwydd a hylifedd, yn hytrach na chynnyrch. Mae Strategaeth Trysorlys y Cyngor, ynghyd â’i Ymarferion Rheolaeth y Trysorlys yn seiliedig ar chwilio am y gyfradd adennill uchaf posib sy’n gyson â’r lefelau priodol o sicrwydd a hylifedd.

Mae hyn yn cynnwys y prif risgiau a ganlyn:

- *Risg Credyd:* Y posibilrwydd y bydd un parti mewn offeryn ariannol yn methu â chyflawni ei ymrwymiadau cytundebol, gan beri colled i’r Cyngor.
- *Risg Hylifedd:* Y posibilrwydd na fydd y Cyngor yn gallu codi digon o arian i ddiwallu’r ymrwymiad ariannol ar amser.
- *Risg y Farchnad:* Y posibilrwydd o golled ariannol oherwydd newidiadau i’r cyfraddau llog, prisiau’r farchnad ac ati.

Risg Credyd: Buddsoddiadau

Mae’r Cyngor yn rheoli risg credyd drwy sicrhau bod ei holl fuddsoddiadau’n cael eu gwneud gyda sefydliadau sydd ag ansawdd credyd uchel, fel y nodir yn Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys. Mae’r rhain yn cynnwys endidau masnachol gydag isafswm statws credyd hirdymor o A-, Llywodraeth y DU ac awdurdodau lleol eraill heb statws credyd y mae’r Cyngor wedi derbyn cyngor buddsoddi annibynnol arnynt. Gan gydnabod nad yw credyd-raddio bob amser yn medru rhagweld diffyg dalu, mae’r Cyngor hefyd yn ystyried mesurau eraill gan gynnwys cyfnewid diffyg dalu credyd a phrisiau ecwiti wrth ddewis sefydliadau masnachol ar gyfer buddsoddi.

Yn ystod 2025/26 gosodwyd uchafswm o £4m o swm yr holl bortffolio y gellid ei fuddsoddi gyda gwrth barti unigol (heblaw llywodraeth y DU). Defnyddiwyd terfyn o £8m ar gyfer awdurdodau lleol, buddsoddiadau â sicrwydd, cronfeydd marchnad arian, cronfeydd cyfun strategol ac ymddiriedolaethau buddsoddi ystâd real. Ni ellir buddsoddi mwy na chyfanswm o £20m am gyfnod hwy na blwyddyn.

Nid yw’r Cyngor yn dal gwarant gyfochrog yn erbyn unrhyw fuddsoddiadau.

NODYN 17b – NATUR A MAINT Y RISG SY’N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Ceir crynodeb yn y tabl isod o werth risg credyd portffolio buddsoddi'r Cyngor fesul cyfradd credyd:

Cyfradd Credyd	Tymor Byr	
	31 Mawrth 2025	31 Mawrth 2026
	£'000	£'000
AAA (Cronfeydd Marchnad Arian)	65,000	47,500
AA+	0	0
AA	0	0
AA-	0	0
A+	1,000	1,213
A	5,000	0
A-	0	0
Llywodraeth y DU	44,955	27,071
Awdurdodau Lleol	25,000	8,000
Cyfanswm (Prifswm)	140,955	83,784
Cronfeydd wedi'u cyfuno *	11,862	12,169
Cyfanswm Buddsoddiadau	152,817	95,953

* Nid yw risg credyd yn berthnasol i gyfrandaliad a chronfeydd wedi'u cyfuno lle nad oes gan y Cyngor hawl gytundebol i gael unrhyw swm o arian.

Mae lwfansau colled ar fuddsoddiadau'r trysorlys ac arian a chywerthoedd arian wedi eu cyfrifo trwy gyfeirio at ddata rhagosodiad hanesyddol gyhoeddwyd gan asiantaethau statws credyd, wedi ei luosi gyda 62% (2024/25: 52%) i ystyried yr hinsawdd economaidd gyfredol ac i'r dyfodol. Rhagdybir y bydd oediad o ddwy flynedd yn y llifau arian mewn achos o ddiffygalu. Mae buddsoddiadau wedi dioddef cynnydd sylweddol mewn risg credyd ac wedi eu israddio gan dri neu mwy o nodlau statws credyd, neu gyfatebol, ers y gydnabyddiaeth gychwynnol, oni bai eu bod yn dal sgôr credyd gradd buddsoddi. Ystyriir hwy â nam ar eu credyd os wedi eu dyfarnu â sgôr credyd "D" neu gyfatebol. Ar 31 Mawrth 2026, roedd £426 (£1,231 ar 31 Mawrth 2025) o lwfansau colled yn perthyn i fuddsoddiadau'r trysorlys.

Yn ogystal â buddsoddiadau'r trysorlys sydd eisoes wedi'i gwneud, mae'r Cyngor yn agored i'r risg o golled ar gyfleuster credyd cylchdrool cymdeithas tai nas defnyddiwyd o £5m (statws credyd A-). Ar 31 Mawrth 2026, y lwfans colled oedd £2,174 (£1,051 ar 31 Mawrth 2025).

Risg Credyd: Derbyniadau Masnachol

Mae proffil oedran y balans masnachol yn ein system dyledwyr ar 31 Mawrth wedi ei ddadansoddi fel a ganlyn:-

31 Mawrth 2025		31 Mawrth 2026
£'000		£'000
8,879	Llai na blwyddyn	7,223
2,743	Dros flwyddyn	1,870
11,622		9,093

Mae profiad hanesyddol o ddiffyg talu ac amodau economaidd presennol ac a ragwelir wedi eu hystyried wrth gyfrifo'r lwfans colled amhariad.

NODYN 17b – NATUR A MAINT Y RISG SY’N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Risg Credyd: Benthyciadau, Gwarantau Ariannol ac Ymrwymadau Benthyciadau

Mae'r Cyngor yn rheoli'r risg credyd sydd yn gynhenid yn eu benthyciadau i bwrpas gwasanaeth, gwarantau ariannol ac ymrwymadau benthyciadau, yn unol â'r Strategaeth Fuddsoddi sydd wedi ei chyhoeddi.

Risg Hylifedd

Mae gan y Cyngor fynediad parod i fenthyciadau ar gyfraddau ffafriol o'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus ac awdurdodau lleol eraill, ac ar gyfraddau uwch gan fanciau a chymdeithasau adeiladu. Nid oes unrhyw risg ymddangosiadol y bydd y Cyngor yn methu codi cyllid i gwrdd â'i ymrwymadau. Er hyn, mae risg y bydd yn rhaid i'r Cyngor adnewyddu cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg lle mae'r cyfraddau llog yn anffafriol. Rheolir y risg hwn drwy gynnal amrediad o fenthyciadau gyda chyfraddau sefydlog a sicrhau nad yw mwy na 25% o fenthyciadau'r Cyngor yn aeddfedu mewn unrhyw un flwyddyn ariannol.

Mae'r Cyngor yn dal £48.7m (2024/25: £66.0m) o asedau ariannol hylifol y gellir eu tynnu'n ôl neu eu gwerthu ar fyr rybudd os oes angen i gwrdd ag all-lifau arian parod ar ymrwymadau ariannol.

Mae dadansoddiad aeddfedrwydd o ymrwymadau ariannol fel a ganlyn, wedi'i ddangos fel ffigurau sydd wedi'u disgowntio (prifswm ynghyd â llog cronedig hyd yn hyn) a heb eu disgowntio (prifswm ynghyd â thaliadau llog yn y dyfodol);

	Wedi'u disgowntio (prifswm ynghyd â llog cronedig) 31 Mawrth 2025 £'000	Heb eu disgowntio (prifswm ynghyd â llog yn y dyfodol) 31 Mawrth 2025 £'000	Wedi'u disgowntio (prifswm ynghyd â llog cronedig) 31 Mawrth 2026 £'000	Heb eu disgowntio (prifswm ynghyd â llog yn y dyfodol) 31 Mawrth 2026 £'000
Amser tan aeddfedrwydd (blynyddoedd)	2025	2025	2026	2026
Llai na blwyddyn	4,456	8,995	4,858	8,677
Dros 1 ond dim dros 2	4,551	9,361	1,302	5,177
Dros 2 ond dim dros 5	2,858	16,407	1,671	13,023
Dros 5 ond dim dros 10	23,713	43,925	23,598	39,299
Dros 10 ond dim dros 20	15,464	44,294	15,464	36,750
Dros 20 ond dim dros 40	27,352	64,362	27,352	48,762
Dros 40	16,200	25,429	0	0
Cyfanswm	94,594	212,773	74,245	151,688

Risg y Farchnad : Risg Cyfraddau Llog

Mae'r Cyngor yn agored i risgiau sy'n codi o symudiadau yn y cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a buddsoddiadau. Mae symudiadau mewn cyfraddau llog yn cael effeithiau cymhleth ar y Cyngor. Er enghraifft, byddai cynnydd yn y cyfraddau llog yn arwain at yr effeithiau a ganlyn:

- Benthyciadau ar gyfraddau cyfnewidiol - byddai'r gwariant llog yn cynyddu.
- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – byddai gwerth teg yr ymrwymadau benthycia yn disgyn.
- Buddsoddiadau ar gyfraddau cyfnewidiol - byddai'r incwm llog sydd yn cael ei gredydu yn cynyddu.
- Buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog – byddai gwerth teg yr asedau yn disgyn.

Nid yw buddsoddiadau ar gost wedi ei amorteiddio na benthyciadau a ddelir yn cael eu cario ar werth teg, ac felly ni fydd newidiadau i'w gwerth teg yn effeithio ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Fodd bynnag, mae'r newidiadau yn y llog sy'n daladwy ac yn ddyledus ar fenthyciadau a buddsoddiadau cyfraddau cyfnewidiol yn cael eu nodi ar y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau. Caiff symudiadau yng ngwerth teg buddsoddiadau cyfradd sefydlog eu hadlewyrchu yn yr Incwm Cynhwysfawr Arall neu yn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau, fel sy'n briodol.

NODYN 17b – NATUR A MAINT Y RISG SY’N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Mae Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys yn ceisio lleihau’r risgiau yma drwy osod terfyn uchaf o effaith refeniw 12 mis o gynnydd neu ostyngiad o 1% mewn cyfraddau llog.

Petai’r holl gyfraddau llog wedi bod 1% yn uwch (gyda’r elfennau newidiol eraill oll yn gyson), yr effaith ariannol fyddai:

	31 Mawrth 2025 £'000	31 Mawrth 2026 £'000
Cynnydd yn y llog sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau cyfradd newidiol	(636)	(428)
Gostyngiad yng ngwerth teg y buddsoddiadau a ddelir ar Werth Teg drwy Elw a Cholled	83	56
Effaith ar y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(553)	(372)
Gostyngiad yng ngwerth y buddsoddiadau a ddelir ar Werth Teg drwy ICA	66	67
Effaith ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	66	67
Gostyngiad yng ngwerth teg benthyciadau a buddsoddiadau ar gost wedi'i amortieiddio *	35	9
Gostyngiad yng ngwerth teg benthycia cyfradd sefydlog *	(8,738)	(7,634)

* Dim effaith ar y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau, nac ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.

Risg y Farchnad : Risg Pris

Mae prisiau marchnad unedau’r Cyngor mewn cronfeydd bondiau cyfun yn cael eu llywodraethu gan y cyfraddau llog cyffredinol, a rheolir y risg pris sy’n gysylltiedig â’r offerynnau hyn ar y cyd â’r risg cyfraddau llog.

Mae buddsoddiad y Cyngor mewn cronfa eiddo cyfun yn ddarostyngedig i risg o gwmp mewn prisiau eiddo masnachol. Cyfyngir y risg yma gan amlygiad y Cyngor i fuddsoddiadau eiddo wedi’u pwlio o £20m. Canlyniad cwmp o 5% ym mhrisiau eiddo masnachol ar 31 Mawrth 2026 fyddai cost o £0.21m (£0.17m ar 31 Mawrth 2025) i’r Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr Arall.

Mae buddsoddiad y Cyngor mewn cronfeydd ecwiti cyfun yn ddarostyngedig i’r risg o ostwng prisiau cyfranddaliadau. Cyfyngir y risg yma gan amlygiad y Cyngor i fuddsoddiadau ecwiti wedi’u pwlio o £20m. Canlyniad cwmp o 5% ym mhrisiau cyfranddaliadau ar 31 Mawrth 2026 fyddai cost o £0.21m (£0.20m ar 31 Mawrth 2025) i’r Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr Arall.

Risg y Farchnad : Risg y Gyfnewidfa Dramor

Nid oes gan y Cyngor unrhyw asedau nac ymrwymadau ariannol mewn arian tramor. Felly nid yw’n agored i golledion o ganlyniad i symudiadau niweidiol mewn cyfraddau cyfnewid.

NODYN 18a – DYLEDWYR

31 Mawrth 2025		31 Mawrth 2026
£'000		£'000
26,249	Derbyniadau masnach	16,708
4,358	Blaendaliadau	4,446
92,734	Derbyniadau eraill	101,289
123,341	Cyfanswm	122,443

Mae ffigyrau 'Derbyniadau eraill' yn cynnwys dyledwyr tymor hir o £8,301k (£6,861k yn 2024/25). Mae ffigyrau'r dyledwyr uchod yn net o golledion amhariad o £7,890k (£9,134k yn 2024/25).

NODYN 18b - DYLEDWYR TRETH CYNGOR

Gellir dadansoddi Treth Cyngor dyledus yn ôl oedran fel a ganlyn:

31 Mawrth 2025		31 Mawrth 2026
£'000		£'000
7,576	Llai na blwyddyn	7,998
8,638	Dros flwyddyn	12,885
16,214	Cyfanswm	20,883

Mae ffigyrau'r dyledwyr Treth Cyngor uchod yn net o golledion amhariad. (Mae cyfanswm dyledwyr Treth Cyngor wedi eu cynnwys o fewn cyfanswm 'Derbyniadau eraill' yn nhabl 18a). Mae ffigyrau Mawrth 2025 wedi eu hail ddatgan i eithrio yr elfen Credyd o falans y Dyledion - (Llai na blwyddyn £7,212; Dros flwyddyn £6,768; Cyfanswm £13,980).

NODYN 19 – ARIAN A CHYWERTHOEDD ARIAN

	31 Mawrth 2025	31 Mawrth 2026
	£'000	£'000
Arian mewn Llaw	7	7
Cyfrifon Banc Cyfredol	0	0
Cyfrifon Galw	66,015	48,719
Arian a Chywertoedd Arian	66,022	48,726
Gorddrafft Banc	(23,994)	(9,566)
Cyfanswm	42,028	39,160

Er mwyn uchafu'r adenillion o fuddsoddiadau tymor byr ac adneuo banc, mae'r Cyngor yn buddsoddi unrhyw arian sydd dros ben yn ei gyfrifon banc ynghyd ag unrhyw arian sydd dros ben gan y Cyd-bwyllgor GwE a Chronfa Bensiwn Gwynedd. Oherwydd y ffaith fod y buddsoddiadau tymor byr a'r adneuo banc yn enw Cyngor Gwynedd, maent yn ymddangos yn eu cyfanrwydd ar y Fantolen gyda chredydwr cyfatebol ar 31 Mawrth 2026 o £5k i'r Cyd-bwyllgor GwE (£605k ar 31 Mawrth 2025) a £55.7m i Gronfa Bensiwn Gwynedd (£35.4m ar 31 Mawrth 2025).

NODYN 20 – ASEDAU AR GAEL I'W GWERTHU

	2024/25	2025/26
	£'000	£'000
Balans 1 Ebrill	0	217
<u>Asedau newydd eu dosbarthu fel rhai ar gael i'w gwerthu:</u>		
Eiddo, Offer a Chyfarpar	217	0
Gwariant yn y flwyddyn	0	0
Colledion Ailbriso	0	0
Colledion Amharu	0	0
<u>Asedau wedi eu tynnu allan o'r dosbarth sydd ar gael i'w gwerthu:</u>		
Eiddo, Offer a Chyfarpar	0	0
Asedau wedi eu gwerthu	0	0
Balans 31 Mawrth	217	217

NODYN 21 – CREDYDWYR

	31 Mawrth 2025	31 Mawrth 2026
	£'000	£'000
Symiau taladwy masnach	62,896	71,550
Symiau taladwy eraill	126,799	93,926
Cyfanswm	189,695	165,476

Mae ffgyrau 'Symiau taladwy eraill' yn cynnwys credydwy'r tymor hir o £5,011k (£4,060k yn 2024/25).

NODYN 22 – DARPARIAETHAU

Mae'r Cyngor yn gosod o'r neilltu ddarpariaethau ar gyfer ymrwymadau penodol na ellir ar hyn o bryd eu pennu'n sicr o ran maint neu amser. Ni chaniateir, yn unol ag egwyddorion cyfrifeg, i wneud darpariaethau ar gyfer patrymau gwariant anwastad. Fodd bynnag, gellir sefydlu reserfau wedi eu clustnodi a dangosir y rheiny yn Nodyn 10.

Mae'r manylion isod wedi eu rhannu'n ddarpariaethau tymor byr (o fewn 12 mis) a darpariaethau tymor hir (dros 12 mis). Fodd bynnag, cynhelir adolygiad cyfnodol ar lefel darpariaeth yr eitemau perthnasol.

	Balans ar 31 Mawrth 2025 £'000	(Ychwanegiad) / Gostyngiad / Trosglwyddiad £'000	Defnydd yn y flwyddyn £'000	Balans ar 31 Mawrth 2026 £'000
<u>Darpariaethau Tymor Byr</u>				
Darpariaeth Safleoedd Gwastraff	(341)	(450)	395	(396)
Ymrwymadau Benthyciadau	(1)	(1)	0	(2)
	(342)	(451)	395	(398)
<u>Darpariaethau Tymor Hir</u>				
Darpariaeth Safleoedd Gwastraff	(7,137)	(403)	0	(7,540)
Darpariaeth Hawliadau Yswiriant	(1,111)	(298)	0	(1,409)
Darpariaeth Cyflogau	(359)	(11)	0	(370)
	(8,607)	(712)	0	(9,319)
Cyfanswm	(8,949)	(1,163)	395	(9,717)

Darpariaeth Safleoedd Gwastraff – ar gyfer gofynion gwaith capio ac ôl-ofalaeth holl safleoedd gwaredu gwastraff y Cyngor.

Ymrwymadau Benthyciadau – adnabod lwfans colled cyfleuster credyd cylchdrool nas defnyddiwyd.

Darpariaeth Hawliadau Yswiriant – i gwrdd â setliadau hawliadau yswiriant posibl.

Darpariaeth Cyflogau – yn unol â'r gofynion perthnasol.

Tud. 130

NODYN 23 – RESERFAU NA ELLIR EU DEFNYDDIO

31 Mawrth 2025		31 Mawrth 2026
£'000		£'000
214,538	Reserf Ailbrisió	222,084
269,278	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	308,681
(1,138)	Reserf Ailbrisió Offerynnau Ariannol	(831)
(574)	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	1,419
(15,224)	Reserf Pensiynau	(16,977)
(11,839)	Cyfrif Absenoldeb Cronedig	(11,346)
455,041	Cyfanswm Reserfau na ellir eu defnyddio	503,030

23.1 Reserf Ailbrisió

Mae'r Reserf Ailbrisió yn cynnwys enillion a wnaed gan y Cyngor yn deillio o gynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Offer a Chyfarpar. Gostyngir y balans pan gaiff asedau gydag enillion cronedig eu:

- Ailbrisió i lawr neu eu hamharu a bod yr enillion yn cael eu colli;
- Defnyddio i ddarparu gwasanaethau a bod yr enillion yn cael eu treulio trwy ddibrisiant; neu
- Gwaredu a'r enillion yn cael eu gwireddu.

Dim ond enillion ailbrisió sydd wedi eu cronni ers 1 Ebrill 2007, sef dyddiad creu'r Reserf, sy'n cael eu cynnwys yn y Reserf. Caiff unrhyw enillion sydd wedi eu cronni cyn y dyddiad yma eu cynnwys ym malans y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

2024/25		2025/26
£'000		£'000
177,504	Balans 1 Ebrill	214,538
46,598	Ailbrisió asedau i fyny	18,423
(6,290)	Ailbrisió asedau i lawr a cholledion amharu	(6,441)
40,308	Gwarged/(diffyg) wrth ailbrisió asedau	11,982
(3,274)	Gwahaniaeth rhwng dibrisiant gwerth teg a dibrisiant hanesyddol	(4,188)
0	Elw cronedig ar asedau a werthwyd	(248)
(3,274)	Swm i'w sgwennu i ffwrdd i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(4,436)
214,538	Balans 31 Mawrth	222,084

23.2 Cyfrif Addasiadau Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau amser sy'n codi oherwydd y gwahaniaethau mewn trefniadau cyfrifeg am ddefnyddio asedau tymor hir a chyllido'r prynu, adeiladu a gwella'r asedau o dan ddarpariaethau statudol. Mae'r Cyfrif yn cael ei ddebydu gyda'r gost o brynu, adeiladu a gwella gan fod dibrisiant, colledion amhariad ac amorteiddio yn cael ei gyfrifo i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gyda thrafodion cysoni yn y Reserf Ailbrisió i drawsnewid y ffigurau gwerth teg i sail cost hanesyddol). Mae'r Cyfrif yn cael ei gredu gyda'r swm wedi ei neilltuo gan y Cyngor fel cyllid i brynu, adeiladu a gwella asedau.

Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar Eiddo Buddsoddi ac enillion wedi eu hadnabod ar asedau rhodd sydd heb eu treulio eto gan y Cyngor.

Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbrisió wedi cronni ar Eiddo, Offer a Chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y crëwyd y Reserf Ailbrisió i gofnodi enillion o'r fath.

NODYN 23 – RESERFAU NA ELLIR EU DEFNYDDIO (parhad)

Mae Nodyn 9 yn dangos manylion yr holl drafodion o fewn y Cyfrif, ond am y rhai sydd yn cael eu cynnwys yn y Reserf Ail-brisio.

2024/25 £'000		2025/26 £'000
248,102	Balans 1 Ebrill	269,278
	<u>Gwrthdroi eitemau sydd yn berthnasol i wariant cyfalaf sydd wedi eu debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:</u>	
(25,294)	Dibrisiant ac amhariad asedau anghyfredol	(24,212)
(40,767)	Gwariant Refeniw wedi ei ariannu o Gyfalaf drwy Statud	(19,150)
(294)	Addasiad i falansau asedau anghyfredol wrth werthu	(69)
3,274	Trosglwyddo o'r Reserf Ailbrisio Cyfalaf	4,188
	<u>Ariannu Cyfalaf a gyfeiriwyd yn y flwyddyn:</u>	
43	Derbyniadau Cyfalaf	487
67,043	Grantiau a Chyfraniadau a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i ariannu cyfalaf	60,574
3,456	Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	3,753
11,480	Gwariant Cyfalaf wedi ei gyfeirio yn y flwyddyn i'r Gronfa Gyffredinol	10,597
2,235	Derbyniadau cyfalaf a neilltuwyd / Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	3,235
269,278	Balans 31 Mawrth	308,681

23.3 Reserf Ailbrisio Offerynnau Ariannol

Mae'r Reserf Ailbrisio Offerynnau Ariannol yn cynnwys enillion a wnaed gan y Cyngor yn deillio o gynnydd yng ngwerth ei fuddsoddiadau gaiff ei mesur ar werth teg drwy incwm cynhwysfawr arall. Gostyngir y balans pan mae buddsoddiadau gydag elw cronodig yn cael eu:

- Ailbrisio i lawr neu eu hamharu a'r elw'n cael ei golli.
- Gwerthu a'r elw yn cael ei wireddu.

2024/25 £'000		2025/26 £'000
(1,414)	Balans 1 Ebrill	(1,138)
296	Ailbrisio buddsoddiadau i fyny	360
(20)	Ailbrisio buddsoddiadau i lawr	(53)
(1,138)	Balans 31 Mawrth	(831)

* Mae ffigyrau 2024/25 wedi eu hail-gategoreiddio i alluogi cymhariaeth gyda 2025/26.

23.4 Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol ar ddiwedd y flwyddyn ariannol yn cynrychioli'r swm y dylai fod wedi'i godi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn unol ag arferion cyfrifo cywir o dan y Cod Ymarfer, ond y mae Darpariaethau Statudol yn caniatáu neu'n gorfodi iddynt gael eu gohirio dros flynyddoedd dilynol.

Mae'n ofynnol i bob premiwm a disgownt o ganlyniad i ddiwedd benthyciadau ymlaen gael eu codi'n llawn ar Incwm a Gwariant. Lle bo'r trafodion yn cwrdd â'r diffiniad o gyfaddasiad mae unrhyw breimiwm neu ddisgownt yn cael ei ychwanegu at werth cario'r benthyciad, ac yn cael ei amortyddio i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr dros oes y benthyciad newydd. Mae cyfaddasiad yn digwydd pan nad yw telerau'r ddyled newydd yn "sylweddol wahanol" i rai'r hen ddyled.

NODYN 23 – RESERFAU NA ELLIR EU DEFNYDDIO (parhad)

Gall premiymau sydd wedi'u hamorteiddio o dan ddarpariaethau statudol gael eu codi ar y Gronfa Gyffredinol, naill ai dros weddill oes y benthyciad gwreiddiol neu dros oes y benthyciad newydd, pa un bynnag yw'r cyfnod hwyaf. Rhaid i ddisgownt gael ei gredydu i'r Gronfa Gyffredinol naill ai dros 10 mlynedd neu dros oes y benthyciad gwreiddiol, pa un bynnag yw'r cyfnod byrraf.

Mae'r trafodion a adlewyrchir yn yr Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol fel a ganlyn:

2024/25		2025/26
£'000		£'000
(625)	Balans 1 Ebrill	(574)
61	Cyfran o breimiymau sy'n berthnasol i flynyddoedd blaenorol sydd yn gymwysedig ym malansau'r Gronfa Gyffredinol yn unol â gofynion statudol	2,119
(10)	Credyd gohiriedig am dderbyniad taliadau sy'n ddyledus gan bobl mewn gofal	(126)
(574)	Balans 31 Mawrth	1,419

23.5 Reserf Pensiynau

Mae'r Reserf Pensiynau yn amsugno'r gwahaniaethau amser sydd yn deillio o wahanol drefniadau cyfrifo ariannu buddion ymddeol yn unol â darpariaethau statudol. Mae'r Cyngor yn cyfrifo buddion ymddeol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel mae'r buddion yn cael eu hennill gan weithwyr yn cronni blynyddoedd o wasanaeth, gyda'r ymrwymiad yn cael ei ddiweddarau i adlewyrchu chwyddiant, newid tybiaethau ac enillion buddsoddiadau gan unrhyw adnoddau sydd wedi eu neilltuo i gwrdd â'r gost. Fodd bynnag, mae anghenion statudol yn gofyn i fuddion enillwyd gael eu hariannu fel y mae'r Cyngor yn cyfrannu dros y gweithwyr i'r Gronfa Bensiwn neu fel mae'n talu'r pensiynau hynny mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt, gydag anghenion ariannu wedi eu neilltuo erbyn bydd y buddion angen eu talu.

2024/25			2025/26		
Gwynedd	BUEGC*	Cyfanswm	Gwynedd	BUEGC*	Cyfanswm
£000	£000	£000	£000	£000	£000
(17,248)	0	(17,248)	(15,224)	0	(15,224)
(1,074)	(8)	(1,082)	(11,182)	55	(11,127)
(25,889)	(20)	(25,909)	(20,403)	39	(20,364)
28,987	28	29,015	29,832	(94)	29,738
(15,224)	0	(15,224)	(16,977)	0	(16,977)

* Mae colofn BUEGC yn 2025/26 yn cynrychioli y trafodion sydd wedi eu gwrthdroi er mwyn eu tynnu o gyfrifon Gwynedd gan fod y Bwrdd Uchelgais wedi ei ymgorffori o fewn y Cyd-Bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru ers 1 Ebrill 2025. Yn 2024/25 roedd cyfran Cyngor Gwynedd o 12.5% o reserf pensiynau y BUEGC wedi ei gynnwys yn y cyfrifon.

NODYN 23 – RESERFAU NA ELLIR EU DEFNYDDIO (parhad)

23.6 Cyfrif Absenoldebau Cronedig

Mae'r Cyfrif Absenoldebau Cronedig yn amsugno'r gwahaniaethau fyddai fel arall yn ymddangos ar Falans y Gronfa Gyffredinol trwy Gronni absenoldebau cydadfer enilledig ond heb eu cymryd yn y flwyddyn, e.e. hawl gwyliau blynyddol a ddygir ymlaen ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i'r effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol gael ei niwtraleiddio gan drosglwyddiadau i neu o'r Cyfrif.

2024/25		2025/26
£'000		£'000
(9,267)	Balans 1 Ebrill	(11,839)
(2,572)	Gwahaniaeth rhwng taliadau swyddogion sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail cronïadau a'r taliadau swyddogion yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	493
(11,839)	Balans 31 Mawrth	(11,346)*

* Mae (£5k) yn 2025/26 yn berthnasol i wrthdroi trafodion BUEGC er mwyn eu tynnu o gyfrifon Gwynedd gan fod y Bwrdd Uchelgais wedi ei ymgorffori o fewn y Cyd-Bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru ers 1 Ebrill 2025. (£4k yn berthnasol i gyfran Gwynedd o'r BUEGC yn 2024/25 wedi ei gynnwys yn y cyfrifon).

NODYN 24a – DATGANIAD LLIF ARIAN – ADDASIADAU I'R GWARGED NEU DDIFFYG NET AR DDARPARU GWASANAETHAU AM SYMUDIADAU ANARIANNOL

2024/25		2025/26
£'000		£'000
(21,015)	Dibrisiant	(23,384)
(4,279)	Amhariad ac ailbrisiu i lawr	(828)
(576)	(Cynnydd)/Gostyngiad mewn amhariad dyledion drwg	1,244
5,563	(Cynnydd)/Gostyngiad mewn Credydwyr	11,397
(5,072)	Cynnydd/(Gostyngiad) mewn Dyledwyr	(3,600)
(120)	Cynnydd/(Gostyngiad) mewn Stoc	275
3,107	Ymrwymiad pensiwn	9,374
(294)	Gwerth i'w gario ar asedau anghyfredol sydd wedi eu gwerthu neu dad-gydnabod	(317)
(2,772)	Eitemau anariannol eraill sydd wedi eu cynnwys yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau	723
(25,458)		(5,116)

NODYN 24b – DATGANIAD LLIF ARIAN – ADDASU AM EITEMAU CYNWYSEDIG YN Y GWARGED NEU DDIFFYG NET AR DDARPARU GWASANAETHAU SYDD YN WEITHGAREDDAU BUDDSODDI NEU ARIANNU

2024/25		2025/26
£'000		£'000
1	Prynu buddsoddiadau tymor byr a tymor hir	1
467	Derbyniad o werthiant eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	291
468		292

NODYN 24c – DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU GWEITHREDU

Mae'r llif arian o weithgareddau gweithredu yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2024/25		2025/26
£'000		£'000
(5,615)	Difidendau a Llog a dderbyniwyd	(1,744)
5,577	Llog a dalwyd	4,991

NODYN 25 – DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI

2024/25		2025/26
£'000		£'000
54,579	Prynu eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	78,207
1,054,468	Prynu buddsoddiadau tymor byr a thymor hir	892,237
931	Taliadau/derbyniadau eraill am weithgareddau Buddsoddi	1,440
(328)	Derbyniadau o werthu eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	(437)
(1,064,513)	Derbyniadau o fuddsoddiadau tymor byr a thymor hir	(932,121)
45,137	Llif arian net o weithgareddau buddsoddi	39,326

NODYN 26a – DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU ARIANNU

2024/25		2025/26
£'000		£'000
(4,495)	Taliadau ariannol i leihau'r ymrwymiad sy'n ddyledus yn ymwneud â phrydlesau cyllidol	(1,265)
5,460	Ad-daliadau benthyciadau tymor byr a thymor hir	20,334
965	Llif arian net o weithgareddau ariannu	19,069

NODYN 26b – DATGANIAD LLIF ARIAN – CYSONIAD YMRWYMIADAU YN DEILLIO O WEITHGAREDDAU CYLLIDO

	31 Mawrth 2025	Ariannu llif arian	Eitemau anariannol	31 Mawrth 2026
	£'000	£'000	£'000	£'000
Benthyciadau tymor hir	(90,138)	20,751	0	(69,387)
Benthyciadau tymor byr	(4,441)	(417)	0	(4,858)
Ymrwymadau MCP a phrydlesau SAARh 16 ar y Fantolen	(5,492)	(1,265)	0	(6,757)
Cyfanswm ymrwymadau yn deillio o weithgareddau cyllido	(100,071)	19,069	0	(81,002)

NODYN 27 – DADANSODDIAD NATUR GWARIANT AC INCWM

Mae gwariant ac incwm y Cyngor wedi ei ddadansoddi fel a ganlyn:

2024/25	<u>Gwariant / Incwm</u>	2025/26
£'000		£'000
	Gwariant	
246,473	Gwariant buddion gweithwyr	250,108
286,724	Gwariant arall Gwasanaethau	267,448
725	Ad-daliadau cefnogaeth ganolog	1,698
66,077	Dibrisiant, amorteiddiad ac amhariad	43,362
6,250	Taliadau llog	5,363
32,335	Praeseptau a Lefiau	34,904
0	Colledion ar waredu asedau	26
638,584	Cyfanswm Gwariant	602,909
	Incwm	
(76,373)	Ffioedd ac incwm arall gwasanaethau	(88,293)
(2,873)	Incwm llog a buddsoddi	(4,005)
(170,704)	Incwm o'r dreth cyngor a trethi annomestig	(182,186)
(416,253)	Grantiau a chyfraniadau llywodraeth	(379,128)
(173)	(Enillion) ar waredu asedau	0
(666,376)	Cyfanswm Incwm	(653,612)
<u>(27,792)</u>	(Gwarged) / Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	<u>(50,703)</u>

NODYN 28 – GWASANAETHAU ASIANTAETH

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel asiant i sawl cynllun ar ran Llywodraeth Cymru:

2024/25				2025/26		
Gwariant	Incwm	Balans 31 Mawrth 2025	Cynllun	Gwariant	Incwm	Balans 31 Mawrth 2026
£000	£000	£000		£000	£000	£000
82,119	(82,119)	0	Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru	91,674	(91,674)	0
38	(75)	(232)	Troi Tai'n Gartrefi	1,127	(395)	(500)
0	0	(465)	Troi Tai'n Gartrefi 2	465	0	0
0	0	(615)	Benthyciadau i Wireddu Gwelliannau Cartrefi	0	(615)	(1,230)
0	0	(615)	Cronfa Cefnogi Canol Tref Caernarfon	0	0	(615)
0	0	(633)	Cronfa Canol Tref Caernarfon a Bangor	0	(42)	(675)
0	0	(500)	Cronfa Canol Tref Bangor a Bethesda	0	0	(500)
1,000	(1,371)	(185)	Cynllun Trawsnewid Trefi	661	(310)	166
388	(72)	(32)	Cronfa Adfywio Trefi Gwynedd	252	(118)	102
0	0	(700)	Cronfa Adfywio Trefi Gwynedd 2	2	0	(698)
0	(500)	(500)	Cronfa Adfywio Trefi Gwynedd 10	0	0	(500)
3,601	(3,402)	199	Grant Gostyngiad Cyfradd Trethi Annomestig Cenedlaethol	3,621	(3,420)	(400)
0	0	0	Cynllun Cymorth Gostyngiad Band i Bobl Anabl ar Incwm Isel	5	0	5
216	(216)	0	Taliadau Lletya Ffoaduriaid Wcraïn	139	(139)	0
6	(6)	0	Taliadau Arian Parod Cynllun Wcraïn	2	(2)	0

Ble mae'r Cyngor yn gweithredu fel asiant, nid yw'r incwm, gwariant, asedau na'r rhwymedigaethau perthnasol yn cael eu cynnwys yn natganiadau ariannol y Cyngor, ac eithrio unrhyw falansau sy'n ddyledus i neu gan y prif gorff ar ddyddiad y fantolen. Caiff unrhyw ffioedd gweinyddol neu ad-daliadau costau y mae'r Cyngor yn gymwys i'w derbyn eu cydnabod yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y Cyngor.

Mae'r Cyngor yn gweinyddu Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru ar ran Llywodraeth Cymru. Y prif weithgaredd yw cynnal a rheoli'r rhwydwaith cefnffyrdd yn ardal Partneriaeth Cyngorau Gogledd a Chanolbarth Cymru sy'n ymestyn i 1,088 cilomedr.

NODYN 29 – LWFANSAU AELODAU

Talwyd y lwfansau a threuliau canlynol i aelodau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn:

2024/25		2025/26
£'000		£'000
1,576	Lwfansau	1,693
14	Treuliau	17
1,590		1,710

NODYN 30 – TALIADAU I SWYDDOGION

30a. Mae Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 (fel y'i diwygiwyd) yn gosod dyletswydd ar y Cyngor i ddatgan y wybodaeth ganlynol ar gyfer rhai sydd wedi eu dynodi fel Uwch Swyddogion. Yn unol â'r gofynion diffiniedig, cynhwysir isod y cyflog pensiwnadwy, cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a chostau eraill y cyflogwr (sydd yn cynnwys buddion diswyddo), ond ni chynhwysir cyfraniadau yswiriant gwladol y cyflogwr.

2024/25			Uwch Swyddogion	2025/26		
Cyflogau ac eraill	Cyfraniadau Pensiwn Cyflogwr	Cyfanswm		Cyflogau ac eraill	Cyfraniadau Pensiwn Cyflogwr	Cyfanswm
£	£	£		£	£	£
126,908	22,485	149,393	Prif Weithredwr ¹	133,306	23,713	157,019
108,595	20,850	129,445	Cyfarwyddwr Corfforaethol ²	36,198	6,950	43,148
0	0	0	Cyfarwyddwr Corfforaethol ³	56,994	10,943	67,937
108,595	20,850	129,445	Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol	112,070	21,517	133,587
94,266	17,035	111,301	Pennaeth Addysg	99,849	17,752	117,601
97,586	18,736	116,322	Pennaeth Cyllid ⁴	103,043	19,784	122,827
92,209	17,683	109,892	Pennaeth Priffyrdd, Peirianeg a YGC	95,982	18,400	114,382
90,274	17,333	107,607	Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant ⁵	40,508	5,778	46,286
0	0	0	Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant ⁶	70,400	13,517	83,917
90,274	17,333	107,607	Pennaeth Economi a Chymuned	93,163	17,887	111,050
90,274	17,333	107,607	Pennaeth Plant a Chefnogi Teuluoedd	93,163	17,887	111,050
0	0	0	Pennaeth Dros Dro Plant a Chefnogi Teuluoedd – Adnoddau ⁷	74,227	12,978	87,205
0	0	0	Pennaeth Dros Dro Plant a Chefnogi Teuluoedd – Gweithredol ⁸	76,113	14,584	90,697
90,274	17,333	107,607	Pennaeth Amgylchedd	93,163	17,887	111,050
86,068	16,525	102,593	Pennaeth Gwasanaethau Corfforaethol	90,993	17,471	108,464
88,254	16,929	105,183	Pennaeth Tai ac Eiddo	93,163	17,887	111,050
81,400	15,629	97,029	Pennaeth Gwasanaeth Cyfreithiol ⁹	84,005	16,129	100,134

1. Nid yw'r ffigyrau yn cynnwys unrhyw daliad i'r Prif Weithredwr yn ei rôl fel Swyddog Canlyniadau. Dim taliad yn 2025/26 (£2,945 yn 2024/25), ar sail y raddfa a ddiffinir gan y cyrff etholiadol perthnasol.
2. Deilydd yn y swydd tan 31 Gorffennaf 2025.
3. Deilydd yn y swydd ers 8 Medi 2025.
4. Deilydd y swydd wedi derbyn £7,597 ar gyfer dyletswyddau Swyddog Adran 151 i Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri (APCE). Mae Cyfraniad Pensiwn Cyflogwr ychwanegol o £1,459 yn berthnasol i'r dyletswyddau yma. Mae'r symiau yma wedi eu cynnwys yn y ffigyrau o fewn y tabl uchod. Mae APCE yn ad-dalu'r Cyngor am y taliadau yma.
5. Deilydd yn y swydd tan 31 Gorffennaf 2025.
6. Deilydd yn y swydd ers 1 Mehefin 2025.
7. Deilydd y swydd yn ymgymryd â dyletswyddau a chyfrifoldebau ychwanegol ers 1 Mai 2025.
8. Deilydd y swydd yn ymgymryd â dyletswyddau a chyfrifoldebau ychwanegol ers 1 Mai 2025.
9. Nid yw'r ffigyrau yn cynnwys unrhyw daliad i Bennaeth Gwasanaeth Cyfreithiol yn ei rôl fel Dirprwy Swyddog Canlyniadau. Dim Taliad yn 2025/26 (£1,646 yn 2024/25), ar sail y raddfa a ddiffinir gan y cyrff etholiadol perthnasol.

30b. Mae'r Rheoliadau Cyfrifo ac Archwilio (Cymru) 2014 (fel y'i diwygiwyd) yn gofyn i'r Cyngor gyfrifo cymhareb tâl. Cymhareb tâl y Prif Weithredwr o £133,306 (£126,908 yn 2024/25) i'r tâl canolrif o holl weithwyr y Cyngor ar gyfer 2025/26 yw 5.21:1, sydd yn cyfateb â chyflog canolrif o £25,583 (5.04:1 yn 2024/25, sydd yn cyfateb â chyflog canolrif o £25,183).

30c. Talwyd y symiau canlynol i weithwyr eraill y Cyngor a dderbyniodd mwy na £60,000 o dâl am y flwyddyn (ac eithrio cyfraniadau pensiwn ac yswiriant gwladol y cyflogwr) ond sydd yn cynnwys costau diswyddo a dalwyd mewn 8 achos yn 2025/26 (22 yn 2024/25). Ni fyddai 7 o'r swyddi yma'n ymddangos isod heblaw'r costau diswyddo a dalwyd yn y flwyddyn unigol. Mae'r tabl isod yn cynnwys dechreuwyr ac ymadawyr lle byddai eu tâl blyneddol yn fwy na £60,000.

NODYN 30 – TALIADAU I SWYDDOGION (parhad)

Nifer gweithwyr eraill a dderbyniodd mwy na £60,000 sydd yn cynnwys cyflogau a chostau diswyddo:						
Nifer yn 2024/25				Nifer yn 2025/26		
Ysgolion	Eraill	Cyfanswm		Ysgolion	Eraill	Cyfanswm
57	12	69	£60,000 - 64,999 *	81	20	101
58	28	86	£65,000 - 69,999 *	52	20	72
30	6	36	£70,000 - 74,999	37	19	56
12	4	16	£75,000 - 79,999	12	9	21
17	0	17	£80,000 - 84,999	12	2	14
5	0	5	£85,000 - 89,999	7	0	7
6	0	6	£90,000 - 94,999	2	0	2
1	0	1	£95,000 - 99,999	5	0	5
1	0	1	£100,000 - 104,999	1	1	2
3	0	3	£105,000 - 109,999	0	0	0
0	0	0	£110,000 - 114,999	1	0	1
2	0	2	£115,000 - 119,999	0	0	0
0	0	0	£120,000 - 124,999	1	0	1
1	1	2	£125,000 - 129,999	0	0	0
1	0	1	£130,000 - 134,999	0	1	1
0	0	0	£135,000 - 139,999	0	0	0
0	0	0	£140,000 - 144,999	0	0	0
0	0	0	£145,000 - 149,999	1	0	1
0	0	0	£150,000 - 154,999	0	0	0
1	0	1	£155,000 - 159,999	0	0	0

* Mae dau weithiwr o Ysgol Rheolaeth Gwirfoddol wedi eu cynnwys yn y band £65,000-£69,999 uchod. Yn 2024/25, roedd un gweithiwr yn y band £60,000-£64,999 ac un yn y band £65,000-£69,999.

NODYN 31 – COSTAU ARCHWILIO ALLANOL

Mae'r Cyngor wedi derbyn y costau isod ar gyfer archwilio allanol:

2024/25		2025/26
£'000		£'000
233	Ffioedd taladwy i archwilwyr apwyntiwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru am wasanaethau archwilio allanol	252
96	Ffioedd taladwy i archwilwyr apwyntiwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru mewn perthynas ag archwiliadau statudol	116
47	Ffioedd taladwy i archwilwyr apwyntiwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer ardystio hawliadau a dychweliadau grant am y flwyddyn	46
376		414
(1)	Llai: Ffioedd taladwy i archwilwyr apwyntiwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru mewn perthynas â Chyfrifon y Cyd-bwyllgorau a'r Harbyrau	(1)
(16)	Addasiad ffioedd archwiliadau blynyddoedd blaenorol	31
359	Ffioedd Net Cyngor Gwynedd	444

NODYN 32 – INCWM GRANT

Mae'r Cyngor wedi credydu'r grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

	Nodyn	2024/25 £'000	2025/26 £'000
Wedi eu Credydu i Dreth ac Incwm Grant Amhenodol			
Grant Cynnal Refeniw (Grantiau'r Llywodraeth heb eu Clustnodi)	13	189,952	204,869
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf gan y Llywodraeth -			
Ysgolion 2lain Ganrif		6,979	11,365
Grant Cyfalaf Cyffredinol		4,966	7,389
Rhaglen Llety Trosiannol *		1,757	3,979
Canolfannau Anabledd Dysgu *		44	1,836
Cronfa Teithio Llesol *		1,347	1,898
Grant Ynni Cymru *		1,064	1,186
Arall *		7,343	5,744
	13	23,500	33,397
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf arall	13	5,678	7,643
Cyfanswm		219,130	245,909
Grantiau a Chyfraniadau wedi eu Credydu i Wasanaethau			
Llywodraeth Cymru -			
Grantiau Addysg Awdurdodau Lleol		18,020	18,014
Grant Cefnogi Tai		7,444	8,019
Grant Plant a Chymunedau		5,359	6,402
Grant Pwysau Costau Ychwanegol		4,043	4,525
Grant Amddiffyn yr Arfordir *		1,004	2,629
Grant Pwysau Gweithlu a Chynaliadwyedd Gofal Cymdeithasol		1,700	1,781
Grant Tocynnau Teithio Rhad		1,507	1,625
Grantiau Cyfalaf		5,488	1,525
Grant Cronfa Trafnidiaeth Leol		1,772	1,003
Grant Rhaglen ARFOR		6,282	500
Grant Ôl 16 (Addysg)		4,745	0
Grant Dad-Dryncio		4,489	0
Grant Pensiwn Athrawon		2,333	0
Arall *		8,557	10,947
		72,743	56,970
Grantiau a Chyfraniadau gan Lywodraeth arall -			
Cronfa Ffyniant Bro		81,994	37,084
Adran Gwaith a Phensiynau		21,797	17,687
Arall		26,267	29,121
		130,058	83,892
Grantiau a Chyfraniadau eraill		4,789	13,678
Cyfanswm		207,590	154,540

* Mae ffigyrau 2024/25 wedi eu hail-gategoreiddio i alluogi cymhariaeth gyda 2025/26.

NODYN 32 – INCWM GRANT (parhad)

Mae'r Cyngor wedi derbyn nifer o grantiau, cyfraniadau a rhoddion sydd eto i'w hadnabod fel incwm gan fod amodau wedi eu glynu i'r grantiau sy'n golygu efallai y bydd rhaid dychwelyd yr arian neu'r eiddo i'r rhoddwr. Mae'r balansau ar ddiwedd y flwyddyn fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2025 £'000	31 Mawrth 2026 £'000
Derbyniadau Grant Ymlaen Llaw		
<u>Tymor Hir</u>		
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf		
Cyfraniadau Cyfalaf Priffyrdd a Bwrdeistrefol	352	207
Grantiau Amgylchedd	1,207	269
Economi	7	10
Bargen Twf Gogledd Cymru	1,349	0
	2,915	486
Cyfanswm Tymor Hir	2,915	486
<u>Tymor Byr</u>		
Grantiau a Chyfraniadau Refeniw		
Grantiau Economi a Chymuned	2,848	9,969
Grantiau Amgylchedd	0	9
Grantiau Oedolion, Iechyd a Llesiant	85	85
Grantiau Tai	1,505	1,307
Grantiau Addysg	0	48
Grantiau Cyllid	60	0
Grantiau Plant a Chefnogi Teuluoedd	139	88
Grantiau Eraill	1	0
	4,638	11,506
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf		
Bargen Twf Gogledd Cymru	3,846	0
Arall	275	1,162
	4,121	1,162
Cyfanswm Tymor Byr	8,759	12,668
Cyfanswm	11,674	13,154

NODYN 33 – PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Mae'n ofynnol i'r Cyngor ddatgelu trafodaethau materol-berthnasol gyda phartïon cysylltiedig - cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu'r Cyngor, neu i gael eu rheoli neu ddylanwadu gan y Cyngor. Mae datgelu'r trafodaethau hyn yn galluogi'r darllennwyr i asesu a oes cyfyngiad ar allu'r Cyngor i weithredu'n annibynnol, neu a yw'n medru cyfyngu ar allu parti arall i fargeinio'n rhydd gyda'r Cyngor. I gydymffurfio efo'r gofynion, gwneir hyn drwy ofyn i'r Aelodau a'r Uwch Swyddogion gwblhau datganiad personol, fel a ddiffinnir yng Nghod ymarfer CIPFA.

33.1 Llywodraeth Cymru a Chanolog

Mae gan Lywodraeth Cymru reolaeth effeithiol dros weithrediadau cyffredinol y Cyngor. Mae'n gyfrifol am ddarparu'r fframwaith statudol, mae'n darparu'r mwyafrif o'r ariannu drwy grantiau ac yn pennu termau nifer o'r trafodaethau sydd gan y Cyngor o fewn partïon eraill (e.e. treth cyngor, budd-daliadau tai). Ceir dadansoddiad goddrychol o'r grantiau a dderbynnir gan Lywodraeth Cymru ac adrannau eraill y Llywodraeth yn Nodyn 27 sy'n dadansoddi natur gwariant ac incwm. Manylir y sefyllfa ar 31 Mawrth yn Nodyn 32.

33.2 Aelodau a Swyddogion

Mae gan Aelodau'r Cyngor reolaeth uniongyrchol dros bolisiau ariannol a gweithredol y Cyngor. Ceir cyfanswm y lwfansau a dalwyd i aelodau yn ystod 2025/26 yn Nodyn 29.

Mae'r Cyngor yn penodi aelodau i rai cyrff elusennol neu wirfoddol neu maent wedi datgan cysylltiad â mudiadau, cyrff ac awdurdodau cyhoeddus. Ymhellach mae aelodau wedi datgan diddordeb neu berthynas (fel y diffinnir) mewn cwmnïau neu fusnesau a all fod yn ymdrin â'r Cyngor.

Mae Uwch Swyddogion (fel y diffinnir) wedi datgan fel sydd yn ofynnol a phriodol, ddiddordeb neu berthynas (fel a ddiffinnir) mewn cwmnïau, cyrff gwirfoddol, elusennol neu gyhoeddus sydd yn derbyn taliadau gan y Cyngor.

Gan eithrio y partïon perthnasol sy'n cael ei adnabod ar wahân yn 33.3 i 33.8 isod, mae dadansoddiad o'r taliadau a wnaed i'r cyrff yma yn ystod 2025/26 a'r balansau ar 31 Mawrth 2026 o dan y pennawd yma fel a ganlyn:

	Taliadau a wnaethpwyd (yn cynnwys credydwy'r 2025/26) £'000	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor £'000	Incwm a dderbyniwyd (yn cynnwys dyledwy'r 2025/26) £'000	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor £'000
Yn berthnasol i Aelodau yn unig	17,766	2,675	(8,645)	(4,685)
Yn berthnasol i Swyddogion yn unig	1,537	49	(44)	(34)
Yn berthnasol i Aelodau a Swyddogion	14,506	2,937	(375)	(128)
Cyfanswm	33,809	5,661	(9,064)	(4,847)

33.3 Cyrff Cyhoeddus Eraill

Mae'r Cyngor yn gweinyddu'r Gronfa Bensiwn. Ceir manylion o'r trafodaethau gyda'r Gronfa Bensiwn yn Nodyn 38.

33.4 Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri (APCE)

Mae'r Pennaeth Cyllid yn swyddog Adran 151 i Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri (APCE), fel sydd yn cael ei nodi yn Nodyn 30 o'r cyfrifon. Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am ddarparu gwasanaethau cyflogres ac archwilio mewnol i Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri. Mae rhai Aelodau Cyngor Gwynedd wedi eu penodi fel Aelodau i'r Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri.

Taliadau a wnaethpwyd (yn cynnwys credydwy'r 2025/26) £'000	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor £'000	Incwm a dderbyniwyd (yn cynnwys dyledwy'r 2025/26) £'000	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor £'000
12	3	(547)	(62)

NODYN 33 – PARTÏON CYSYLLTIEDIG (parhad)

33.5 Adra (Tai) Cyfyngedig

Mae'r Cyngor yn gweinyddu cyflogau ar gyfer Adra (Tai) Cyfyngedig. Mae rhai Aelodau Cyngor Gwynedd wedi eu penodi fel Aelodau i fwrdd Adra (Tai) Cyfyngedig.

Taliadau a wnaethpwyd (yn cynnwys credydwyd 2025/26) £'000	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor £'000	Incwm a dderbyniwyd (yn cynnwys dyledwyd 2025/26) £'000	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor £'000
1,530	310	(294)	(229)

33.6 Gyd-Bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru

Sefydlwyd Gyd-Bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru (CBC) sydd yn cael ei ystyried i fod yn endid cyfreithiol annibynnol yn ffurfiol ar 14 Ionawr 2022, a daeth yn gwbl weithredol ar 30 Mehefin 2022 ac roedd hyn yn sgil i'r Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 i greu fframwaith i gael trefn gyson ar gyfer cydweithio rhanbarthol rhwng llywodraeth leol. Mae dyletswyddau CBC y Gogledd yn cynnwys cynllunio strategol, trafnidiaeth ranbarthol a lles economaidd. Mae'r CBC yn cynnwys chwech cyngor cyfansoddol sef Cyngor Bwrdeistrefol Conwy, Cyngor Sir Ddinbych, Cyngor Sir y Fflint, Cyngor Gwynedd, Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam. Mae Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri hefyd yn aelod o'r CBC mewn perthynas ag ymarfer swyddogaethau cynllunio strategol. Ar 1 Ebrill 2025, bu i Gyd-Bwyllgor Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru gael ei ymgorffori i fewn i Gyd-Bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru. Mae'r taliadau i'r CBC yn ystod 2025/26 a'r balansau ar 31 Mawrth 2026 fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd (yn cynnwys credydwyd 2025/26) £'000	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor £'000	Incwm a dderbyniwyd (yn cynnwys dyledwyd 2025/26) £'000	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor £'000
434	88	(597)	(522)

33.7 Gyd-bwyllgor Addysg Cymru (CBAC)

Mae'r Cyngor yn aelod o WJEC CBAC Cyf, cwmni elusennol a'i aelodau yw'r 22 awdurdod unedol yng Nghymru. Mae'r cwmni yn gyfyngedig trwy warant, nid oes ganddo gyfalaf cyfranddaliad, ac mae ymrwymiad y Cyngor wedi'i gyfyngu i £1.

Taliadau a wnaethpwyd (yn cynnwys credydwyd 2025/26) £'000	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor £'000	Incwm a dderbyniwyd (yn cynnwys dyledwyd 2025/26) £'000	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor £'000
954	101	(42)	(41)

33.8 Is-Gwmni

Sefydlwyd Cwmni Byw'n lach Cyf ar y 27 Fehefin 2018 i ddarparu gwasanaeth hamdden i drigolion Gwynedd. Mae'r cwmni wedi ei gyfyngu dan warant, gyda Cyngor Gwynedd yn unig berchennog ac fe gyfyngir ymrwymiad y Cyngor i £1. Trosglwyddwyd cyfrifoldebau rheoli i'r cwmni Hamdden ar 1 Ebrill 2019 gyda contract gwasanaeth ar waith sy'n nodi'r union wasanaethau a chanlyniadau y mae'n ofynnol i'r cwmni eu cyflawni am eu ffi. Mae'r Bwrdd Cyfarwyddwyr yn cynnwys 6 cyfarwyddwr sy'n aelodau etholedig Cyngor Gwynedd. Mae'r taliadau i Gwmni Byw'n lach Cyf ar gyfer gwasanaethau Hamdden yn ystod 2025/26 a'r balansau ar 31 Mawrth 2026 fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd (yn cynnwys credydwyd 2025/26) £'000	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor £'000	Incwm a dderbyniwyd (yn cynnwys dyledwyd 2025/26) £'000	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor £'000
2,023	27	(506)	(338)

NODYN 34 – GWARIANT CYFALAF AC ARIANNU CYFALAF

Dengys y tabl isod gyfanswm gwariant cyfalaf am y flwyddyn (yn cynnwys gwerth yr asedau hynny gaffaelwyd drwy brydlesi cyllidol), ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Os yw'n fwriad ariannu gwariant cyfalaf yn y dyfodol drwy godi tâl yn refeniw fel defnyddir asedau gan y Cyngor, yna byddai hyn yn arwain at gynnydd yn y Gofyn Cyllido Cyfalaf (GCC), mesurydd gwariant cyfalaf hanesyddol y Cyngor sydd heb ei ariannu eto. Dadansoddir y GCC yn yr ail ran o'r nodyn hwn.

31 Mawrth		31 Mawrth	
2025		2026	
£'000		£'000	
663,748	Asedau Anghyfredol ac Asedau ar gael i'w gwerthu	719,281	
(214,538)	Reserf Ailbriso	(222,084)	
(269,278)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(308,681)	
179,932	Gofyn Cyllido Cyfalaf	188,516	

Mae'r symudiadau am y flwyddyn yn cael eu hegluro fel a ganlyn:

2024/25		2025/26
£'000		£'000
177,995	Gofyn Cyllido Cyfalaf I Ebrill	179,932
21,160	Tir ac Adeiladau	30,680
11,380	Isadeiladwaith	15,399
10,846	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	9,393
119	Asedau Gweddilliol	88
1,098	Asedau heb eu cwblhau	9,701
824	Asedau Hawl Defnyddio	2,819
40,767	Wedi'u hariannu o gyfalaf drwy statud	19,150
(43)	Derbyniadau Cyfalaf a ddefnyddiwyd	(487)
(67,043)	Grantiau Llywodraeth a chyfraniadau eraill	(60,574)
(11,480)	Gwariant cyfalaf yn erbyn refeniw	(10,597)
(3,456)	Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	(3,753)
	Symiau gwirfoddol ychwanegol a neilltuwyd:	
(2,235)	Derbyniadau cyfalaf a neilltuwyd / Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	(3,235)
179,932	Gofyn Cyllido Cyfalaf 31 Mawrth	188,516

NODYN 35 – PRYDLESAU SAARh 16

Y Cyngor fel Prydlesai

Mae contractau prydlesai'r Cyngor yn cynnwys rhentu tir ac adeiladau gweithredol; ac Offer a Chyfarpar.

Mae gan y Cyngor drefniant consesiwn gwasanaeth sydd wedi ei gynnwys o fewn Eiddo, Offer a Chyfarpar ar y Fantolen ond heb ei gynnwys ar y nodyn yma. Ceir rhagor o wybodaeth ar Drefniant Consesiwn Gwasanaeth GwyrriAD yn Nodyn 41.

Asedau Hawl Defnyddio

Mae'r tabl isod yn dangos y newid yng ngwerth yr asedau hawl defnyddio a brydlesir gan y Cyngor (gweler hefyd Nodyn 15 am fanylion Asedau Hawl Defnyddio):

	Tir ac Adeiladau	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	Cyfanswm Asedau Hawl Defnyddio
	£'000	£'000	£'000
Balans ar 31.03.25	4,633	33	4,666
Ychwanegiadau / Trosglwyddiadau	20,351	0	20,351
Ailbrisió	(522)	0	(522)
Dibrisiant	(781)	(7)	(788)
Gwerthiannau	0	0	0
Balans 31.03.26	23,681	26	23,707

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i dalu isafswm ar y prydlesau hyn sy'n cynnwys setliad o'r ymrwymiad tymor hir am y budd yn yr eiddo gaffaelwyd gan y Cyngor a chostau cyllido a fydd yn daladwy gan y Cyngor yn y dyfodol tra mae'r ymrwymiad yn parhau'n ddyledus. Mae'r ymrwymiad les yn cynnwys y gwerthoedd canlynol:

31 Mawrth 2025 £'000		31 Mawrth 2026 £'000
Ymrwymadau Prydles Hawl Defnyddio (gwerth presennol net o'r ymrwymadau):		
621	Cyfredol	739
4,078	Ddim yn gyfredol	5,441
4,699	Lleiafswm taliadau prydles	6,180

NODYN 35 – PRYDLESAU SAARh 16 (parhad)

Trafodion o dan prydlesau

Mae'r Cyngor wedi gwynebu'r costau a llif arian isod, yn unol â phrydlesau:

31 Mawrth		31 Mawrth
2025		2026
£'000		£'000
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
227	Gwariant Llog ar ymrwymadau prydles	227
234	Gwariant sy'n ymwneud ag eitemau tymor byr/eseempt/gwerth isel	218
0	Incwm o is-osod Asedau Hawl Defnyddio	(201)
Datganiad Llif Arian		
834	Isafswm Taliadau Prydles	1,038
227	Gwariant Llog ar ymrwymadau prydles	227
234	Gwariant sy'n ymwneud ag eitemau tymor byr/eseempt/gwerth isel	218
0	Incwm o is-osod Asedau Hawl Defnyddio	(201)

Dadansoddiad Oedran Dyledion Prydlesau

Mae'r ymrwymadau prydles i'w talu dros y cyfnodau amser canlynol (wedi eu mesur ar sail gwerth wedi'u disgwntio o'r taliadau arian parod disgwylidig):

	Lleiafswm Taliadau Prydles		Ymrwymadau Prydlesau Asedau Hawl Defnyddio	
	31 Mawrth	31 Mawrth	31 Mawrth	31 Mawrth
	2025	2026	2025	2026
	£'000	£'000	£'000	£'000
Dim mwy na blwyddyn	621	739	621	739
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	1,974	2,452	1,974	2,452
Mwy na pum mlynedd	2,104	2,989	2,104	2,989
	4,699	6,180	4,699	6,180

Yn 2025/26, gwnaethpwyd lleiafswm taliadau prydles o £811k (£607k yn 2024/25) gan y Cyngor mewn perthynas â'r asedau hynny a ddelir fel prydlesau Asedau Hawl Defnyddio.

NODYN 35 – PRYDLESAU SAARh 16 (parhad)

Y Cyngor fel Prydleswr

Prydlesau Cyllidol

Mae'r Cyngor wedi prydlesu eiddo ar brydles gyllidol, gan gynnwys:

- Plas Heli, Pwllheli,
- Canolfan Awyr Agored Rhyd Ddu.

Mae'r prydlesau yma ar sail rhent enwol ac am gyfnod sydd yn cyfateb i fywyd economaidd yr asedau. Nid oes premiwm wedi ei dderbyn ar gyfer y prydlesau yma.

Prydlesau Gweithredol

Mae'r Cyngor yn prydlesu eiddo o dan brydlesau gweithredol i'r dibenion canlynol:

- i ddarparu gwasanaethau yn y gymuned, megis cyfleusterau chwaraeon, gwasanaethau twristiaeth a chanolfannau cymunedol,
- i bwrpas datblygiad economaidd i ddarparu adeiladau addas a fforddiadwy i fusnesau lleol.

Y lleiafswm taliadau prydles derbyniadwy na ellir eu canslo yn y dyfodol yw:

	31 Mawrth	31 Mawrth
	2025	2026
	£'000	£'000
Dim mwy na blwyddyn	241	670
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	594	1,005
Mwy na pum mlynedd	4,693	4,636
	5,528	6,311

Nid yw'r lleiafswm taliadau derbyniadwy yn cynnwys rhent sydd yn amodol ar ddigwyddiad gymryd lle ar ôl i'r brydles ddechrau, er enghraifft, addasiadau yn dilyn adolygiad rhent. Yn 2025/26 derbyniwyd taliadau prydles o £1,130k gan y Cyngor (£1,197k yn 2024/25).

NODYN 36 – PECYNNAU TERFYNU GWAITH

Mae'r nifer o becynnau terfynu gwaith sydd yn cynnwys cyfanswm y gost fesul band, a chyfanswm cost y diswyddiadau gorfodol ac eraill wedi eu cynnwys yn y tabl isod. Mae'r gost yn y tabl isod yn adlewyrchu cost y pecynnau perthnasol i'r cyflogwr, yn hytrach na gwir werth y taliadau i'r unigolion. Yn unol â'r gofynion fe gynhwysir yr ymrwymadau perthnasol i'r Cyngor fel a wybyddir ar 31 Mawrth 2025. Cynhwysir isod y costau gros perthnasol ond nid unrhyw arbedion cyllidol i'r Cyngor, ble'n briodol.

Band cost y pecynnau terfynu gwaith (yn cynnwys taliadau arbennig)	Nifer diswyddiadau gorfodol		Nifer yr ymadawiadau cytunedig eraill		Cyfanswm nifer y pecynnau terfynu gwaith fesul band cost		Cyfanswm cost y pecynnau terfyn gwaith ym mhob band	
	2024/25	2025/26	2024/25	2025/26	2024/25	2025/26	2024/25 £'000	2025/26 £'000
£								
0 - 20,000	13	17	19	10	32	27	214	206
20,001 - 40,000	4	2	17	5	21	7	633	228
40,001 - 60,000	3	2	3	6	6	8	297	387
60,001 - 80,000	2	0	0	0	2	0	142	0
80,001 - 100,000	0	1	0	0	0	1	0	85
100,001 - 150,000	0	0	0	0	0	0	0	0
150,001 - 200,000	0	0	0	0	0	0	0	0
200,001 - 250,000	1	0	0	0	1	0	201	0
Addasiad i amcangyfrif y flwyddyn flaenorol							19	12
Cyfanswm	23	22	39	21	62	43	1,506	918

NODYN 37 - CYNLLUNIAU PENSIWN A GYFRIFIR AMDANYNT FEL CYNLLUNIAU CYFRANIADAU DIFFINIEDIG

Mae athrawon sy'n cael eu cyflogi gan y Cyngor yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon, sy'n cael ei weinyddu gan yr Adran dros Addysg y Llywodraeth. Mae'r cynllun yn rhoi buddion penodol i Athrawon ar eu hymddeoliad, ac mae'r Cyngor yn cyfrannu tuag at y gost drwy dalu cyfraniadau sy'n seiliedig ar dâl pensiynadwy aelodau.

Yn dechnegol, cynllun buddiannau diffiniedig yw'r cynllun. Er hynny, mae'r cynllun heb ei ariannu ac mae'r Adran dros Addysg yn defnyddio cronfa ddamcaniaethol er mwyn cyfrifo cyfradd cyfraniad cyflogwyr i'w talu gan awdurdodau lleol. Nid yw'r Cyngor yn gallu adnabod ei ran o'r sefyllfa ariannol waelodol a pherfformiad y cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifo. At ddiben y Datganiad o'r Cyfrifon, maent felly yn cael eu cyfrifo ar yr un sail a chynllun cyfraniadau diffiniedig.

Yn 2025/26 talodd y Cyngor £15.91m (£15.33m yn 2024/25) am gost pensiwn athrawon, oedd yn cynrychioli 28.68% (28.68% yn 2024/25) o dâl pensiynadwy athrawon. Yn ychwanegol at hyn mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddiannau ychwanegol a ddyfarnir ar ymddeoliad cynnar tu allan i delerau'r cynllun athrawon. Yn 2025/26 roedd hyn yn £0.97m (£1m yn 2024/25), ac yn cynrychioli 1.75% (1.86% yn 2024/25) o dâl pensiynadwy athrawon. Cyfrifir am y costau hyn ar sail buddiannau diffiniedig a'u cynhwysir yn Nodyn 38.

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN

Fel rhan o delerau ac amodau gwaith eu swyddogion a'u gweithwyr eraill, mae'r Cyngor yn gwneud cyfraniadau at gostau buddiannau ôl-gyflogaeth. Er na fydd y buddion yma yn daladwy hyd nes i'r gweithwyr ymddeol, mae gan y Cyngor ymrwymiad i wneud y taliadau. Mae'n rhaid eu dangos ar yr adeg mae'r gweithwyr yn ennill eu hawliau yn y dyfodol.

Mae Cyngor Gwynedd yn ymwneud â dau gynllun buddiannau ôl-gyflogaeth:

- a) **Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol** a weinyddir yn lleol gan Gyngor Gwynedd ar gyfer ei weithwyr ei hun ynghyd â gweithwyr 46 o gyrff eraill. Mae'n gynllun wedi ei ariannu, gyda buddion diffiniedig yn seiliedig ar gyflog terfynol tan 31 Mawrth 2014, ac yn seiliedig ar gyflog cyfartaledd gyrfa o 1 Ebrill 2014. Mae'r Cyngor a'r gweithwyr cyflogedig yn talu cyfraniadau i'r gronfa, sydd wedi eu cyfrifo ar lefel sydd i fod i falansio'r ymrwymadau pensiwn gyda'r asedau a fuddsoddir. Cyfran Cyngor Gwynedd o gyfanswm y cyfraniadau i Gronfa Bensiwn Gwynedd yn 2025/26 oedd 37% (35% yn 2024/25).
- b) **Trefniadau ar gyfer dyfarnu buddiannau ôl-ymddeol dewisol wrth ymddeol yn fuan.** Trefniant buddion diffiniedig heb ei ariannu yw hyn, lle adnabyddir yr ymrwymadau wrth wneud y dyfarniad. Fodd bynnag, nid oes asedau buddsoddi wedi eu cronni er mwyn cwrdd â'r ymrwymadau pensiwn, ac mae angen cynhyrchu arian er mwyn cwrdd â gwir daliadau pensiwn wrth iddynt ddod yn ddyledus.

Mae Cronfa Bensiwn Gwynedd yn cael ei gweithredu dan y fframwaith rheoleiddio ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a Phwyllgor Pensiwn Cyngor Gwynedd sy'n gyfrifol am lywodraethu'r cynllun. Caiff polisi ei bennu yn unol â Rheoliadau'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

Y prif risgiau i'r Cyngor o'r cynllun yw'r rhagdybiaethau hirhoedledd, newidiadau statudol i'r cynllun, newidiadau strwythurol i'r cynllun (megis nifer fawr yn tynnu allan o'r cynllun), newidiadau i chwyddiant, enillion bondiau a pherfformiad buddsoddiadau ecwiti a ddelir yn y cynllun. Mae'r rhain wedi'u lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi'r symiau sy'n ofynnol gan statud fel a ddisgrifir yn y nodyn polisiâu cyfrifo i'r Gronfa Gyffredinol.

Trafodion sy'n Perthyn i Fuddion Ôl-gyflogaeth

Mae'r Cyngor yn adnabod cost y buddion ymddeol yn y gost gwasanaethau a adroddir pan mae gweithwyr yn eu hennill, yn hytrach na phan fydd y buddion yn cael eu talu fel pensiwnau. Fodd bynnag, mae'r gost sydd angen ei wneud yn erbyn treth y cyngor yn seiliedig ar yr arian a ddelir yn ystod y flwyddyn sy'n golygu bod gwir gost buddion ôl-gyflogaeth/ymddeol yn cael ei wrth-droi allan o'r Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau. Yn ystod y flwyddyn, mae'r trafodion canlynol wedi cael eu gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans y Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau:

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Newid mewn Gwerth Teg Asedau'r Cynllun, Ymrwymiad Buddion a Ddiffinnir ac Ymrwymiad Net		
	(Ymrwymadau) / Asedau net	
Cyfnod yn gorffen 31 Mawrth -	2025	2026
	£'000	£'000
Gwerth teg asedau'r cynllun	1,087,014	1,143,772
Gwerth presennol ymrwymadau wedi eu hariannu	(833,557)	(728,537)
Effaith y nenfwd asedau	(253,457)	(415,235)
Gwerth presennol ymrwymadau heb eu hariannu	(17,248)	(15,224)
Sefyllfa Agoriadol ar 1 Ebrill	(17,248)	(15,224)
Cost gwasanaeth -		
Cost gwasanaeth cyfredol ¹	(24,317)	(18,488)
Cost gwasanaeth y gorffennol (gan gynnwys cwtogiadau)	(818)	(447)
Effaith setliadau	0	(917)
Cyfanswm Cost Gwasanaeth	(25,135)	(19,852)
Llog Net -		
Incwm llog ar asedau'r cynllun	52,915	66,881
Cost llog ar fuddion a ddiffinnir ymrwymiad	(41,376)	(43,365)
Llog ar effaith y nenfwd asedau	(12,293)	(24,067)
Cyfanswm Llog Net	(754)	(551)
Cyfanswm Cost Buddion a Ddiffinnir a Adnabyddir mewn Elw / (Colled)	(25,889)	(20,403)
Llif Arian -		
Cyfraniadau aelodau'r cynllun	0	0
Cyfraniadau'r cyflogwr	27,207	28,829
Buddion a dalwyd	0	0
Buddion heb eu hariannu a dalwyd	0	0
Cyfraniadau buddion heb eu hariannu a dalwyd	1,716	1,659
Effaith cyfuniadau busnes a gwarediadau	0	789
Sefyllfa Cau a Ddisgwyllir	(14,214)	(4,350)
Ailfesuriadau -		
Newid mewn tybiaethau ariannol	144,863	33,306
Newid mewn tybiaethau demograffig	1,491	25,430
Profiad arall ²	7,968	(74,019)
Enillion ar Asedau ag eithrio symiau a gynhwysir yn y llog net	(5,847)	40,758
Newid mewn effaith nenfwd asedau	265,750	(38,102)
Cyfanswm yr holl ail fesuriadau a gynhwysir yn Incwm Cynhwysfawr Arall (ICA)	414,225	(12,627)
Gwerth teg asedau'r cynllun	1,143,772	1,257,135
Gwerth presennol ymrwymadau wedi eu hariannu	(728,537)	(781,757)
Effaith y nenfwd ased ³	0	(477,404)
Gwerth presennol ymrwymadau heb eu hariannu ⁴	(15,224)	(14,951)
Sefyllfa Cau ar 31 Mawrth ⁵	400,011	(16,977)

¹ Mae'r gost gwasanaeth cyfredol yn cynnwys lwfans ar gyfer costau gweinyddiaeth 0.6% cyflogau.

² Mae'r profiad arall ar rwymedigaethau yn cynnwys lwfans o £6,467,000 ar gyfer effaith gorchymyn cynnydd pensiwn Ebrill 2026.

³ Mae effaith y nenfwd ased eisoes wedi cael ei gymryd i ystyriaeth yn y tabl yn adroddiad Hymans ar gyfer 31 Mawrth 2026.

⁴ Mae'r ymrwymadau heb eu cyllido yn cynnwys £5,178,000 (£5,910,000 ar 31 Mawrth 2025) sydd yn perthyn i bensiynau heb eu cyllido y CPLIL a £9,773,000 (£9,314,000 ar 31 Mawrth 2025) sydd yn perthyn i bensiynau Athrawon heb eu cyllido.

⁵ Mae'n cynnwys ymrwymadau sy'n ymwneud â gweithwyr Byw'n lach ac Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru sydd o dan gyfrifoldeb y cyngor.

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Asedau ac ymrwymiadau pensiwn a adnabyddir yn y Fantolen

Mae'r swm a gynhwysir yn y Fantolen sy'n codi o rwymedigaeth yr awdurdod mewn perthynas â'i gynllun buddion diffiniedig fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2025	31 Mawrth 2026
	£'000	£'000
Gwerth teg asedau'r cynllun	1,143,772	1,257,135
Gwerth presennol ymrwymiadau wedi eu hariannu	(728,537)	(781,757)
Gwerth presennol ymrwymiadau heb eu hariannu (SCRh 19/PDAARh 14)	(15,224)	(14,951)
Is gyfanswm	400,011	460,427
Effaith SCRh 19/ PDAARh 14	(400,011)	(462,453)
Ased/ (Ymrwymiad) Net	0	(2,026)
Ychwanegu Gwerth Ymrwymiadau heb eu hariannu	(15,224)	(14,951)
Ased/ (Ymrwymiad) Net yn deillio o Ymrwymiad Buddion a Ddiffinnir	(15,224)	(16,977)

Mae prisiad actiwaraid ymrwymiadau cynllun pensiwn a reserf pensiynau'r Cyngor a ddangosir ar y Fantolen yn adrodd ymrwymiad net o £16.977m. Penderfynodd Actiwari'r Cyngor, Hymans Robertson PAC, fod gwerth teg asedau cynllun pensiwn y cyngor yn fwy na gwerth presennol ymrwymiadau'r cynllun ar 31 Mawrth 2026 gan arwain at ased cynllun pensiwn. Mae PDAARh 14 a buddion gweithwyr SCRh 19 yn ei gwneud yn ofynnol, lle mae ased cynllun pensiwn yn bodoli, ei fod yn cael ei fesur fel yr isaf o'r:

- Gwarged yn y cynllun buddion diffiniedig; a'r
- Nenfwd asedau, sydd wedi'i gyfyngu i £0 gan eithrio ymrwymiadau heb eu hariannu a cyfraniadau gwasanaeth yn y gorffennol y cytunwyd arnynt (a all arwain at rwymedigaeth ychwanegol)

Y nenfwd asedau yw gwerth presennol unrhyw fuddion economaidd sydd ar gael ar ffurf ad-daliadau o'r cynllun neu ostyngiadau yng nghyfraniadau i'r cynllun yn y dyfodol. Cyfrifodd actiwari'r Cyngor y nenfwd asedau fel y gwerth net presennol o gostau gwasanaeth yn y dyfodol llai gwerth net presennol cyfraniadau yn y dyfodol. Mae'r nenfwd asedau a gyfrifwyd ar gyfer 2025/26 yn arwain at fwy o gyfraniadau gwasanaeth yn y dyfodol na chostau gwasanaeth yn y dyfodol, felly mae'r budd economaidd wedi'i gyfyngu i ddim cyn ychwanegu gwerth yr ymrwymiadau presennol sydd heb eu hariannu a cyfraniadau gwasanaeth yn y gorffennol y cytunwyd arnynt (a all arwain at rwymedigaeth ychwanegol). Mae'r Cyngor yn dibynnu ac yn rhoi sicrwydd ar farn broffesiynol yr Actiwari a'r rhagdybiaethau a ddefnyddir i gyfrifo'r prisiad actiwaraid hwn.

Prif Gategoriâu Asedau'r Cynllun fel Canran o Gyfanswm Asedau'r Cynllun

Mae'r actiwari wedi darparu dadansoddiad manwl o asedau'r Gronfa yn unol â gofynion SCRh 19. Mae'r dadansoddiad hwn yn gwahaniaethu rhwng natur a risg yr asedau hynny, ac yn eu torri i lawr ymhellach i'r rheiny sydd â dyfnbris mewn marchnad actif, a'r rheiny sydd ddim yn cael eu dyfynnu. Tybir bod rhaniad asedau Cyngor Gwynedd ar yr un gyfran â dyraniad asedau'r Gronfa fel yr oedd ar 31 Rhagfyr 2025. Mae'r tabl isod yn dangos y rhaniad. Mae'r actiwari yn amcangyfrif bod gwerth bid asedau'r Gronfa yn £3.56bn ar 31 Mawrth 2026, yn seiliedig ar wybodaeth a ddarparwyd gan yr Awdurdod Gweinyddu ac yn rhoi ystyriaeth i enillion mynegai lle bo hynny'n briodol.

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Gwerth Teg Asedau'r Cyflogwr

Mae gwerth yr asedau isod ar werth bid yn unol â gofynion SCRh19.

Categori Ased	Ar 31 Mawrth 2025				Ar 31 Mawrth 2026			
	Prisiau a ddyfynnir mewn Marchnadoedd Gweithredol	Prisiau na ddyfynnir mewn Marchnadoedd Gweithredol	Cyfanswm		Prisiau a ddyfynnir mewn Marchnadoedd Gweithredol	Prisiau na ddyfynnir mewn Marchnadoedd Gweithredol	Cyfanswm	
	£'000	£'000	£'000	%	£'000	£'000	£'000	%
Ernesau Ecwiti								
Defnyddiwr	0	0	0	0	0	0	0	0
Cynhyrchu	0	0	0	0	0	0	0	0
Ynni a Gwasanaethau	0	0	0	0	0	0	0	0
Sefydliadau Ariannol	0	0	0	0	0	0	0	0
Iechyd a Gofal	0	0	0	0	0	0	0	0
Technoleg Gwybodaeth	0	0	0	0	0	0	0	0
Eraill	0	0	0	0	0	0	0	0
Ecwiti Preifat								
Y cyfan	0	61,761	61,761	5	0	57,988	57,988	5
Ernesau Dyledion								
Eraill	0	0	0	0	0	0	0	0
Eiddo Diriaethol								
Eiddo'r DU	0	72,776	72,776	6	0	61,082	61,082	5
Eiddo Tramor	0	0	0	0	0	0	0	0
Cronfeydd Buddsoddi ac Ymddiriedolaethau Unedol								
Ecwiti	0	631,674	631,674	55	0	612,182	612,182	49
Bondiau	0	336,136	336,136	29	0	432,437	432,437	34
Isadeiladwaith	0	33,756	33,756	3	0	73,736	73,736	6
Eraill	0	0	0	0	0	0	0	0
Deilliadau								
Chwyddiant	0	0	0	0	0	0	0	0
Arian a Chywerthoedd Arian								
Y cyfan	0	7,669	7,669	1	0	19,710	19,710	1
Cyfanswm	0	1,143,772	1,143,772	100	0	1,257,135	1,257,135	100

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Sail ar gyfer amcangyfrif asedau ac ymrwymiadau

Mae'r ymrwymiadau wedi cael eu hasesu ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau, sef amcangyfrif o'r pensiwn fydd yn daladwy yn y dyfodol yn ddibynnol ar dybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaeth, disgwyliad oes a lefelau cyflog. Mae disgwyliad oes yn seiliedig ar VitaCurves y Gronfa gyda gwelliannau yn unol â model CMI 2025, gyda paramedreiddio craidd, addasiad cychwynnol o 0.25% a chyfradd gwelliant hirdymor o 1.5% y flwyddyn ar gyfer dynion a merched.

Mae Hymans Robertson, cwmni actiwari annibynnol, wedi amcangyfrif ymrwymiadau Cynllun Pensiwn Gwynedd ac ymrwymiadau Buddion Dewisol. Roedd amcangyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd yn seiliedig ar y prisiad llawn diweddaraf o'r cynllun fel yr oedd ar 31 Mawrth 2022. Mae'r rhagdybiaethau arwyddocaol a ddefnyddir gan yr actiwari yn y tabl canlynol wedi cael effaith sylweddol ar werthoedd yr asedau a'r ymrwymiadau fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2025	31 Mawrth 2026
Tybiaethau Ariannol	% y.f.	% y.f.
Cyfradd Cynnydd Pensiwnau	2.75	3.00
Cyfradd Cynnydd Cyflogau	3.25	3.50
Cyfradd Chwyddiant	2.75	3.00
Cyfradd Ddisgownt	5.80	6.30
Cyfradd enillion tymor hir a ddisgwylir ar yr holl asedau	5.80	6.30
Nifer a ddisgwylir i gymryd yr opsiwn i drosi pensiwn blynyddol i lwmp swm ymddeol		
am wasanaeth cyn Ebrill 2008	65	65
am wasanaeth ar ôl Ebrill 2008	65	65
Tybiaethau Marwolaeth	Blynyddoedd	Blynyddoedd
Hirhoedledd yn 65 oed i bensiynwyr cyfredol		
Dynion	20.6	20.8
Merched	23.5	23.6
Hirhoedledd yn 65 oed i bensiynwyr y dyfodol		
Dynion	21.6	21.8
Merched	25.3	25.2

Mae'r amcangyfrif o'r ymrwymiadau buddion diffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwaraidd sydd wedi'u nodi yn y tabl uchod. Er mwyn meintoli effaith unrhyw newid yn y rhagdybiaethau ariannol a ddefnyddir, mae'r actiwari wedi cyfrifo a chymharu gwerth ymrwymiadau'r cynllun fel yr oeddynt ar 31 Mawrth 2026 ar seiliau amrywiol. Mae'r dull a ddefnyddiwyd yn gyson â'r dull a fabwysiadwyd i gael y ffigyrau SCRh19 a ddarperir yn y nodyn hwn.

Er mwyn meintoli'r ansicrwydd ynghylch disgwyliad hyd oes, mae'r actiwari wedi cyfrifo'r gwahaniaeth yn y gost i'r Cyngor pe bai cynnydd o flwyddyn mewn disgwyliad oes. Yn nhermau sensitifrwydd, caiff hyn ei dybio i fod yn gynnydd o tua 3-5% yn y gost o fudd-daliadau. Yn ymarferol bydd gwir gost cynnydd o flwyddyn mewn disgwyliad oes yn ddibynnol ar strwythur y dybiaeth ddiwygiedig (h.y. os yw gwelliannau mewn cyfraddau goroesi yn bennaf berthnasol i oedrannau iau neu hŷn).

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Mae'r ffigyrau yn y tabl isod wedi deillio'n seiliedig ar broffil aelodaeth y Cyngor fel yr oedd ar 31 Mawrth 2022, sef dyddiad y prisiad actiwaraidd diweddaraf. Mae'r dull a ddefnyddiwyd wrth barato'r dadansoddiad sensitifrwydd a ddangosir isod yn gyson â'r dull a ddefnyddiwyd y flwyddyn flaenorol.

Effaith ar Ymrwymiad Buddion a Ddiffinnir yn y Cynllun		
Newid tybiaeth	Brasamcan cynnydd i'r Ymrwymiad Buddion Ddiffiniedig 31 Mawrth 2026	Brasamcan swm ariannol 31 Mawrth 2026
	%	£'000
0.1% o leihad i'r gwir gyfradd ddisgownt	2	13,078
Cynnydd o 1 blwyddyn yn nisgwylid oes aelodau	4	31,868
0.1% o gynnydd i'r gyfradd cynnydd cyflog	0	790
0.1% o gynnydd i'r gyfradd cynnydd pensiwn	2	12,287

Effaith ar Lif Arian y Cyngor

Un o amcanion y cynllun yw y dylid cadw cyfraniadau cyflogwyr ar gyfradd mor gyson â phosib. Mae Cyngor Gwynedd wedi cytuno ar strategaeth gydag actiwarï'r Gronfa i gyflawni lefel gyllido o 100% dros y 17 mlynedd nesaf. Caiff lefelau gyllido eu monitro'n flynyddol.

Caiff y cyfraniadau a delir gan y Cyngor eu gosod gan Actiwarï'r Gronfa yn y prisiad bob tair blynedd, neu ar unrhyw adeg arall pan roddir cyfarwyddyd i wneud hynny gan yr Awdurdod Gweinyddu. Mae'r cyfraniadau sy'n daladwy dros y cyfnod tan 31 Mawrth 2026 wedi'u gosod yn y dystysgrif Cyfraddau ac Addasiadau. Am fanylion pellach ar y dull a ddefnyddiwyd i osod y cyfraddau cyfrannu ar gyfer y Cyngor, dylid cyfeirio at adroddiad actiwaraidd 2022, dyddiedig 28 Mawrth 2023.

Gwybodaeth am yr Ymrwymiad Buddion a Ddiffinnir

	Rhaniad Ymrwymiad 31 Mawrth 2026	
	£'000	%
Aelodau Gweithredol	352,264	45
Aelodau Gohiriedig	106,821	14
Aelodau Pensiynwyr	322,672	41
Cyfanswm	781,757	100

Mae'r ffigyrau uchod yn cynnwys ymrwymïadau wedi eu hariannu yn unig, nid ydynt yn cynnwys ymrwymïadau pensiynwyr heb eu hariannu. Mae'r parhad yn effeithiol ar brisiad swyddogol blaenorol ar 31 Mawrth 2022. Yn unol â'r sefyllfa ar ddyddiad y prisiad diweddaraf yma, cyfnod cyfartalog cymhwysol o'r ymrwymïadau buddion diffiniedig ar gyfer aelodau'r cynllun yn 2025/26 yw 20 mlynedd.

Effaith ar y Blynyddoedd i ddod

Disgwylir i gyfanswm y cyfraniadau a wneir i Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol gan y Cyngor fod yn £23.960m yn y flwyddyn i 31 Mawrth 2027.

Gan fod adroddiad yr Actiwarï yn seiliedig ar amcangyfrifon, ac o ganlyniad i wahaniaethau amseru, gwnaed addasiad o (£493,800,120) yn 2025/26 (£64,270 yn 2024/25) i ddod â'r sefyllfa yn y Gronfa ar sail ffigyrau actiwaraidd yn unol â'r sefyllfa cau ar 31 Mawrth 2026 (cyn unrhyw addasiad nenfwd ased). Mae'r gwahaniaeth yma wedi ei drin fel Enillion a Cholledion Actiwaraidd ar Asedau ac Ymrwymïadau Pensiwn.

NODYN 39 – YMRWYMIADAU DIBYNNOL

Ceir ymrwymiad dibynnol pan fo digwyddiad sy'n arwain at rwymedigaeth posib ar ran y Cyngor ble fydd ei fodolaeth yn cael ei gadarnhau gan ddigwyddiad neu fel arall ddigwyddiad ansicr sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth y Cyngor.

Mae'r sefyllfa isod yn berthnasol i amgylchiadau'n ymwneud â tri ymrwymiad dibynnol penodol:

- Gofynion capio ac ôl-ofalaeth safleoedd tirlenwi y Cyngor - mae'r ddarpariaeth sydd yn gynwysedig yn y cyfrifon yn seiliedig ar amgylchiadau presennol a gwybyddus, yn ychwanegol i ragolygon perthnasol. Er hynny, mae'n bosib y bydd y gwir gost derfynol yn wahanol i'r amcangyfrif cyfredol o gostau'r dyfodol.
- Mae'r Cyngor yn agored i ymrwymiad yswiriant posib sy'n berthnasol i drefniadau yswiriant ei gyn-Awdurdodau, sef Cyngor Sir Gwynedd, Cyngor Bwrdeistref Arfon, Cyngor Dosbarth Dwyfor, Cyngor Dosbarth Meirionnydd, a therfyniad Cronfa Municipal Mutual Insurance (MMI) ar 30 Medi 1992.

Gwnaeth MMI gynllun o drefniant gyda'i gredydwy'r, ble, os oedd cyllid MMI yn annigonol i gyfarfod hawliadau yn y dyfodol, yna byddai cymal adfachu'n cael ei sbarduno (sef Cynllun o Drefniant) a allai effeithio hawliadau a dalwyd ers 1992/93. Ar 13 Tachwedd 2012, daeth cyfarwyddwyr y Cwmni i'r casgliad y dylid gweithredu amodau'r Cynllun o Drefniant a rhoddwyd rhybudd i'r perwyl hwn i Weinyddwr y Cynllun a'r Cwmni. Mae'r penderfyniad yn derfynol. Talwyd ardoll gwreiddiol o 15% o'r taliadau a wnaethpwyd ers 30 Medi 1992 yn ystod 2013/14, a talwyd 10% pellach yn 2016/17.

Uchafswm cyfredol yr ymrwymiad i'r Cyngor yn seiliedig ar y ffigyrau cyhoeddedig diweddaraf yw £1.4m.

Hyd at 2024/25 roedd posibilrwydd fod angen codi ardoll pellach os nad oedd y lefi gwreiddiol yn ddigonol ar gyfer ymrwymadau MMI yn y tymor hwy. Yn dilyn asesiad, y farn erbyn blwyddyn ariannol 2025/26 yw fod yr ardollau a dalwyd bellach yn ddigonol i gwrdd â'r ymrwymiad.

- Mae'r Cyngor yn asesu hawliadau posib sydd yn cynnwys euogfarn cyn-bennaeth Ysgol yng Ngwynedd a materion eraill yn deillio yn y maes addysg. Mae statws cyfredol yr hawliadau yn amrywio o gamau cychwynnol ymlaen. Os sefydlir atebolrwydd, bydd taliadau'r Cyngor yn cael eu cyfyngu i'r didyniadau polisi o dan y polisiau yswiriant atebolrwydd perthnasol. Mae gan y Cyngor eisoes Gronfa Yswiriant wrth gefn sydd wedi'i neilltuo i ariannu unrhyw gostau na fyddai yswiriant y Cyngor yn eu talu.

NODYN 40 – YMDDIRIEDOLAETHAU

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel yr unig ymddiriedolwr ar gyfer 177 o gymroddion megis cronfeydd gwobrau ysgolion, a chronfeydd cysuron a gwelliannau i nifer o Sefydliadau'r Cyngor. Mae gan y Gronfa Fwyaf, y Gronfa Degwm, gyfriflyfr cyfrifo sy'n hollol ar wahân, tra bo'r Cyngor yn dal eiddo 176 o'r cymynroddion hyn ond nid yw'n gwneud penderfyniadau ar ddefnydd y cronfeydd. Ymhob achos, nid yw'r cronfeydd yn cynrychioli asedion y Cyngor ac felly nid ydynt wedi eu cynnwys yn y Fantolen.

Cyfanswm balans y 176 o gymynroddion nad ydynt yn cael eu cydnabod ar Fantolen y Cyngor ar 31 Mawrth 2026 oedd £2,262,978 (£2,061,426 ar 31 Mawrth 2025). Buddsoddir y cronfeydd yn llawn er mwyn creu incwm.

Manylir ar y cymynroddion mwyaf, Y Gronfa Degwm a Chronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan, yn atodiadau A a B i'r cyfrifon hyn.

NODYN 4I – TREFNIANT CONSESIWN GWASANAETH

Mae GwryAD yn gynllun Trefniant Consesiwn Gwasanaeth, sydd hefyd yn cael ei adnabod fel cynllun ‘Menter Cyllid Preifat’ (MCP). Dechreuwyd ar y dasg o’i adeiladu yn 2012/13 a daeth y gwaith yn weithredol ym Medi 2013. Mae’n safle ar gyfer trin gwastraff bwyd sydd wedi ei ddioli yn y tarddle gan breswylwyr a busnesau Gwynedd (yn bennaf) trwy ddefnyddio technoleg Treulio Anaerobig (Anaerobic Digestion). Mae hyn yn gymorth i’r Cyngor gyrraedd ei dargedau ailgylchu, a gweithio o fewn ei lwfansau tirlenwi o Wastraff Dinesig Bioddiraddadwy am gyfnod o 15 mlynedd.

Mae’r asedau sy’n cael eu darparu i gyflenwi’r gwasanaeth yn cael eu cydnabod ar Fantolen y Cyngor. Gwerth yr asedau perthnasol ar 31 Mawrth 2026 oedd £2.1m (£2.1m ar 31 Mawrth 2025). Mae’r Cyngor yn gwneud taliad cytunedig (ffi giât) bob blwyddyn yn seiliedig ar isafswm o dunelli sy’n cael ei gynyddu yn flynyddol gan chwyddiant ac sy’n gallu cael ei ostwng os yw’r contractwr yn methu â chyrraedd safonau argaeledd a pherfformiad mewn unrhyw flwyddyn. Mae gan y Cyngor yr hawl i gynyddu swm y tunelli dros y 7,500 tunnell cytunedig hyd at 11,000 tunnell, a bydd yn talu ffi giât ostyngol am unrhyw beth dros 7,500 tunnell.

	Taliad am Wasanaethau	Ad-daliad Gwariant Cyfalaf	Llog	Cyfanswm
	£’000	£’000	£’000	£’000
Talwyd yn 2025/26	498	216	49	763
Taladwy yn 2026/27	498	229	36	763
Taladwy o fewn 2 i 5 mlynedd	705	348	27	1,080
Cyfanswm	1,701	793	112	2,606

Er bod y taliadau sy’n cael eu gwneud i’r contractwr yn cael eu disgrifio fel taliadau unedol, maent wedi eu cyfrifo er digolledu’r contractwr am werth teg y gwasanaeth a gyflenwir, y gwariant cyfalaf a’r llog oedd yn daladwy.

Mae’r contractwr yn derbyn incwm o ynni sy’n cael ei gynhyrchu o’r gwastraff sydd wedi eu galluogi i gadw’r taliad unedol i’r Cyngor yn isel. Os yw’r incwm yn uwch na’r hyn sydd yn y cytundeb, mae trefniant iddo gael ei rannu rhwng y contractwr a Chyngor Gwynedd.

Mae’r ymrwymadau sy’n ddyledus i’r contractwr am y gwariant cyfalaf sydd wedi ei wneud fel a ganlyn:

	2025/26	
	Ymrwymadau Prydlesau	Incwm Gohiriedig
	£’000	£’000
Balans yn sefyll 1 Ebrill 2025	(793)	(498)
Ad-daliad o brifswm yn ystod y flwyddyn	216	0
Rhyddhad o incwm gohiriedig	0	145
Balans yn sefyll ar 31 Mawrth 2026	(577)	(353)

Gellir terfynu’r cytundeb gan un o’r ddwy ochr ar unrhyw adeg ar sail diffygion, yn amodol ar roi rhybudd yn unol â’r cytundeb. Yn ogystal, gall y Cyngor derfynu’r cytundeb yn unochrog yn unol â’r amodau ynddo. Byddai costau iawndal ynghlwm ag unrhyw drefniant terfynu. Ar ddiwedd y cytundeb, mae gan y Cyngor hawl i ail-dendro am gontractwr i ddarparu’r gwasanaeth.

NODYN 42 – CYLLIDEB CYFUN

O dan reoliad 19(1) o Reoliadau Trefniadau Partneriaeth (Cymru) 2015, cytunwyd ar drefniant anffurfiol cyllidebau cyfun rhwng awdurdodau lleol Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr mewn perthynas â darparu llety cartrefi gofal ar gyfer pobl hŷn ar gyfer 2025/26.

Mae trafodion y Cyngor wedi'u cynnwys o dan Oedolion, Iechyd a Llesiant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r Incwm a Gwariant ar gyfer y trefniant cyllideb cyfun wedi'u cynnwys yn y tabl isod; mae'r gwerthoedd damcaniaethol wedi'u cynnwys er gwybodaeth yn unig.

Cartrefi Gofal ar gyfer Pobl Hŷn		
2024/25		2025/26
£'000		£'000
	Gwariant	
136,047	Costau Cartrefi Gofal	147,652
136,047	Cyfanswm Gwariant	147,652
	Arian a gyfrannir	
(12,423)	Cyngor Sir Ddinbych	(13,600)
(18,090)	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	(19,835)
(14,980)	Cyngor Sir y Fflint	(17,767)
(16,470)	Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	(15,975)
(13,084)	Cyngor Gwynedd	(15,282)
(7,126)	Cyngor Sir Ynys Môn	(8,320)
(53,874)	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	(56,873)
(136,047)	Cyfanswm Arian a gyfrannir	(147,652)
0	(Gwarged) / Diffyg a drosglwyddir i gronfa	0

NODYN 43 – GWEITHREDIADAU AR Y CYD A CHYD-BWYLLGORAU

Mae'r Cyngor yn rhan o nifer o weithrediadau ar y cyd gydag awdurdodau cyfagos yng Ngogledd Cymru.

Yn ystod 2025/26, roedd Cyngor Gwynedd yn rhan o ddau gyd-bwyllgor ac un gweithrediad ar y cyd, sef cyd-weithio mewn meysydd penodol rhwng awdurdodau lleol. Mae'n ofynnol i gyfrifon ar wahân gael eu cynhyrchu ar gyfer cyd-bwyllgorau. Y ddau cyd-bwyllgor perthnasol i Wynedd yn ystod 2025/26 yw:

- GwE
- Prosiect Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru (PTGGGC)

Y gweithrediad ar y cyd sy'n berthnasol i Wynedd yn ystod 2025/26 yw:

- Gogledd Cymru Actif

Mae cyfrifon y cyd-bwyllgorau yn dilyn yr un amserlen o ran dyddiad statudol ar gyfer cwblhau y cyfrifon. Yn yr amgylchiadau, felly fe welir bod cyfrifon Cyngor Gwynedd yn adlewyrchu y gwir ymrwymiad net perthnasol, er bod y sefyllfa ddadansoddol oddrychol yn mynd i amrywio yn ddibynnol ar sefyllfa a threfniadau adrodd y gwahanol gyd-bwyllgorau. Mae'r ffigyrau ar gyfran berthnasol i Wynedd wedi eu cynnwys yn y tabl isod:

Cyd-Bwyllgor / Gweithrediad ar y Cyd	Awdurdod Lletya Cyllid	Cynghorau a Sefydliadau sydd yn rhan o'r Cyd-Bwyllgor / Gweithrediad ar y Cyd	Cyfran Cyngor Gwynedd	Gwerth Cyfran Gwynedd (Cyfrif Incwm a Gwariant)
			%	£'000
Cyd-Bwyllgor				
GwE	Cyngor Gwynedd	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	17.47	186
Prosiect Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru	Cyngor Sir y Fflint	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn	25.20	0
Gweithrediad ar y Cyd				
Gogledd Cymru Actif *	Cyngor Gwynedd	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	16.67	0

* Mae Gogledd Cymru Actif wedi ei ariannu gan grant.

Ar 1 Ebrill 2025, bu i Gyd-Bwyllgor Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru gael ei ymgorffori i fewn i Gyd-Bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru, sydd yn cael ei ystyried i fod yn endid cyfreithiol annibynnol.

Gellir gweld cyfrifon y cyd-bwyllgorau unigol ar wefannau y cynghorau sydd yn arwain ar y gwasanaeth cyllid a chyfrifeg.

NODYN 44 – DIGWYDDIADAU AR ÔL Y CYFNOD ADRODD

Awdurdodwyd y Datganiad o'r Cyfrifon gan y Pennaeth Cyllid ar 30 Mehefin 2026. Nid yw digwyddiadau yn dilyn y dyddiad yma wedi'u cynnwys yn y datganiadau ariannol na'r nodiadau cysylltiedig. Lle'r oedd digwyddiadau a oedd yn digwydd cyn y dyddiad hwn yn darparu gwybodaeth am amodau a oedd yn bodoli ar 31 Mawrth 2026, mae'r ffigyrau yn y datganiadau a'r nodiadau ariannol wedi'u haddasu ym mhob agwedd faterol i ddangos yr effaith.

Y GRONFA DEGWM

2024/25 £'000		2025/26 £'000
978	Cyfanswm y Gronfa ar 1 Ebrill	1,002
	Ychwaneger - Incwm yn ystod y flwyddyn	
49	Llog ar buddsoddiadau	51
	Llai - Gwariant yn ystod y flwyddyn	
(25)	Grantiau a chostau	(53)
1,002	Cyfanswm y Gronfa ar 31 Mawrth	1,000
	A gynrychiolir gan yr Asedau canlynol	
5	Dyledwyr	9
900	Buddsoddiadau	900
97	Arian mewn llaw	101
1,002		1,010
0	Llai - Credydwyr	(10)
1,002	Cyfanswm	1,000

NODIADAU I'R CYFRIFON

1. Dywed Cynllun gweinyddu'r Gronfa y ceir defnyddio'r incwm at bwrpasau elusennol – addysgol, adloniadol a chymdeithasol, yn unol â disgresiwn y Cyngor.
2. Mae'r Ddeddf Elusennol 1993 yn gofyn am archwiliad annibynnol o ddatganiad o gyfrifon y Gronfa Degwm yn flynyddol.
3. Dangosir buddsoddiadau ar gost hanesyddol yn y cyfrifon. Gwerth y buddsoddiadau ar y farchnad ar 31 Mawrth 2026 oedd £904,470.

CRONFA YMDDIRIEDOLAETH FMG MORGAN
--

2024/25 £'000		2025/26 £'000
166	Cyfanswm y Gronfa ar 1 Ebrill	174
	Ychwaneger - Incwm yn ystod y flwyddyn	
16	Llog ar asedau	17
	Llai - Gwariant yn ystod y flwyddyn	
(8)	Grantiau	(4)
174	Cyfanswm y Gronfa 31 Mawrth	187
	Asedau	
144	Buddsoddiadau	145
30	Arian mewn llaw	42
174		187

NODIADAU I'R CYFRIFON

1. Sefydlwyd y Gronfa hon gyda gweddill ystâd y diweddar Mrs. Florence Merthyr Guest Morgan. Roedd incwm y Gronfa i'w ddefnyddio er budd trigolion rhannau o Lŷn at bwrpasau penodedig.
2. Dangosir buddsoddiadau ar gost yn y cyfrifon. Gwerth y buddsoddiadau ar y farchnad ar 31 Mawrth 2026 oedd £415,064 (£381,145 ar 31 Mawrth 2025).
3. Mae Cronfa FMG Morgan tu allan i ofynion y Ddeddf Elusennol 1993. Oherwydd hyn nid oes angen archwiliad annibynnol o'r Gronfa Ymddiriedolaeth hon.

Geirfa

Amhariad – Lleihad yng ngwerth cario ased sefydlog oddi tan ei werth cario (oherwydd darfodedigrwydd, difrod neu newid anffafriol mewn amgylchedd statudol).

Amorteiddio – Gwarediad graddol ymrwymiad, megis benthyciad, gyda thaliadau cyson dros gyfnod penodol o amser. Rhaid i daliadau o'r fath fod yn ddigonol i glirio'r prifswm a'r llog.

Ariannu Cyfalaf – Cyllid ar gyfer talu am wariant cyfalaf. Mae nifer o ffyrdd i ariannu gwariant cyfalaf yn cynnwys benthycia, lesu, cyllido'n uniongyrchol o refeniw, derbyniad cyfalaf i'w ddefnyddio, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, reserfau refeniw a reserfau wedi'u clustnodi.

Ased – Eitemau o werth sydd yn cael ei fesur mewn cyd-destun pris.

- Caiff ased cyfredol ei dreulio neu gall gollu gwerth ariannol materol o fewn y flwyddyn ariannol nesaf.
- Mae ased anghyfredol yn darparu budd i'r Cyngor ac i'r gwasanaethau mae'n ddarparu am gyfnod o dros flwyddyn.

Asedau Anniriaethol – Ased anariannol adnabyddadwy heb sylwedd corfforol. Meddalwedd cyfrifiadurol er enghraifft.

Asedau Cymunedol – Asedau anghyfredol y mae'r Cyngor yn bwriadu eu dal yn barhaus sydd heb oes benodol ddefnyddiol, ac a allai gael cyfyngiadau ar eu gwarediad. Gall esiamplau gynnwys parciau ac adeiladau hanesyddol.

Asedau Treftadaeth – Ased gyda rhinweddau Hanesyddol, Artistig, Gwyddonol, Technolegol, Geoffisegol neu a budd Amgylcheddol, gaiff ei ddal a'i gynnal yn bennaf am ei gyfraniad i wybodaeth a diwylliant.

Balansau (neu Reserfau) – Mae'r rhain yn cynrychioli cyllid cronodig sydd ar gael i'r Cyngor. Caiff rhai balansau (reserfau) eu clustnodi ar gyfer pwrpas penodol i ariannu mentrau diffiniedig yn y dyfodol neu i gwrdd â risg neu ymrwymadau gaiff eu hadnabod.

CIPFA (Chartered Institute of Public Finance and Accounting) – Sefydliad proffesiynol ar gyfer cyfrifwyr sy'n gweithio yn y sector gyhoeddus.

Cost Adnewyddu Dibrisiedig – Dull prasio sy'n darparu procsi ar gyfer gwerth marchnad asedau arbenigol.

Cost Gwasanaeth Cyfredol – Cynnydd yng ngwerth cyfredol ymrwymadau cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig a ddisgwyllir i godi o wasanaeth gweithiwr yn y cyfnod presennol.

Credydwyr – Symiau yn ddyledus gan y Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaeth a dderbyniwyd, sydd â thaliadau heb eu gwneud erbyn diwedd y cyfnod cyfrifo.

Cronfa Gyffredinol – Prif gronfa refeniw'r Cyngor sydd yn cynnwys cost net yr holl wasanaethau a ariennir gan drethdalwyr lleol a grantiau'r Llywodraeth.

Cronfa Ymddiriedolaeth – Cronfeydd a weinyddir gan y Cyngor ar gyfer dibenion megis gwobrau, elusennau, prosiectau penodol ac ar ran plant dan oed.

Cyfrif Addasiadau Cyfalaf – Reserf wedi ei glustnodi o adnoddau cyllid neu dderbyniad cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf neu ad-daliad benthyciad allanol a mathau eraill o drafodion cyllido cyfalaf.

Cynllun Buddiannau Diffiniedig – Pensiwn neu gynllun budd ymddeoliad arall sydd ddim yn gynllun cyfraniad diffiniedig.

Cynllun Cyfraniadau Diffiniedig – Pensiwn neu gynllun budd ymddeoliad arall lle gwelir gweithiwr yn cyfrannu symiau penodol rheolaidd fel swm neu ganran o'r cyflog, a ni fydd rhwymedigaeth gyfreithiol nac adeiladol i dalu cyfraniadau pellach petai'r cynllun ddim ag asedau digonol i dalu buddion i'r holl weithwyr mewn perthynas â gwasanaeth y gweithiwr yn y cyfnod presennol a blaenorol.

Darpariaeth – Ymrwymiad sydd ag amseru neu swm ansicr, sydd i gael ei dalu drwy drosglwyddo buddion economaidd.

Derbyniadau Cyfalaf – Incwm a dderbynnir o werthu tir neu asedau cyfalaf arall.

Dibrisio – Mesuriad cost y budd economaidd yr asedau sefydlog diriaethol dreuliyd yn ystod y cyfnod.

Dyledwyr – Symiau yn ddyledus i'r Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaeth a dderbyniwyd, o fewn y cyfnod cyfrifo, sydd â thaliadau heb eu derbyn erbyn diwedd y cyfnod cyfrifo.

Eiddo Buddsoddi – Eiddo a ddelir unai ar gyfer ennill incwm rhent neu ar gyfer gwerthfawrogiad cyfalaf, neu'r ddau.

Enillion a Cholledion Actiwaraid – Ar gyfer cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, mae y newidiadau mewn gwarged actiwaraid sydd yn codi oherwydd bod digwyddiadau heb gyd-daro gyda rhagdybiaeth actiwaraid a wnaed ar gyfer y prisiad diwethaf (profiad enillion a cholledion) neu bod y rhagdybiaethau actiwaraid wedi newid.

Gwariant Cyfalaf – Gwariant caffael ar ased anghyfredol, a gaiff ei ddefnyddio wrth ddarparu gwasanaeth tu hwnt i'r cyfnod cyfrifo neu wariant sydd yn cyfrannu, a ddim yn unig yn cynnal, at werth ased anghyfredol.

Gwerth Llyfr Net – Gwerth lle caiff asedau sefydlog eu cynnwys ar y Fantolen, h.y. eu cost hanesyddol neu werth cyfredol llai'r gwerth cronus a ddarperir ar gyfer dibrisiad.

Gwerth Teg – Y pris a dderbynnir i werthu ased, neu a delir i drosglwyddo ymrwymiad mewn trafodyn trefnus rhwng cyfranwyr i'r farchnad ar ddyddiad y mesuriad.

Lleiafswm Darpariaeth Refeniw (LIDR) – Y lleiafswm sydd rhaid ei godi ar gyfrif refeniw Awdurdod yn flynyddol a'i neilltuo fel darpariaeth ar gyfer ymrwymiad credyd.

Menter Cyllid Preifat (MCP) – Menter llywodraeth ganolog sy'n anelu i gynyddu lefel y cyllid sydd ar gael ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus drwy ddenu ffynonellau preifat o gyllid.

Offerynnau Ariannol – Unrhyw gytundeb sydd yn cynyddu ased un endid ac ymrwymadau ariannol neu offeryn ecwiti un arall. Mae'r term yn cynnwys asedau ariannol ac ymrwymadau ariannol, o fasnach dderbyniadwy (anfoned ddyledus) a masnach daladwy (anfoned sy'n ddyledus i'w talu) i ddeilliadau cymhleth a deilliadau wedi eu mewnbllannu.

Partïon Cysylltiedig – Caiff partïon eu hystyried i fod yn gysylltiedig os oes gan un parti'r gallu i reoli'r parti arall neu gyda dylanwad sylweddol penodol dros y parti arall wrth wneud penderfyniadau ariannol neu weithredol.

Praeseptau – Yr ardoll a wnaed gan awdurdodau archebiant ar awdurdodau sy'n bilio, gyda'r gofyn ar yr Awdurdod sy'n bilio i gasglu'r incwm gan drethdalwyr y Cyngor ar eu rhan.

Prydlesau Cyllidol – Les sydd yn trosglwyddo'n sylweddol holl risg a gwobr perchnogaeth ased anghyfredol i'r deiliad prydles.

Prydlesau Gweithredol – Math o les, gan amlaf ar offer cyfrifiadurol, cyfarpar swyddfa, dodrefn a.y.y.b. ble mae'r cydbwysedd risgiau a gwobrau o ddal yr ased ynghlwm â'r prydleswr. Mae'r ased yn aros ym mherchnogaeth y prydleswr ac mae costau'r les yn wariant refeniw i'r Cyngor.

Rhestr Eiddo – Niferoedd stoc heb eu defnyddio sy'n cael eu dal gyda'r disgwyliad o'u defnyddio yn y dyfodol. Fe gawn eu categoreiddio fel nwyddau neu asedau eraill a brynwyd i'w gwerthu ymlaen, nwyddau traul, defnydd crai a chyfansoddion, nwyddau a gwasanaeth mewn camau canolog rhwng cwblhad a gorffenedig.

Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh) – Cyfres o safonau cyfrifo a ddefnyddir ar draws y byd. Rhaid iddynt gael eu gweithredu ar bob datganiad cyllidol gan bob endid sy'n adrodd i bob datganiad cyllidol er mwyn darparu darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol yr endid, ac fel ffordd i gysoni a chymharu gyda datganiadau cyllidol endidau eraill.

Ymrwymadau – Symiau sydd yn ddyledus i unigolion / sefydliadau y bydd yn rhaid eu talu rhywbryd yn y dyfodol.

CYFARFOD	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
DYDDIAD	9 Gorffennaf 2026
TEITL	Cyfrifon 2025/26 Cyd-Bwyllgor GwE am y cyfnod o ddau fis hyd at 31 Mai 2025 - Adroddiad Alldro, Cyfrifon Amodol ar Archwiliad a'r Datganiad Llywodraethu
PWRPAS	Cyflwyno – <ul style="list-style-type: none"> • Cyfrif Incwm a Gwariant Refeniw GwE am 2025/26 (ar ffurf adroddiad alldro); • Datganiad o'r Cyfrifon GwE 2025/26 (amodol ar archwiliad); • Datganiad Llywodraethu Blynnyddol GwE 2025/26.
ARGYMHELLIAD	<ul style="list-style-type: none"> • Nodi a derbyn yr adroddiad alldro; • Derbyn y Datganiad o'r Cyfrifon GwE 2025/26 (amodol ar archwiliad); • Cymeradwyo i ymestyn cyfnod datganiad Llywodraethu Blynnyddol GwE 2024/25 i gwmpasu y ddau fis cyntaf o 2025/26 hyd at pan ddaeth GwE i ben ar 31 Mai 2025.
AWDUR	Dewi Aeron Morgan, Pennaeth Cyllid, Cyngor Gwynedd

1. GOFYNION ADRODD ARIANNOL STATUDOL

- 1.1 Bu i GwE, sef Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol ddod i ben 31 Mai 2025, o ganlyniad nid oedd y Cyd-Bwyllgor yn cyfarfod ar ôl y dyddiad yma. Mae cyfrifon 2025/26 yn cael eu cyflwyno i Bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio Cyngor Gwynedd gan mai Cyngor Gwynedd oedd y cyngor lletyol oedd yn gyfrifol am gyflawni cyfrifoldebau cyfrifo ac adrodd ar faterion cyllidol Cyd-Bwyllgor GwE.
- 1.2 Mae gofynion adrodd penodol ynghylch cyfrifo ac archwilio cyfrifon Cyd-Bwyllgorau.
- 1.3 Mae Adran 12 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 yn datgan fod Cyd-Bwyllgor o fwy nac un awdurdod (lleol) yn gorff llywodraeth leol, ac mae Adran 13 o'r Ddeddf yn mynnu bod cyrff o'r fath yn cadw cyfrifon sy'n destun archwiliad gan archwiliwr annibynnol wedi'i gymeradwyo gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.
- 1.4 Er nad yw'n endid cyfreithiol annibynnol, at ddibenion cadw cyfrifon a derbyn archwiliad, mae'r Cyd-Bwyllgor GwE yn ddarostyngedig i'r un rheoliadau â chynghorau lleol eraill.

2. CYFRIFON 2025/26

- 2.1 Fe gyflwynir Cyfrif Incwm a Gwariant Refeniw GwE am 2025/26 am y cyfnod o ddau fis hyd at 31 Mai 2025 fel atodiad i'r adroddiad hwn ar ffurf adroddiad "alldro".
- 2.2 Mae'r Datganiad o'r Cyfrifon eisoes yn destun archwiliad gan Archwilio Cymru, archwilwyr allanol Cyngor Gwynedd sydd wedi eu penodi gan Archwilydd Cyffredinol Cymru. Yn dilyn yr archwiliad bydd yr archwilwyr yn cynhyrchu adroddiad "ISA 260", sy'n manylu ar brif ddarganfyddiadau Archwilio Cymru, i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 29 Medi 2026.

3. DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL GwE 2025/26

- 3.1 Mae gofyn statudol am Ddatganiad Llywodraethu Blynyddol fel canlyniad i gynnwys y:

- Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, sy'n datgan:

Rhaid i'r corff perthnasol sicrhau bod system gadarn o reoli mewnol sy'n hwyluso gweithrediad effeithiol swyddogaethau'r corff hwnnw ac sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg, a rheolaeth ariannol ddigonol ac effeithiol.

Rhaid i'r corff perthnasol gynnal adolygiad o leiaf unwaith mewn blwyddyn ar effeithiolrwydd ei systemau rheoli mewnol. Rhaid i ganfyddiadau'r adolygiad gael eu hystyried gan aelodau'r corff yn cyfarfod yn ei gyfanrwydd neu gan bwyllgor.

Ar ôl yr adolygiad, rhaid i'r corff neu'r pwyllgor gymeradwyo datganiad ar reoli mewnol a baratowyd yn unol ag arferion priodol. Rhaid i'r corff perthnasol sicrhau bod y datganiad yn mynd gydag unrhyw ddatganiad o gyfrifon y mae'n ddyletswydd arno i'w baratoi.

- Côt Ymarfer CIPFA ar Gyfrifwaith Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig (y "SORP")
 - Fframwaith CIPFA / SOLACE Delivering Good Governance in Local Government (2016).
- 3.2 Fel rhan o broses llywodraethu GwE, yng nghyfarfod Cyd-Bwyllgor GwE 21 Mai 2025, fe gyflwynwyd a derbyniwyd Datganiad Llywodraethu Blynyddol GwE 2024/25. Roedd hyn ddeg diwrnod cyn i Gyd-bwyllgor GwE ddod i ben.
- 3.3 Ni fu newid yng ngweithrediad GwE yn ystod y ddau fis olaf o'i fodolaeth, felly gofynnwn i'r Pwyllgor gymeradwyo i ymestyn cyfnod Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2024/25 am ddau fis cyntaf y flwyddyn ariannol 2025/26 hyd at 31 Mai 2025, er mwyn cydymffurfio â'r gofynion statudol.

4. CRONFA BENSIWN GWYNEDD:- OBLYGIADAU TERFYNU GwE A CYFRIFIAD O GREDYD YMADAEL

- 4.1 Fel cyflogwr, roedd GwE yn rhan o Gronfa Bensiwn Gwynedd.
- 4.2 Yn dilyn dyddiad terfynu GwE ar 31 Mai o 2025, ac yn unol â Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol 2013 (Rheoliadau 64) yn dilyn i endid orffen bod yn aelod gweithredol, mae'n ofynnol i'r Gronfa gynnal prisiad terfynu (gyda chymorth gan Actiwari'r Gronfa) a phenderfynu a oes taliad ymadael cysylltiedig yn daladwy i neu yn daladwy gan y cyflogwr.
- 4.3 Fel rhan o'r adroddiad yma fe adnabuwyd gwerth y gwaged ar ddyddiad terfynu GwE ar 31 Mai 2025 i fod yn £9,383,000.
- 4.4 Adnabuwyd gwerth cyfraniadau y cyflogwr i fod yn 54.66% o'r gwaged cyffredinol o £9,384,000, cyfwerth â £5,129,000, gyda'r swm yma i'w ddsbarthu i'r awdurdodau ar sail eu cyfraniadau tuag at gyllideb GwE ers ei sefydliad yn 2013.
- 4.5 Dosbarthwyd y gwaged gan Cronfa Bensiwn Gwynedd ymysg chwech awdurdod gogledd Cymru fel yr isod:

Cyngor	Cyfran Cyllideb Gwasanaeth	Credyd Ymadael
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	15.37%	£788,327
Cyngor Sir Ddinbych	15.31%	£785,250
Cyngor Sir y Fflint	22.64%	£1,161,206
Cyngor Gwynedd	17.70%	£907,833
Cyngor Sir Ynys Môn	10.14%	£520,081
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	18.84%	£966,304
Cyfanswm	100.00%	£5,129,000

5. ARGYMHELLIAD

- 5.1 Gofynnir i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio nodi a derbyn yr adroddiad "alldro" Cyfrif Incwm a Gwariant Refeniw GwE 2025/26 am y cyfnod o ddau fis hyd at 31 Mai 2025.
- 5.2 Gofynnir i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio nodi a derbyn Datganiad o Gyfrifon GwE 2025/26 (yn amodol ar archwiliad) am y ddau fis hyd at 31 Mai 2025.
- 5.3 Nodi a chaniatáu i ymestyn cyfnod y Datganiad Llywodraethu Blyneddol ar gyfer 2024/25 am ddau fis cyntaf y flwyddyn ariannol 2025/26 hyd at 31 Mai 2025, er mwyn cydymffurfio â'r gofynion statudol.

ATODIADAU

Atodiad 1: Cyfrif Incwm a Gwariant Refeniw 2025/26 (ar ffurf adroddiad alldro)

Atodiad 2: Datganiad o'r Cyfrifon GwE 2025/26 (amodol ar archwiliad)

Atodiad 3: Datganiad Llywodraethu Blynyddol GwE

CYFRIF INCWM A GWARIANT REFENIW CYD-BWYLLGOR GwE 2025/26

	Cyllideb £	Gwariant / Incwm £	Gor / (Tan) Wariant Net £
Gwariant			
Gweithwyr	1,024,695	927,886	(96,809)
Adeilad - Rhent / Hurio ystafelloedd	38,103	32,220	(5,883)
Cludiant - Costau Teithio	21,184	17,307	(3,877)
Cyflenwadau a Gwasanaethau (Offer, argraffu, ffôn a.y.y.b)	14,742	1,330	(13,412)
Ffioedd archwilio	19,620	23,623	4,003
Rhaglenni Cenedlaethol / Comisiynu	79,515	54,207	(25,308)
Athrawon Newydd Gymhwyso	33,697	33,697	0
Costau Gwasanaethau Cefnogol Awdurdod Lletyol Cyngor Gwynedd	47,691	47,691	0
Cyfanswm Gwariant	1,279,247	1,137,961	(141,286)
Incwm			
Cyfraniadau craidd ar gyfer costau rhedeg GwE am ddau fis cyntaf 25/26			
- Cyngor Sir Ynys Môn	(57,876)	(42,587)	15,289
- Cyngor Gwynedd	(136,259)	(111,550)	24,709
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	(111,488)	(89,755)	21,733
- Cyngor Sir Ddinbych	(116,594)	(94,247)	22,347
- Cyngor Sir y Fflint	(185,268)	(154,667)	30,601
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	(152,036)	(125,429)	26,607
Cyfraniad gan y CLILC	(446,000)	(446,000)	0
Athrawon Newydd Gymhwyso	(33,697)	(33,697)	0
Incwm Arall	(40,029)	(40,029)	0
Cyfanswm Incwm	(1,279,247)	(1,137,961)	141,286
Cyfanswm Cyllideb Net	0	0	0

AMRYWIADAU ARIANNOL

Gweithwyr	Sefyllfa terfynol: Tanwariant (£96,809)
<i>Roedd y gyllideb wedi ei sefydlu yn seiliedig ar strwythur GwE fel yr oedd yn Chwefror 2025, bu i drosiant staff rhwng hynny a dyddiad terfynu GwE ar 31 Mai 2025 arwain at arbediad ar gostau cyflogi wrth i nifer o staff dderbyn swyddi newydd.</i>	
Adeilad, Cludiant, Cyflenwadau a Gwasanaethau a Rhaglenni Cenedlaethol / Comisiynu	Sefyllfa terfynol: Tanwariant (£48,480)
<i>Gyda GwE yn parhau i fod yn weithredol am ddau fis cyntaf o'r blwyddyn ariannol 25/26, bu blaenoriaeth i leihau gwariant lle fod modd.</i>	
Ffioedd archwilio	Sefyllfa terfynol: Gorwariant £4,003
<i>Mae'r gorwariant yn deillio o wahaniaeth rhwng ffi archwilio terfynol 24/25 a'r amcan ragwelwyd yn y cynllun archwilio. Roedd y gost ychwanegol yn sgil sawl risg ychwanegol yn deillio o ddiidymu'r corff ac oblygiadau ychwanegol yn sgil y y sefyllfa eithradol.</i>	

Cyd-Bwyllgor GwE
(Cyngorau Conwy, Dinbych, Flint, Gwynedd,
Môn a Wrecsam)

DATGANIAD O'R
CYFRIFON
2025/26

(am y cyfnod o ddau fis hyd
at 31 Mai 2025)

(Yn amodol ar Archwiliad)

MYNEGAI

	Tudalen
Adroddiad Naratif	2 – 6
Datganiad Cyfrifoldebau	7
Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu	8
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	9
Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau	10
Y Fantolen	11
Datganiad Llif Arian	12
Nodiadau i'r Cyfrifon	13 – 35
Geirfa	36 – 37

ADRODDIAD NARATIF

RHAGARWEINIAD

Sefydlwyd y Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol (GwE) mewn partneriaeth rhwng chwe awdurdod gogledd Cymru, sef Cyngor Bwrdeistrefol Sirol Conwy, Cyngor Sir Ddinbych, Cyngor Sir y Fflint, Cyngor Gwynedd, Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Bwrdeistrefol Sirol Wrecsam, i fod yn atebol i'r cynghorau ac i gyflawni swyddogaethau statudol y cynghorau yng nghyswllt effeithiolrwydd a gwella ysgolion. Roedd hyn yn cynnwys y dyletswyddau i fonitro, herio, darparu gwasanaethau cefnogol ar gyfer datblygiad proffesiynol parhaus drwy'r cwricwlwm a rheoli ysgolion, gan ddarparu gwasanaethau i'w comisiynu gan ysgolion ac awdurdodau lleol.

Penodwyd Cyngor Gwynedd fel yr awdurdod lletya ar gyfer gweithredu a chynnal y gwasanaeth gyda Chyd-Bwyllgor o'r holl bartneriaid yn goruchwyllo rheolaeth o'r gwasanaeth.

Ar 31 Ionawr 2024, bu i Jeremy Miles, Gweinidog y Gymraeg ac Addysg, gyhoeddi datganiad ysgrifenedig: "Y cam nesaf yn yr adolygiad o wella ysgolion - rolau a chyfrifoldebau partneriaid addysg yng Nghymru": <https://www.llyw.cymru/datganiad-ysgrifenedig-y-cam-nesaf-yn-yr-adolygiad-o-wella-ysgolion-rolau-chyfrifoldebau>. Roedd y datganiad yn amlinellu'r newidiadau yn y trefniadau gwella ysgolion yng Nghymru gyda modelau partneriaeth rhwng dau Awdurdod Lleol, neu fwy, yn disodli model y consortia rhanbarthol yn 2025/26. Yn sgil hynny, penderfynodd y 6 Awdurdod i ddod a GwE i ben ar 31 Mai 2025.

Mae cyfrifon Cyd-Bwyllgor GwE am y cyfnod o ddau fis yr oedd GwE yn weithredol yn ystod 2025/26, sef o 1 Ebrill 2025 i 31 Mai 2025 wedi'u cyflwyno yma ar dudalennau 8 i 35. Mae'r Datganiad o'r Cyfrifon yn cael ei baratoi yn unol â *Chod Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig CIPFA 2025/26*.

Mae'r Cyfrifon yn cynnwys:-

- **Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu** – Er nad yw'n ddatganiad statudol, mae'n dangos sut mae gwariant yn cael ei wario a'i ariannu yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol.
- **Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr** - Dengys y datganiad hwn y gost gyfrifyddol o ddarparu gwasanaethau yn unol â pholisiau cyfrifeg cyffredinol derbyniol.
- **Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau** - Dengys y datganiad hwn y symudiad mewn gwahanol reserfau a ddelir gan y Cyd-Bwyllgor, wedi eu dadansoddi yn 'reserfau defnyddiadwy' a 'reserfau na ellir eu defnyddio'.
- **Y Fantolen** - Sydd yn datgan sefyllfa ariannol y Cyd-Bwyllgor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, sef 31 Mai 2025 ar gyfer 2025/26.
- **Y Datganiad Llif Arian** - Mae'r datganiad yma'n crynhoi llif yr arian i mewn ac allan o'r Cyd-Bwyllgor yn ystod y cyfnod o ddau fis hyd at 31 Mai 2025.

Mae'r cyfrifon wedi eu paratoi ar sail fod GwE wedi dod i ben 31 Mai 2025, a chefnogir y cyfrifon hyn gan yr Adroddiad Naratif yma, y Polisiau Cyfrifo ac amrywiol nodiadau i'r cyfrifon.

Mae'r cyfnod 2025/26 fel y nodir yn y cyfrifon yma, yn cyfarch cyfnod o ddau fis o 1 Ebrill 2025 i 31 Mai 2025, tra bod y cyfnod blaenorol a nodir yn y cyfrifon sef 2024/25 yn cynnwys blwyddyn ariannol lawn. Mae'r ffigyrau blaenorol yn cael eu cynnwys er gwybodaeth, gan fod cymhariaeth deg yn anodd gan yw'r cyfrifon yn cymharu cyfnodau cyfatebol o ddeuddeg mis.

Gweledigaeth a Blaenoriaethau GwE

GwE oedd gwasanaeth gwella ysgolion rhanbarthol gogledd Cymru oedd yn gweithio ochr yn ochr ag, ac ar ran, awdurdodau lleol gogledd Cymru – Conwy, Sir Ddinbych, Sir Y Fflint, Gwynedd, Ynys Môn a Wrecsam.

Craidd eu gwaith oedd uchelgais i weld yr ysgolion a'r sefydliadau yr oeddent yn gweithio gyda nhw yn cyflawni eu dyheadau a gweld pob dysgwr yn llwyddo. Roedd GwE yn cefnogi ysgolion i fod yn sefydliadau dysgu llwyddiannus a hyderus drwy gydweithio i sicrhau bod yr holl ddysgwyr yn cael yr addysg yr oeddent yn eu haeddu, a hynny mewn amgylchedd gofalgwr, er mwyn iddynt fod yn unigolion galluog a gwydn yn gwireddu eu llawn botensial beth bynnag eu hil, rhyw, cefndir a chred.

Roedd y Cynllun Busnes yn un dros gyfnod o dair blynedd o 2023 ymlaen, ac roedd yn amlinellu amcanion strategol GwE a'r blaenoriaethau gwella a'r rhaglenni gwaith oedd i'w cyflawni. Mae'r Cynllun Busnes ar gael yn: <https://democratiaeth.gwynedd.llyw.cymru/ielistdocuments.aspx?cid=243&mid=4879&ver=4>

Yn dilyn cyhoeddiad Llywodraeth Cymru fod trefniadau consortia rhanbarthol i ddod i ben, bu i 2024/25 a'r ddau fis perthnasol i 2025/26 fod yn gyfnod trosiannol. Y blaenoriaeth oedd parhau i ddarparu cefnogaeth i ysgolion, hyd nes sefydlu trefn newydd.

Strategaeth Ariannol

Bu i Strategaeth Ariannol y Cyd-Bwyllgor a Chyllideb 2025/26 a fabwysiadwyd gan y Cyd-Bwyllgor yn ei gyfarfod ar 19 Chwefror 2025 osod sylfaen ar gyfer cyflawni blaenoriaethau gwella. Mae'r strategaeth ar gael yn: <https://democratiaeth.gwynedd.llyw.cymru/ielistdocuments.aspx?mid=5005&x=1&>

Perfformiad Ariannol 2025/26

- Dengys y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar dudalen 9 fod gwariant refeniw gros y Cyd-Bwyllgor ar lefel 'Cost Gwasanaethau' yn £13,290k yn ystod 2025/26, gyda'r sefyllfa net yn £12,152k.
- Adroddir sefyllfa alldro ariannol 2025/26 i bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio Cyngor Gwynedd fel atodiad ar wahân i'r cyfrifon yma.
- Mae'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau ar dudalennau 9 a 10 yn darparu dadansoddiad o'r symudiadau yn y flwyddyn.

TABL 1 - Crynodeb o'r Gymhariaeth rhwng y Gyllideb a'r Gwir Sefyllfa (Net)

Mae Tabl 1 yn cynnwys cymhariaeth perfformiad cyllidebol ar lefel crynhoad, a cheir wybodaeth bellach yn Nhabl 2.

	Cyllideb	Gwir	Gwahaniaeth
	£'000	£'000	£'000
Gwariant ar Weithrediadau	1,279	1,138	(141)
Incwm			
Cyfraniadau'r cynghorau:			
Conwy	(111)	(90)	21
Dinbych	(117)	(94)	23
Fflint	(185)	(155)	30
Gwynedd	(136)	(111)	25
Ynys Môn	(58)	(43)	15
Wrecsam	(152)	(125)	27
Incwm Arall	(520)	(520)	0
(Tanwariant)/Gorwariant Net	0	0	0

TABL 2 – Symudiad Trawsddodiad rhwng ‘Crynodeb o'r Gymhariaeth rhwng y Gyllideb a'r Gwir Sefyllfa (Net)’ (Tabl 1) i'r fformat Incwm a Gwariant

	Adroddiad Perfformiad (Aildro)	Addasiadau rhwng y sail Ariannu a'r sail Cyfrifo (Nodyn 9)	Datganiad Incwm a Gwariant
	£'000	£'000	£'000
Gwariant	1,138	12,152	13,290
Incwm	(1,138)	0	(1,138)
Cost Gwasanaethau Net	0	12,152	12,152

Eitemau Materol o Incwm a Gwariant

Mae'r eitemau perthnasol yn cynnwys:-

- (£12,214k) yn y maes pensiwn, sef ail fesuriad o'r ymrwymiad/(ased) buddion diffiniedig net yn y maes pensiynau, yn unol ag asesiad Actiwari Cronfa Bensiwn Gwynedd (Nodyn 15).
- £11,623k sef effaith y setliadau pensiwn o fewn "Costau Heb eu Dosrannu", yn unol ag asesiad Actiwari Cronfa Bensiwn Gwynedd (Nodyn 22).

Materion Eraill

- Ar 31 Ionawr 2024, bu i Jeremy Miles, Gweinidog y Gymraeg ac Addysg, gyhoeddi datganiad ysgrifenedig: 'Y cam nesaf yn yr adolygiad o wella ysgolion - rolau a chyfrifoldebau partneriaid addysg yng Nghymru' <https://www.llyw.cymru/datganiad-ysgrifenedig-y-cam-nesaf-yn-yr-adolygiad-o-wella-ysgolion-rolau-chyfrifoldebau>. Roedd y datganiad yn amlinellu'r newidiadau yn y trefniadau gwella ysgolion yng Nghymru gyda modelau partneriaeth rhwng dau Awdurdod Lleol, neu fwy, yn disodli model y consortia rhanbarthol yn 2025/26. Yn sgil hynny, penderfynodd y 6 Awdurdod i ddod â'r GwE i ben ar 31 Mai 2025.
- Gan fod GwE wedi dod i ben 31 Mai 2025, mae cyfrifon 2025/26 yn cynnwys y trefniadau ariannol priodol o gau'r Cyd-bwyllgor, na fyddai i'w gweld mewn cyfrifon busnes gweithredol.

Arian wrth Gefn

Nid oedd gan y Cyd-Bwyllgor reserfau defnyddiadwy yn ystod 2025/26.

Cronfa Bensiwn

Yn dilyn i GwE ddod i ben, ymrwymiad net o ddim sydd gan y Cyd-Bwyllgor (fel cyflogwr) yn deillio o'u cyfran o asedau ac ymrwymadau Cronfa Bensiwn Gwynedd fel y dangosir ar y Fantolen ar 31 Mai 2025. Cyfrifwyd hyn gan Actiwari y Gronfa, Hymans Robertson, gan gydymffurfio â Safonau Cyfrifo Rhyngwladol 19, Gweler Nodyn 22 am wybodaeth bellach.

Llywodraethu

Roedd gan GwE gyfrifoldeb am sicrhau trefniadau llywodraethu cadarn, er hwyluso gweithrediad effeithiol ei swyddogaethau, oedd yn cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg. Mae gwybodaeth bellach wedi ei gynnwys o fewn y Datganiad Llywodraethu Blynnyddol.

Polisiâu Cyfrifo

Mae'r polisiâu cyfrifo y Cyd-Bwyllgor wedi eu haddasu i adlewyrchu cyfarwyddiadau CIPFA yn y Còd Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2025/26.

Newidiadau mewn Polisiâu Cyfrifeg ac i'r Datganiad o'r Cyfrifon

Mae polisiâu cyfrifo y Cyd-Bwyllgor wedi eu haddasu i adlewyrchu'r newidiadau sydd yn ofynnol yn unol ag arferion cyfrifo cywir yn unig, yn dilyn addasiadau sydd yn weithredol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2025/26 i God Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig.

Gan fod y Cyd-Bwyllgor wedi dod i ben, nid yw'r cyfrifon wedi eu paratoi ar sail busnes gweithredol fel sydd yn ofniad i gyfrifon yn arferol.

Gwybodaeth Bellach

Mae Datganiad o'r Cyfrifon ar gael ar wefan Cyngor Gwynedd sef <https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Perfformiad-a-gwariant/Cyllidebau-a-gwariant/Datganiad-or-cyfrifon/Cyd-bwyllgor-GwE.aspx>.

Ceir gwybodaeth bellach am y cyfrifon gan:

Ffion Madog Evans
Pennaeth Cyllid Cynorthwyol
Cyfrifeg a Phensiynau
01286 679133
Trysorydd@gwynedd.llyw.cymru

neu

Gwion Elis Jones
Uwch Gyfrifydd
01286 679060

Adran Cyllid
Cyngor Gwynedd
Swyddfa'r Cyngor
Caernarfon
Gwynedd
LL55 1SH

Mae hyn yn rhan o bolisi'r Cyngor i ddarparu gwybodaeth lawn am weithgareddau'r Cyngor a'r Cyd-Bwyllgorau. Yn ychwanegol, mae gan aelodau'r cyhoedd sydd yn dymuno, hawl statudol i arolygu'r cyfrifon cyn cwblheir yr archwiliad. Hysbysir argaeledd y cyfrifon i'w harolygu ar wefan y Cyngor ar yr adeg briodol.

Datganiad Hygyrchedd

Rydym yn ymwybodol, oherwydd natur a fformat y datgeliadau sy'n ofynnol i'w cynnwys yn y ddogfen hon, nad yw pob un o'r tablau yn gwbl gydnaws â safonau hygyrchedd. Os oes gennych unrhyw gwestiynau ynghylch y datganiad cyfrifon hwn neu os ydych am i unrhyw un o'r tablau neu'r datgeliadau gael eu darparu mewn fformat mwy hygyrch, cysylltwch â Trysorydd@gwynedd.llyw.cymru.

CYD-BWYLLGOR GwE

DATGANIAD O'R CYFRIFON

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU AM Y DATGANIAD O'R CYFRIFON

CYFRIFOLDEB Y CYNGOR

Cyngor Gwynedd yw'r awdurdod lletya sydd â'r cyfrifoldeb am drefniadau a gweinyddiad ar faterion ariannol y Cyd-Bwyllgor.

Mae'n ofynnol ar Gyngor Gwynedd i wneud trefniadau ar gyfer iawn weinyddiad o'i faterion ariannol ac i sicrhau y rhoddir cyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny i un o'i swyddogion. Yng Nghyngor Gwynedd, y Pennaeth Cyllid yw'r "Swyddog Adran 151" hwnnw. Cyfrifoldeb y Cyd-Bwyllgor yw rheoli ei weithgareddau er mwyn sicrhau defnydd effeithiol, effeithlon ac economaidd o'i adnoddau, gwarchod ei asedau, a chymeradwyo'r Datganiad o'r Cyfrifon.

CYFRIFOLDEB PENNAETH CYLLID CYNGOR GWYNEDD

Pennaeth Cyllid Cyngor Gwynedd sy'n gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Cyd-Bwyllgor GwE yn unol â'r ymarfer priodol fel y gosodir yn y *Cod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* (y "Cod").

Wrth baratoi'r Datganiad o'r Cyfrifon, mae'r Pennaeth Cyllid wedi dewis polisiau cyfrifo priodol gan eu defnyddio'n gyson; wedi ffurfio barnau a gwneud amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a darbodus ac yn cydymffurfio â'r Cod.

Hefyd, mae'r Pennaeth Cyllid wedi cadw cofnodion cyfrifo priodol a chyfamserol, ac wedi cymryd camau rhesymol i ddarganfod a gwarchod rhag twyll ac unrhyw anghysondebau eraill.

TYSTYSGRIF Y SWYDDOG CYLLIDOL CYFRIFOL

Tystiaf fod y Datganiad o'r Cyfrifon wedi ei baratoi yn unol â'r trefniadau uchod. Mae'r Datganiad yn cyflwyno darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol y Cyd-Bwyllgor GwE ar 31 Mai 2025 ac incwm a gwariant y Cyd Bwyllgor am y ddau fis a ddaeth i ben bryd hynny.

Dewi Aeron Morgan CPFA
Pennaeth Cyllid, Cyngor Gwynedd

02 Ebrill 2026

DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU

Mae'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu yn dangos sut mae gwariant yn cael ei wario a'i ariannu o adnoddau yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol. Mae incwm a gwariant sydd fel arfer yn cael ei gyfrifo yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol yn cael ei gyflwyno yn fanylach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

2024/25			2025/26 (dau fis hyd at 31 Mai 2025)			
Gwariant Net i'w Ariannu gan falansau'r Reserfau Defnyddiadwy	Addasiadau rhwng y sail Ariannu a'r sail Cyfrifo (Gweler nodyn 8)	Gwariant Net yn y Datganiad Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr		Gwariant Net i'w Ariannu gan falansau'r Reserfau Defnyddiadwy	Addasiadau rhwng y sail Ariannu a'r sail Cyfrifo (Gweler nodyn 8)	Gwariant Net yn y Datganiad Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr
£'000	£'000	£'000		£'000	£'000	£'000
8,751	(1,775)	6,976	Gweithwyr	931	(210)	721
415	0	415	Eiddo	33	0	33
150	0	150	Cludiant	20	0	20
448	0	448	Gwasanaethau a Chyflenwadau	58	0	58
1,191	0	1,191	Trydydd Parti	96	0	96
0	807	807	Costau Heb eu Dosrannu	0	12,362	12,362
(10,253)	0	(10,253)	Incwm	(1,138)	0	(1,138)
702	(968)	(266)	Cost Gwasanaethau	0	12,152	12,152
(25)	0	(25)	Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	0	(100)	(100)
677	(968)	(291)	(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	0	12,052	12,052
(677)			Balans Agoriadol y Reserfau Defnyddiadwy	0		
677			(Gweddill)/Diffyg ar y Reserfau Defnyddiadwy yn y flwyddyn	0		
0			Balans Cau y Reserfau Defnyddiadwy	0		

DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR

Dengys y datganiad hwn y gost gyfrifyddol o ddarparu gwasanaeth y Cyd-Bwyllgor yn unol â pholisïau cyfrifeg cyffredinol derbyniol.

2024/25			2025/26 (dau fis hyd at 31 Mai 2025)			
Gwariant Gros	Incwm Gros	Gwariant Net		Gwariant Gros	Incwm Gros	Gwariant Net
£'000	£'000	£'000	Nodyn	£'000	£'000	£'000
6,976	0	6,976	Gweithwyr	721	0	721
415	0	415	Eiddo	33	0	33
150	0	150	Cludiant	20	0	20
448	0	448	Gwasanaethau a Chyflenwadau	58	0	58
1,191	0	1,191	Trydydd Parti	96	0	96
807	0	807	Costau Heb eu Dosrannu	12,362	0	12,362
0	(10,253)	(10,253)	Incwm	0	(1,138)	(1,138)
9,987	(10,253)	(266)	Cost Gwasanaethau	13,290	(1,138)	12,152
0	(25)	(25)	Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	0	(100)	(100)
9,987	(10,278)	(291)	(Gwarged) / Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	13,290	(1,238)	12,052
		821	Ailfesuriad o'r ymrwymiad/(ased) buddion diffiniedig net	15		(12,214)
		821	Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall			(12,214)
		530	Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr			(162)

DATGANIAD O'R SYMUDIAD MEWN RESERFAU

Dengys y Datganiad o'r Symudiadau Mewn Reserfau y symudiad o ddechrau'r flwyddyn i'r diwedd mewn gwahanol reserfau a ddelir gan y Cyd-Bwyllgor, wedi eu dadansoddi i 'reserfau defnyddiadwy' (h.y. y rhai hynny sy'n gymwysedig i ariannu gwariant) a 'reserfau na ellir eu defnyddio'. Mae'r Datganiad yn dangos sut mae'r symudiadau yn y flwyddyn yn reserfau'r Cyd-Bwyllgor yn cael eu torri lawr rhwng enillion a cholledion yn unol ag ymarferion cyfrifo sy'n gyffredinol gydnabyddedig. A hefyd yn dangos yr addasiadau statudol sy'n ofynnol i ddychwelyd at y swm a godir ar y dreth cyngor (trwy gyfraniadau'r cyngorau). Mae'r llinell Cynnydd/Gostyngiad Net yn dangos symudiadau statudol y Reserfau Defnyddiadwy yn y cyfnod yn dilyn yr addasiadau hyn.

		Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau		
	Nodyn	Cyfanswm Reserfau Defnyddiadwy	Reserfau na ellir eu defnyddio	Cyfanswm Reserfau'r Cyd-Bwyllgor
		£'000	£'000	£'000
Balans 31 Mawrth 2024 a ddygwyd ymlaen		(677)	309	(368)
<u>Symudiad mewn reserfau yn 2024/25</u>				
(Gwarged)/Diffyg ar ddarparu gwasanaethau		(291)	0	(291)
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		0	821	821
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		(291)	821	530
Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan y rheoliadau	9	968	(968)	0
(Cynnydd)/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddiadau i Reserfau Defnyddiadwy		677	(147)	530
(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2024/25		677	(147)	530
Balans 31 Mawrth 2025 a ddygwyd ymlaen	10+15	0	162	162
<u>Symudiad mewn reserfau yn 2025/26</u>				
(Gwarged)/Diffyg ar ddarparu gwasanaethau		12,052	0	12,052
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		0	(12,214)	(12,214)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		12,052	(12,214)	(162)
Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan y rheoliadau	9	(12,052)	12,052	0
(Cynnydd)/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddiadau i Reserfau Defnyddiadwy	10+15	0	(162)	(162)
(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2025/26		0	(162)	(162)
Balans 31 Mai 2025 a ddygwyd ymlaen		0	0	0

Y FANTOLEN

Dengys y Fantolen werth asedau ac ymrwymïadau'r Cyd-Bwyllgor ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net y Cyd-Bwyllgor (asedau llai ymrwymïadau) yn cyfateb i'r reserfau a ddelir gan y Cyd-Bwyllgor. Adroddir ar y reserfau mewn dau gategori. Y categori cyntaf o reserfau yw'r reserfau defnyddiadwy, h.y. y reserfau hynny y gall y Cyd-Bwyllgor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Yr ail gategori o reserfau yw'r rhai hynny na all y Cyd-Bwyllgor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori yma o reserfau yn cynnwys reserfau gydag elw a cholledion heb eu gwireddu (er enghraifft, y Reserf Pensiynau), ble nad yw'r symiau ar gael i'w defnyddio i ddarparu gwasanaethau dim ond pan werthir yr asedau yn unig; a reserfau gyda gwahaniaethau amseriad fel y dangosir ar linell 'Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu yn unol â rheoliadau' o'r Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau.

31 Mawrth 2025 £'000	Nodyn	31 Mai 2025 £'000	
1,325	Dyledwyr Tymor Byr	12	0
605	Arian a Chywerthoedd Arian	13	0
1,930	Asedau Cyfredol		0
(2,092)	Credydwyr Tymor Byr	14	0
(2,092)	Ymrwymïadau Cyfredol		0
0	Ymrwymïad Pensiwn	22	0
0	Ymrwymïadau Tymor Hir		0
(162)	Asedau Net		0
0	Reserfau Defnyddiadwy	10	0
162	Reserfau na ellir eu defnyddio	15	0
162	Cyfanswm Reserfau		0

DATGANIAD LLIF ARIAN

Dengys y Datganiad Llif Arian y newidiadau mewn arian a chywerthoedd arian y Cyd-Bwyllgor yn ystod y cyfnod adrodd. Trwy rannu'r llif arian yn weithgareddau gweithredu, buddsoddi ac ariannu, dengys y datganiad sut mae'r Cyd-Bwyllgor yn cynhyrchu a defnyddio arian a chywerthoedd arian. Mae cyfanswm y llif arian net o weithgareddau gweithredu yn ddangosydd allweddol o faint o weithgareddau'r Cyd-Bwyllgor a ariennir trwy gyfraniadau gan yr awdurdodau, incwm grant neu gan dderbynyddion y gwasanaethau a ddarperir gan y Cyd-Bwyllgor.

2024/25		<i>Nodyn</i>	2025/26
£'000			£'000
(291)	(Gwarged)/Diffyg Net ar Ddarparu Gwasanaethau		12,052
1,808	Addasiadau i'r gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau am symudiadau anariannol	16	(11,447)
1,517	Llif Arian Net o Weithgareddau Gweithredu		605
0	Gweithgareddau Buddsoddi		0
0	Gweithgareddau Ariannu		0
1,517	(Cynnydd)/lleihad net mewn arian a chywerthoedd arian		605
(2,122)	Arian a chywerthoedd arian ar ddechrau'r cyfnod adrodd	13	(605)
(605)	Arian a chywerthoedd arian ar ddiwedd y cyfnod adrodd		0

NODIADAU I'R CYFRIFON

NODYN I – POLISIÂU CYFRIFO

I.1 Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad o'r Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyd-Bwyllgor yn y cyfnod o ddau fis hyd at 31 Mai 2025 a'r sefyllfa ar ddiwedd y cyfnod hwnnw. Mae'r Rheoliadau Cyfrifo ac Archwilio (Cymru) 2014 (fel y'i diwygiwyd) yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyd-Bwyllgor baratoi Datganiad o'r Cyfrifon yn flynyddol, a hynny yn unol ag arferion cyfrifo cywir. Mae'r arferion hyn wedi eu cynnwys yn bennaf yn y *Cod Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2025/26* ac yn cael eu cefnogi gan Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh).

Confensiwn cost hanesyddol yw'r egwyddor cyfrifo sydd wedi ei fabwysiadu yn y Datganiad o'r Cyfrifon. Mae'r cyfrifon wedi eu paratoi ar sail bod GwE wedi dod i ben ar 31 Mai 2025.

Arfer y Cyd-Bwyllgor oedd gweithredu ar y sail bod pob eitem o wariant yn cael eu trin fel refeniw yn y lle cyntaf. Pe byddai unrhyw eitemau cyfalaf eu natur (e.e. offer TG, dodrefn) yn profi bod ganddynt arwyddocâd materol ar y cyflwyniad cywir a theg o'r sefyllfa ariannol, yna byddai'r eitemau yn cael eu trin yn unol ag arferion priodol.

Natur gyfyngedig sydd i drafodion y Cyd-Bwyllgor ac felly gweler isod y polisiau perthnasol yn unig.

I.2 Croniadau Incwm a Gwariant

Cyfrifir am weithgareddau yn y flwyddyn maent yn digwydd, nid pan wneir neu derbynnir taliadau arian parod.

- Bydd y refeniw o gytundebau gyda derbynwyr gwasanaeth, boed am wasanaeth neu nwyddau, yn cael ei adnabod pan fydd y gwasanaeth neu'r nwyddau yn cael eu trosglwyddo i dderbynydd y gwasanaeth yn unol â'r rhwymedigaethau perfformiad y cytundeb.
- Bydd cyflenwadau yn cael eu trin fel gwariant fel maent yn cael eu treulio – pan fydd bwlch rhwng y dyddiad mae'r cyflenwadau wedi eu derbyn a'u treulio, byddant yn cael eu dal fel stoc ar y Fantolen.
- Bydd treuliau, mewn cysylltiad â'r gwasanaeth a dderbyniwyd (gan gynnwys gwasanaeth gan weithwyr cyflogedig) yn cael eu cofnodi fel gwariant pan fydd y gwasanaeth wedi ei dderbyn yn hytrach na pan fydd y taliad yn cael ei wneud.
- Bydd llog sy'n cael ei dderbyn o fuddsoddiadau a'r llog sydd yn daladwy ar fenthyciadau yn cael ei gyfrifo yn ôl eu trefn fel incwm a gwariant ar sail gyfradd llog effeithiol yr offeryn ariannol yn hytrach nag i'r llif arian sydd wedi ei bennu gan y cytundeb.
- Ble mae refeniw a gwariant wedi eu hadnabod ond nid yw'r arian wedi ei dderbyn neu ei dalu, bydd rhaid creu dyledwr neu gredydwr am y symiau perthnasol ar y Fantolen. Ble mae tebygolrwydd o beidio casglu'r ddyled, bydd rhaid lleihau gwerth y dyledion a chodi tâl ar refeniw yn gwariant ac incwm ariannu a buddsoddi am yr incwm sydd yn annhebygol o gael ei gasglu.

I.3 Arian a Chywerthoedd Arian

Nid oes gan y Cyd-Bwyllgor gyfrif banc ei hun a gweinyddir yr holl arian parod gan Gyngor Gwynedd o fewn ei gyfrifon ei hun.

NODYN I – POLISIÂU CYFRIFO (parhad)

I.4 Buddiannau Gweithwyr

I.4.1 Buddion sy'n Daladwy yn Ystod Cyflogaeth

Buddion tymor byr yw'r rhai hynny sydd yn ddyledus o fewn 12 mis i ddiwedd y flwyddyn. Maent yn cynnwys buddion megis cyflogau, tâl gwyliau a thâl salwch i weithwyr cyfredol ac maent yn cael eu hadnabod fel cost am wasanaethau yn y flwyddyn y mae'r gweithiwr yn gwasanaethu'r Cyd-Bwyllgor. Gwneir cronriad ar gyfer cost hawl gwyliau (neu unrhyw amser i ffwrdd o'r gwaith e.e. amser wedi ei gronni) sydd yn ddyledus i'r gweithwyr ond sydd heb ei gymryd cyn diwedd y flwyddyn ac yn cael ei gario drosodd i'r flwyddyn ariannol nesaf. Mae cost y cronriad yn mynd yn erbyn Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau, ond wedyn yn cael ei wrth-droi drwy'r Datganiad o'r symudiad mewn Reserfau i'r cyfrif absenoldebau croniedig fel bod cost y buddion gwyliau yn mynd yn erbyn y flwyddyn ariannol y cymerir y gwyliau. Gyda GwE wedi dod i ben ar 31 Mai 2025 nid oes balans ar y cyfrif absenoldebau croniedig ar ddyddiad y cyfrifon.

I.4.2 Buddion Terfynu Cyflogaeth

Mae buddion terfynu cyflogaeth yn daladwy o ganlyniad i benderfyniad i derfynu cyflogaeth swyddog cyn y dyddiad ymddeol arferol neu o ganlyniad i benderfyniad y swyddog i dderbyn diswyddiad yn wirfoddol ac fe'i codir ar sail addasiad cronriad yn erbyn y gwasanaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr unai pan na all dynnu'r cynnig o'r buddion hynny yn ôl neu wrth gydnabod cost o ail-strwythuro neu ddirwyn y gwasanaeth i ben, p'run bynnag sydd gyntaf.

Pan fo buddion terfynu cyflogaeth yn cynnwys ychwanegiadau i bensiynau mae'r ddarpariaeth statudol yn golygu y dylai Cronfa'r Cyd-Bwyllgor dderbyn y gost sydd yn daladwy gan y Cyd-Bwyllgor i'r gronfa bensiwn neu i'r pensiyner yn y flwyddyn, yn hytrach na'r swm sydd wedi ei gyfrifo yn unol â'r safonau cyfrifeg berthnasol. Yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau mae angen neilltuo symiau i ac o'r gronfa bensiwn er mwyn diddymu'r credydau a'r debydau damcaniaethol am fuddion terfynu pensiwn ychwanegol a rhoi'r debydau am yr arian a dalwyd i'r Gronfa Bensiwn a'r pensiyner ac unrhyw symiau taladwy ond sydd heb eu talu at ddiwedd y flwyddyn yn eu lle.

I.4.3 Buddion Ôl-gyflogaeth

Mae gweithwyr y Cyd-Bwyllgor yn aelodau o un cynllun pensiwn:

- Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gronfa Bensiwn Gwynedd yng Nghyngor Gwynedd.

Mae'r cynllun yn darparu buddion diffiniedig i'w haelodau (pensiynau a lym-symiau ymddeoliad) sydd wedi eu hennill yn ystod eu hamser gyda'r Cyd-Bwyllgor a'u cyn-gyflogwyr.

I.4.4 Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Mae gan bob aelod o staff, yn amodol ar rai meini prawf, yr hawl i fod yn aelod o'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Mae'r costau pensiwn a godir ar gyfrifon y Cyd-Bwyllgor ar gyfer y gweithwyr yn cael eu pennu gan weinyddwyr y gronfa ac yn cynrychioli cyfran sefydlog o gyfraniad y gweithwyr i'r cynllun.

Mae'r Cynllun Llywodraeth Leol yn cael ei drin fel cynllun budd diffiniedig.

Mae ymrwymadau Cronfa Bensiwn Gwynedd sydd i'w priodoli i'r Cyd-Bwyllgor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraid drwy'r dull rhagamcanu unedau h.y. asesiad o daliadau fydd yn cael eu gwneud yn y dyfodol mewn perthynas â buddion ymddeol a enillwyd hyd yn hyn gan y gweithwyr, yn seiliedig ar gyfradd marwolaeth, cyfradd trosiant gweithwyr a.y.y.b. yn ogystal â thafuniad enillion ar gyfer gweithwyr cyfredol.

Gostyngir yr ymrwymadau i'w gwerth ar sail prisiau cyfredol, gan ddefnyddio graddfa ddisgownt o 5.90% wedi ei gyfrifo fel cyfartaledd cymhwysol 'spot yields' ar fondiau corfforaethol o werth AA.

Mae asedau Cronfa Bensiwn Gwynedd sydd i'w priodoli i'r Cyd-Bwyllgor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar sail gwerth teg a benderfynir gan Actiwari'r Gronfa.

NODYN I – POLISIÂU CYFRIFO (parhad)

Dadansoddir y newid yn ymrwymiad net pensiynau i'r cydrannau canlynol:

Cost gwasanaeth yn cynnwys:

- Cost gwasanaeth cyfredol – y cynnydd mewn ymrwymadau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni – dangosir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Cost gwasanaeth y gorffennol – mae'r cynnydd mewn ymrwymadau yn deillio o benderfyniadau yn y flwyddyn gyfredol ble mae eu heffaith yn gysylltiedig â'r blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd cynharach – mae'n cael ei ddebydu i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Llog net ar yr ymrwymiad/(ased) buddion pensiwn diffiniedig net, h.y. y gost llog net i'r Cyd-Bwyllgor - y newid yn ystod y cyfnod yn yr ymrwymiad/(ased) buddion pensiwn diffiniedig net sy'n codi o dreigliad amser sy'n mynd yn erbyn llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr - mae hyn yn cael ei gyfrifo ar sail gweithredu'r gyfradd ddisgownt sy'n cael ei ddefnyddio i fesur yr ymrwymiad buddion pensiwn diffiniedig ar gychwyn y cyfnod i'r ymrwymiad/(ased) buddion pensiwn diffiniedig net ar gychwyn y cyfnod - gan gymryd i ystyriaeth unrhyw newidiadau yn yr ymrwymiad/(ased) buddion pensiwn diffiniedig net yn ystod y cyfnod o ganlyniad i gyfraniadau a thaliadau budd.

Ail fesuriadau yn cynnwys:

- Enillion ar asedau'r cynllun - gan eithrio symiau sy'n gynwysedig yn llog net ar yr ymrwymiad/(ased) buddion pensiwn diffiniedig net - yn cael eu debydu i'r Reserf Pensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
- Enillion a cholledion actiwaraidd - newidiadau i'r ymrwymiad pensiwn net oherwydd nad yw'r digwyddiadau yn cyd-fynd â'r rhagdybiaethau a wnaethpwyd yn y prisiad actiwaraidd diwethaf neu am nad yw'r actiwari wedi diweddarau ei ragdybiaethau - yn cael eu debydu i'r Reserf Pensiwn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
- Addasiad nenfwd ased – cyfyngir i werth nenfwd yr ased a gyfrifwyd os yw'n llai na'r sefyllfa'r ased.
- Cyfraniadau a delir i Gronfa Bensiwn Gwynedd - arian a delir fel cyfraniadau'r cyflogwr i'r gronfa pensiwn ar gyfer setliad ymrwymadau sydd ddim yn cael eu cyfrifo fel traul.

Gyda buddion ymddeol, mae'n ofynnol, yn unol â darpariaethau statudol, i'r Gronfa Gyffredinol dderbyn cost y swm sy'n daladwy gan y Cyd-Bwyllgor i'r gronfa pensiwn neu'n uniongyrchol i'r pensiynwyr yn ystod y flwyddyn, yn hytrach na'r swm a gyfrifir yn ôl y safonau cyfrifeg perthnasol. Yn y Datganiad o'r Symudiadau mewn Reserfau, mae hyn yn golygu bod angen neilltuo arian i mewn neu allan o'r Reserf Pensiwn er mwyn diddymu'r credydau a'r debydau damcaniaethol ar gyfer buddion ymddeol a rhoi'r debydau am arian a dalwyd i'r gronfa pensiwn a phensiynwyr ac unrhyw symiau sy'n daladwy ond sydd heb eu talu at ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans sydd yn deillio o hyn yn y Reserf Pensiwn yn fesur o'r effaith i'r Gronfa Gyffredinol o orfod trin buddion ymddeol ar sail llif arian yn hytrach na thros y cyfnod y mae'r gweithwyr yn derbyn y budd.

Mae'r Safon Cyfrifeg Rhyngwladol (SCRh) 19 yn rheoli sut y dylid trin a datgelu'r ymrwymadau tymor hir sy'n bodoli mewn perthynas â chostau pensiwn. Mae'n ofynnol i gynghorau lleol (yn cynnwys Cyd-Bwyllgorau) Cymru a Lloegr baratoi eu datganiadau ariannol yn unol â gofynion SCRh 19.

NODYN I – POLISIÂU CYFRIFO (parhad)

1.4.5 Buddion Dewisol

Mae gan y Cyd-Bwyllgor hefyd bwerau cyfyngedig i wneud dyfarniadau dewisol mewn achosion o ymddeoliadau cynnar. Bydd unrhyw ymrwymiadau sydd yn deillio o ddyfarniad o'r fath i unrhyw aelod o staff (yn cynnwys athrawon) yn cael eu cronni yn y flwyddyn y cymerwyd y penderfyniad i wneud y dyfarniad gan ddefnyddio'r un polisiau â'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol i gyfrifo amdanynt.

1.5 Digwyddiadau Wedi'r Cyfnod Adrodd

Digwyddiadau ôl-fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafrïol ac anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddiad y Datganiad o'r Cyfrifon. Gellir adnabod dau fath o ddigwyddiad:

- y rhai hynny sy'n darparu tystiolaeth o amgylchiadau a oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd – caiff y Datganiad o'r Cyfrifon ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath; a
- y rhai hynny sy'n dynodi amgylchiadau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd – ni chaiff y Datganiad o'r Cyfrifon ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath, ond os ystyrir y byddai'n cael effaith materol, yna byddai natur y digwyddiadau ynghyd ag amcangyfrif o'r effaith ariannol yn cael ei ddatgelu yn y nodiadau.

Nid yw unrhyw ddigwyddiadau sy'n digwydd wedi'r dyddiad awdurdodi cyhoeddiad yn cael eu hadlewyrchu yn y Datganiad o'r Cyfrifon.

1.6 Addasiadau Cyfnod Blaenorol, newidiadau i Bolisiau Cyfrifo, Amcangyfrifon a Gwallau

Gall yr angen i wneud addasiadau cyfnod blaenorol godi o ganlyniad i newid mewn polisiau cyfrifo neu i gywiro gwall sylweddol. Cyfrifir am newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifeg yn rhagolygol, h.y. yn y flwyddyn gyfredol a'r blynyddoedd i ddod a effeithir gan y newid, ac felly ni wneir addasiad cyfnod blaenorol.

Yr unig dro y gwneir newidiadau i bolisiau cyfrifo yw pan mae'n ofynnol gan ymarferion cyfrifo priodol neu fod y newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol am effaith trafodion, digwyddiadau eraill ac amodau ar sefyllfa ariannol neu berfformiad ariannol y Cyd-Bwyllgor. Pan wneir newid, cyfrifir amdano yn ôl-weithredol (oni bai ei fod yn anfaterol neu a nodir yn wahanol) trwy addasu balans agoriadol a ffigyrau cymharol y cyfnod blaenorol fel pe bai'r polisi wedi bodoli erioed.

Caiff gwallau materol a ddarganfyddir mewn ffigyrau cyfnodau blaenorol eu cywiro'n ôl-weithredol trwy addasu balans agoriadol a ffigyrau cymharol y cyfnod blaenorol.

1.7 Grantiau'r Llywodraeth a Chyfraniadau Eraill

Mae grantiau a chyfraniadau sy'n ymwneud â gwariant refeniw yn cael eu cyfrifo ar sail gronïadol, ac yn cael eu cydnabod ar unwaith fel incwm o fewn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, oni bai bod amod ynghlwm wrth y grant neu gyfraniad nad yw'r Cyd-Bwyllgor wedi ei fodloni.

1.8 Gorbenion a Chostau Gwasanaethau Cefnogol

Mae'r taliadau am wasanaethau a ddarperir gan Adrannau Canolog Cefnogol o fewn Cyngor Gwynedd yn seiliedig ar gyfuniad o brisiau a bennir ymlaen llaw, amser y staff a gofnodir, cofnodi trafodion a fformiwlâu penodedig.

1.9 Reserfau

Mae reserfau penodol yn cael eu creu ar gyfer rhoi symiau o'r neilltu ar gyfer cynlluniau gwario'r dyfodol. Mae hyn yn cael ei wneud drwy drosglwyddiadau allan o'r Balans Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau.

Cedwir rhai reserfau eraill sef 'reserfau na ellir eu defnyddio', i bwrpasau technegol o reoli'r prosesau cyfrifo ar gyfer asedau anghyfredol, offerynnau ariannol a buddion gweithwyr. Nid yw'r rhain yn cynrychioli adnoddau defnyddiadwy y Cyd-Bwyllgor.

NODYN 1 – POLISIŌAU CYFRIFO (parhad)

1.10 Treth ar Werth

Dim ond mewn sefyllfa ble nad oes modd adennill TAW y cynhwysir TAW neu y caiff ei ddangos fel cost 'TAW anadferadwy' mewn gwariant refeniw. Nid yw'r Cyd-Bwyllgor wedi cofrestru gyda TAW. Mae'r TAW yn cael ei adennill drwy gofrestrriad TAW Cyngor Gwynedd.

1.11 Dyledwyr a Chredydwyr

Cedwir Cyfrifon y Cyd-Bwyllgor ar sail cronni yn unol â'r Cod Ymarfer Cyfrifeg. Mae'r cyfrifon yn adlewyrchu gwir wariant ac incwm sy'n berthnasol i'r flwyddyn dan sylw, boed y taliadau a'r derbyniadau wedi cael eu talu neu eu derbyn yn y flwyddyn neu ddim.

1.12 Gweithrediadau ar y Cyd

Mae gweithrediadau ar y cyd yn drefniant ble mae gan y partïon sydd â chydreolaeth yr hawl i'r asedau a'r oblygiadau o'r ymrwymadau sy'n gysylltiedig â'r trefniadau. Mae'r gweithgareddau y mae'r Cyd-Bwyllgor wedi ymgymryd â hwy ar y cyd â gweithredwyr eraill yn cynnwys defnyddio asedau ac adnoddau'r cyd-weithredwyr. Mewn perthynas â'i ddiddordeb mewn trefniant gweithred ar y cyd, mae'r Cyd-Bwyllgor fel gweithredwr ar y cyd yn cydnabod ei gyfran o'r asedau, ymrwymadau, refeniw a gwariant.

Mae'r Cyd-Bwyllgor wedi ei gategoreiddio fel Gweithrediad ar y Cyd gan wneud defnydd o asedau ac adnoddau'r gweithredwyr yn hytrach na sefydlu endid ar wahân.

NODYN 2 – NEWID MEWN POLISI CYFRIFO

Mae'r polisiâu cyfrifo y Cyd-Bwyllgor wedi eu haddasu i adlewyrchu'r cyfarwyddiadau yn y Cod Ymarfer CIPFA ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2025/26.

NODYN 3 – ADDASIAD CYFNOD BLAENOROL

Nid oes unrhyw addasiadau cyfnod blaenorol yn ystod 2025/26.

NODYN 4 - SAFONAU CYFRIFEG SYDD WEDI EU CYHOEDDI OND HEB EU MABWYSIADU ETO

Mae'r Cod Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig CIPFA yn gofyn i effaith disgwylidiedig unrhyw safonau cyfrifeg sydd wedi eu cyhoeddi ond heb eu mabwysiadu eto gael ei ddatgan.

Mae adolygiad o'r safonau cyfrifeg wedi ei wneud eleni, ond nid yw un o'r safonau dan sylw yn mynd i gael effaith materol ar GwE.

NODYN 5 - BARN ALLWEDDOL WRTH DDEFNYDDIO'R POLISIÄU CYFRIFO

Wrth weithredu'r polisiäu cyfrifo a restrir yn Nodyn 1, mae'r Cyd-Bwyllgor wedi gorfod barnu, gwneud amcangyfrifon a thybiaethau ynghylch trafodion cymhleth, rhai sy'n cynnwys ansicrwydd am ddigwyddiadau i'r dyfodol a symiau'r asedau ac ymrwymïadau i'w cario, nad yw'n amlwg o ffynonellau eraill.

Mae'r farn, amcangyfrifon a thybiaethau cysylltiol a wnaed wedi eu seilio ar arferion cyfredol priodol, profiad hanesyddol, a ffactorau eraill sy'n cynnwys tybiaethau a thafluniadau hanesyddol a chyfredol, a rhagamcanion i'r dyfodol, asesiadau proffesiynol, tueddiadau cyfredol, a ffactorau lleol a ystyrir yn berthnasol.

Yn y blynyddoedd diwethaf bu peth ansicrwydd am lefelau ariannu grantiau referniw ynghyd â dosbarthiad y grantiau gan Llywodraeth Cymru, gyda'r grantiau yn cael eu talu i'r awdurdodau, a oedd wedyn yn comisiynu gwasanaeth gan GwE. Roedd y mater yma yn rhan bwysig o strategaeth ariannol y Cyd-Bwyllgor, gyda'r ffactorau a wybyddir yn cael ystyriaeth briodol.

Gwneir pob ymdrech i ddod o hyd i, ac i ddefnyddio'r holl wybodaeth berthnasol wrth asesu a phennu'r sefyllfa, sy'n hynod allweddol wrth ystyried materion megis prisiad yr actiwari o asedau ac ymrwymïadau'r gronfa bensiwn. Fodd bynnag, gan nad oes modd pennu'r materion hyn i sicrwydd, gall y gwir ganlyniadau amrywio o'r amcangyfrifon. Mae'r amcangyfrifon a thybiaethau gwaelodol yn cael eu hadolygu'n gyson.

NODYN 6 - TYBIAETHAU WEDI EU GWNEUD AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU ERAILL O AMCANGYFRIF ANSICR

Mae'r Datganiad o'r Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau wedi eu hamcangyfrif yn seiliedig ar dybiaethau wedi eu gwneud gan y Cyd-Bwyllgor am y dyfodol neu sydd yn ansicr fel arall. Mae'r amcangyfrifon wedi eu seilio ar brofiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu rhai balansau yn bendant, gall y canlyniadau terfynol fod yn wahanol i'r tybiaethau ac amcangyfrifon.

Mae'r eitem ganlynol ar Fantolen y Cyd-Bwyllgor ar 31 Mai 2025 yn un a ystyrir gyda risg sylweddol (o ran sicrwydd y gwerth a amcangyfrifir) a allai arwain at gywiriadau arwyddocaol.

Eitem	Ansicrwydd	Effaith os yw canlyniadau gwir yn wahanol i dybiaethau
Ymrwymiad Pensiwn	<p>Mae amcangyfrif yr ymrwymiad net i dalu pensiynau yn dibynnu ar nifer o ddyfarniadau cymhleth yn ymwneud â'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddir, y gyfradd y rhagwelir y bydd cyflogau'n cynyddu, newidiadau mewn oedrannau ymddeol, cyfraddau marwolaethau ac adenillon disgwylidig ar asedau'r gronfa pensiwn. Mae cwmni o actiwariaid ymgynghori yn ymwneud â rhoi cyngor arbenigol i'r cyngor am y rhagdybiaethau i'w defnyddio.</p> <p>Cafodd Brexit a Covid effeithiau negyddol ar economi'r DU a gwerthoedd asedau pensiwn, ond mae cyfraddau chwyddiant a llogau wedi lleihau ac ymddengys bod y farchnad yn gwella ac yn sefydlogi. Fodd bynnag, gallai pandemig neu argyfwng byd eang arall gael effaith niweidiol ar adenillon asedau, yn ogystal â chynnydd mewn cyfraddau llog i ffrwyno cynnydd chwyddiant o ganlyniad i'r adferiad.</p>	Mae effeithiau newidiadau mewn tybiaethau unigol ar ymrwymiad pensiwn net wedi'u nodi yn Nodyn 22.

NODYN 7 – EITEMAU MATEROL O INCWM A GWARIANT

Mae'r eitemau perthnasol yn cynnwys:-

- (£12,214k) yn y maes pensiwn, sef ailfesuriad o'r ymrwymiad/(ased) buddion diffiniedig net yn y maes pensiynau, yn unol ag asesiad Actiwari Cronfa Pensiwn Gwynedd (Nodyn 15).
- £11,623k sef effaith y setliadau pensiwn o fewn "Costau Heb eu Dosrannu", yn unol ag asesiad Actiwari Cronfa Pensiwn Gwynedd (Nodyn 22).

NODYN 8 – NODYN I'R DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU

2025/26		ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU			
	Addasiadau i bwrpas Cyfalaf £'000	Gwahaniaeth Net i'r Addasiadau Pensiwn (i) £'000	Gwahaniaethau Eraill (ii) £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000	
Addasiadau o'r Gronfa Gyffredinol i ddod i'r ffigyrau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr					
Gweithwyr	0	(48)	(162)	(210)	
Eiddo	0	0	0	0	
Cludiant	0	0	0	0	
Gwasanaethau a Chyflenwadau	0	0	0	0	
Trydydd Parti	0	0	0	0	
Costau Heb eu Dosrannu	0	12,362	0	12,362	
Incwm	0	0	0	0	
Cost Gwasanaethau	0	12,314	(162)	12,152	
Gwariant Gweithredol Arall	0	0	0	0	
Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	0	(100)	0	(100)	
Treth ac Incwm Grant Amhenodol	0	0	0	0	
(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	0	12,214	(162)	12,052	

2024/25		ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU			
	Addasiadau i bwrpas Cyfalaf £'000	Gwahaniaeth Net i'r Addasiadau Pensiwn (i) £'000	Gwahaniaethau Eraill (ii) £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000	
Addasiadau o'r Gronfa Gyffredinol i ddod i'r ffigyrau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr					
Gweithwyr	0	(1,628)	(147)	(1,775)	
Eiddo	0	0	0	0	
Cludiant	0	0	0	0	
Gwasanaethau a Chyflenwadau	0	0	0	0	
Trydydd Parti	0	0	0	0	
Costau Heb eu Dosrannu	0	807	0	807	
Incwm	0	0	0	0	
Cost Gwasanaethau	0	(821)	(147)	(968)	
Gwariant Gweithredol Arall	0	0	0	0	
Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	0	0	0	0	
Treth ac Incwm Grant Amhenodol	0	0	0	0	
(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	0	(821)	(147)	(968)	

NODYN 8 – NODYN I'R DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU (parhad)

(i) Gwahaniaeth Net i'r Addasiadau Pensiynau

Newidiadau net ar gyfer dileu cyfraniadau pensiwn ac ychwanegiadau *Buddion Gweithwyr* SCRh 19 sy'n gysylltiedig â chostau ac incwm pensiwn:

- Ar gyfer **Gwasanaethau**, mae hyn yn cynrychioli hepgor y cyfraniadau pensiwn cyflogwr wnaed gan y Cyd-Bwyllgor fel y caniateir trwy statud a'u hamnewid gyda'r costau gwasanaeth cyfredol a'r costau gwasanaeth hanesyddol.
- Ar gyfer **Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi**, y llog net ar y rhwymedigaeth budd diffiniedig sy'n gost yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

(ii) Gwahaniaethau Eraill

Mae gwahaniaethau eraill rhwng y swm sy'n cael ei ddebydu/credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r symiau sy'n daladwy/derbyniadwy i gael eu cydnabod trwy statud:

- Ar gyfer **Gwasanaethau**, mae'r swm yn cynrychioli addasiad am Groniad absenoldebau a enillwyd ond heb eu cymryd yn ystod y flwyddyn.
- Ar gyfer **Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi**, mae'r golofn gwahaniaethau eraill yn cydnabod addasiadau i'r Gronfa Gyffredinol ar gyfer gwahaniaethau amseru am breimymau a disgownt.

NODYN 9 - ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wneir i gyfanswm yr incwm a gwariant cynhwysfawr a gydnabyddir gan y Cyd-Bwyllgor yn unol ag ymarferion cyfrifo priodol i'r adnoddau hynny a benodir gan ddarpariaethau statudol yn rhai sydd ar gael i'r Cyd-Bwyllgor i gwrdd â gwariant.

2025/26		
ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU	Reserf Defnyddiadwy Balans Cronfa Gyffredinol	Symudiad mewn Reserfau na ellir eu defnyddio
	£'000	£'000
Addasiadau yn ymwneud â'r Gronfa Bensiwn:		
Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol wedi eu debydu/ credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (Nodyn 22)	(12,346)	12,346
Cyfraniadau pensiwn y Cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sydd yn daladwy yn y flwyddyn	132	(132)
Addasiadau yn bennaf ymwneud â'r Cyfrif Absenoldeb Cronedig		
Gwahaniaeth rhwng taliadau swyddogion sydd wedi ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail cronïadau a'r taliadau swyddogion yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol (Nodyn 8)	162	(162)
Cyfanswm Addasiadau	(12,052)	12,052

2024/25		
ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU	Reserf Defnyddiadwy Balans Cronfa Gyffredinol	Symudiad mewn Reserfau na ellir eu defnyddio
	£'000	£'000
Addasiadau yn ymwneud â'r Gronfa Bensiwn:		
Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol wedi eu debydu/ credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (Nodyn 22)	(1,609)	1,609
Cyfraniadau pensiwn y Cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sydd yn daladwy yn y flwyddyn	2,430	(2,430)
Addasiadau yn bennaf ymwneud â'r Cyfrif Absenoldeb Cronedig		
Gwahaniaeth rhwng taliadau swyddogion sydd wedi ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail cronïadau a'r taliadau swyddogion yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol (Nodyn 8)	147	(147)
Cyfanswm Addasiadau	968	(968)

NODYN 10 – TROGLWYDDIAD I/O RESERFAU DEFNYDDIADWY

Defnyddiwyd reserfau defnyddiadwy y Cyd-Bwyllgor yn llwyr yn ystod y flwyddyn ariannol 2024/25 ac nid oedd yna unrhyw drosglwyddiadau yn ystod 2025/26, ac felly nid oes balans ar 31 Mai 2025.

NODYN 11 – GWARIANT AC INCWM ARIANNU A BUDDSODDI

2024/25		2025/26
£'000		£'000
0	Llog net yr ymrwymiad/(ased) buddion diffiniedig net	(100)
(25)	Llog derbyniadwy	0
(25)	Cyfanswm	(100)

NODYN 12 – DYLEDWYR TYMOR BYR

	31 Mawrth	31 Mai
	2025	2025
	£'000	£'000
Symiau dyledus masnach	35	0
Blaendaliadau	54	0
Symiau dyledus eraill	1,236	0
Cyfanswm	1,325	0

NODYN 13 – ARIAN A CHYWERTHOEDD ARIAN

Nid oes gan y Cyd-Bwyllgor gyfrif banc ei hun a gweinyddir yr holl arian parod gan Cyngor Gwynedd o fewn ei gyfrifon ei hun. Dangosir un ffigur net yn flynyddol yn y tabl, sef swm net yr arian parod wedi ei ddal ar ran y Cyd-Bwyllgor o fewn symiau Cyngor Gwynedd.

	31 Mawrth	31 Mai
	2025	2025
	£'000	£'000
Arian mewn Banc a ddelir gan yr Awdurdod Lletya	605	0
Arian a Chywertoedd Arian	605	0

NODYN 14 – CREDYDWYR TYMOR BYR

	31 Mawrth	31 Mai
	2025	2025
	£'000	£'000
Symiau taladwy masnach	268	0
Symiau taladwy eraill	1,824	0
Cyfanswm	2,092	0

NODYN 15 – RESERFAU NA ELLIR EU DEFNYDDIO

31 Mawrth 2025		31 Mai 2025
£'000		£'000
0	Reserf Pensiynau	0
(162)	Cyfrif Absenoldeb Cronedig	0
(162)	Cyfanswm Reserfau na ellir eu defnyddio	0

15.1 Reserf Pensiynau

Mae'r Reserf Pensiynau yn amsugno'r gwahaniaethau amser sydd yn deillio o wahanol drefniadau cyfrifo ariannu buddion ymddeol yn unol â darpariaethau statudol. Mae'r Cyd-Bwyllgor yn cyfrifo buddion ymddeol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel mae'r buddion yn cronni blynyddoedd o wasanaeth, gyda'r ymrwymiad yn cael ei ddiweddarau i adlewyrchu chwyddiant, newid tybiaethau ac enillion buddsoddiadau gan unrhyw adnoddau wedi ei neilltuo i gwrdd â'r gost. Fodd bynnag, mae anghenion statudol yn gofyn i fuddion enillwyd cael eu hariannu fel y mae'r Cyd-Bwyllgor yn cyfrannu dros y gweithwyr i'r gronfa bensiwn neu fel mae'n talu'r pensiynau hynny mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt, gydag anghenion ariannu wedi ei neilltuo erbyn bydd y buddion angen eu talu.

2024/25		2025/26
£000		£000
0	Balans 1 Ebrill	0
(821)	Ailfesuriad o'r (ymrwymiad)/ased buddion diffiniedig net (Nodyn 22)	12,214
(1,609)	Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol sydd wedi eu debydu neu gredydu i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(12,346)
2,430	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn y flwyddyn	132
0	Balans 31 Mawrth 2025	Balans 31 Mai 2025
		0

15.2 Cyfrif Absenoldeb Cronedig

Mae'r Cyfrif Absenoldeb Cronedig yn amsugno'r gwahaniaethau fyddai fel arall yn ymddangos ar Falans y Gronfa Gyffredinol trwy gronni absenoldebau cydadfer enilledig ond heb eu cymryd yn y flwyddyn, e.e. hawl gwyliau blynyddol a ddygir ymlaen ar ddiwedd y cyfnod. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i'r effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol gael ei niwtraleiddio gan drosglwyddiadau i neu o'r Cyfrif. Nid oedd balans ar y cyfrif absenoldebau cronedig ar 31 Mai 2025 gan fod GwE wedi dod i ben.

2024/25		2025/26
£000		£000
(309)	Balans 1 Ebrill	(162)
147	Gwahaniaeth rhwng taliadau swyddogion sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail croniadau a'r taliadau swyddogion yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	162
(162)	Balans 31 Mawrth 2025	Balans 31 Mai 2025
		0

NODYN 16 – DATGANIAD LLIF ARIAN: ADDASIADAU I'R GWARGED NEU DDIFFYG NET AR DDARPARU GWASANAETHAU AM SYMUDIADAU ANARIANNOL

2024/25	2025/26
£'000	£'000
625 (Cynnydd)/Gostyngiad mewn Credydwyr	1,930
215 Cynnydd/(Gostyngiad) mewn Dyledwyr	(1,325)
821 Ymrwymiad Pensiwn	(12,214)
147 Eitemau anariannol eraill sydd wedi eu cynnwys yn y gweddill neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaeth	162
1,808	(11,447)

NODYN 17 – TALIADAU I SWYDDOGION

17a. Mae Rheoliadau Cyfrifo ac Archwilio (Cymru) 2014 (fel y'i diwygiwyd), yn gosod dyletswydd ar y Cyd-Bwyllgor i ddatgan y wybodaeth ganlynol ar gyfer rhai sydd wedi eu dynodi fel Uwch Swyddogion. Yn unol â'r gofynion diffiniedig, cynhwysir isod y cyflog pensiynadwy, cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a chostau eraill y cyflogwr (sydd yn cynnwys buddion diswyddo), ond ni chynhwysir cyfraniadau yswiriant gwladol y cyflogwr. Gwnaed y taliadau canlynol yn gysylltiedig ag uwch swyddogion y Cyd-Bwyllgor sydd wedi eu cyflogi'n uniongyrchol gan GwE:

Cyflogau £	2024/25		Uwch Swyddogion	2025/26 (dau fis hyd at 31 Mai 2025)		
	Cyfraniadau Pensiwn y Cyflogwr £	Cyfanswm £		Cyflogau £	Cyfraniadau Pensiwn y Cyflogwr £	Cyfanswm £
58,337	10,909	69,246	Pennaeth Gwasanaeth GwE – Dysgu Proffesiynol ¹	14,655	2,740	17,395
60,220	11,261	71,481	Pennaeth Gwasanaeth GwE – Gwella Ysgolion ¹	15,101	2,824	17,925

1. Y swyddogion wedi eu cyflogi drwy'r flwyddyn 2024/25, ond yn brif swyddogion o 1 Awst 2024 ymlaen, gyda cost y rôl prif swyddogion yn unig wedi'i gynnwys uchod.

NODYN 17 – TALIADAU I SWYDDOGION (parhad)

17b. Talwyd y symiau canlynol i weithwyr eraill y Cyd-Bwyllgor a dderbyniodd mwy na £60,000 o dâl am y flwyddyn* (ac eithrio cyfraniadau pensiwn ac yswiriant gwladol y cyflogwr), ond sydd yn cynnwys costau diswyddo. Ni fu unrhyw ddiswyddiadau yn 2025/26, gyda'r ymrwymiad ar gyfer diswyddiadau wedi eu cynnwys yn 2024/25. Roedd niferoedd 2024/25 yn cynnwys costau diswyddo a dalwyd mewn 20 achos, ac ni fyddai 4 o'r swyddi yma'n ymddangos yn y niferoedd isod heblaw am y costau diswyddo a dalwyd yn y flwyddyn. Mae niferoedd 2025/26 yn cynnwys 16 aelod o staff a dderbyniodd ad-daliad am wyliau dyledus ar ddiwedd eu cyflogaeth gan GwE. Nid yw'r ad-daliad gwyliau yn cael effaith ar gyfanswm y niferoedd isod, ond yn hytrach yn cael effaith ar y band y maent wedi'u cynnwys ynddo.

Nifer gweithwyr eraill a fyddai'n derbyn mwy na £60,000 sydd yn cynnwys cyflogau a chostau diswyddo:		
Nifer yn 2024/25*		Nifer yn 2025/26*
Cyfanswm		Cyfanswm
15	£60,000 - £64,999	8
14	£65,000 - £69,999	29
13	£70,000 - £74,999	5
5	£75,000 - £79,999	10
3	£80,000 - £84,999	0
2	£85,000 - £89,999	0
0	£90,000 - £94,999	0
2	£95,000 - £99,999	0
2	£100,000 - £104,999	0
2	£105,000 - £109,999	0
2	£110,000 - £114,999	0
0	£115,000 - £119,999	0
0	£120,000 - £124,999	0
2	£125,000 - £129,999	0
1	£130,000 - £134,999	0

*Mae niferoedd 2025/26 a 2024/25 yn cynnwys staff sydd wedi cychwyn neu orffen yn eu swyddi yn ystod y flwyddyn, wedi eu haddasu i gyfateb i gyflogaeth flwyddyn lawn yn unol â'r gofyn.

NODYN 18 – COSTAU ARCHWILIO ALLANOL

Mae'r Cyd-Bwyllgor wedi derbyn y costau isod ar gyfer archwilio allanol.

2024/25		2025/26
£'000		£'000
19	Ffioedd taladwy i archwilydd apwyntiwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru am wasanaethau archwilio allanol	20
0	Addasiad ffioedd archwilydd allanol am y flwyddyn flaenorol	4
19	Ffioedd Net	24

Mae cyllideb ffioedd 2025/26 GwE wedi ei drosglwyddo i Cyngor Gwynedd fel Awdurdod lletyol, i dalu Swyddfa Archwilio Cymru, unwaith fydd y costau yn derfynol.

NODYN 19 – PECYNNAU TERFYNU GWAITH

Mae'r nifer o becynnau terfynu gwaith sydd yn cynnwys cyfanswm y gost fesul band, a chyfanswm cost y diswyddiadau gorfodol ac eraill wedi eu cynnwys yn y tabl isod. Mae'r gost yn y tabl isod yn adlewyrchu'r costau diswyddo a chostau cyfraniadau pensiwn i'r cyflogwr, yn hytrach na gwir werth y taliadau i'r unigolion.

Band cost y pecynnau terfynu gwaith (yn cynnwys taliadau arbennig)	Nifer diswyddiadau gorfodol		Nifer yr ymadawiadau cytunedig eraill		Cyfanswm nifer y pecynnau terfynu gwaith fesul band cost		Cyfanswm cost y pecynnau terfyn gwaith ym mhob band		
	£	2024/25	2025/26	2024/25	2025/26	2024/25	2025/26	2024/25 £'000	2025/26 £'000
0 - 20,000		5	0	1	0	6	0	74	0
20,001 - 40,000		4	0	2	0	6	0	161	0
40,001 - 60,000		3	0	1	0	4	0	186	0
60,001 - 80,000		0	0	2	0	2	0	142	0
80,001 - 100,000		3	0	0	0	3	0	272	0
100,001 - 150,000		3	0	0	0	3	0	353	0
150,001 - 200,000		1	0	0	0	1	0	198	0
200,001 - 250,000		1	0	0	0	1	0	220	0
250,001 - 300,000		0	0	0	0	0	0	0	0
300,001 - 350,000		0	0	0	0	0	0	0	0
350,001 - 400,000		1	0	0	0	1	0	356	0
400,001 - 450,000		0	0	0	0	0	0	0	0
450,001 - 500,000		1	0	0	0	1	0	455	0
Cyfanswm		22	0	6	0	28	0	2,417	0

NODYN 20 – INCWM GRANT

Mae'r Cyd-Bwyllgor wedi creydu'r grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

	2024/25		2025/26	
	£'000	£'000	£'000	£'000
Grantiau a Chyfraniadau wedi eu Creydu i Wasanaethau				
Llywodraeth Cymru	253		29	
		253		29
Grantiau a Chyfraniadau gan Lywodraeth arall				
Cyngor y Gweithlu Addysg	229		34	
Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru	0		446	
		229		480
Cyfraniadau gan y cyngorau (<i>yn cynnwys cyfraniad i'r Gwasanaeth Craidd a Cytundebau Comisiynu*</i>)				
Conwy	1,266		90	
Dinbych	1,249		94	
Fflint	1,821		155	
Gwynedd	1,509		111	
Ynys Môn	972		43	
Wrecsam	1,572		125	
		8,389		618
Grantiau a Chyfraniadau eraill		198		11
Grant Cyllid Pontio ar gyfer y Rhaglen Bartneriaeth Gwella Ysgolion (£123k gan bob awdurdod)		738		0
Cyfraniadau gan yr awdurdodau i ariannu'r gorwariant GwE (£74k gan bob awdurdod)		446		0
Cyfanswm Grantiau a Chyfraniadau wedi eu Creydu i Wasanaethau		10,253		1,138

* Er pwrpas cymhareb gyda 2025/26 mae'r cyfraniadau craidd a comisiynu 2024/25 wedi eu cyfuno.

NODYN 21 – PARTIÖN CYSYLLTIEDIG

Mae'n ofynnol i'r Cyd-Bwyllgor ddatgelu trafodaethau materol-berthnasol gyda phartion cysylltiedig - cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu'r Cyd-Bwyllgor, neu i gael eu rheoli neu ddylanwadu gan y Cyd-Bwyllgor. Mae datgelu'r trafodaethau hyn yn galluogi'r darllenwyr i asesu a oes cyfyngiad ar allu'r Cyd-Bwyllgor i weithredu'n annibynnol, neu a yw'n medru cyfyngu ar allu parti arall i fargeinio'n rhydd gyda'r Cyd-Bwyllgor. I gydymffurfio efo'r gofynion, gwneir hyn drwy ofyn i'r Aelodau a'r Uwch Swyddog gwblhau datganiad personol, fel y diffinnir yng Nghod Ymarfer CIPFA.

Gweithrediad y Cyd-Bwyllgor

Roedd y Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol (GwE) wedi ei sefydlu mewn partneriaeth rhwng chwe awdurdod gogledd Cymru, sef Cyngor Bwrdeistrefol Sirol Conwy, Cyngor Sir Ddinbych, Cyngor Sir y Fflint, Cyngor Gwynedd, Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Bwrdeistrefol Sirol Wrecsam, i fod yn atebol i'r cynghorau ac i gyflawni swyddogaethau statudol y cynghorau yng nghyswllt effeithiolrwydd a gwella ysgolion. Fe grynhoir isod daliadau ac incwm rhwng y Cyd-Bwyllgor a'r Awdurdodau Lleol yn ystod 2025/26. Penodwyd Cyngor Gwynedd fel yr awdurdod lletya ar gyfer gweithredu a chynnal y Gwasanaeth gyda Chyd-Bwyllgor o'r holl bartneriaid yn goruchwylio rheolaeth o'r gwasanaeth.

	2025/26 (dau fis hyd at 31 Mai 2025)			
	Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyd-Bwyllgor	Incwm a dderbyniwyd	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyd-Bwyllgor
Awdurdod Lleol	£'000	£'000	£'000	£'000
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	25	0	90	0
Cyngor Sir Ddinbych	9	0	94	0
Cyngor Sir y Fflint	16	0	155	0
Cyngor Gwynedd	62	0	111	0
Cyngor Sir Ynys Môn	0	0	43	0
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	9	0	125	0

Aelodau

Mae gan aelodau'r Cyd-Bwyllgor ddylanwad dros bolisiau ariannol a gweithredol y Cyd-Bwyllgor.

Mae aelodau wedi datgan diddordeb neu berthynas (fel y diffinnir) mewn cwmnïau neu fusnesau a all fod yn ymdrin â'r Cyd-Bwyllgor. Yn ystod y ddau fis hyd at 31 Mai 2025, ni wnaed unrhyw daliadau i'r cwmnïau a chyrrff yma ac nid oes unrhyw swm yn ddyledus gan nac i'r Cyd-Bwyllgor gan y cwmnïau a chyrrff a nodwyd.

Swyddogion

Mae Uwch Swyddogion y Cyd-Bwyllgor (fel y diffinnir) wedi datgan fel sydd yn ofynnol a phriodol, ddiddordeb neu berthynas mewn cwmnïau, cyrff gwirfoddol, elusennol neu gyhoeddus sydd yn derbyn taliadau gan y Cyd-Bwyllgor. Yn ystod y ddau fis hyd at 31 Mai 2025, ni wnaed unrhyw daliadau i'r cwmnïau a chyrrff yma ac nid oes unrhyw swm yn ddyledus gan nac i'r Cyd-Bwyllgor gan y cwmnïau a chyrrff a nodwyd.

NODYN 22 – COSTAU PENSIWN

Fel rhan o delerau ac amodau gwaith eu swyddogion a'u gweithwyr eraill, mae'r Cyd-Bwyllgor yn gwneud cyfraniadau at gostau buddiannau ôl-gyflogaeth. Er na fydd y buddion yma yn daladwy hyd nes i'r gweithwyr ymddeol, mae gan y Cyd-Bwyllgor ymrwymiad i wneud y taliadau. Mae'n rhaid eu dangos ar yr adeg mae'r gweithwyr yn ennill eu hawliau yn y dyfodol.

Mae GwE yn ymwneud â dau gynllun buddiannau ôl-gyflogaeth:

- a) **Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol** a weinyddir gan Gyngor Gwynedd. Mae'n gynllun wedi ei ariannu, gyda buddion diffiniedig yn seiliedig ar gyflog terfynol tan 31 Mawrth 2014, ac yn seiliedig ar gyflog cyfartaledd gyrra o 1 Ebrill 2014. Mae'r Cyd-Bwyllgor a'r gweithwyr cyflogedig yn talu cyfraniadau i'r gronfa, sydd wedi eu cyfrifo ar lefel sydd i fod i falansio'r ymrwymadau pensiwn gyda'r asedau a fuddsoddir.
- b) **Trefniadau ar gyfer dyfarnu buddiannau ôl-ymddeol dewisol wrth ymddeol yn fuan.** Trefniant buddion diffiniedig heb eu hariannu yw hyn, lle adnabyddir yr ymrwymadau wrth wneud y dyfarniad. Fodd bynnag, nid oes asedau buddsoddi wedi eu cronni er mwyn cwrdd â'r ymrwymadau pensiwn, ac mae angen cynhyrchu arian er mwyn cwrdd â gwir daliadau pensiynau wrth iddynt ddod yn ddyledus.

Mae Cronfa Pensiwn Gwynedd yn cael ei weithredu dan y fframwaith rheoleiddio ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a Phwyllgor Pensiynau Cyngor Gwynedd sy'n gyfrifol am lywodraethu'r cynllun. Caiff polisi ei bennu yn unol â Rheoliadau'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

Y prif risgiau i'r Cyd-Bwyllgor o'r cynllun yw'r rhagdybiaethau hirhoedledd, newidiadau statudol i'r cynllun, newidiadau strwythurol i'r cynllun (megis nifer fawr yn tynnu allan o'r cynllun), newidiadau i chwyddiant, enillion bondiau a pherfformiad buddsoddiadau ecwiti a ddelir yn y cynllun. Mae'r rhain wedi'u lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi'r symiau sy'n ofynnol gan statud fel y disgrifir yn y nodyn polisiâu cyfrifo i'r Gronfa Gyffredinol.

Trafodion sy'n Perthyn i Fuddion Ôl-gyflogaeth

Mae'r Cyd-Bwyllgor yn adnabod cost y buddion ymddeol yn y gost gwasanaethau a adroddir pan mae gweithwyr yn eu hennill, yn hytrach na phan fydd y buddion yn cael eu talu fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r gost sydd angen ei wneud yn erbyn treth y cyngor (drwy gyfraniadau y cyngorau) yn seiliedig ar yr arian a delir yn ystod y flwyddyn sy'n golygu bod gwir gost buddion ôl-gyflogaeth/ymddeol yn cael ei wrth-droi allan o'r Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau. Yn ystod y flwyddyn, mae'r trafodion canlynol wedi cael eu gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans y Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau:

NODYN 22 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Newid mewn Gwerth Teg Asedau'r Cynllun, Ymrwymiad Buddion a Ddiffinnir ac Ymrwymiad Net	(Ymrwymiadau)/Asedau Net	
	31 Mawrth 2025	31 Mai 2025
	£'000	£'000
Gwerth teg asedau'r cynllun	29,888	32,638
Gwerth presennol ymrwymiadau wedi eu hariannu	(23,764)	(21,982)
Effaith y nenfwd ased	(6,124)	0
Sefyllfa Agoriadol ar 1 Ebrill	0	10,656
Cost gwasanaeth		
- Cost gwasanaeth cyfredol*	(802)	(84)
- Cost gwasanaeth gorffennol (gan gynnwys cwotgiadau)	(807)	(739)
- Effaith y setliadau	0	(11,623)
Cyfanswm Cost Gwasanaeth	(1,609)	(12,446)
Llog Net		
- Incwm llog ar asedau'r cynllun	1,483	308
- Cost llog ar fuddion a ddiffinnir ymrwymiad	(1,186)	(208)
- Llog ar effaith y nenfwd ased	(297)	0
Cyfanswm Llog Net	0	100
Cyfanswm Cost Buddion a Ddiffinnir a Adnabyddir mewn Elw / (Colled)	(1,609)	(12,346)
Llif arian		
- Cyfraniad aelodau'r cynllun	0	0
- Cyfraniad y cyflogwr	1,618	950
- Buddion a dalwyd	0	0
Sefyllfa Cau a Ddisgwyllir	9	(740)
Ail fesuriadau		
- Newid mewn tybiaethau ariannol	4,135	400
- Newid mewn tybiaethau demograffig	44	0
- Profiadau eraill	211	0
- Enillion ar asedau ac eithrio symiau a gynhwysir yn llog net	(164)	340
- Newidiadau mewn effaith y nenfwd ased	6,421	0
Cyfanswm yr holl ail fesuriadau a gynhwysir yn Incwm Cynhwysfawr Arall (ICA)	10,647	740
Gwerth teg asedau'r cynllun	32,638	0
Gwerth presennol ymrwymiadau wedi eu hariannu	(21,982)	0
Sefyllfa Cau ar ddiwedd y flwyddyn ariannol	10,656	0

* Mae cost cyfredol y gwasanaeth yn cynnwys lwfans ar gyfer costau gweinyddu o 0.6% o'r gyflogres.

NODYN 22 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Asedau ac ymrwymiadau pensiwn a adnabyddir yn y Fantolen.

Mae'r swm a gynhwysir yn y fantolen sy'n codi o rwymedigaeth y Cyd-Bwyllgor mewn perthynas â'i gynllun buddion diffiniedig fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2025	31 Mai 2025
	£'000	£'000
Gwerth teg asedau'r cynllun	32,638	0
Gwerth presennol ymrwymiadau	(21,982)	0
Is-gyfanswm	10,656	0
Effaith SCRh 19/ PDAARh 14	(10,656)	0
Ased/ (Ymrwymiad) Net yn deillio o Ymrwymiad Buddion a Ddiffinnir	0	0

Mae prisiad actiwaraid ymrwymiadau cynllun pensiwn a reserf pensiynau'r Cyd-Bwyllgor a ddangosir ar y Fantolen yn adrodd ased neu ymrwymiad net o ddim.

Ar 31 Mai 2025, gyda GwE wedi dod i ben, nid oedd ymrwymiad nac ased wedi'i adnabod.

Ar 31 Mawrth 2025, penderfynodd Actiwari'r Cyd-Bwyllgor, Hymans Robertson LLP, fod gwerth teg asedau cynllun pensiwn y Cyd-Bwyllgor yn fwy na gwerth presennol ymrwymiadau'r cynllun gan arwain at ased cynllun pensiwn. Mae PDAARh 14 a buddion gweithwyr SCRh 19 yn ei gwneud yn ofynnol, lle mae ased cynllun pensiwn yn bodoli, ei fod yn cael ei fesur fel yr isaf o'r:

- Gwarged yn y cynllun buddion diffiniedig; a'r
- Nenfwd asedau, sydd wedi'i gyfyngu i £0

Y nenfwd asedau yw gwerth presennol unrhyw fuddion economaidd sydd ar gael ar ffurf ad-daliadau o'r cynllun neu ostyngiadau yng nghyfraniadau i'r cynllun yn y dyfodol. Cyfrifodd actiwari'r Cyd-Bwyllgor y nenfwd ased fel y gwerth net presennol o gostau gwasanaeth yn y dyfodol llai gwerth net presennol cyfraniadau yn y dyfodol. Mae'r nenfwd ased a gyfrifwyd ar 31 Mawrth 2025 wedi arwain at fwy o gyfraniadau gwasanaeth yn y dyfodol na chostau gwasanaeth yn y dyfodol, felly mae'r budd economaidd wedi'i gyfyngu i ddim. Mae'r Cyd-Bwyllgor yn dibynnu ac yn rhoi sicrwydd ar farn broffesiynol yr Actiwari a'r rhagdybiaethau a ddefnyddir i gyfrifo'r prisiad actiwaraid hwn.

NODYN 22 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Gwerth Teg Asedau'r Cyflogwr

Mae gwerth yr asedau isod ar werth bid yn unol â gofynion SCRh 19.

Categori Ased	Ar 31 Mawrth 2025				Ar 31 Mai 2025			
	Prisiau a ddyfynnwyd mewn Marchnadoedd Gweithredol	Prisiau na ddyfynnir mewn Marchnadoedd Gweithredol	Cyfanswm		Prisiau a ddyfynnwyd mewn Marchnadoedd Gweithredol	Prisiau na ddyfynnir mewn Marchnadoedd Gweithredol	Cyfanswm	
	£'000	£'000	£'000	%	£'000	£'000	£'000	%
Ernesau Ecwiti								
Defnyddiwr	0	0	0	0	0	0	0	0
Cynhyrchu	0	0	0	0	0	0	0	0
Ynni a Gwasanaethau	0	0	0	0	0	0	0	0
Sefydliadau Ariannol	0	0	0	0	0	0	0	0
Iechyd a Gofal	0	0	0	0	0	0	0	0
Technoleg Gwybodaeth	0	0	0	0	0	0	0	0
Eraill	0	0	0	0	0	0	0	0
Ernesau Dyledion								
Eraill	0	0	0	0	0	0	0	0
Ecwiti Preifat								
Y cyfan	0	1,762	1,762	5	0	0	0	0
Eiddo Diriaethol								
Eiddo'r DU	0	2,077	2,077	6	0	0	0	0
Eiddo Tramor	0	0	0	0	0	0	0	0
Cronfeydd Buddsoddi ac Ymddiriedolaethau Unedol								
Ecwiti	0	18,025	18,025	55	0	0	0	0
Is-adeiladwaith	0	963	963	3	0	0	0	0
Eraill	0	9,592	9,592	29	0	0	0	0
Deilliadau								
Chwyddiant	0	0	0	0	0	0	0	0
Arian a Chywerthoedd Arian								
Y cyfan	0	219	219	1	0	0	0	0
Cyfanswm	0	32,638	32,638	100	0	0	0	0

NODYN 22 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Sail ar gyfer amcangyfrif asedau ac ymrwymïadau

Mae'r ymrwymïadau wedi cael eu hasesu ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau, sef amcangyfrif o'r pensiwn fydd yn daladwy yn y dyfodol yn ddibynnol ar dybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaeth, disgwyliad oes a lefelau cyflog. Mae disgwyliad oes yn seiliedig ar VitaCurves y Gronfa gyda gwelliannau yn unol â model CMI 2023, gyda phwysiad o 15% o ddata 2023 (a 2022), pwysiad o 0% ddata 2021 (a 2020), llyfnu safonol (Sk7), addasiad cychwynnol o 0.25% a chyfradd gwelliant hirdymor o 1.5% y flwyddyn ar gyfer dynion a merched.

Mae Hymans Robertson, cwmni actiwari annibynnol, wedi amcangyfrif ymrwymïadau Cynllun Pensiwn Gwynedd ac ymrwymïadau Buddion Dewisol. Roedd amcangyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd yn seiliedig ar y prisiad llawn ddiweddaraf o'r cynllun fel yr oedd ar 31 Mawrth 2022. Mae'r rhagdybiaethau arwyddocaol a ddefnyddir gan yr actiwari yn y tabl canlynol wedi cael effaith sylweddol ar werthoedd yr asedau a'r ymrwymïadau fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2025	31 Mai 2025
Tybiaethau Ariannol	% y.f.	% y.f.
Cyfradd Cynnydd Pensiynau	2.75	2.75
Cyfradd Cynnydd Cyflogau	3.25	3.25
Cyfradd Chwyddiant	2.75	2.75
Cyfradd Ddisgownt	5.80	5.90
Cyfradd enillion tymor hir a ddisgwylir ar yr holl asedau	5.80	5.90
Nifer a ddisgwylir i gymryd yr opsiwn i drosi pensiwn blynyddol i lwmp swm ymddeol		
am wasanaeth cyn Ebrill 2008	65	65
am wasanaeth ar ôl Ebrill 2008	65	65
Tybiaethau Marwolaeth	Blynyddoedd	Blynyddoedd
Hirhoedledd yn 65 oed am bensiynwyr cyfredol		
Dynion	21.6	21.6
Merched	24.1	24.1
Hirhoedledd yn 65 oed am bensiynwyr y dyfodol		
Dynion	22.6	22.6
Merched	25.6	25.6

Mae'r amcan gyfrifiad o'r ymrwymïadau buddion diffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwaraidd sydd wedi'u nodi yn y tabl uchod. Er mwyn meintioli effaith unrhyw newid yn y rhagdybiaethau ariannol a ddefnyddir, mae'r actiwari wedi cyfrifo a chymharu gwerth ymrwymïadau'r cynllun fel yr oeddynt ar 31 Mai 2025 ar seiliau amrywiol. Mae'r dull a ddefnyddiwyd yn gyson â'r dull a fabwysiadwyd i gael y ffigyrau SCRh 19 a ddarperir yn y nodyn hwn.

Er mwyn meintioli'r ansicrwydd ynghylch disgwyliad hyd oes, mae'r actiwari wedi cyfrifo'r gwahaniaeth yn y gost i'r Cyd-Bwyllgor pe bai cynnydd o flwyddyn mewn disgwyliad oes. Yn nhermau sensitifrwydd, caiff hyn ei dybio i fod yn gynnydd o tua 3-5% yn y gost o fudd-daliadau. Yn ymarferol bydd gwir gost cynnydd o flwyddyn mewn disgwyliad oes yn ddibynnol ar strwythur y dybiaeth ddiwygiedig (h.y. os yw gwelliannau mewn cyfraddau goroesi yn bennaf berthnasol i oedrannau iau neu hyn).

NODYN 22 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Effaith ar Lif Arian y Cyd-Bwyllgor

Un o amcanion y cynllun yw y dylid cadw cyfraniadau cyflogwyr ar gyfradd mor gyson â phosib. Caiff lefelau cyllido eu monitro'n flynyddol.

Caiff y cyfraniadau a delir gan y Cyd-Bwyllgor eu gosod gan Actiwari'r Gronfa yn y prisiad pob tair blynedd, neu ar unrhyw adeg arall pan roddir cyfarwyddyd i wneud hynny gan yr Awdurdod Gweinyddu. Mae'r cyfraniadau sy'n daladwy yn y cyfnod hyd at 31 Mai 2025 wedi'u gosod yn y dystysgrif Cyfraddau ac Addasiadau. Am fanylion pellach ar y dull a ddefnyddiwyd i osod cyfraddau cyfrannu ar gyfer y Cyd-Bwyllgor, dylid cyfeirio at adroddiad actiwaraidd 2022, dyddiedig 28 Mawrth 2023.

Effaith ar 2025/26

Cyfanswm y cyfraniadau gan y Cyd-Bwyllgor GwE i Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol gan y Cyd-Bwyllgor yn 2025/26 am y ddau fis hyd at 31 Mai 2025, sef dyddiad terfynu GwE oedd £119k.

Gan fod yr adroddiad Actiwari yn seiliedig ar amcangyfrifon, ac o ganlyniad i wahaniaethau amseru, gwnaed addasiad o (£149k) yn 2025/26, ((£812k) yn 2024/25) i ddod a sefyllfa y Gronfa ar sail ffigyrau Actiwaraidd yn unol â'r sefyllfa cau ar 31 Mai 2025. Mae'r gwahaniaeth yma wedi ei drin fel Enillion a Cholledion Actiwaraidd ar Asedau ac Ymrwymadau Pensiwn.

NODYN 23 – DIGWYDDIADAU AR ÔL Y CYFNOD ADRODD

Awdurdodwyd y Datganiad o'r Cyfrifon gan y Pennaeth Cyllid ar 02 Ebrill 2026. Nid yw digwyddiadau yn dilyn y dyddiad yma wedi'u cynnwys yn y datganiadau ariannol na'r nodiadau cysylltiedig. Lle'r oedd digwyddiadau a oedd yn digwydd cyn y dyddiad hwn yn darparu gwybodaeth am amodau a oedd yn bodoli ar 31 Mai 2025, mae'r ffigyrau yn y datganiadau a'r nodiadau ariannol wedi'u haddasu ym mhob agwedd faterol i ddangos yr effaith.

Geirfa

Amhariad – Lleihad yng ngwerth cario ased sefydlog oddi tan ei werth cario (oherwydd darfodedigrwydd, difrod neu newid anffafriol mewn amgylchedd statudol).

Ased - Eitemau o werth sydd yn cael ei fesur mewn cyd-destun pris.

- Caiff ased cyfredol ei dreulio neu gall gollu gwerth ariannol materol o fewn y flwyddyn ariannol nesaf.
- Mae ased anghyfredol yn darparu budd i'r Cyd-Bwyllgor ac i'r gwasanaethau mae'n darparu am gyfnod o dros flwyddyn.

Balansau (neu Reserfau) - Mae'r rhain yn cynrychioli cyllid cronedig sydd ar gael i'r Cyd-Bwyllgor. Caiff rhai balansau (reserfau) eu clustnodi ar gyfer pwrpas penodol i ariannu mentrau diffiniedig yn y dyfodol neu i gwrdd â risg neu ymrwymiadau gaiff eu hadnabod.

CIPFA (Chartered Institute of Public Finance and Accounting) – Sefydliad proffesiynol ar gyfer cyfrifwyr sy'n gweithio yn y sector gyhoeddus.

Cost Gwasanaeth Cyfredol – Cynnydd yng ngwerth cyfredol ymrwymiadau cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig a ddisgwyllir i godi o wasanaeth gweithiwr yn y cyfnod presennol.

Credydwyr - Symiau yn ddyledus gan y Cyd-Bwyllgor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaeth a dderbyniwyd, sydd â thaliadau heb eu gwneud erbyn diwedd y cyfnod cyfrifo.

Cronfa Gyffredinol - Prif gronfa refeniw'r Cyd-Bwyllgor sydd yn cynnwys cost net yr holl wasanaethau a ariennir gan drethdalwyr lleol a grantiau'r Llywodraeth.

Cynllun Buddiannau Diffiniedig – Pensiwn neu gynllun budd ymddeoliad arall sydd ddim yn gynllun cyfraniad diffiniedig.

Cynllun Cyfraniadau Diffiniedig - Pensiwn neu gynllun budd ymddeoliad arall lle gwelir gweithiwr yn cyfrannu symiau penodol rheolaidd fel swm neu ganran o'r cyflog, a ni fydd rhwymedigaeth gyfreithiol nac adeiladol i dalu cyfraniadau pellach petai'r cynllun ddim ag asedau digonol i dalu buddion i'r holl weithwyr mewn perthynas â gwasanaeth y gweithiwr yn y cyfnod presennol a blaenorol.

Dyledwyr - Symiau yn ddyledus i'r Cyd-Bwyllgor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaeth a dderbyniwyd, o fewn y cyfnod cyfrifo, sydd â thaliadau heb eu derbyn erbyn diwedd y cyfnod cyfrifo.

Effaith y Setliadau – Yn nodi diwedd y cytundeb rhwng GwE a Chronfa Bensiwn Gwynedd.

Eiddo Buddsoddi – Eiddo a ddelir unai ar gyfer ennill incwm rhent neu ar gyfer gwerthfawrogiad cyfalaf, neu'r ddau.

Enillion a Cholledion Actiwaraid - Ar gyfer cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, mae y newidiadau mewn gwaged actiwaraid sydd yn codi oherwydd bod digwyddiadau heb gyd-daro gyda rhagdybiaeth actiwaraid a wnaed ar gyfer y prisiad diwethaf (profiad enillion a cholledion) neu bod y rhagdybiaethau actiwaraid wedi newid.

Gwariant Cyfalaf - Gwariant caffael ar ased anghyfredol, a gaiff ei ddefnyddio wrth ddarparu gwasanaeth tu hwnt i'r cyfnod cyfrifo neu wariant sydd yn cyfrannu, a ddim yn unig yn cynnal, at werth ased anghyfredol.

Gwerth Teg - Y pris a dderbynnir i werthu ased, neu a delir i drosglwyddo ymrwymiad mewn trafodyn trefnus rhwng cyfranwyr i'r farchnad ar ddyddiad y mesuriad.

Offerynnau Ariannol - Unrhyw gytundeb sydd yn cynyddu ased un endid ac ymrwymadau ariannol neu offeryn ecwiti un arall. Mae'r term yn cynnwys asedau ariannol ac ymrwymadau ariannol, o fasnach dderbyniadwy (anfoneb dyledus) a masnach daladwy (anfoneb sy'n ddyledus i'w talu) i ddeilliadau cymhleth a deilliadau wedi eu mewnblannu.

Partïon Cysylltiedig - Caiff partïon eu hystyried i fod yn gysylltiedig os oes gan un parti'r gallu i reoli'r parti arall neu gyda dylanwad sylweddol penodol dros y parti arall wrth wneud penderfyniadau ariannol neu weithredol.

Rhestr Eiddo – Niferoedd stoc heb eu defnyddio sy'n cael eu dal gyda'r disgwyliad o'u defnyddio yn y dyfodol. Fe gawn eu categorio fel nwyddau neu asedau eraill a brynwyd i'w gwerthu ymlaen, nwyddau traul, defnydd crai a chyfansoddion, nwyddau a gwasanaeth mewn camau canolog rhwng cwblhad a gorffenedig.

Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh) – Cyfres o safonau cyfrifo a ddefnyddir ar draws y byd. Rhaid iddynt gael eu gweithredu ar bob datganiad cyllidol gan bob endid sy'n adrodd i bob datganiad cyllidol er mwyn darparu darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol yr endid, ac fel ffordd i gysoni a chymharu gyda datganiadau cyllidol endidau eraill.

Ymrwymadau – Symiau sydd yn ddyledus i unigolion / sefydliadau y bydd yn rhaid eu talu rhywbryd yn y dyfodol.

DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

Mae'r datganiad hwn yn bodloni'r angen i gynhyrchu Datganiad Rheolaeth Fewnol yn unol â Rheoliad 5 o'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018.

Rhan 1: CWMPAS CYFRIFOLDEB

- 1.1 Sefydlwyd GwE yn Gyd-Bwyllgor gan chwe awdurdod lleol Gogledd Cymru yn 2013 i fod yn wasanaeth effeithiolrwydd gwella ysgolion rhanbarthol drwy gyflawni'r swyddogaethau a fanylir arnynt mewn cytundeb rhwng y Cyd-Bwyllgor a'r awdurdodau. Yn y cytundeb, roedd y Cynghorau wedi cytuno i weithio gyda'i gilydd mewn partneriaeth i sefydlu Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol a fydd yn atebol i'r Cynghorau, ac yn cyflawni swyddogaethau statudol y Cynghorau yng nghyswllt effeithiolrwydd a gwella ysgolion.
- 1.2 Y weledigaeth oedd sefydlu Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol i fod yn atebol i, ac yn ymgymryd â chyfrifoldebau statudol y chwe Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru yng nghyswllt eu dyletswyddau i fonitro, herio, darparu gwasanaeth cefnogol ar gyfer datblygiad proffesiynol parhaus drwy'r cwricwlwm a rheoli ysgolion yn ogystal â darparu gwasanaethau y gellir eu comisiynu gan ysgolion ac awdurdodau lleol.
- 1.3 Mae GwE yn gyfrifol am sicrhau bod ei weithgareddau yn cael eu cynnal yn unol â'r gyfraith a safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu a'i gyfrifo amdano yn briodol, a'i ddefnyddio mewn ffordd economaidd, effeithlon ac effeithiol.
- 1.4 Wrth gyflawni'r holl gyfrifoldebau hyn, mae GwE hefyd yn gyfrifol am gynnal trefniadau priodol ar gyfer llywodraethu ei swyddogaethau, cynorthwyo gweithrediad effeithiol ei weithgareddau, sy'n cynnwys trefniadau i reoli risg a rheoli ariannol digonol ac effeithiol.
- 1.5 Ar 18 Rhagfyr, 2023, daeth Jeremy Miles, Gweinidog y Gymraeg ac Addysg ar y pryd, â'r Adolygiad Haen Ganol i ben, gan dderbyn bod y canfyddiadau interim yn derfynol. Ar 19 Rhagfyr, 2023, rhesymolwyd y grantiau addysg cyn-16 a ddyrannwyd i'r Awdurdodau Lleol a'r Consortia Rhanbarthol gan Lywodraeth Cymru gyda'r Grant Addysg Awdurdodau Lleol. Ar 31 Ionawr, 2024, cyhoeddodd Jeremy Miles, Gweinidog y Gymraeg ac Addysg ddatganiad ysgrifenedig: [Y cam nesaf yn yr adolygiad o wella ysgolion - rolau a chyfrifoldebau partneriaid addysg yng Nghymru](#). Roedd y datganiad hwn yn amlinellu'r newidiadau yn y trefniant gwella ysgolion yng Nghymru gyda model partneriaeth rhwng dau Awdurdod Lleol, neu fwy, yn disodli model y consortia.
- 1.6 Yn dilyn penderfyniad Llywodraeth Cymru i gyfuno'r prif grantiau addysg o dan un pennawd, sef y Grant Addysg Awdurdodau Lleol o 2024-25 ymlaen, talwyd y grant i'r Awdurdodau Lleol i reoli a dirprwyo cyllid yn uniongyrchol i ysgolion. Yr Awdurdodau Lleol unigol sydd bellach yn llwyr gyfrifol am ofynion, risgiau, telerau ac amodau y grant. Er mwyn sicrhau parhad y gefnogaeth i ysgolion tra bod yr adolygiad yn mynd yn ei flaen, nododd Llywodraeth Cymru y disgwyliad bod unrhyw drefniadau gweithio rhanbarthol presennol yn parhau yn ystod y cyfnod hwn a'u bod yn cael eu hwyluso drwy'r cyllid grant penodol i gefnogi'r cwricwlwm a dysgu proffesiynol mewn ysgolion. Trosglwyddwyd yr elfennau 'Cwricwlwm i Gymru' a 'Dysgu Proffesiynol ac Arweinyddiaeth' o'r GAALI 'Diwygio' yn llawn i GwE gan pob un o 6 Awdurdod Lleol y rhanbarth er mwyn cynnig darpariaeth i gefnogi'r agweddau yma ac sydd yn bodloni telerau ac amodau'r grant. Mae Cyllideb GwE ar gyfer 2024-25 hefyd yn adlewyrchu penderfyniad y chwe Awdurdod Lleol i leihau eu cyfraniad at y gwasanaeth craidd o 10%.
- 1.7 Mae'r penderfyniadau hyn wedi cael effaith sylweddol ar y gwasanaeth a ddarperir gan GwE a'r trefniadau gwella ysgolion yng Ngogledd Cymru o 1 Ebrill, 2024. Yn benodol:
 - Mae GwE wedi newid o fod yn 'wasanaeth rhanbarthol ar y cyd' i fod yn wasanaeth sydd wedi'i gomisiynu.
 - Cleient yw GwE sydd yn darparu comisiwn gwahaniaethol i'r Awdurdodau Lleol.
 - Y Prif Swyddogion Addysg sydd yn darparu'r cyfeiriad strategol ar gyfer gwella ysgolion, a ddelir yn atebol gan drefniadau craffu lleol.

- Roedd rhaid i GwE gadw'n gaeth at y comisiwn a ddiffinnir gan yr Awdurdodau Lleol ac a nodir yn y Cytundebau Comisiynu unigol am y Flwyddyn Ariannol 2024-25.

1.8 Mae'r datganiad hwn yn manylu ar trefniadau sydd wedi bod yn weithredol am y flwyddyn ariannol 2024-25 ac yng nghyd-destun y newidiadau uchod.

Rhan 2: PWRPAS Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

- 2.1 Mae'r fframwaith llywodraethu'n cynnwys y systemau a'r prosesau, y diwylliant a'r gwerthoedd hynny sy'n cyfeirio a rheoli GwE, a'r gweithgareddau ble mae'n adrodd i, cysylltu gydag ac yn arwain y gymuned. Mae'n galluogi'r awdurdodau sydd yn rhan o GwE i fonitro llwyddiant ei amcanion strategol, ac ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau addas a chost effeithiol.
- 2.2 Mae'r system reolaeth fewnol yn rhan allweddol o'r fframwaith honno ac mae wedi ei dylunio i reoli risg i lefel resymol yn hytrach na dileu'r risg o fethiant yn gyfan gwbl i gyflawni polisiau, nodau ac amcanion; ni all felly ond darparu sicrwydd rhesymol o effeithiolrwydd yn hytrach na sicrwydd diamod.
- 2.3 Mae'r system reolaeth fewnol yn seiliedig ar broses barhaus sy'n adnabod a blaenoriaethu risgiau sy'n berthnasol i gyflawni polisiau, bwriadon ac amcanion GwE, i werthuso'r tebygolrwydd o'r risgiau hynny'n cael eu gwireddu a'r effaith petai hynny'n digwydd, ac i reoli'r risgiau mewn ffordd effeithlon, effeithiol ac economaidd.
- 2.4 Mae'r fframwaith llywodraethu a ddisgrifir uchod wedi bod ar waith yn GwE ar gyfer y flwyddyn sy'n diweddu 31 Mawrth 2025, a hyd at ddyddiad cymeradwyo datganiad cyfrifon 2024-25.

Rhan 3: TREFNIADAU LLYWODRAETHU A'U HEFFEITHIOLRWYDD

- 3.1 Mae Bwrdd Rheoli GwE yn monitro materion yn ymwneud â llywodraethu, gan godi ymwybyddiaeth o'r rhain ar raddfa ehangach ac yn hybu perchnogaeth ehangach o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.
- 3.2 Er mwyn arddangos llywodraethu da, rhaid i GwE ddangos ei fod yn cydymffurfio â'r egwyddorion craidd (a chefnogol) sydd yn y '*Framework for Delivering Good Governance in Local Government (CIPFA/Solace, 2016)*'. Paratowyd y datganiad hwn yn unol â'r egwyddorion hynny.
- 3.3 Yng ngweddill y Datganiad Llywodraethu Blynyddol, rhoddir amlinelliad o'r Meysydd Llywodraethu a threfniadau GwE i ddelio gyda'r rhain, ac effeithiolrwydd y trefniadau hyn.
- 3.4 Mae'r datganiad hwn yn manylu ar trefniadau sydd wedi bod yn weithredol am y flwyddyn ariannol 2024-25 ac yng nghyd-destun y newidiadau a amlinellir yn Rhan 1.

Egwyddor A	Ymddwyn ag integriti, gan ddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesol, a pharchu rheol gyfreithiol
Asesu	Sicrhawyd

Sut ydym yn gwneud hyn:

- Dilyna GwE reolau gweithredu yr awdurdod lletyol (Cyngor Gwynedd), sydd yn manylu ar sut mae angen gwneud penderfyniadau a'r gweithdrefnau i'w dilyn i sicrhau eu bod yn effeithlon, yn dryloyw ac ar gael i bobl leol.
- Mae Cytundeb Rhyng-Awdurdod GwE wedi cytuno i ddilyn yr egwyddorion llywodraethu da a ganlyn:
 - Bod yn Agored ac Ymddiriedaeth
 - Ymrwymiad a Chymhelliant
 - Sgiliau a Chreadigedd
 - Perthnasau Effeithiol
 - Datblygu ac Addasu
 - Enw Da
 - Rhesymoldeb Gwneud Penderfyniadau
 - Caniatâd Angenrheidiol
 - Ymrwymadau Aelodau a Swyddogion
- Mae aelodau Cyd-Bwyllgor GwE sydd â hawliau pleidleisio yn cael eu llywodraethu gan God Ymddygiad eu Cyngor perthnasol. Mae'r Cod Ymddygiad ar gyfer Cyngorwyr a chyflogeion o fewn Cyfansoddiad yr awdurdod lletyol yn seiliedig ar egwyddorion bod yn agored, yn dryloyw ac yn onest.
- Mae'r gwerthoedd gwasanaeth a phersonol hyn wedi'u gwau yn y gwasanaeth ac wedi'u gosod er mwyn galluogi'r gwasanaeth i gyflawni'r weledigaeth a'r amcanion. Dyma nhw:
 - Parch
 - Ymddiriedaeth
 - Lles
 - Arloesi ac ysbrydoli
 - Cefnogi a chydweithio
 - Cymru a'r Gymraeg

- Disgwylir i staff arddel ac arddangos y safonau uchaf o ymddygiadau a gwerthoedd y gwasanaeth.
- Mae gan GwE, gyda chymorth yr awdurdod lletyol, weithdrefnau ar waith i sicrhau bod cyfarfodydd y Cyd-Bwyllgor yn cael eu cynnal yn effeithiol a bod y broses o wneud penderfyniadau yn un effeithiol.
- Cynhaliwyd pob cyfarfod o'r Cyd-Bwyllgor yn ystod 2024-25 yn rhithiol ar Zoom. Mae canllawiau wedi eu darparu i'r Aelodau mewn perthynas â mynychu cyfarfodydd rhithiol.

Egwyddor B	Sicrhau natur agored ac ymgysylltiad llawn rhanddeiliaid
Asesu	Sicrhawyd

Sut ydym yn gwneud hyn:

- Mae cyfarfodydd Cyd-Bwyllgor GwE yn rhai agored a chyhoeddir yr holl bapurau ar wefan yr awdurdod lletyol (Cyngor Gwynedd) a gwefan GwE.
- Mae calendr cyfarfodydd y Cyd-Bwyllgor wedi'u gosod am y flwyddyn sydd i ddod.
- Mae GwE yn annog i'w rhanddeiliaid ymgysylltu a rhoi adborth drwy ystod eang o ddulliau cyfathrebu ac ymgysylltu. Dyma enghreifftiau: presenoldeb mewn cyfarfodydd Ffederasiwn Penaethiaid; grwpiau clwstwr; bwletin wythnosol; rhwydweithiau, cyfryngau cymdeithasol ac ati.
- Sicrheir natur agored ac ymgysylltiad llawn rhanddeiliaid drwy:
 - Cydweithio yn sicrhau llywodraethiant gadarn a chysondeb rhanbarthol o ran y cymorth, y negeseuon a'r canllawiau a roddir i ysgolion.
 - Sefydlu llinellau cyfathrebu clir gyda rhanddeiliaid allweddol.
 - Adroddiadau i'r Cyd-Bwyllgor
 - Rhannu diweddariadau cyson a sicrhau cyswllt a chymorth.
 - Rhannu gwybodaeth, negeseuon allweddol a ffrydiau gwaith â'r ALL/Aelodau Etholedig.
 - Diweddarau rhanddeiliaid allweddol ar amrywiol faterion GwE.
 - Rhannu gwybodaeth ranbarthol a sicrhau negeseuon cyson.
 - Sicrhau cysondeb o ran gwybodaeth genedlaethol a rhanbarthol.
 - Sicrhau cyfathrebu effeithiol.
 - Cysylltu â rhanddeiliaid allweddol.
- Bu gwaith tîm, gweithio ar y cyd a chydweithredu hefyd wrth wraidd y gwaith gydag ysgolion. Mae GwE wedi annog ysgolion i gydweithio drwy rannu arferion a chyd-lunio meysydd sydd angen eu gwella. Rydym wedi buddsoddi mewn amrywiol fodolau clwstwr, cynghreiriau a rhwydweithiau ac wedi annog ysgolion i ganfod ystod o bartneriaid priodol i gyflawni gwelliannau a newidiadau. Mae pob ysgol yn y rhanbarth yn rhan o glwstwr neu fforwm, lle gallant ddod ynghyd i drafod materion gweithredol yn ogystal â rhannu'r arferion gorau. Bu'r cydweithio hwn, a hwylusir gan staff GwE, yn llwyddiannus iawn, ac mae'n gosod sylfaen gadarn iawn i waith yn y dyfodol.
- Mae'r rhanbarth hefyd wedi edrych tuag allan am arferion da o ran adnabod modelau effeithiol ar gyfer adolygu cymheiriaid, yn ogystal ag annog ein hysgolion i ddatblygu ac esblygu eu harferion eu hunain. Cred GwE y dylai gwaith ymgysylltu â chymheiriaid gyd-fynd â'r dimensiynau a nodir yng nghyhoeddiad yr OECD 'What Makes a School a Learning Organisation'. Mae'r egwyddorion ynghlwm yn rhan o bob Dysgu Proffesiynol ac ar draws GwE.
- Mae pedair thema drawsliniol sy'n rhedeg drwy gydol y gwaith hwn, ac sy'n greiddiol i ddatblygu sefydliad sy'n dysgu, sef Ymddiriedaeth, Amser, Technoleg a Meddwl Gyda'n Gilydd. Bu'r rhain yn sylfaenol ar gyfer datblygu ffordd GwE o fynd ati i ddatblygu partneriaethau cryf gan fod ymddiriedaeth yn sylfaen i'r berthynas sydd ei hangen, yn fewnol ac yn allanol, er mwyn i sefydliadau sy'n dysgu ffynnu.

- Bu cytundeb â Phenaethiaid ar gyfres o egwyddorion rhanbarthol ar gyfer ymgysylltu â chymheiriaid. Cytunwyd ar fodel adolygu cymheiriaid a chynllunio gwelliant (sef y Rhaglen Partneriaeth Ysgolion [SPP]), a gymeradwywyd gan y Bwrdd Rheoli a'r Cyd-bwyllgor. Mae holl YCG GwE wedi cael hyfforddiant a chymorth parhaus ar adolygu cymheiriaid, hwyluso, mentora a hyfforddi ac mae rhaglenni ar waith i gynnig hyfforddiant ar y RhPY i'r 405 o ysgolion yn y rhanbarth a'r Unedau Cyfeirio.

Egwyddor C	Diffinio deilliannau o ran manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol sydd yn gynaliadwy.
Asesu	Sicrhawyd

Sut ydym yn gwneud hyn:

- Mae gan bob Awdurdod Lleol Gynllun Busnes a Chytundeb Comisiynu sydd wedi'i gytuno rhwng y pennaeth gwasanaeth a'r arweinydd craidd.
- Mae Cynlluniau Busnes GwE gyda'r Awdurdodau Lleol yn cyfarch Telerau ac Amodau'r grant Diwygio. Mae'r cynlluniau yn amlinellu sut a phryd y bydd pob blaenoriaeth yn cael ei chyflawni ac yn gosod disgwyliadau o ran y camau nesaf. Mae'r cynlluniau yn nodi'r cymorth a'r ddarpariaeth sydd ar gael i holl ysgolion y rhanbarth o ran yr elfennau 'Cwricwlwm i Gymru' a 'Dysgu Proffesiynol ac Arweinyddiaeth'.
- Roedd Cynnig Dysgu Proffesiynol GwE yn ymateb yn benodol i ofynion telerau ac amodau'r grant hefyd, ac yn cynnig darpariaeth i gefnogi'r agweddau yma. Roedd y Cynnig ar gael am ddim i holl ymarferwyr y Gogledd ar ffurf catalog ac yn cael ei ddiweddarau'n gyson [Cynnig Proffesiynol GwE](#).
- Mae GwE wedi adrodd i'r Cyd-bwyllgor a'r Awdurdodau Lleol ar yr elfen Diwygio o'r grant yn ystod 2024-25.
- Mae'r fframwaith atebolrwydd clir a grymus yn gryfder allweddol yn GwE. Mae cynlluniau busnes manwl yn mynd i'r afael â phob agwedd ar waith GwE. Yn y cynlluniau, ceir meini prawf llwyddiant clir a cherrig milltir ar gyfer cyflawni'r amcanion hynny.
- Mae staff, ar bob lefel, yn llawn ddeall eu cyfrifoldeb dros welliant parhaus ac atebolrwydd. Caiff materion parhaus eu cyfeirio at Uwch Arweinwyr GwE yn amserol.
- Mae hunan arfarnu yn nodwedd gref yn GwE ac mae'r broses hunan arfarnu yn un gylchol a pharhaus. Rhoddir pwys mawr ar atebolrwydd ac adolygu parhaus, ac mae pwyslais cyson ar gynnydd yn unol â'r blaenoriaethau.
- Mae GwE hefyd wedi datblygu Strategaeth Arfarnu ac Effaith fel y gall arfarnu a chofnodi'n glir effaith ei waith yn unol â'i swyddogaeth gwella ysgolion graidd, ac fel y gall fodloni'n llawn y disgwyliadau a amlinellir yn y Canllawiau Gwella Ysgolion. Pwrpas y Strategaeth yw nodi'n glir sut y bydd GwE yn rhan o brosesau arfarnu parhaus yn unol â'i ymrwymiad i ddatblygu diwylliant o welliant parhaus fel sefydliad sy'n dysgu. Bydd y prosesau hunan arfarnu hyn yn tynnu ar amrywiaeth o ffynonellau ansoddol a meintiol sy'n cefnogi ysgolion i weithio tuag at y blaenoriaethau cenedlaethol.
- Mae trefniadau trylwyr a chynhwysfawr ar waith i adnabod a rheoli risgiau ar lefel leol, rhanbarthol a chenedlaethol. Mae'r gofrestr risg yn ddogfen fyw, a chaiff ei diweddarau'n gyson i adnabod risgiau sy'n cynyddu, neu risgiau na fernir sy'n lefel uchel mwyach. Fe'i cyflwynir i'r Cyd-bwyllgor yn flynyddol, a hefyd pan fydd risgiau newydd yn cael eu hadnabod a bod angen i'r Cyd-bwyllgor wybod amdanynt.

Egwyddor D	Penderfynu ar yr ymyraethau sydd yn angenrheidiol i optimeiddio cyflawniad y deilliannau penodol
Asesu	Sicrhawyd

Sut ydym yn gwneud hyn:

- Mae gan GwE weithdrefnau ar waith i sicrhau bod cyfarfodydd y Cyd-bwyllgor yn cael eu cynnal yn effeithiol a bod y broses o wneud penderfyniadau yn un effeithiol. Lluniwyd cyfres o adroddiadau a'u rhannu â'r Bwrdd Rheoli a'r Cyd-bwyllgor yn ystod y flwyddyn.
- Cafwyd ymweliadau gan AEM Estyn drwy'r Arolygydd Cyswllt y Consortia Rhanbarthol yn ystod y flwyddyn.
- Mae gan GwE Gytundeb Rhyng-Awdurdod (CRhA) sydd yn nodi'r glir sut y mae'r Cyd-Bwyllgor yn gweithredu a sut mae penderfyniadau yn cael eu gwneud a sut mae angen dilyn gweithdrefnau er mwyn sicrhau effeithlonrwydd, tryloywder ac atebolrwydd.
- Mae'r Cyd-Bwyllgor yn gyd-bwyllgor sydd wedi'i gyfansoddi gan y Cynghorau dan Adran 101(5) ac 102 (1) Deddf Llywodraeth Leol 1972 ac Adran 20 Deddf Llywodraeth Leol 2000. Mae cyfarfodydd y Cyd-Bwyllgor yn ddarostyngedig i ddarpariaethau Deddf Llywodraeth Leol 1972 gan gynnwys y darpariaethau ar fynediad at wybodaeth a chyfarfodydd a gynhelir yn gyhoeddus.
- Mae gan aelodau'r Cyd-bwyllgor a'r cyhoedd y fantais o allu gweld, yn llawn, papurau'r Cyd-Bwyllgor a gwybodaeth ategol.
- Bydd y Cyd-Bwyllgor yn cyfarfod o leiaf dair gwaith y flwyddyn.
- Yn y CRhA, nodir dau gategori o benderfyniadau ynghyd â'r modd y cânt eu gwneud, sef:
 - 'Mater Cyd-Bwyllgor' - sef mater i'w benderfynu mewn cyfarfodydd cworwm (3 aelod â phleidlais) o'r Cyd-Bwyllgor gan y rheiny sydd yn bresennol ac â'r hawl i bleidleisio a bydd y cyfryw benderfyniad yn rhwymo pob Cyngor;
 - 'Mater a gedwir yn ôl i'r Cynghorau' - sef mater y bydd yn rhaid ei gyfeirio at bob Cyngor i benderfynu arno, er mwyn osgoi amheuaeth, ni fydd y Cyd-Bwyllgor yn delio gydag unrhyw fater fel hyn (yn ôl y galw) nes bydd y mater wedi'i benderfynu gan yr holl Gynghorau. Pe bydd y Cynghorau yn methu cyrraedd yr un penderfyniad efo mater fel hyn, yna cyfeirir y mater o dan Datrys Anghydfod fel anghydfod i'w ddatrys.
- Cylch gorchwyl a phwerau dirprwyedig y Cyd-Bwyllgor yw hybu cydweithio wrth ddarparu'r Gwasanaeth drwy:
 - hwyluso gwaith partneriaeth buddiol;
 - cysylltu â chyrrff a rhanddeiliaid allweddol â buddiant, pan fo'n briodol;
 - cyflawni gweithgareddau eraill a fwriedir i hwyluso, neu sydd yn arwain at ddarparu'r Gwasanaeth yn llwyddiannus;
 - goruchwyllo gwaith rheoli'r Gwasanaeth a sicrhau bod y Gwasanaeth yn cael ei ddarparu ac yn perfformio yn unol â disgwyliadau'r Awdurdodau Partner fel y nodir yn yr Achos Busnes Llawn, y Cytundeb Rhyng-Awdurdod a'r Cynllun Busnes a'r Cynlluniau Comisiynu cytûn;
 - cymeradwyo cyllideb y Gwasanaeth pob blwyddyn;
 - cymeradwyo cynllun busnes y Gwasanaeth pob blwyddyn;
 - monitro a rheoli'r risgiau sydd yn gysylltiedig â'r Gwasanaeth;
 - cadarnhau ceisiadau gan y Gwasanaeth am arian cyllideb ychwanegol gan Gynghorau unigol;
 - cymeradwyo strwythur staffio'r Gwasanaeth;
 - penodi Rheolwr Gyfarwyddwr y Gwasanaeth;
 - penderfynu ar gamau disgyblu yn erbyn y Rheolwr Gyfarwyddwr;
 - ble'n ofynnol, pennu neu drefnu i bennu apeliadau mewn perthynas â materion Adnoddau Dynol.
- Cefnogir y Cyd-Bwyllgor gan Fwrdd Rheoli sydd â'r cylch gorchwyl hwn:

- Cyd-lunio'r Cynllun Busnes blynyddol, gan gynnwys yr atodiadau unigol i adnabod gofynion penodol ar lefel ALL unigol;
 - Monitro cynnydd yn erbyn y blaenoriaethau a'r deilliannau a nodir yn y Cynllun Busnes yn rheolaidd;
 - Cael trefniadau ar waith i sicrhau bod mesurau a systemau rheoli ariannol GwE yn gadarn;
 - Darparu cyngor proffesiynol i'r Cyd-Bwyllgor o ran penodi'r Rheolwr Gyfarwyddwr;
 - Adrodd yn rheolaidd i'r Cyd-Bwyllgor.
- Mae hunan arfarnu yn nodwedd gref yn GwE ac mae'r broses hunan arfarnu yn un gylchol a pharhaus. Rhoddir pwys mawr ar atebolrwydd ac adolygu parhaus, ac mae pwyslais cyson ar gynnydd yn unol â blaenoriaethau.
 - Mae gan y consortiwm brosesau rheolaeth ariannol effeithiol ar waith. Mae cyfathrebu ac ymgynghori ynghylch trefniadau ariannol yn effeithiol, gyda staff GwE, yr awdurdod lleol lletyol a'r Cyd-bwyllgor yn adolygu'r cyllid craidd a'r gwariant grant yn rheolaidd.
 - Drwy'r broses hunanarfarnu, cryfheir y cyswllt rhwng y broses cynllunio busnes a phenderfyniadau cynllunio ariannol gan fod y ffrydiau gwaith sy'n sail i'r cynllun busnes yn nodi'n glir yr adnoddau i'w defnyddio.

Egwyddor E	Datblygu capasiti yr endid, gan gynnwys gallu ei arweinwyr a'i unigolion.
Asesu	Sicrhawyd

Sut ydym yn gwneud hyn:

- Mae staff GwE wedi ail-bwrpasu eu gwaith yn briodol at ddibenion gwahanol dros y blynyddoedd diwethaf i barhau i ddarparu gwasanaethau effeithiol a chymorth i'w holl gymunedau o ysgolion yn ystod y pandemig ac wedyn.
- Mae'r cyfathrebu a'r ymgysylltu o fewn strwythur arweinyddol GwE yn rheolaidd ac yn glir.
- Mae GwE wedi aros yn dryw i'w weledigaeth a'i werthoedd fel sefydliad sy'n parhau i ddysgu.
- Wrth wraidd y gwaith gydag ysgolion a phartneriaid y bu themâu trawsliniol Y Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd (OECD), sef Ymddiriedaeth, Meddwl Gyda'n Gilydd, Amser a Thechnoleg.
- Mae'r gwasanaeth yn ei gyfanrwydd wedi ailgyfeirio sawl tro er mwyn bodloni anghenion yr ystod o randdeiliaid. Mae'r gallu i fod yn hyblyg ac ystwyth a chydweithio yn effeithiol mewn gwahanol dimau, a hynny'n draws sector yn aml, wedi cael effaith sylweddol ar ymddygiad sefydliadol ac argraffiadau allanol. Wrth wraidd yr ailgyfeirio y bu'r angen i sicrhau bod lles arweinwyr ysgolion, eu staff a'u dysgwyr o'r pwys mwyaf wrth wneud penderfyniadau a sicrhau y gall y gwasanaeth gyfeirio'n gywir y lefel briodol o gefnogaeth, boed hynny'n gefnogaeth weithredol neu broffesiynol.
- Mae cysondeb ac ansawdd yr her a'r cymorth i ysgolion yn dda. Mae hyfforddiant, cymorth a thrafodaethau yn sicrhau bod gwybodaeth a dealltwriaeth Ymgynghorwyr Cefnogi Gwelliant o ddatblygiadau cenedlaethol a lleol, a goblygiadau hyn i'w rôl, yn dda.
- Mae prosesau Sicrhau Ansawdd yn parhau i ddatblygu ac esblygu yn unol â datblygiadau ac egwyddorion cenedlaethol. Parhaodd y broses Adolygiad Proffesiynol yn ystod y flwyddyn sy'n ystyried anghenion hyfforddi neu ddatblygu.
- Mae gan aelodau staff fynediad at sesiynau anwytho priodol wedi'i deilwra i'w rôl gyda hyfforddiant a datblygiad proffesiynol parhaus.
- Mae iechyd a lles plant a'r gweithlu yn parhau i fod yn flaenoriaeth, gan wneud popeth o fewn ein gallu i gefnogi lles ein staff ysgol, plant a phobl ifanc ar draws y rhanbarth.

- Cyflëir negeseuon a gwybodaeth yn glir ac yn rheolaidd i bob gweithiwr. Cynigir rhaglenni cefnogaeth generig, pwrpasol ac effeithiol.

Egwyddor F	Rheoli risgiau a pherfformiad drwy fesurau rheoli mewnol cadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref.
Asesu	Sicrhawyd

Sut ydym yn gwneud hyn:

- Mae'r fframwaith atebolrwydd clir a grymus yn gryfder allweddol yn GwE. Mae cynlluniau busnes manwl yn mynd i'r afael â phob agwedd ar waith GwE. Yn y cynlluniau, ceir meini prawf llwyddiant clir a cherrig milltir ar gyfer cyflawni'r amcanion hynny.
- Mae hunan arfarnu yn nodwedd gref yn GwE ac mae'r broses hunan arfarnu yn un gylchol a pharhaus. Rhoddir pwys mawr ar atebolrwydd ac adolygu parhaus, ac mae pwyslais cyson ar gynnydd yn unol â'r blaenoriaethau.
- Mae gan bob Awdurdod Lleol Gynllun Busnes a Chytundeb Comisiynu sydd wedi'i gytuno rhwng y pennaeth gwasanaeth a'r arweinydd craidd.
- Mae Cynlluniau Busnes GwE gyda'r Awdurdodau Lleol yn cyfarch Telerau ac Amodau'r grant Diwygio. Mae'r cynlluniau yn amlinellu sut a phryd y bydd pob blaenoriaeth yn cael ei chyflawni ac yn gosod disgwyliaid o ran y camau nesaf. Mae'r cynlluniau yn nodi'r cymorth a'r ddarpariaeth sydd ar gael i holl ysgolion y rhanbarth o ran yr elfennau 'Cwricwlwm i Gymru' a 'Dysgu Proffesiynol ac Arweinyddiaeth'.
- Mae gan y consortiwm brosesau rheolaeth ariannol effeithiol ar waith. Mae cyfathrebu ac ymgynghori ynghylch trefniadau ariannol yn effeithiol, gyda staff GwE, yr awdurdod lleol lletyol a'r Cyd-Bwyllgor yn adolygu'r cyllid craidd a'r gwariant grant yn rheolaidd.
- Mae trefniadau ar waith i adnabod a rheoli risgiau ar lefel leol, rhanbarthol a chenedlaethol. Mae'r gofrestr risg yn ddogfen fyw, a chaiff ei diweddar'u'n gyson i adnabod risgiau sy'n cynyddu, neu risgiau na fernir sy'n lefel uchel mwyach. Fe'i cyflwynir i'r Cyd-bwyllgor yn flynyddol, a hefyd pan fydd risgiau newydd yn cael eu hadnabod a bod angen i'r Cyd-bwyllgor wybod amdanynt.
-

Egwyddor G	Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio er mwyn rhoi atebolrwydd effeithiol
Asesu	Sicrhawyd

Sut ydym yn gwneud hyn:

- Mae'r gwasanaeth rhanbarthol yn gwerthuso ei waith yn rheolaidd ac yn defnyddio gwybodaeth yn effeithiol i sicrhau bod meysydd ar gyfer gwelliant yn cael eu hadnabod yn gyflym, ac yn cael sylw cadarn drwy gyfrwng cynllunio busnes manwl.
- Mae cyfarfodydd Cyd-Bwyllgor GwE yn rhai agored a chyhoeddir yr holl bapurau ar wefan yr awdurdod lletyol (Cyngor Gwynedd) a gwefan GwE.
- Mae GwE yn 'gorff perthnasol' sydd yn gorfod cynnal system archwilio mewnol ddigonol ac effeithiol o'i gofnodion cyfrifo a'i system reolaeth fewnol. Er mwyn cydymffurfio â'r gofynion statudol hyn, darperir gwasanaeth archwilio mewnol yr awdurdod lletyol i GwE, yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus. Mae'r Safonau yn berthnasol i bob darparwr gwasanaeth archwilio mewnol i'r sector cyhoeddus, boed yn wasanaeth mewnol, yn un a rennir, neu'n allanol.

Rhan 4: MATERION LLYWODRAETHU ARWYDDOCAOL

4.1 Noda'r asesiad uchod nad oes unrhyw faterion sydd yn fater llywodraethu arwyddocaol. **Tud. 214**

Rhan 5: ADNABOD MATERION LLYWODRAETHU

5.1 Ni adnabuwyd Materion Llywodraethu yn 2024/25.

Rhan 6: BARN

Rydym o'r farn bod y trefniadau llywodraethu a ddisgrifir uchod yn cynnig sicrwydd cryf bod ein trefniadau llywodraethu yn gweithio'n dda.

Swyddog Arweiniol GwE

Dyddiad: 21/05/2025

EUROS DAVIES

PENNAETH GWASANAETH GwE

Is-Gadeirydd Cydbwyllgor GwE

Dyddiad: 21/05/2025

CYNGHORYDD PHIL WYNN

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL WRECSAM

Eitem 10

CYFARFOD:	PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO
DYDDIAD:	9 GORFFENNAF 2026
TEITL:	RHEOLAETH TRYSORLYS 2025/26
PWRPAS:	Mae'n ofynnol dan God Ymarfer CIPFA i adrodd ar ganlyniadau gwir weithgaredd Rheolaeth Trysorlys y Cyngor
ARGYMHELLIAD:	DERBYN YR ADRODDIAD ER GWYBODAETH
AWDUR:	DELYTH JONES-THOMAS, RHEOLWR BUDDSODDI

Crynodeb Gweithredol

Yn ystod y flwyddyn ariannol 2025/26 arhosodd gweithgaredd rheolaeth trysorlys y Cyngor o fewn y cyfyngiadau a osodwyd yn wreiddiol a derbyniwyd £1.7m o log ar fuddsoddiadau sydd yn uwch na'r £1.6m a oedd yn y gyllideb. Ni wnaeth unrhyw sefydliad yr oedd y Cyngor wedi buddsoddi arian gyda hwy fethu â thalu.

1. Cyflwyniad

Cymeradwywyd y Strategaeth Rheolaeth Trysorlys ar gyfer 2025/26 gan y Cyngor Llawn ar y 6ed o Fawrth 2025.

Mae'r Cyngor wedi benthyg a buddsoddi symiau sylweddol o arian ac felly yn agored i risgiau ariannol gan gynnwys colli symiau sydd wedi cael eu buddsoddi a'r effaith referniw o newidiadau mewn cyfraddau llog. Felly, mae adnabod, monitro a rheoli risg yn llwyddiannus yn ganolog i Strategaeth Rheolaeth Trysorlys y Cyngor.

Mae'r adroddiad yma yn cymharu gwir berfformiad yn erbyn y strategaeth ar gyfer y flwyddyn ariannol 2025/26 ac yn cyflawni dyletswydd gyfreithiol y Cyngor o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003 i gymryd ystyriaeth o God CIPFA ac Arweiniad Buddsoddi Llywodraeth Cymru.

2. Cyd-destun allanol

Cefndir economaidd: Dominyddwyd y flwyddyn ariannol i raddau helaeth gan ddau gyfnod o ansicrwydd ac anwadalrwydd sylweddol. Y cyntaf oedd tariff masnach yr Unol Daleithiau 'Liberation Day' ym mis Ebrill 2025 a'r ail oedd rhyfel yr Unol Daleithiau / Israel gydag Iran ddiwedd Chwefror 2026.

Ar ôl y canlyniadau cychwynnol o dariffau masnach yr Unol Daleithiau, gwelwyd rhai gwelliannau yn y misoedd canlynol wrth i farchnadoedd ecwiti wneud enillion a chynnyrch bondiau lleddfu'n gymedrol. Fodd bynnag, yn y DU gwrthdroodd y duedd hon mewn cynnyrch bondiau rhywfaint wrth i ragolygon economaidd ansicr ynghyd â phryderon ynghylch sefyllfa ariannol y llywodraeth a Chyllideb yr hydref 'premia tymor' godi wrth i fuddsoddwyr fynnu enillion uwch am fuddsoddi mewn giltiau.

Roedd y Gyllideb ei hun yn fwy tawel nag oedd wedi'i ddisgwyl. Er gwaethaf rhagolygon economaidd gwan, helpodd hyn i farchnadoedd y DU berfformio'n well gyda chynnyrch gilt yn tueddu i lawr, lleddfu chwyddiant, a disgwyliadau ar gyfer toriadau yng Nghyfradd Banc Banc Lloegr (BoE) yn cynyddu.

Ar ddiwedd Chwefror 2026 dechreuodd y rhyfel rhwng yr Unol Daleithiau / Israel ac Iran. Achosodd y gwrthdaro i brisiau olew a nwyddau eraill godi'n sydyn wrth i'r lonydd llongau yn y rhanbarth gael eu cau i bob pwrpas, gan gyfyngu ar gyflenwad olew byd-eang. Ar ddiwedd y cyfnod, roedd y rhagolygon economaidd yn parhau i fod yn ansicr iawn o ran ei effaith ar chwyddiant yn ogystal ag amodau polisi cyllidol ac ariannol gwledydd ledled y byd.

Cyn dechrau'r rhyfel, roedd chwyddiant prisiau defnyddwyr y DU (CPI) yn gyffredinol wedi bod yn tueddu i lawr, er nad oedd y 3% ym mis Chwefror 2026 wedi newid ers mis Ionawr. Arhosodd CPI craidd hefyd ar 3.1%. Roedd disgwyl i chwyddiant ostwng ymhellach dros y misoedd nesaf i darged 2% y BoE, ond newidiodd y rhyfel hyn. Disgwylir i chwyddiant godi eto, ond mae pa mor gyflym a faint yn dibynnu ar hyd y rhyfel a pha mor hir y mae prisiau nwyddau yn cael eu codi.

Adroddodd y Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS) fod economi'r DU wedi ehangu 0.1% yn Ch4 2025. Roedd hyn yn dilyn enillion cymedrol blaenorol o 0.2% yn Ch2 a chan 0.1% yn Ch3. O'r ffigurau misol dilynol, amcangyfrifodd yr ONS nad oedd CMC yn dangos unrhyw dwf ym mis Ionawr 2026. Gan fod hyn o cyn i'r rhyfel ddechrau, ni fydd yr effaith ar dwf yn cael ei weld yn ffurfiol yn y data am ychydig fisoedd arall.

Er bod y ffigurau diweddaraf yn y farchnad lafur ychydig yn well na'r disgwyl, mae'r duedd gyffredinol wedi bod yn un o wendid parhaus. Yn y tri mis hyd at fis Ionawr 2026, cododd y gyfradd ddiweithdra i 5.2% (o 5.1%), tra bod y gyfradd gyflogaeth yn 75.1%. Er bod disgwyl i chwyddiant godi yn y misoedd nesaf, mae amodau'r farchnad lafur yn parhau i fod yn rhydd ac felly mae unrhyw bwysau i fyny ar gyflogau o chwyddiant cyffredinol yn debygol o gael ei dymheru gan amgylchedd gwannach y farchnad lafur.

Ar ôl torri Cyfradd y Banc i 3.75% ym mis Rhagfyr 2025, pleidleisiodd Pwyllgor Polisi Ariannol y BoE (MPC) 5-4 i gynnal cyfraddau ym mis Chwefror 2026 ac yna'n unfrydol i wneud hynny eto ym mis Mawrth. Hyd nes i'r rhyfel ddechrau, roedd marchnadoedd ariannol yn disgwyl i Gyfradd Banc gael ei dorri i 3.5% yng nghyfarfod mis Mawrth. Fodd bynnag, newidiodd y gwrthdaro yn y Dwyrain Canol hyn yn gyflym. Nododd yr MPC y risgiau i chwyddiant a thwf a nododd y gallent symud cyfraddau naill ai i fyny neu i lawr yn dibynnu ar yr amodau. Ymatebodd marchnadoedd ariannol yn gyflym i hyn trwy brisio codiadau cyfraddau.

Yn dilyn cyfarfod MPC mis Mawrth, diwygiodd Arlingclose, ymgynghorydd rheolaeth trysorlys y Cyngor, ei farn cyfradd llog ganolog ac mae bellach yn rhagweld y bydd Cyfradd Banc yn cael ei gynnal ar 3.75%. Fodd bynnag, mae'r gwrthdaro yn gwneud y rhagolygon ar gyfer cyfraddau yn ansicr iawn. Yn y tymor byr mae'r risgiau i fyny gyda'r siawns o Gyfradd Banc uwch pe bai'r MPC yn penderfynu ei fod yn dymuno

dileu effeithiau ail rownd posibl o chwyddiant uwch yn gyflym. Ymhellach allan, os bydd Cyfradd Banc yn cael ei godi'n gyflym, gallai cyflymder a maint y toriadau dilynol ei gymryd yn llawer is nag a ddisgwyliwyd yn flaenorol wrth i wneuthurwyr polisi ychwanegu ysgogiad sylweddol at ragolygon twf economaidd llawer gwannach.

Roedd Cronfa Ffederal yr Unol Daleithiau wedi bod yn torri cyfraddau dros y cyfnod, gan leihau ystod targed Cyfradd Cronfeydd Fed gan 0.25% yn ei gyfarfod ym mis Rhagfyr i 3.50% -3.75%. Yn y tri chyfarfod dilynol, cynhaliwyd y gyfradd ar yr un ystod. Nododd llunwyr polisi, er bod chwyddiant yn uchel, roedd gweithgarwch economaidd wedi bod yn ehangu ond roedd y rhyfel gydag Iran yn gwneud llwybr polisi ariannol yn ansicr iawn. Er gwaethaf hyn, mae'r Fed yn dal i awgrymu bod toriadau cyfradd pellach yn debygol yn 2026 a 2027.

Mae Banc Canolog Ewrop (ECB) wedi cadw ei gyfraddau llog allweddol ar oedi ers Mehefin 2025, gan gynnal y gyfradd adneuo ar 2.0% a'r brif gyfradd ailariannu ar 2.15%. Yn ei gyfarfod ym mis Mawrth 2026, nododd yr ECB fod y rhyfel yn y Dwyrain Canol wedi cynyddu ansicrwydd yn sylweddol, gan greu risgiau i fyny ar gyfer chwyddiant a risgiau i lawr ar gyfer twf, gan ei arwain i adolygu ei ragolygon yn unol â hynny.

Marchnadoedd ariannol: Ar ôl gostwng yn sydyn yn gynnar yn y flwyddyn ariannol ar ôl cyhoeddi tariffau'r Unol Daleithiau, roedd teimlad mewn marchnadoedd ariannol wedi gwella ond roedd marchnadoedd ecwiti a bondiau yn parhau i fod yn gyfnewidiol trwy gydol. Fodd bynnag, dominyddwyd rhan olaf y cyfnod gan ryfel yr Unol Daleithiau / Israel gydag Iran, a welodd farchnadoedd ecwiti yn gostwng yn sydyn, a chynhyrchion bondiau yn codi wrth i bryderon am yr effaith chwyddiant o brisiau olew a nwyddau eraill sydyn uwch yn gorbwyso'r hedfan i ansawdd i bondiau'r llywodraeth a welir yn aml mewn gwrthdaro.

Roedd marchnadoedd ecwiti wedi bod yn cofrestru enillion ar ôl y gostyngiadau yn ystod y gwerthiant ym mis Ebrill, ond gwrthdroodd y rhyfel hyn a gwelodd marchnadoedd drawdown sydyn arall. Gostyngodd y FTSE 100 a'r 250 tua 10% dros y mis o ddechrau'r gwrthdaro i ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Gwelodd y cyfnod anwadalrwydd sylweddol mewn cynnyrch gilt. Dechreuodd cynnyrch gilt meincnod 10 mlynedd y DU y flwyddyn ar 4.65% a gorffennodd ar 4.86%. Fodd bynnag, dros yr amser hwn tarodd y cynnyrch 10 mlynedd isel o 4.23% ac uchafswm o 4.95% mewn cyfnod o fis. Roedd yn ddarlun tebyg ar gyfer y gilt 20 mlynedd a ddechreuodd ar 5.18% ac a ddaeth i ben ar 5.45% gydag isel ac uchel o 4.92% a 5.55% yn y drefn honno. Roedd y Gyfradd Sterling Overnight (SONIA) ar gyfartaledd 4.01% dros y 12 mis hyd at 31 Mawrth.

Adolygiad credyd: Cynhaliodd Arlingclose ei uchafswm terfyn hyd heb ei warantu a argymhellir ar y rhan fwyaf o'r banciau ar ei restr wrthbartïau ar 6 mis. Mae'r banciau eraill yn aros ar 100 diwrnod.

Yn gynharach yn y cyfnod, uwchraddiodd Fitch Grŵp NatWest ac endidau cysylltiedig i AA- o A + a gosododd sgôr A- hirdymor Clydesdale Bank ar Rating Watch Positive. Yn ddiweddarach, uwchraddiodd Fitch Clydesdale Bank a HSBC, ond israddiodd Lancashire CC a Close Brothers.

Cadarnhaodd Moody's sgôr OP Corporate yn Aa3 ym mis Mai 2025. Yn ddiweddarach yn y cyfnod, uwchraddiodd Moody's Transport for London, Allied Irish Banks, Bank of Ireland, Toronto-Dominion Bank, DZ Bank, Nordea a HSBC ac israddiodd Close Brothers. Yn chwarter olaf 2025 uwchraddiodd S&P Clydesdale Bank, Allied Irish Banks a Bank of Ireland, a neilltuodd sgôr BBB+ i Gyngor Warrington.

Ar ôl cyrraedd uchafbwynt ym mis Ebrill 2025 yn dilyn cyhoeddiadau tariff masnach yr Unol Daleithiau, roedd prisiau cyfnewid diffyg credyd y DU (CDS) wedi tueddu i lawr cyn codi'n gymedrol ym mis Hydref a mis Tachwedd. Ar ôl dirywio eto ym mis Rhagfyr ac i mewn i'r flwyddyn galendr newydd, fe wnaethant godi'n sydyn unwaith eto pan ddechreuodd y rhyfel yn y Dwyrain Canol. Roeddent yn dal i fod yn uchel ar ddiwedd y cyfnod, ond arhosodd prisiau ar gyfer yr holl fanciau ar restr gwrthbarti Arlingclose o fewn terfynau a ystyriwyd yn foddhaol ar gyfer cynnal cyngor credyd ar hyn o bryd.

Yn gyffredinol, mae prisiau CDS banciau Ewropeaidd yn gyffredinol wedi bod yn fwy gwastad ac yn is o'i gymharu â'r DU, fel y mae benthycwyr Singapore ac Awstralia tra bod rhai prisiau CDS banciau Canada wedi parhau i fod yn uchel ers dechrau'r cyfnod yn rhannol oherwydd tensiynau masnach parhaus gyda'r Unol Daleithiau.

Disgwylir i anwadalrwydd y farchnad ariannol barhau, a bydd lefelau CDS yn cael eu monitro ar gyfer arwyddion o straen credyd parhaus. Fel erioed, mae'r sefydliadau a'r cyfnodau ar restr gwrthbartion y Cyngor a argymhellir gan Arlingclose yn parhau i gael eu hadolygu'n gyson.

3. Sefyllfa Diwedd y Flwyddyn

Crynodeb Mantolen

Ar 31 Mawrth 2026 roedd gan y Cyngor fuddsoddiadau net o £15m oherwydd gweithgareddau refeniw a chyfalaf. Mae angen sylfaenol y Cyngor i fenthycia er dibenion cyfalaf yn cael ei fesur gan y Gofyn Cyllido Cyfalaf (CFR), tra mai'r cronfeydd defnyddiadwy a chyfalaf gweithredol yw'r adnoddau sylfaenol sydd ar gael i'w buddsoddi. Mae'r symudiadau yn cael eu crynhoi yn y tabl isod.

	31.3.25 Gwir £m	2025/26 Symudiad £m	31.3.26 Gwir £m
CFR	180	9	189
Llai : Ymrwymadau dyled eraill	(6)	0	(6)
CFR Benthyciadau	174	9	183
Llai: Cronfeydd defnyddiadwy	(138)	(4)	(142)
Llai: Cyfalaf Gweithredol	(89)	33	(56)
Benthyciadau / (Buddsoddiadau) net	(53)	38	(15)

Dilynodd y Cyngor ei strategaeth o gadw benthyciadau a buddsoddiadau islaw eu lefelau sylfaenol, a elwir weithiau yn benthycia mewnol, er mwyn lleihau risg a chadw costau llog yn isel.

Crynodeb Rheolaeth Trysorlys

	31.3.25 Balans £m	2025/26 Symudiad £m	31.3.26 Balans £m
Benthyciadau tymor hir	90.1	(20.7)	69.4
Benthyciadau tymor byr	4.4	0.5	4.9
PFI	5.5	0.8	6.3
Cyfanswm Benthyciadau	100.0	(19.4)	80.6
Buddsoddiadau tymor byr	(86.9)	39.6	(47.3)
Arian a Chywerthoedd arian	(66.0)	17.3	(48.7)
Cyfanswm Buddsoddiadau	(152.9)	56.9	(96.0)
Benthyciadau / (Buddsoddiadau) net	(52.9)	37.5	(15.4)

4. Gweithgaredd Benthycia

Ar 31 Mawrth 2026, roedd gan y Cyngor £74.3m o fenthyciadau, lleihad o £20.2m ers y flwyddyn cynt. Ni wnaed unrhyw fenthyciadau tymor hir yn y flwyddyn gyda benthyciadau presennol yn aeddfedu heb eu hadnewyddu a penderfynwyd ad-dalu benthyciad hanesyddol o £16.2m gan y banc oherwydd termau ffafriol. Galluogodd y strategaeth hon i'r Cyngor leihau costau benthycia net (er gwaethaf yr incwm buddsoddi a gollwyd) a lleihau risg trysorlys cyffredinol y Cyngor.

Y llog a dalwyd yn ystod 2025/26 oedd £4.6 miliwn ar bortffolio benthyciadau cyfartalog o £84.4miliwn ar gyfradd llog cyfartalog o 5.45%.

Gweler y sefyllfa a symudiadau benthyciadau ar ddiwedd y flwyddyn yn y tabl isod.

	31.3.25 Balans £m	2025/26 Symudiad £m	31.3.26 Balans £m	31.3.26 Cyfradd %	31.3.26 WAM* blynyddoedd
PWLB	76.8	(3.7)	73.1	5.63	16.84
Banc (tymor sefydlog)	16.2	(16.2)	0.0	d/b	d/b
Eraill	1.5	(0.3)	1.2	d/b	2.64
Cyfanswm Benthyciadau	94.5	(20.2)	74.3		

* Cyfartaledd Aeddfedu wedi'i bwysu

Prif amcan y Cyngor wrth fenthyca yw taro cydbwysedd risg isel briodol rhwng sicrhau costau llog isel a derbyn sicrwydd cost dros y cyfnod y mae angen yr arian, gyda'r ail amcan o hyblygrwydd i ail-negodi benthyciadau pe byddai cynlluniau hir dymor y Cyngor yn newid. Mae strategaeth fenthyca'r Cyngor yn parhau i fynd i'r afael â mater allweddol fforddiadwyedd heb beryglu sefydlogrwydd tymor hwy y portffolio dyledion a, lle bo'n ymarferol, i gadw benthycia a buddsoddiadau yn is na'u lefelau sylfaenol, a elwir weithiau yn fenthyca mewnol.

Mae Cod Darbodus 2021 CIPFA yn glir na ddylai awdurdodau lleol fenthyca i fuddsoddi'n bennaf ar gyfer enillion ariannol ac nad yw'n ddoeth i awdurdodau lleol wneud unrhyw benderfyniad buddsoddi neu wariant a fydd yn cynyddu'r gofyniad ariannu cyfalaf ac felly gall arwain at fenthyca newydd, oni bai ei fod yn gysylltiedig yn uniongyrchol ac yn bennaf â swyddogaethau'r Cyngor. Nid yw benthyciadau PWLB bellach ar gael i awdurdodau lleol sy'n bwriadu prynu asedau buddsoddi yn bennaf ar gyfer cynnyrch oni bai bod y benthyciadau hyn at ddibenion ailariannu. Nid oes gan y Cyngor unrhyw gynlluniau i fuddsoddi'n bennaf ar gyfer enillion ariannol.

5. Gweithgaredd Buddsoddi Trysorlys

Mae Cod Ymarfer Rheolaeth Trysorlys CIPFA yn diffinio buddsoddiadau rheoli'r trysorlys fel y rheiny sy'n deillio o lif arian y sefydliad neu weithgaredd rheoli risg trysorlys sydd yn y pen draw yn cynrychioli balansau y mae angen eu buddsoddi hyd nes y bydd angen yr arian parod i'w ddefnyddio yn nhrefn arferol busnes.

Mae'r Cyngor wedi dal cronfeydd buddsoddi sylweddol, sy'n cynrychioli incwm a dderbyniwyd cyn gwario ynghyd â'r balansau a'r cronfeydd wrth gefn a ddelir. Yn ystod y flwyddyn, amrywiodd balansau buddsoddi'r Cyngor rhwng £73.5 miliwn a £159.8 miliwn.

Sefyllfa Buddsoddi Trysorlys

	31.3.25 Balans £m	2025/26 Symudiad £m	31.3.26 Balans £m	31.3.26 Cyfradd %	31.3.26 WAM* (diwrnodau)
Banciau & Chymdeithasau Adeiladu (heb eu diogelu)	6.0	(4.8)	1.2	3.15	1.0
Awdurdodau Lleol	25.0	(17.0)	8.0	5.35	44.9
Cronfeydd Marchnad Arian	65.0	(17.5)	47.5	3.80	1.0
Swyddfa Rheoli Dyledion (DMO)	45.0	(17.9)	27.1	3.71	8.8
Cronfeydd wedi'u pwlio	11.9	0.3	12.2	5.74	365+
Cyfanswm buddsoddiadau	152.9	(56.9)	96.0		

* Cyfartaledd Aeddfedu wedi'i bwysu

Mae Cod Ymarfer CIPFA ac arweiniad y llywodraeth yn gofyn i'r Cyngor fuddsoddi ei arian yn ddarbodus ac i roi sylw i ddiogelwch a hylifedd buddsoddiadau cyn chwilio am y gyfradd uchaf o ddychweliadau neu gynnyrch. Amcan y Cyngor wrth fuddsoddi arian yw ceisio taro cydbwysedd priodol rhwng risg a dychweliadau, lleihau'r risg o achosi colledion o ddiffygion a'r risg o dderbyn incwm buddsoddi isel anaddas.

Gostyngodd cyfradd y banc o 4.50% i 4.25% ym mis Mai 2025, eto i 4.00% ym mis Awst 2025 ac eto i 3.75% yn Rhagfyr 2025 gyda chyfraddau llog tymor byr o gwmpas y lefelau hyn i raddau helaeth. Roedd y cyfraddau ar adneuron DMADF yn amrywio rhwng 3.68% a 4.45% a chyfraddau y farchnad arian rhwng 3.72% a 4.54%.

Mae £12.2m o fuddsoddiadau'r Cyngor yn cael eu dal mewn cronfeydd ecwiti, bondiau ac eiddo cyfun strategol a reolir yn allanol lle mae hylifedd byrdymor yn ystyriaethau llai, a'r amcanion yn lle hynny yw incwm referniw rheolaidd a sefydlogrwydd hirdymor prisiau. Cynhyrchodd y cronfeydd hyn enillion incwm o 5.74% a ddefnyddir i gefnogi gwasanaethau yn y flwyddyn ac enillion cyfalaf heb ei wireddu o £0.3m yn y flwyddyn ariannol yma. Oherwydd nad oes gan y cronfeydd hyn ddyddiad aeddfedrwydd diffiniedig, ond eu bod ar gael i'w tynnu'n ôl ar ôl cyfnod rhybudd, adolygir eu perfformiad a'u sefydlogrwydd parhaus wrth gyflawni amcanion buddsoddi tymor canolig i hir y Cyngor yn rheolaidd. Gwneir buddsoddiadau cronfeydd strategol gan wybod y bydd gwerthoedd cyfalaf yn symud i fyny ac i lawr mewn misoedd, chwarteri a hyd yn oed blynnyddoedd ond gyda'r hyder y bydd cyfanswm yr enillion dros gyfnod o dair i bum mlynedd yn fwy na llog arian parod.

Meincnodi Buddsoddiadau

	Sgôr Credyd	Graddfa Credyd	Datguddiad 'Bail-in'	WAM* (diwrnodau)	Cyfradd Dychwelyd
31.03.2025	4.67	A+	50%	22	4.82%
31.03.2026	4.50	A+	58%	46	4.49%
A.LI Tebyg	4.38	AA-	40%	105	4.41%
Pob A.LI	4.60	A+	64%	10	4.46%

* Cyfartaledd Aeddfedu wedi'i bwysu

6. Adroddiad Cydymffurfio

Mae'r swyddog adran 151 yn adrodd bod mwyafrif o weithgareddau rheolaeth trysorlys a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn wedi cydymffurfio gyda Cod Ymarfer CIPFA a Strategaeth Rheolaeth Trysorlys y Cyngor. Mae'r cydymffurfiaeth gyda chyfyngiadau buddsoddi penodol yn cael ei ddangos yn y tablau isod:

Cyfyngiadau Dyled

	2025/26 Uchafswm	31.3.26 Gwir	2025/26 Ffin Weithredol	2025/26 Terfyn Awdurdodedig	Cydymffurfiwyd
Benthyciadau	£94.5m	£74.3m	£190m	£200m	✓

Gan fod y ffin weithredol yn declyn rheolaeth ar gyfer monitro yn ystod y flwyddyn nid yw'n arwyddocaol os yw'r ffin weithredol yn cael ei thorri ar adegau oherwydd amrywiadau yn y llif arian, ac nid yw hyn yn cael ei gyfrif fel methiant cydymffurfiad.

Cyfyngiadau Buddsoddi

	2025/26 Uchafswm	31.3.26 Gwir	2025/26 Terfyn	Cydymffurfiwyd
Llywodraeth y DU	£94.7m	£27.1m	Diderfyn	✓
Awdurdodau lleol ac endidau llywodraeth eraill	£5m	£5m	£8m	✓
Buddsoddiadau a sicrwydd	£0m	£0m	£8m	✓
Banciau (ansicredig)	£5m	£1.2m	£4m	X
Cymdeithasau adeiladau (ansicredig)	£0m	£0m	£4m	✓
Darparwyr cofrestredig (ansicredig)	£0m	£0m	£4m	✓
Cronfeydd marchnad arian	£10m	£8m	£8m	X
Cronfeydd cyfun strategol	£5m	£5m	£8m	✓
Ymddiriedolaethau buddsoddi ystâd real	£0m	£0m	£8m	✓
Buddsoddiadau eraill	£0m	£0m	£4m	✓

Ni gydymffurfiwyd yn llawn gyda'r terfynau a osodwyd ar ddau achlysur oherwydd bod terfynau hanesyddol wedi eu dilyn. Mae mesurau bellach mewn lle i ddiweddarau'r canllawiau yn syth.

7. Dangosyddion Rheolaeth Trysorlys

Mae'r Cyngor yn mesur a rheoli ei ddatguddiad i risgiau rheolaeth trysorlys drwy ddefnyddio'r mesuryddion canlynol:

Diogelwch: Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu mesur gwirfoddol i fesur ei amlygiad i risg credyd drwy fonitro sgôr credyd cyfartalog wedi'i bwysu gan amser ar ei bortffolio

buddsoddi. Caiff hyn ei gyfrifo drwy roi sgôr i bob buddsoddiad a chymryd y cyfartaledd rhifyddol, wedi'i bwysu yn ôl hyd bob buddsoddiad. Mae buddsoddiadau heb eu graddio yn cael sgôr yn seiliedig ar eu risg canfyddedig.

	31.3.26 Gwir	2025/26 Targed	Cydymffurfiwyd
Sgôr credyd cyfartalog y portffolio	4.50	Sgôr o 6 neu is	✓

Hylifedd: Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu mesur gwirfoddol er mwyn mesur ei amlygiad i risg hylifedd trwy fonitro faint o arian sydd ar gael ar gyfer cwrdd â thaliadau annisgwyl o fewn cyfnod tri mis dreigl, heb fenthyciadau ychwanegol.

	31.3.26 Gwir	2025/26 Targed	Cydymffurfiwyd
Cyfanswm arian ar gael o fewn 3 mis	£83.8m	£10m	✓

Datguddiad Cyfraddau Llog: Nod y dangosydd hwn yw rheoli pa mor agored yw'r Cyngor i risg cyfraddau llog. Roedd y terfynau uchaf ar effaith refeniw un flwyddyn o gynnydd neu ostyngiad 1% mewn cyfraddau llog fel a ganlyn:

	31.3.26 Gwir	2025/26 Terfyn	Cydymffurfiwyd
Terfyn uchaf ar effaith refeniw un flwyddyn o gynnydd 1% mewn cyfraddau llog	£780,309	£2,290,000	✓
Terfyn uchaf ar effaith refeniw un flwyddyn o gwmp 1% mewn cyfraddau llog	£780,309	£2,290,000	✓

Strwythur Aeddfedrwydd Benthyciadau: Mae'r dangosydd hwn wedi ei osod i reoli datguddiad y Cyngor i risg ail-ariannu. Roedd y terfynau uchaf ac isaf ar strwythur aeddfedrwydd benthyciadau cyfradd sefydlog yn:

	31.3.26 Gwir	Terfyn Uchaf	Terfyn Isaf	Cydymffurfiwyd
O dan 12 mis	6.16%	25%	0%	✓
12 mis ac o fewn 24 mis	1.76%	25%	0%	✓
24 mis ac o fewn 5 mlynedd	2.26%	50%	0%	✓
5 mlynedd ac o fewn 10 mlynedd	31.92%	75%	0%	✓
Dros 10 mlynedd	57.91%	100%	0%	✓

Mae cyfnodau amser yn dechrau ar ddiwrnod cyntaf pob blwyddyn ariannol. Dyddiad aeddfedu benthyciadau yw'r dyddiad cynharaf gall y benthyciwr ofyn am ad-daliad.

Prifysymiau a fuddsoddwyd am gyfnod hwy na 364 diwrnod: Pwrpas y dangosydd hwn yw rheoli datguddiad i'r risg o golled a allai ddigwydd os yw'r Cyngor yn gorfod ad-dalu'r symiau a fuddsoddwyd yn gynnar. Y cyfyngiadau ar symiau y gellir buddsoddi gydag aeddfedrwydd heibio diwedd y cyfnod oedd:

	2025/26	2026/27	2027/28
Gwir brifswm a buddsoddwyd heibio diwedd y flwyddyn	£13m	£0	£0
Terfyn ar gyfer prifswm a fuddsoddwyd heibio diwedd y flwyddyn	£40m	£20m	£20m
Cydymffurfiwyd	✓	✓	✓

8. Argymhelliad

I dderbyn yr adroddiad.

Eitem 11

ENW'R PWYLLGOR	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
DYDDIAD Y CYFARFOD	9 Gorffennaf 2026
TEITL YR EITEM	ADRODDIAD AROLYGAETHAU ESTYN A AROLYGAETH GOFAL CYMRU
AMCAN	Rhoi diweddariad i'r Pwyllgor ar adroddiad sydd wedi ei gyhoeddi gan Arolygaeth Gofal Cymru ac Estyn – Archwiliad ar y cyd (Tachwedd 2025)
ARGYMHELLIAD	Gofynnir i Aelodau dderbyn yr adroddiad.
AWDUR	Dylan Owen, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol

1. CEFNDIR

- 1.1. Mae gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio swyddogaeth i adolygu ac asesu trefniadau rheoli risg, rheolaeth fewnol, rheoli perfformiad a llywodraethu corfforaethol y Cyngor ac fel rhan o'r swyddogaeth hon mae disgwyliad i ystyried adroddiadau cyrff arolygu allanol megis Archwilio Cymru, Estyn ac Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC).
- 1.2. Yn ogystal ag ystyried adroddiadau yn ymarferol, mae disgwyl i bwyllgorau sicrhau eu hunain bod trefniadau ar waith i fonitro a gwerthuso cynnydd yn erbyn unrhyw argymhellion a geir ynddynt.
- 1.3. Cyhoeddwyd adroddiad adolygiad ESTYN/AGC ym mis Tachwedd 2025: [Adroddiad](#). Fel y nodwyd yn y cyflwyniad i'r Pwyllgor hwn ym mis Chwefror 2026, roedd nifer o'r argymhellion eisoes yn cael sylw drwy'r Cynllun Gweithredu a ddatblygwyd mewn ymateb i adroddiad *Cyfiawnder Trwy Ein Dewrder*. Mae dogfennaeth y Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb bellach ar gael hefyd ar wefan y Cyngor (ar ddiwedd y dudalen): [Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb](#).
- 1.4. Mae **Atodiad 1** yn cynnwys diweddariad ar y cynnydd yn erbyn yr argymhellion yr adroddiad Estyn / AGC. Bydd Dylan Owen, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol Gwynedd, yn mynychu'r cyfarfod i roi cyd-destun pellach i'r ymateb, ymhelaethu ar y cynnwys, ac ymateb i unrhyw gwestiynau yn ôl yr angen.

Maes Gwella Estyn / AGC	Ydi'r Argymhelliad wedi ei gynnwys yn rhaglen waith y Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb?	Diweddariad (Gorffennaf 2026)
<p>1. Sefydlu polisi corfforaethol ar lais y plentyn ac unioni trefniadau gwrando ar lais y plentyn dan Weithdrefnau Diogelu Cymru er mwyn sicrhau cysondeb ar draws adrannau addysg a phlant a theuluoedd; defnyddio negeseuon o fforymau plant a phobl ifanc i ddylanwadu'n uniongyrchol ar gynllunio strategol</p>	<p>Ydi Thema 1: CPR-1, NEW-1, CPR-6, Thema 2: CPR-11</p>	<p><u>Strategaeth Llais y Plentyn</u></p> <p>Mae Strategaeth Llais y Plentyn Corfforaethol wedi ei gwblhau ar ffurf drafft. Sylwadau wedi ei derbyn ar y cynnwys gan aelodau'r Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb ac wedi eu hymgorffori i'r fersiwn gyfredol.</p> <p>Mae gwaith wedi ei wneud ar lunio rhai o'r atodiadau ond nid pob un. Mae'r atodiad ar lais plant a phobl ifanc mewn addysg yn barod i'w drafod gyda'r Fforwm Plant a Phobl Ifanc, Grwpiau Strategol Addysg a Fforwm Llywodraethwyr Gwynedd.</p> <p>Mae gwaith i'w wneud i addasu arweiniad presennol y Gwasanaethau Plant fel ei fod yn rhan naturiol o'r Strategaeth fel cyfanwaith, mae'r cynnwys presennol yn gwbl briodol ond mae angen addasu ei ddiwyg i fel ei fod yn darllen fel un. Mae angen trafod y cynnwys gyda'r Fforwm Plant a Phobl Ifanc. Mae'n bosib y gall hyn fod yn dasg i'r Cydlynnydd Ymgysylltu sydd yn y broses o gael ei benodi ar hyn o bryd.</p>
<p>2. Sefydlu trefniadau sicrhau ansawdd corfforaethol sy'n mesur effaith gwaith diogelu ac amddiffyn plant ar ymarfer ac ar lesiant plant a defnyddio'r canfyddiadau i lywio penderfyniadau, blaenoriaethu adnoddau a chryfhau llywodraethiant ar bob lefel.</p>	<p>Ydi Thema 2: NEW-2, NEW-3, NEW-7, NEW-10 a Fframwaith Sicrwydd Ansawdd</p>	<p><u>Fframwaith Sicrwydd Ansawdd</u></p> <p>Mae'r Fframwaith Sicrwydd Ansawdd bellach wedi ei gwblhau ac wedi ei gyflwyno i'r Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb. Mae'r Fframwaith yn nodi gweledigaeth a gwerthoedd y gwasanaeth mewn ffordd glir a syml, gan amlinellu rôl pawb o fewn y broses sicrwydd ansawdd,</p>

		<p>ynghyd â'r disgwyliadau o ran hyfforddiant, goruchwyliaeth a dysgu.</p> <p>Mae hefyd yn rhoi pwyslais ar ddiwylliant o her adeiladol, dysgu o adborth, cwynion ac adolygiadau, a sicrhau bod ansawdd y gwasanaeth a ddarperir i blant a theuluoedd yn ganolog i waith y Cyngor.</p> <p>Mae swydd Rheolwr Diogelu ac Ansawdd yn cael ei hysbysebu ar hyn o bryd, gyda'r gobaith y bydd modd llenwi'r bwlch a chryfhau capasiti'r gwasanaeth erbyn yr haf.</p>
<p>3. Cryfhau hyfforddiant diogelu i holl staff a llywodraethwyr, gan sicrhau ei fod yn addas i bwrpas ac yn cynnwys gwybodaeth am gamfanteisio ynghyd â sefydlu prosesau cadarn i werthuso effaith hyfforddiant ar ymarfer.</p>	<p>Ydi Thema 1: CPR-3</p> <p>Thema 3: CPR-18, RP-C2, RP- B1b, RP-C2d, RP- B1a</p>	<p><u>Beth sydd wedi digwydd yn barod?</u> Yn dilyn yr angen brys, ychwanegwyd elfen ymwybyddiaeth o gamfeithrin ("<i>grooming</i>") at y sleidiau hyfforddiant diogelu i ysgolion ar ddechrau pob blwyddyn Ysgol (Medi 2025). Nid yw'r elfen hon yn arbenigol ei natur, ond mae'n seiliedig ar adnoddau ar wefan yr NSPCC ac yn canolbwyntio ar godi ymwybyddiaeth sylfaenol ymysg staff ysgol.</p> <p><u>Hyfforddiant Arbenigol wedi ei gomisiynu</u> Mae'r Adran Addysg a'r Adran Plant wedi cyd-gomisiynu pecyn hyfforddi mwy cynhwysfawr gan yr NSPCC. Ar hyn o bryd mae'r NSPCC yn paratoi'r deunyddiau, gyda rhywfaint o oedi wedi bod oherwydd yr angen am adnodd ddwyieithog. Disgwylir iddo fod yn barod ac ar gael i ni o Fehefin 2026.</p> <p>Bydd yr hyfforddiant yn cynnwys dau ran:</p> <p>1. Dosbarth ar lein i hyd at 5000 ar gyfer swyddogion ar hyd y Cyngor, codi ymwybyddiaeth o arwyddion camfanteisio, a sut i ymateb etc. Bydd yr hyfforddiant hefyd ar gael i Aelodau Etholedig a Llywodraethwyr Ysgolion.</p>

		2. Hyfforddiant wyneb yn wyneb ar gyfer 20 swyddog (5 sesiwn wedi ei archebu, felly 100 o swyddog i gyd). Hwn yn benodol ar gyfer gweithwyr rheng flaen; Gweithwyr Cymdeithasol, Person Dynodedig Diogelu mewn Ysgolion a Prifathrawon.
4. Rhaid i'r awdurdod lleol:		
a) hysbysu'r atgyfeiriwr o fewn saith diwrnod gwaith am ganlyniad atgyfeiriad	Wedi ei ychwanegu at Thema 2	<p>Cydnabuwyd bod hyn yn gallu bod yn heriol o ystyried capasiti'r gwasanaeth, lefel y galw a chymhlethdod rhai achosion, sy'n gallu gwneud ymateb i'r atgyfeiriwr o fewn yr amserlen yn anodd yn ymarferol ar adegau.</p> <p>Mae'r gwasanaeth wedi cyflwyno ymateb awtomatig i gydnabod derbyn yr atgyfeiriad a rhoi diweddariad cychwynnol, er mwyn sicrhau gwell cyfathrebu gyda'r atgyfeiriwr tra'n asesu a fyddai hyn yn cyfarch gofynion y disgwyliad.</p>
b) ymgysylltu â'r plentyn pan fo'n datgan risg o niwed/cam-drin/esgeuluso	Ydi Thema 1: CPR-6 Thema 2: CPR-11	<p><u>Llais y Plentyn (Gweithdrefnau Diogelu Adran 5)</u></p> <p>Erbyn hyn mae'r Adran Plant yn gwneud ymdrech rhagweithiol i sicrhau fod Gweithiwr Cymdeithasol yn siarad efo pob plentyn sy'n destun cyfeiriad diogelu (Adran 5)</p> <p>Mae rhai heriau yn codi gyda rhieni yn teimlo'n anghyfforddus iawn gyda gweithiwr cymdeithasol yn siarad â'u plentyn ac, o ganlyniad, yn gwrthod caniatâd. Cofnodir cwynion o'r fath ac byddent yn cael eu monitro'n barhaus. Mae trafodaethau cychwynnol hefyd wedi'u cynnal gydag arbenigwr cyfreithiol er mwyn adolygu hawliau rhieni a phlant yn unol â gweithdrefnau diogelu.</p> <p>Mae'r broses bellach yn rhan o fesur perfformiad yr Adran Plant ac yn cael ei fonitro a'i graffu yn rheolaidd.</p>

c) cryfhau trefniadau comisiynu a monitro cytundebau gwasanaethau	<p>Heb ei gynnwys yn y Cynllun Ymateb. Bydd hyn yn cael ei weithredu â Gwasanaeth Busnes y Gwasanaethau Cymdeithasol.</p>	<p>Mae gwaith yn mynd rhagddo i bwysu a mesur cyfleon brocera, comisiynu a darparu sicrwydd ansawdd drwy'r tîm comisiynu. Bu cryfhau amlwg a chlr yn ein gwaith drwy'r tîm comisiynu gyda'r adran plant dros y misoedd diweddar ac mae bwriad, o'r 1af Mehefin 2026 sefydlu prosiect comisiynu / cartrefi bychain / dileu-elw i gryfhau'r gwaith hwn ymhellach.</p>
d) sicrhau cyfraniad rheolaidd ymarferwyr allweddol i drafodaethau strategaeth	<p>Ydi Thema 2: NEW-3, NEW-7</p>	<p>Mae sicrhau bod cyfraniad rheolaidd gan ymarferwyr allweddol yn rhan annatod o drafodaethau strategol diogelu.</p> <p>Mae gwaith hefyd yn mynd rhagddo i gryfhau'r ffordd rydym yn cydweithio'n aml-asiantaethol, yn enwedig gyda'r Heddlu. Fel rhan o'r trefniadau archwilio ac awdit, bydd presenoldeb a chyfraniad partneriaid mewn cyfarfodydd strategol yn cael ei fonitro, gyda bwriad i ddatblygu mesurau pellach er mwyn galluogi'r Bwrdd Ymateb i graffu ar hyn yn fwy systematig.</p>

CYFARFOD	PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO
DYDDIAD	9 Gorffennaf, 2026
TEITL	ARGYMHELLION A CHYNIGION GWELLA ADRODDIADAU ARCHWILIO ALLANOL
PWRPAS	Sicrhau bod y Pwyllgor Archwilio yn bodloni ei hun bod y camau gweithredu grëwyd mewn ymateb i argymhellion adroddiadau archwilio allanol yn cael eu gwireddu.
AWDUR	Dewi Wyn Jones, Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor

1. Y penderfyniad a geisir / pwrpas yr adroddiad

- 1.1 Bydd angen i'r Pwyllgor fodloni ei hun bod trefniadau priodol yn eu lle er mwyn sicrhau bod cynigion gwella sy'n codi o adroddiadau archwilio allanol yn cael eu gwireddu.

2. Cyflwyniad

- 2.1 Mae cyfrifoldeb ar y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i ystyried adroddiadau archwilio allanol (cenedlaethol, a lleol i Wynedd), yr argymhellion a gynhwysir ynddynt, a goblygiadau rhain i lywodraethu, rheoli risg neu reolaeth.
- 2.2 Rôl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn y mater hwn yw i **fodloni ei hun bod trefniadau a phrosesau ar waith er mwyn sicrhau bod y cynigion gwella hyn yn cael eu gweithredu**, ac ni ddylai'r Pwyllgor ail-gynnal ymchwiliad i faterion sydd o fewn maes gwaith un o'r pwyllgorau craffu eraill. Fodd bynnag, os nad yw'r Pwyllgor o'r farn bod y trefniadau – gan gynnwys gweithrediad un o'r Pwyllgorau Craffu – yn ddigonol, gall alw unrhyw fater i mewn am ystyriaeth bellach, unai i'r pwyllgor llawn neu i'r Gweithgor Gwella.

3. Ystyriaethau Perthnasol

- 3.1 Cyflwynir yn **Atodiad 1** restr o arolygiadau a gynhaliwyd gan archwilwyr allanol rhwng 2025 a 2026 ynghyd â'u cynigion ar gyfer gwella.
- 3.2 Rydym wedyn yn nodi os yw'r gweithrediadau a nodwyd yn yr ymateb sefydliadol wedi eu cwblhau, neu y dyddiad y disgwylir iddyn gael eu cyflawni.

4. Rhesymau Dros Argymell y Penderfyniad

- 4.1 Mae angen i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio sicrhau llywodraethu cywir o fewn y Cyngor drwy fod â gorolwg dros sut y byddwn yn ymateb i gynigion gwella adroddiadau archwilio allanol.

Atodiad 1 - GORFFENNAF 2026

Argymhellion a Chynigion Gwella Adroddiadau Archwilio Allanol

Yn dilyn penderfyniad y Pwyllgor fis Ionawr 2025, pan gyhoeddir adroddiad allanol bydd “ymateb sefydliadol” yn dod i’r Pwyllgor hwn, ac yna bydd yr adran berthnasol yn cael hyd at 12 mis i gyflawni unrhyw gamau gweithredu angenrheidiol, cyn adrodd yn ôl i’r Pwyllgor hwn eu bod wedi eu cyflawni.

Bydd hyn yn sicrhau ein bod yn ymateb yn brydlon i argymhellion allanol, ac yn osgoi sefyllfa, fel sydd wedi digwydd yn y gorffennol, ble mae diweddariadau cyson yn cael eu darparu i’r Pwyllgor ynglŷn a’n ymateb dros nifer fawr o flynyddoedd.

Yn ogystal, mae cam ychwanegol wedi ei chyflwyno ble bydd y broses Herio a Chefnogi Perfformiad yn gwirio fod adrannau yn gweithredu ar yr hyn amlinellwyd yn yr “ymateb sefydliadol”, ac yn sicrhau fod unrhyw gamau gweithredu angenrheidiol yn cael eu cwblhau o fewn y 12 mis.

Dyma’r adroddiadau sydd wedi ei cyhoeddi ers Ionawr 2025, a’r dyddiad y disgwylir i’r Adrannau adrodd yn ôl i’r Pwyllgor hwn:

TABL 1 - argymhellion sydd i'w cwblhau erbyn dyddiad y cyfarfod hwn.

Teitl yr adroddiad	Awdur	Dyddiad cyflwyno'r ymateb sefydliadol	Wedi ei gwblhau / dyddiad cwblhau
Adolygiad Cynaliadwyedd Ariannol – Cyngor Gwynedd (eitem 9) Rhaglen ar gyfer Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar Dydd Iau, 16eg Ionawr, 2025, 10.00 y.b.	Archwilio Cymru	16 Ionawr 2025 Atodiad 3.pdf	CWBLHAWYD (Ionawr 2026)
Adolygiad Gofal Cartref – Cyngor Gwynedd (eitem 18) Rhaglen ar gyfer Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar Dydd Iau, 22ain Mai, 2025, 10.00 y.b.	Archwilio Cymru	22 Mai, 2025 Ymateb i adroddiad Archwilio Cymru.pdf	CWBLHAWYD (Mai, 2026)
Ymweliad Gwiriad Gwella â Chyngor Gwynedd (eitem 18) Rhaglen ar gyfer Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar Dydd Iau, 22ain Mai, 2025, 10.00 y.b.	Arolygiaeth Gofal Cymru	22 Mai, 2025 Ymateb i lythyr Arolygaeth Gofal Cymru.pdf	GWELER ISOD
<p>Ymweliad Gwiriad Gwella â Chyngor Gwynedd - Arolygiaeth Gofal Cymru</p> <p>Mae mwyafrif yr argymhellion wedi eu cyflawni neu yn cael eu gweithredu fel rhan o drefniadau parhaus yr Adran.</p> <p>Tynnir eich sylw at ddiweddariad ynglŷn â dau o'r argymhellion:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau y caiff gwybodaeth, cyngor a chymorth eu cynnig yn brydlon a hynny mewn modd hygrych. Hon yn raglen waith sydd yn cael blaenoriaeth gan yr Adran ac yn cael ei thrafod yng nghyfarfodydd herio perfformiad yn rheolaidd. Gwaith ymchwilio i fodolau priodol wedi ei gynnal ac wedi treialu a gwerthuso swyddogaethau newydd dros y flwyddyn diwethaf. Penderfyniad adrannol wedi ei wneud, ond proses arfarnu ac adolygu swyddi wedi arafu amserlen gweithredu. Dyddiad cwblhau newydd o 30/11/26. - Rhaid i'r awdurdod lleol flaenoriaethu ei gynllun gwaith ar gyfer lleihau amseroedd aros am ofal cartref. Bydd hyn yn sicrhau bod pobl, a gofalwyr di-dâl, yn cael cymorth amserol ac yn atal anghenion rhag gwaethygu. Y rhaglen waith yn flaenoriaeth a'r bwrdd gweithredu yn cwrdd bob 3 wythnos. Gwaith y rhaglen yn cael ei herio yng nghyfarfodydd herio perfformiad yr Adran. Adroddiad cynnydd wedi ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu fis Mai gyda'r bwriad o gyflwyno model darpariaeth newydd erbyn Tachwedd 2027. 			

TABL 2 – er gwybodaeth yn unig – gwaith ar y gweill, a byddwn yn adrodd yn ôl i'r pwyllgor hwn ar ôl y dyddiadau cwblhau.

Teitl yr adroddiad	Awdur	Dyddiad cyflwyno'r ymateb sefydliadol	Dyddiad cwblhau
Rheolaeth Strategol ar Falansau a Chronfeydd wrth Gefn (eitem 10) Rhaglen ar gyfer Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar Dydd Iau, 11eg Medi, 2025, 10.00 y.b.	Archwilio Cymru	11 Medi, 2025 Microsoft Word - Ffurflen ymateb rheolwyr. Cyngor Gwynedd.docx	Medi, 2026
Y Blociau Adeiladu? Cynllunio Cyfalaf mewn Cynghorau yng Nghymru (eitem 18) Rhaglen ar gyfer Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar Dydd Iau, 21ain Mai, 2026, 10.00 y.b.	Archwilio Cymru	21 Mai, 2026 Atodiad 2 - Ffurflen Ymateb Rheolwyr - Cynghorau.pdf	31 Rhagfyr, 2026
Y Blociau Adeiladu? Cynllunio Cyfalaf mewn Cynghorau yng Nghymru (eitem 18) Rhaglen ar gyfer Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar Dydd Iau, 21ain Mai, 2026, 10.00 y.b.	Archwilio Cymru	21 Mai, 2026	31 Rhagfyr 2026
Trefniadau ar gyfer Comisiynu Gwasanaethau (eitem 12) Rhaglen ar gyfer Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar Dydd Mawrth, 3ydd Chwefror, 2026, 1.00 y.h.	Archwilio Cymru	3 Chwefror, 2026 Atodiad 2 - Ffurflen Ymateb Rheolaethol Trefniadau Comisiynu Gwynedd.pdf	Mawrth, 2027
Llety dros dro, argyfwng hirdymor? (eitem 13) Rhaglen ar gyfer Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar Dydd Mawrth, 3ydd Chwefror, 2026, 1.00 y.h.	Archwilio Cymru	3 Chwefror, 2026 aed1965e-9cb5-4588-a3bd-9f569046e41b	Mawrth, 2027

Eitem 13

CYFARFOD	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
DYDDIAD	9 Gorffennaf 2026
TEITL	Cyd Bwyllgor Corfforedig y Gogledd – Enwebu aelod Lleyg ar gyfer Is Bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
ARGYMHELLIAD	Bod y Pwyllgor yn penderfynu a yw'n dymuno enwebu un Aelod Lleyg i Is Bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd.
AWDUR	Ian Jones Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth

1. Cefndir

1.1 Sefydlwyd is Bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ('PLIA') ar gyfer Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd ('y CBCG ') ym mis Rhagfyr 2025. Gofynnwyd i'r Cyngor geisio enwebu aelod lleyg o aelodaeth lleyg y Pwyllgor i wasanaethu ar PLIA y CBCG. Y rheswm am yr adroddiad hwn yw ceisio enwebiad gan y Pwyllgor.

2. Manylion yr adroddiad

2.1 Roedd Rheoliadau Cyd-bwyllgor Corfforaethol y Gogledd 2021 ('y Rheoliadau') yn darparu ar gyfer creu'r CBCG yn unol â darpariaethau Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ('Deddf 2021').

2.2 . Darparodd Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 y dylai pob prif gyngor yng Nghymru gael is Bwyllgor Archwilio. Cafodd y pwyllgorau hyn eu hailenwi'n ddiweddarach gan Ddeddf 2021 yn Bwyllgorau Llywodraethu ac Archwilio.

2.3. Mae'r Rheoliadau'n darparu bod yn rhaid i'r CBCG gael ei PLIA ei hun. Rhaid i'r PLIA gynnwys traean o'i aelodaeth yn aelodau lleyg.

2.4. Mae'r CBCG wedi penderfynu sefydlu PLIA gyda naw aelod ar y PLIA. Mae'r aelodaeth yn cynnwys chwe chynghorydd, un o bob un o'r cynghorau cyfansoddol, a thri aelod lleyg. Y cworwm ar gyfer y PLIA fydd saith. Bydd cworwm yn bodoli pan fydd 7 yn bresennol, gydag o leiaf un ohonynt yn aelod Lleyg.

- 2.5. Disgwylir i'r PLIA gyfarfod yn chwarterol a disgwylir i bob cyfarfod bara tua dwy awr. Mae cyfarfodydd yn cael eu cynnal yn rhithwir.
- 2.6. Mae'r PLIA wedi penodi aelodau o Bwyllgorau Llywodraethu ac Archwilio presennol y cynghorau cyfansoddol. Gofynnwyd i bob un o'r cynghorau cyfansoddol enwebu cynghorydd o'i Bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ei hun fel ei brif enwebai ynghyd ag ail gynghorydd i weithredu fel dirprwy er mwyn gallu cyflawni cworwm pan nad yw'r prif enwebai ar gael. Mae Cyngor Gwynedd eisoes wedi gweithredu ar hyn.
- 2.7. Gofynnwyd hefyd i bob un o'r cynghorau cyfansoddol a fyddai'n dymuno enwebu aelod lleig i wasanaethu ar y PLIA. Cafodd 3 aelod lleig eu henwebu i'r Pwyllgor yn wreiddiol.
- 2.8 Yn ddiweddar, mae un o'r Aelodau lleig wedi penderfynu sefyll i lawr o'r pwyllgor. Felly mae lle i un aelod lleig arall i wasanaethu ar y pwyllgor.
- 2.9 Os bydd mwy o enwebiadau o'r cynghorau cyfansoddol na'r hyn sy'n ofynnol, yna bydd y CBCGC yn dewis aelodau lleig wrth ystyried y disgrifiad rol a'r manylion person, ynghyd ag unrhyw wybodaeth cefndirol/cefnogol.
- 2.10 Mae Panel Annibynnol Cymru ar Gydabyddiaeth Ariannol wedi caniatáu talu lwfans penodol i aelodau lleig ar yr Is Bwyllgor yn yr un modd ac aelodau lleig Pwyllgorau Llywodraethu eraill . Penderfynodd y CBCGC fabwysiadu trefn talu fesul awr.
- 2.11 Gweler yr atodiadau a gynhyrchwyd gan y CBCG sy'n cynnwys gwybodaeth gefndirol, disgrifiad rôl ar gyfer aelodau lleig ynghyd â chylch gorchwyl ar gyfer y PLIA.

ARGYMHELLIAD

- 1. Bod y Pwyllgor yn enwebu un Aelod Lleyg i Is Bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio Cyd-bwyllgor Corfforaethol y Gogledd.**

Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio Gogledd Cymru

Gwybodaeth gefndir i Aelodau (Ileyg) Annibynnol

Mae Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd (CBC y Gogledd) yn gorff rhanbarthol cyhoeddus newydd a sefydlwyd gan Reoliadau Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd 2021 ymhellach i Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Mae aelodaeth CBC y Gogledd yn cynnwys 6 Aelod o'r Cyngor, un ar gyfer pob awdurdod lleol yng ngogledd-orllewin Cymru, ac aelod o Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri.

Mae gan CBC y Gogledd gyfrifoldeb am baratoi Cynlluniau Datblygu Strategol, Cynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol, ac am wneud beth bynnag y bernir ei fod yn angenrheidiol i wella neu hyrwyddo lles economaidd yr ardal.

Mae CBC y Gogledd yn chwilio am dri aelod annibynnol i ymuno â'n His-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio newydd am gyfnod o bedair blynedd.

Bydd yr Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn elfen allweddol o lywodraethu corfforaethol CBC y Gogledd. Diben yr Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fydd adolygu a chraffu ar faterion ariannol CBC y Gogledd a rhoi ffocws annibynnol ar y trefniadau archwilio, sicrwydd, perfformio ac adrodd sy'n sail i safonau llywodraethu ac ariannol da.

Bydd gan yr Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio 9 aelod, gan gynnwys 6 Chynghorydd a 3 aelod (Ileyg) annibynnol. Cynhelir y cyfarfodydd yn chwarterol mewn unrhyw flwyddyn galendr, ac ar-lein ar hyn o bryd.

Amgaeir yr hyn a ganlyn:

- Cylch gorchwyl yr Is-bwyllgor - bydd yn gweithredu gan roi sylw dyladwy i ganllaw arfer da Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA).
- Disgrifiad rôl a manyleb person – rydym yn chwilio am weithwyr proffesiynol annibynnol eu meddyliau, sy'n barod i gefnogi'r Is-Bwyllgor drwy eu gwybodaeth a'u profiad personol mewn meysydd sy'n berthnasol i'w rôl.

Er nad oes angen gwybodaeth fanwl am lywodraeth leol, disgwylir y byddai gan ymgeiswyr posibl ddiddordeb mewn materion sy'n ymwneud â'r sector cyhoeddus ac archwilio. Bydd hyfforddiant anwytho yn cael ei ddarparu i bob aelod newydd. Bydd yr Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cael ei gadeirio gan Berson Lleyg, felly mae parodrwydd a gallu i gyflawni'r rôl hon yn ddymunol.

Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd

Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

Disgrifiad Rôl a Manyleb Person Aelod (Lleyg) Annibynnol

Atebolrwydd:

- I'r CBC
- I Gadeirydd yr Is-Bwyllgor

Cyfrifoldebau Cyffredinol ar gyfer Aelodau Lleyg:

- Cymryd rhan weithredol yng nghyfarfodydd y Pwyllgor a bod yn wrthrychol, yn annibynnol ac yn ddiduedd
- Rhoi sylw i ofynion Cadeirydd yr Is-bwyllgor a chyngor proffesiynol uwch swyddogion CBC y Gogledd
- Gweithio yn unol â Chylch Gorchwyl yr Is-bwyllgor
- Cyfrannu at ddatblygu'r flaen-raglen waith ar gyfer yr Is-bwyllgor
- Cymryd rhan mewn unrhyw hyfforddiant a datblygiad sy'n ofynnol ar gyfer y rôl
- Dangos annibyniaeth, cywirdeb a didueddrwydd wrth wneud penderfyniadau yn unol â gofynion cyfreithiol, cyfansoddiadol a pholisi
- Cynnal egwyddorion ymddygiad Nolan a gweithredu yn unol â Chyfansoddiad CBC y Gogledd a'i God Ymddygiad
- Adrodd yn ôl yr angen i'r CBC
- Ymateb i unrhyw argymhellion a wnaed gan Archwilydd Cyffredinol Cymru

Pwrpas a gweithgareddau'r rôl

Adolygu, craffu, llunio adroddiadau ac argymhellion ar faterion ariannol CBC y Gogledd:

- Goruchwylio trefniadau archwilio mewnol ac allanol yr awdurdod
- Gweithio gydag archwilwyr mewnol ac allanol
- Adolygu'r datganiadau ariannol a baratowyd gan CBC y Gogledd

Adolygu, asesu, llunio adroddiadau ac argymhellion ar drefniadau rheoli perfformiad a llywodraethu corfforaethol CBC y Gogledd a'i effeithiolrwydd:

- Cyfrannu at berfformiad effeithiol y CBC
- Adolygu adroddiad drafft hunanasesiad blynyddol y CBC a gwneud argymhellion ar gyfer newidiadau i'r casgliadau neu'r camau y mae'r CBC yn bwriadu eu cymryd
- Gwneud argymhellion mewn ymateb i adroddiad drafft Asesiad Panel y CBC

Adolygu, asesu, llunio adroddiadau ac argymhellion ar broses rheoli cwynion CBC y Gogledd:

- Adolygu ac asesu gallu'r CBC i ymdrin â chwynion yn effeithiol.
- Llunio adroddiadau ac argymhellion mewn perthynas â gallu'r awdurdod i ymdrin â chwynion yn effeithiol.

Adolygu ac asesu Llywodraethiant, Rheoli Risg a Rheolaeth y CBC:

- Adolygu ac asesu trefniadau rheoli risg, rheolaeth fewnol, a threfniadau llywodraethu corfforaethol y CBC
- Llunio adroddiadau ac argymhellion i'r CBC ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau hynny
- Adolygu ac asesu'r risgiau ariannol sy'n gysylltiedig â llywodraethu corfforaethol, a bod yn fodlon bod datganiadau sicrwydd y CBC, gan gynnwys y Datganiad Llywodraethu Blynyddol, yn adlewyrchu'r amgylchedd risg ac unrhyw weithgareddau sydd eu hangen i'w wella.

Sgiliau Aelod o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

Darparu her a chefnogaeth yn eich rôl o fod yn ffynhonnell annibynnol o gefnogaeth i'r Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio:

- Y gallu i ddadansoddi gwybodaeth gymhleth, cwestiynu, holi a cheisio eglurhad i ddod i farn annibynnol a diduedd.
- Sgiliau rhyngpersonol cryf a'r gallu i weithio, dylanwadu a chynghori rhanddeiliaid amrywiol
- Sgiliau cyfathrebu rhagorol a'r gallu i gyfrannu at drafodaethau
- Hyder i herio a dal uwch staff yn atebol
- Annibyniaeth, gwrthrychedd a disgresiwn gyda barn gadarn
- Y gallu i gadw cyfrinachedd llym

Cymwysterau a Phrofiad

Yn ddelfrydol, bydd gennych brofiad o un neu fwy o'r hyn a ganlyn:

- Cefndir ariannol neu fath archwilio a/neu brofiad priodol o reoli ariannol
- Gwerthfawrogiad cryf o egwyddorion llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth, a'u defnydd ymarferol
- Dealltwriaeth gadarn o rolau archwilio mewnol ac allanol
- Gwybodaeth am ofynion adrodd allanol o dan safonau cyfrifeg y DU
- Rheoli cyllideb a phrofiad cynllunio busnes
- Dealltwriaeth o strwythurau, strategaethau ac amcanion sefydliadol
- Profiad o weithio mewn neu gyda sefydliadau mawr, cymhleth sydd â dealltwriaeth o'r amgylchedd gwleidyddol y mae llywodraeth leol yn gweithredu ynddo

Ymrwymiad Amser

- Mynychu a pharatoi ar gyfer cyfarfodydd Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a gynhelir yn rhithiol.
- Bydd yr Is-bwyllgor yn cyfarfod bob chwarter o fewn unrhyw flwyddyn galendr.
- Cefnogi'r cadeirydd lleyg yn ei rôl a chyfrannu yn rheolaidd wrth i faterion godi.
- Mynychu hyfforddiant/digwyddiadau drwy gytundeb.

Telerau

- Bydd yr ymgeisydd llwyddiannus yn cael ei benodi am gyfnod o bedair blynedd. Gall Aelodau Lleyg dreulio hyd at uchafswm o wyth mlynedd ar y pwyllgor.
- Bydd disgwyl i chi fynychu tua phedwar cyfarfod Is-bwyllgor y flwyddyn.
- Bydd yr Is-bwyllgor yn cyfarfod yn ystod y dydd, gan ddechrau am 10am neu 2pm fel arfer. Mae'r cyfarfodydd yn para 2 i 3 awr (ond gallant fod yn hwy o bryd i'w gilydd) a byddai angen i chi hefyd ddarparu rhywfaint o amser paratoi. Cynhelir cyfarfodydd ffurfiol ar-lein ac fe'u gweddarlledir i'r cyhoedd eu gweld.

- Rôl wirfoddol yw'r swydd, ond mae gennych hawl i dâl am amser yn paratoi ac yn mynychu'r Is-bwyllgor. Cyfradd fesul awr Cadeirydd lleyg yr Is-bwyllgorau Llywodraethu ac Archwilio yw £33.50; cyfradd fesul awr aelodau lleyg cyffredinol yw £29.75.

Cyfyngiadau

Ni ddylech:

- feddu ar swydd neu gyflogaeth, penodiad cyflogedig cyfredol neu arfaethedig, neu fod wedi cael eich ethol i CBC y Gogledd neu un o'i is-bwyllgorau
- bod wedi cael eich gwahardd rhag bod yn Aelod o Gyngor Cyfansoddol neu BC Eryri
- bod ag unrhyw euogfarnau troseddol neu fod yn fethdalwr heb ei ryddhau
- bod ag unrhyw fusnes sylweddol yn ymwneud â CBC y Gogledd neu unrhyw un o'r chwe chyngor cyfansoddol

CYLCH GORCHWYL [sy'n dangos diwygiadau gofynnol fel newidiadau trac]

Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

Mae'n ofynnol i CBC y Gogledd sefydlu is-bwyllgor a elwir yn Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn unol â pharagraff 16(1) Rheoliadau Sefydlu'r CBC 2021.

(Nodir bod hwn yn cael ei alw'n 'bwyllgor llywodraethu ac archwilio' mewn deddfwriaeth llywodraeth leol, ond gan fod CBC y Gogledd ei hun yn bwyllgor, mae'n briodol cyfeirio ato fel is-bwyllgor mewn perthynas â CBCau.)

Swyddogaethau

Mae'r is-bwyllgor yn gyfrifol am gyflawni'r swyddogaethau statudol a ganlyn o dan Adran 81 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 fel y'i diwygiwyd. Mae cylch gorchwyl yr is-bwyllgor wedi'u nodi yn Rheoliadau Sefydlu'r CBC sy'n nodi bod rhaid i'r is-bwyllgor llywodraethu ac archwilio:

- a) adolygu a chraffu materion ariannol y CBC;
- b) gwneud adroddiadau ac argymhellion mewn perthynas â materion ariannol y CBC
- c) adolygu ac asesu trefniadau rheoli risg, rheolaeth fewnol, asesu perfformiad a threfniadau llywodraethu corfforaethol y CBC;
- d) gwneud adroddiadau ac argymhellion i'r CBC ynghylch digonolrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau hynny;
- da) adolygu ac asesu gallu'r CBC i ymdrin â chwynion yn effeithiol;
- db) gwneud adroddiadau ac argymhellion mewn perthynas â gallu'r CBC i ymdrin â chwynion yn effeithiol,".
- e) goruchwyllo trefniadau archwilio mewnol ac allanol y CBC
- f) adolygu unrhyw ddatganiadau ariannol a baratoir gan y CBC.
- g) ymgymryd ag unrhyw swyddogaethau eraill fel y manyla'r CBC

Bydd yr is-bwyllgor yn ymgymryd â swyddogaethau pellach y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio dan Bennod 1 o Ran 6 Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 (perfformiad a llywodraethu prif gynghorau)

Bydd y pwyllgor hefyd yn gyfrifol am gyflawni'r swyddogaethau a ganlyn:-

- (i) hyrwyddo archwiliad mewnol, sefydlu amserlen i gynnal adolygiad o reolaeth, datblygu diwylliant gwrth-dwyll ac adolygu gweithrediadau ariannol;
- (ii) ystyried arsylwadau a phryderon ar wasanaethau unigol ar lefel sirol, ar sail adroddiadau gan swyddogion y CBC, y Archwilydd Cyffredinol Cymru a monitro'r ymateb a'r camau gweithredu ar yr argymhellion a'r canfyddiadau.

Aelodaeth

Ni all aelodau o Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'r CBC fod yn aelod o'r CBC, yn aelod o weithrediaeth cyngor cyfansoddol na'n aelod cyfetholedig (mae aelod cyfetholedig yn yr achos hwn yn golygu person sydd wedi'i gyfethol ar y CBC, neu i gymryd rhan yng ngweithgareddau'r CBC, heblaw'r Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio).

Rhaid i o leiaf un rhan o dair o aelodaeth yr Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fod yn aelodau lleyg ac o leiaf ddwy ran o dair o'r cynghorau cyfansoddol. Bydd y penodiad(au) yn cael eu gwneud gan CBC y Gogledd.

Rhaid i Gadeirydd yr Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fod yn aelod lleyg. Dylai'r Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio gael ei sefydlu gan y CBC sy'n cynnwys aelodau lleyg i'w tynnu o bwyllgorau llywodraethu ac archwilio cynghorau cyfansoddol (neu eu hysbysebu'n allanol os nad yw hyn yn bosibl) ac aelodau o bob cyngor cyfansoddol. Efallai na fydd yr Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn arfer ei swyddogaethau os yw'r aelodaeth yn mynd yn groes i'r gofynion hyn.

Canllawiau Gweinidogion Cymru

Rhaid i'r Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio roi sylw i unrhyw ganllawiau a roddir gan Weinidogion Cymru o dan Adran 85(1) Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011.

Cworwm

Y cworwm ar gyfer yr is-bwyllgor llywodraethu ac archwilio yw 7 aelod gydag o leiaf un Aelod Lleyg yn bresennol.

Rheolau Sefydlog

2.22 Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

2.22.1 Rhaid i'r CBC sefydlu is-bwyllgor (a elwir yn Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio)

2.22.2 Nodir Cylch Gorchwyl yr Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn Rhan 4 o'r Adran 5 hon a gall y CBC ddiwygio'r cylch gorchwyl hwnnw o bryd i'w gilydd o fewn gofynion statudol.

2.22.3 Bydd aelodaeth yr Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cynnwys 9 Aelod, gyda 6 ohonynt yn aelodau etholedig a dynnir o Bwyllgorau Llywodraethu ac Archwilio pob un o'r 6 Chyngor Cyfansoddol ac a enwebir ganddynt a bydd 3 ohonynt yn Aelodau Lleyg..

Cyfarfodydd

2.23 Mae'n ofynnol i'r Is-bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio gyfarfod unwaith bob blwyddyn galendr o leiaf.

Blaenraglen y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio hyd Gorffennaf 2027

29 Medi 2026

Gweithredu Penderfyniadau'r Pwyllgor

Diweddariad Cynllun Ymateb

Cyfrifon Terfynol am y Flwyddyn a Ddaeth i Ben 31 Mawrth 2026 a'r Archwiliad Perthnasol

Cyfrifon Terfynol Harbyrau Gwynedd am y Flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2026 (*os oes angen*)

Adroddiad Perfformiad Blynyddol ac Hunanasesiad Cyngor Gwynedd 2025/26 (*neu 22 Hydref*)

Cynllun Ariannol Tymor Canolig

Adroddiad Risg Hanner Blwyddyn

Diweddariad Chwarterol Rheolaeth Trysorlys

Trefniadau'r Cyngor i Ymdrin â Chwynion

Adroddiadau Archwilio Cymru a'r Ymateb Sefydliadol

Argymhellion Adroddiad Perfformiad gan Banel ac ymateb y Cyngor (*neu 22 Hydref*)

Blaenraglen y Pwyllgor

22 Hydref 2026

Gweithredu Penderfyniadau'r Pwyllgor

Cyllideb Refeniw 2026/27 – Adolygiad Diwedd Awst 2026

Rhaglen Gyfalaf 2026/27 – Adolygiad Diwedd Awst 2026

Trosolwg Arbedion: Adroddiad Cynnydd ar Wireddu Cynlluniau Arbedion

Rheolaeth Trysorlys 2026-27 Adolygiad Canol Blwyddyn

Cynnyrch Archwilio Mewnol

Cynllun Archwilio Mewnol 2026/27

Adroddiadau Archwilio Cymru a'r Ymateb Sefydliadol

Argymhellion a Chynigion Gwella Adroddiadau Archwilio Allanol

Rheolaeth Categori

Blaenraglen y Pwyllgor

4 Chwefror 2027

Gweithredu Penderfyniadau'r Pwyllgor

Cynllun Rheoli Asedau

Cyllideb Refeniw 2026/27 – Adolygiad Diwedd Tachwedd 2026

Rhaglen Gyfalaf 2026/27 – Adolygiad Diwedd Tachwedd 2026

Trosolwg Arbedion: Adroddiad Cynnydd ar Wireddu Cynlluniau Arbedion

Diweddariad Chwarterol Rheolaeth Trysorlys

Arbedion 2027/28

Strategaeth Gyfalaf 2027/28 (yn cynnwys Strategaethau Buddsoddi a Benthylg)

Cyllideb 2027/28

Adroddiadau Archwilio Cymru a'r Ymateb Sefydliadol

Blaenraglen y Pwyllgor

15 Ebrill 2027

Gweithredu Penderfyniadau'r Pwyllgor
Adolygu Rhaglen Waith Hunanasesiad y Pwyllgor
Adroddiad Risg Hanner Blwyddyn
Cynnyrch Archwilio Mewnol
Adroddiad Blynyddol Pennaeth Archwilio Mewnol 2026/27
Siarter Archwilio Mewnol
Cynllun Archwilio Mewnol 2027/28
Adroddiadau Archwilio Cymru a'r Ymateb Sefydliadol
Blaenraglen y Pwyllgor

Mai 2027

Ethol Cadeirydd
Ethol Is-Gadeirydd
Gweithredu Penderfyniadau'r Pwyllgor
Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio 2026/27
Cyfrifon Drafft Harbyrau Gwynedd am y Flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2027
Cyfrifon Terfynol 2026/27 – Alldro Refeniw
Rhaglen Gyfalaf 2026/27 – Adolygiad Diwedd Blwyddyn (sefyllfa 31 Mawrth 2026)
Adroddiad Chwarterol Rheolaeth Trysorlys
Cynnyrch Archwilio Mewnol
Adroddiad Blynyddol Pennaeth Archwilio Mewnol 2026/27
Cynllun Gwaith Archwilio Cymru
Adroddiadau Archwilio Cymru a'r Ymateb Sefydliadol
Blaenraglen y Pwyllgor

Gorffennaf 2027

Gweithredu Penderfyniadau'r Pwyllgor
Rhaglen Ddatblygu'r Pwyllgor
Datganiad o Gyfrifon Cyngor Gwynedd am y Flwyddyn a Ddaeth i Ben 31 Mawrth 2027
(Amodol ar Archwiliad)
Datganiad Llywodraethu Blynyddol Cyngor Gwynedd ar Gyfer 2026/27
Rheolaeth Trysorlys 2026/27
Trefniadau Rheoli Risg Cyngor Gwynedd
Trefniadau'r Cyngor i Ymdrin â Chwynion
Adroddiadau Archwilio Cymru a'r Ymateb Sefydliadol
Hunanasesiad Cyngor Gwynedd 2026/27
Argymhellion a Chynigion Gwella Adroddiadau Archwilio Allanol
Blaenraglen y Pwyllgor